Bundel - Commissie Water van 9 november 2026

1.a Opening

1.b Verhinderingen met kennisgeving

1.c Mededelingen

2 Vaststellen agenda

3 Vaststellen overzicht resultaten en acties commissie Water van 21 september 2026
Concept - Overzicht resultaten commissie Water 21 september 2026

4 Programmabegroting 2027 en meerjarenraming 2028-2031
Links naar de digitale boekwerken:
Homepage | Programmabegroting 2027 Meerjarenraming 2028-2031
Homepage | Begroting 2027 - Bijlage investeringen
De commissievoorzitter verzoekt u zich bij de bespreking van de Programmabegroting te richten op de portefeuilles Waterketen en Watersysteem van deze commissie. Hij geeft u in overweging uw woordvoering aangaande de Strategische Investeringsagenda (voor wat betreft de portefeuilles Waterketen en Watersysteem) hierin te betrekken.
Dossier 1730 voorblad
VV-voorstel Programmabegroting 2027 en meerjarenraming 2028-2031
Programmabegroting 2027 Meerjarenraming 2028-2031_tbv VV
Programmabegroting 2027 Bijlage investeringen

5 Strategische Investeringsagenda 1.0 2027
De commissievoorzitter verzoekt u zich bij de bespreking te richten op de programmering en prioritering van de strategische investeringen binnen de portefeuilles Waterketen en Watersysteem van deze commissie.
Dossier 1983 voorblad
VV-voorstel Strategische Investering Agenda 1.0 2027
Strategische Investeringsagenda 1.0 2027 _ tbv VV

6 Rondvraag

7 Sluiting

Overzicht resultaten Commissie Water

Datum	21-09-2026
Tijd	15:30 - 18:16 uur
Locatie	Waterschapshuis, IJsselmonde-zaal
Voorzitter	B. Canton
Griffier/Secretaris	P. Figee
Aanwezigen	A.J. van den Berg (SGP), H. Doodkorte (JOU), L.D. de Geus (Ongebouwd), J.J.M. Hartmann (CDA) vanaf 15:58 uur, S.J.J. van der Horst (WN), R. Jansen (BVNL), W. de Jong (SGP), L.M. Klompenhouwer (PvdD), J. Lagerwaard (Groep Lagerwaard), J. van lammeren (PRO), T.A.G. Peeterman (VVD), A.N.M. van Scheijndel (JOU), W. Schneider (CU), W.A. Sjoukes (WPHD), M.J. de Sutter (HDN), C. Sommeling (Groep Sommeling), H.J. Steehouwer (HDN), A.A. Wesdorp (WPHD) en F.P. van Zaalen (JA21) B. Canton (voorzitter), V. Bergsma (secretaris-directeur), K.E. Driehuijs (griffier), P.J. Figee (commissiegriffier) en N. Bron- van den Enden (verslaglegging) College dijkgraaf en heemraden: P.J. van der Eijk en A. Mollema.
Toelichting	*Voorafgaand aan de commissie Water is een toelichting op watergebiedsplannen aangeboden.* Videoverslag te zien/beluisteren via: Agenda WSHD - Commissie Water maandag 22 september 2026 15:30 - 18:00 - iBabs Publieksportaal

1.a Opening

Voorzitter de heer Canton opent de vergadering en heet iedereen welkom.

1.b Verhinderingen met kennisgeving

De voorzitter meldt de verhinderingen van mevr. Noordermeer (VVD), zij wordt vandaag vervangen door dhr. Peeterman, en mevr. Catsburg (Natuur). Ook dhr. Verbeek (PRO) is verhinderd, hij wordt vervangen door dhr. Van Lammeren. Mevrouw Hartmann is wat later.

1.c Mededelingen

De voorzitter roept in herinnering dat iedereen bericht van de heer Lagerwaard heeft ontvangen dat hij zijn lidmaatschap van de BBB heeft beëindigd en zijn werkzaamheden binnen dit waterschap voortzet. Hij zal dus vanaf nu namens Groep Lagerwaard het woord voeren, zo ook vandaag in deze commissie.

Heemraad Van der Eijk blikt uit eigen beleving kort terug op de maatregelen in de droogteperiode afgelopen zomer, ook in relatie tot de situatie in andere waterschappen. WSHD is sterk afhankelijk van de aanvoer door rivieren en de waterkwaliteit (verzilting). Woensdag 23 september is er na afloop van de commissie MBH een presentatie over de calamiteit droogte.

Heemraad Mollema doet een mededeling over de inlaatvervanging en heeft verder goed nieuws. "De zuivering van de toekomst" heeft de innovatieprijs gekregen. Voor toekomst waterketen Rotterdam is de aanbesteding gelukt. Nu zal een plan MER worden gestart. In Ooltgensplaat zijn de heiwerkzaamheden afgerond. Het rapport over de zuivering van PFAS en medicijnen is gereed. Het onderwerp PFAS komt 11 of 16 december informatief op de agenda.

2 Vaststellen agenda

De agenda wordt vastgesteld. Geconcludeerd wordt dat ALMGOS "besloten" wordt behandeld als laatste agendapunt.

De woordvoering van JOU en SGP is op hun verzoek opgesplitst over twee woordvoerders. De commissie stemt daarmee in.

Aquon zal worden doorgeleid als hamerstuk naar de besluitvormende vergadering.

Ondanks de volle agenda proberen we rond 18.00 uur af te ronden.

3 Vaststellen overzicht resultaten en acties commissie Water van 22 juni 2026

Besluit:
Het overzicht resultaten en acties van de commissie Water van 22 juni 2026 wordt ongewijzigd vastgesteld.

4 Watergebiedsplan Flakkee West 0.2

Resultaat:
Heemraad Van der Eijk geeft aan terug te komen op de vraag van de heer Steehouwer over het overdragen van gemaal Westplaat aan de belanghebbende en in hoeverre het waterschap hierin nog sturend is **(V26.65).**

De commissie adviseert het Watergebiedsplan Flakkee West 0.2 te agenderen als bespreekpunt in de VV van 7 oktober. Water Natuurlijk komt mogelijk met een amendement of een motie.

Advies:
De voorzitter zegt toe, met de ambtelijke ondersteuning, te kijken naar een datum voor een uitbreide discussie over waterkwaliteit, zoals gevraagd door de heer Van der Horst **(T26.32)**

5 Invulling motie Koersvast voor het Zuiderdiep

Resultaat:
De heer De Jong (SGP) stelt voor de besluitvorming een VV-cyclus uit te stellen, zodat het college in gesprek kan gaan met de VV. Daar is onvoldoende draagvlak voor.

Advies:
Het procesvoorstel Zuiderdiep wordt een bespreekstuk in de VV. Mogelijk komt fractie Ongebouwd met een amendement en de SGP fractie met een motie.

6 Toekomstbestendige afvoerrichtlijn

Advies:
Het voorstel wordt een bespreekstuk op aangeven van WN, waarmee de bespreking zich richt op de denkrichting onder het stuk.

7 Definitief Strategisch Kader Baggeren 2026

Resultaat:
De heer De Geus vraagt of het wel juist is dat er pas na twee cycli wordt geëvalueerd. Heemraad Van der Eijk zegt toe schriftelijk terug te komen op deze vraag. (**V26.66**).

Advies:
Strategisch Kader Baggeren 2026 wordt een hamerstuk in de VV.

Joris van Lammeren (17:45 uur) en Wim de Jong (17:47 uur) verlaten de vergadering.

8 Vrijmaken investering Gemaal Duivenwaard in Nieuwe-Tonge

Advies:
Investering gemaal Duivenwaard wordt een hamerstuk in de VV.

9 Aanpassing bestuurlijke einddatum ALMGOS

Advies:
Dit agendapunt is in beslotenheid behandeld en wordt als hamerstuk doorgeleid naar de VV.

10 Toestemming toetreding en wijziging Gemeenschappelijke regeling AQUON 2024

Advies:
Het voorstel toetreding en wijziging GR AQUON gaat als hamerstuk naar de VV van 7 oktober.

11 Rondvraag

De heer Steehouwer vraagt wat WSHD heeft gedaan met de brand in de duinen? Aankondigen op borden? De voorzitter vraagt deze vraag schriftelijk te stellen.

De heer De Geus complimenteert de organisatie met het vrijwel in het hele gebied op peil houden van het water in de droogteperiode.

De heer Van Zaalen vraagt op 7 oktober in de vergadering stil te staan bij de bijzondere gebeurtenis op deze datum. Dit wordt besproken in het fractievoorzittersoverleg.

De voorzitter sluit het openbare gedeelte van de vergadering om 17.51 uur om in beslotenheid de bespreking van agendapunt 9 voor te zetten.

De heer Wesdorp, mevrouw Klompenhouwer, de heer Peeterman en de heer Schneider verlaten in de korte schorsing de vergadering

Agendapunt 9: Aanpassing bestuurlijke einddatum ALMGOS wordt in beslotenheid behandeld.

12 Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering om 18.16 uur.

Commissiegriffier,	Voorzitter,
P.J. Figee	B. Canton

Commissie Water

Dossiernummer	1730
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	9 november 2026
Agendapunt	4
Titel	Programmabegroting 2027 en meerjarenraming 2028-2031

Bijlagen
VV-voorstel Programmabegroting 2027 en meerjarenraming 2028-2031
Programmabegroting 2027 Meerjarenraming 2028-2031_tbv VV
Programmabegroting 2027 Bijlage investeringen

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
College Dijkgraaf en Heemraden	6 oktober 2026
College Dijkgraaf en Heemraden	13 oktober 2026
Commissie Water	**9 november 2026**
Commissie WWV	10 november 2026
Commissie MBH	11 november 2026
Besluitvormende VV	25 november 2026

Toelichting

- Homepage | Programmabegroting 2027 Meerjarenraming 2028-2031
- Homepage | Begroting 2027 - Bijlage investeringen

Voorgesteld besluit

Onderwerp: Programmabegroting 2027 en meerjarenraming 2028-2031
iBabsnummer: 1730

1. Gevraagd besluit

a) De Programmabegroting 2027 vast te stellen en daarmee de bedragen voor 2027 per programma, tot een totaal van € 310,8 miljoen aan lasten.
b) Kennis te nemen van de Meerjarenraming 2028-2031.
c) In te stemmen met de nieuw op te voeren investeringen met status 'nieuw' zoals opgenomen in de bijlage investeringen.
d) In te stemmen met de bijstellingen op investeringen met status 'in voorbereiding' zoals opgenomen in de bijlage investeringen.
e) Het college van dijkgraaf en heemraden te mandateren voor het vrijgeven van de met NS gecategoriseerde investeringen (niet-strategische investeringen) conform artikel 2.9 van het delegatie- en mandaatbesluit WSHD. Zie kolom M in de tabellen met investeringen in de bijlage.
f) In te stemmen met de volgende mutaties binnen de reserves:

Waterveiligheid
- Onttrekking algemene reserve Waterveiligheid € 0,3 miljoen
- Toevoeging aan de nieuw te vormen bestemmingsreserve Vernieuwingsopgave Watersysteemheffing € 0,5 miljoen
- Toevoeging tariefegalisatiereserve Watersysteemheffing € 0,3 miljoen
- Onttrekking tariefegalisatiereserve Watersysteemheffing € 0,5 miljoen

Voldoende en Schoon Water
- Toevoeging algemene reserve Voldoende en Schoon Water € 0,7 miljoen
- Toevoeging aan de nieuw te vormen bestemmingsreserve Vernieuwingsopgave Watersysteemheffing € 4,1 miljoen
- Toevoeging bestemmingsreserve Baggeren € 0,7 miljoen
- Onttrekking en opheffing bestemmingsreserve Afwikkeling CMK € 2,8 miljoen
- Onttrekking bestemmingsreserve Onderhoud CMK € 0,2 miljoen
- Onttrekking tariefegalisatiereserve Watersysteemheffing € 1,9 miljoen

Waterketen
- Onttrekking algemene reserve Waterketen € 3,2 miljoen
- Onttrekking bestemmingsreserve Maatregelen gebiedsrendement stikstofverwijdering € 0,2 miljoen
- Toevoeging aan de nieuw te vormen bestemmingsreserve Vernieuwingsopgave Zuiveringsheffing € 5,5 miljoen
- Toevoeging tariefegalisatiereserve Zuiveringsheffing € 3,1 miljoen
- Onttrekking tariefegalisatiereserve Zuiveringsheffing € 5,5 miljoen

Wegen
- Onttrekking algemene reserve Wegen € 0,1 miljoen
- Onttrekking bestemmingsreserve Wegen € 1,0 miljoen
- Onttrekking bestemmingsreserve Personele capaciteit Wegen € 0,3 miljoen
- Toevoeging bestemmingsreserve Transitie Wegen € 3,3 miljoen
- Toevoeging tariefegalisatiereserve Wegenheffing € 0,1 miljoen
- Onttrekking tariefegalisatiereserve Wegenheffing € 3,3 miljoen

g) In te stemmen met het aan het college van dijkgraaf en heemraden mandateren van het inzetten van de post onvoorzien van maximaal € 0,25 miljoen met verantwoording achteraf via de planning & control producten.

h) Ter dekking van de financieringsbehoefte het college van dijkgraaf en heemraden, conform het Treasurystatuut, bevoegd te maken tot:
   - Het aangaan van kortlopende financieringsmiddelen (rekening-courant verhouding en kasgeldleningen) tot een bedrag van maximaal de kasgeldlimiet van € 71,5 miljoen.
   - Het aangaan van langlopende financieringsmiddelen tot maximaal € 46,0 miljoen.

2. Probleemstelling - context

Het doel van de programmabegroting is om financiële en inhoudelijke kaders te stellen door het college van dijkgraaf en heemraden en de Verenigde Vergadering, zodat duidelijk wordt wat er bereikt moet worden, welke middelen hiervoor nodig zijn en hoe deze middelen besteed zullen worden. Het is een instrument om beleid te vertalen naar concrete producten en diensten.
De Programmabegroting 2027 dient vastgesteld te worden, zodat de uitgaven op een rechtmatige wijze gebeuren. Bij de jaarstukken wordt verantwoording afgelegd over het gevoerde beleid.

3. Beoogd effect en argumenten

Met het vaststellen van de Programmabegroting 2027 en door kennis te nemen van de meerjarenraming 2028-2031 verleent de Verenigde Vergadering toestemming om de genoemde activiteiten voor 2027 uit te voeren en hiervoor de vastgestelde budgetten in te zetten. Daarnaast stemt de Verenigde Vergadering in met de bijstellingen op investeringen met status 'in voorbereiding'. Dit houdt in dat deze investeringen conform de aangegeven planning verder kunnen worden voorbereid. Voor het daadwerkelijk starten met de uitvoering is, afhankelijk van de aard en de omvang van de investering, nog vrijgave van het krediet nodig door het college van dijkgraaf en heemraden dan wel de Verenigde Vergadering.

Toekomstvast vernieuwen en investeren in de toekomst
In de Kadernota 2027 is de vorig jaar gekozen lijn van Toekomstvast vernieuwen doorgezet.

Toekomstvast vernieuwen vormt daarmee een belangrijke rode draad in onze begroting: We werken aan de koers die is uitgezet richting 2050 en blijven investeren in een veilige, gezonde en leefbare Hollandse delta, zodat we ook de komende decennia onze taken betrouwbaar, duurzaam en betaalbaar kunnen blijven uitvoeren. We doen dit in een context van onzekerheid en druk op de buitenruimte.

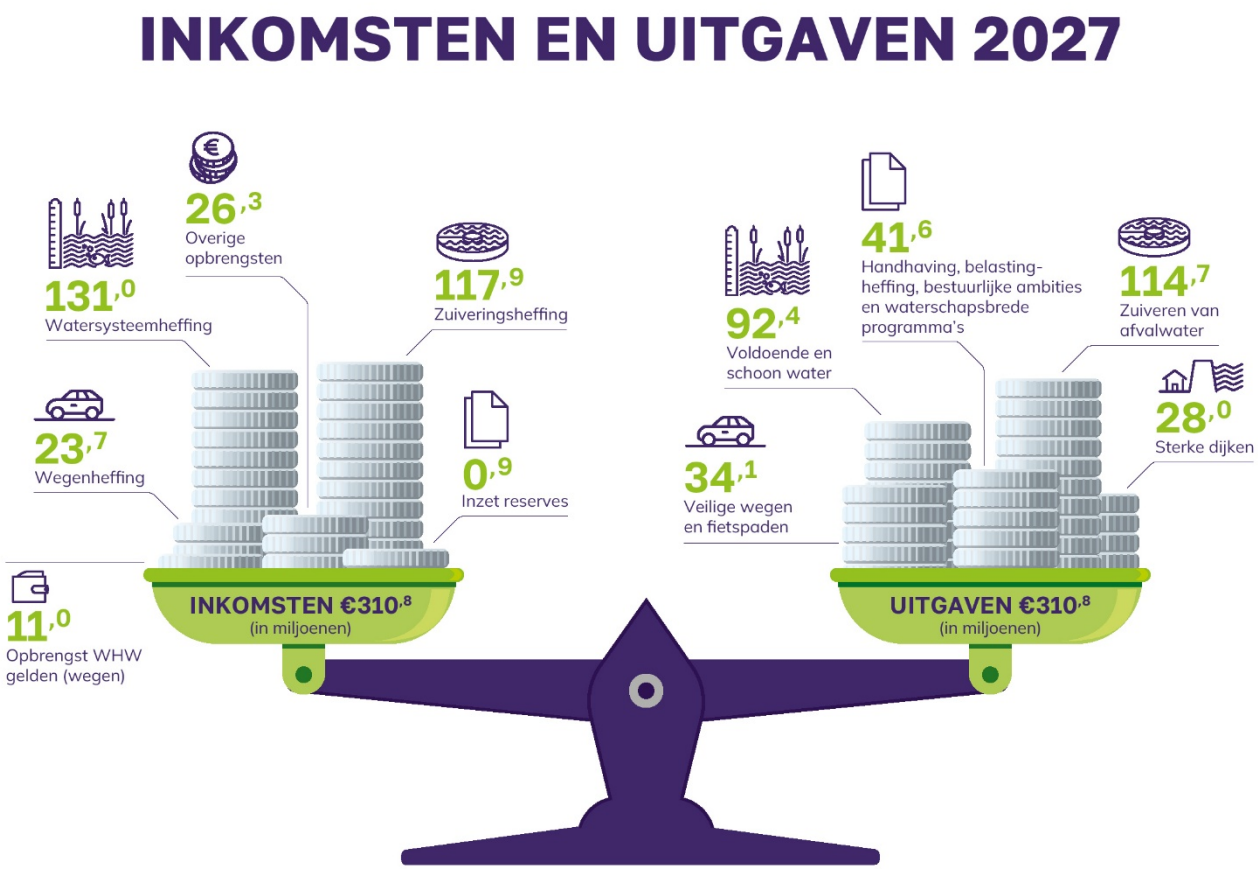
Met de grote opgave die voor ons ligt, is het belangrijk om gerichte investeringen uit te voeren. Niet alles kan tegelijk, we moeten scherpe en ingrijpende keuzes maken.
De vervangings- en vernieuwingsopgave van het waterschap groeit de komende jaren in aard, omvang en complexiteit. Om de opgave te realiseren is het dan ook noodzakelijk om prioriteiten te stellen in de investeringsopgave in combinatie met het maximaliseren van de maakbaarheid door de organisatie. Het prioriteren gebeurt op basis van de ordende criteria zoals opgenomen in de Meerjarenstrategie 2025-2050 en de bestuurlijke uitgangspunten die ons richting geven. Bij de Kadernota 2027 is de meerjarenstrategie voor de eerste keer toegepast op de investeringsopgavesopgave tot 2050, om te komen tot een vlakkere, beter uitvoerbare programmering. Met deze programmering hebben we de tussenliggende doelen los gelaten en worden de doelen naar verwachting in 2050 behaald. Deze programmering zoals gepresenteerd in de Kadernota 2027, vormt de basis voor de Programmabegroting 2027 en meerjarenraming 2028-2031.

Bij het vaststellen van de Kadernota 2027 (iBabs 1692) heeft de Verenigde Vergadering ingestemd met een maximale verhoging van circa 10% van de belastingopbrengst ten opzichte van begrotingsjaar 2026.

Tussen het moment van de Kadernota 2027 en de Programmabegroting 2027 zijn nieuwe inzichten op kosten ontstaan, zoals de verhoging van de solidariteitsbijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma en de tarieven van de slibeindverwerking binnen de GR Slibverwerking. Om het vastgestelde kader gestand te kunnen doen is het naar aanleiding van deze ontwikkelingen noodzakelijk keuzes te maken in de programmering van de exploitatiebegroting. Deze keuzes zijn risicogestuurd gemaakt in lijn met de strategie toekomstvast

vernieuwen en integraal beschouwd over alle programma's heen. De keuzes voor 2027 leiden tot het doorschuiven van maatregelen naar opvolgende jaren en hebben hiermee een effect op de meerjarenbegroting. Het betreft met name maatregelen op het gebied van onderhoud, onderzoeken en planvorming en in de bijdragen aan initiatieven van derden.

Exploitatiebegroting 2027
In de Programmabegroting 2027 is de volgende infographic opgenomen waarin de inkomsten en uitgaven voor 2027 vermeld staan:

Vergroten van realisatiekracht
De opgaven waarvoor we staan zijn groot. Het uitvoeren van deze opgave vraagt om een organisatie met meer realisatiekracht. We zetten de komende jaren in op strategieën om onze realisatiekracht te vergroten. Dat doen we op verschillende manieren: we versterken de interne samenwerking, intensiveren de externe samenwerking en standaardiseren producten. Dit moet leiden tot een grotere uitvoeringscapaciteit en een tijdige en slagvaardige uitvoering van de investeringsprogramma's, zodat we de doelen in 2050 behalen. Dit draagt direct bij aan het toekomstvast vernieuwen van onze organisatie.

Reserveren voor de toekomst
Zoals besloten bij de Kadernota voor 2027 wordt met deze begroting een eerste stap gezet in het sparen van geld voor toekomstige investeringen. Om de grote opgave betaalbaar te houden en grote schommelingen in de waterschapsbelastingen te voorkomen is het noodzakelijk dat we de komende jaren structureel blijven sparen. De komende 5 jaar zal jaarlijks 2% van de belastingopbrengst gereserveerd worden om zo de financiële positie van het waterschap te versterken.
Het jaarrekeningresultaat van 2025 is eerder toegevoegd aan de tariefegalisatiereserves en wordt daar in de begroting van 2027 weer uit onttrokken, om te storten in de nieuwe bestemmingsreserves. Zo drukt het sparen van 2027 niet direct op de exploitatie. Hiermee werken we aan een financieel gezond waterschap, waarbij het afwegingskader Gezonde financiën WSHD 2025 als leidraad gebruikt wordt.

Reserves

Algemene reserves en weerstandsratio:

Een algemene reserve is bedoeld om eventuele financiële tegenvallers op te vangen.
Met ingang van de Programmabegroting 2027 heeft de Verenigde Vergadering besloten om de omvang van de risico's die voortvloeien uit de jaarlijkse risico-inventarisatie te laten toetsen met een Monte Carlo-simulatie door een externe en onafhankelijke partij. De uitkomst van deze berekening is meegenomen bij het bepalen van het weerstandsvermogen en hier zijn de algemene reserves op gebaseerd.
De ondergrens van de algemene reserves wordt bepaald door de weerstandsratio. De weerstandsratio betreft de verhouding tussen het risicoprofiel en de aanwezige reserves.
De Verenigde Vergadering heeft in februari 2025 de weerstandsratio bijgesteld van 1,2 naar 1,4 (iBabs 1275). Dit betekent dat minimaal 1,4 maal het totaal van de geïnventariseerde risico's aan reserves aangehouden moet worden. In de Programmabegroting 2027 wordt hieraan voldaan.

Tariefegalisatiereserves:

De egalisatiereserves per heffing zijn gevormd vanuit de resultaatbestemming van de afgelopen jaren. We zetten de tariefegalisatiereserves in wanneer de Verenigde Vergadering besluit om de belastingtarieven te egaliseren. Zo wordt in 2027 het eerder toegevoegde jaarrekeningresultaat 2025 weer onttrokken, om te storten in de nieuwe bestemmingsreserves ten behoeve van de vernieuwingsopgave.

De totale reservepositie stijgt in de periode 2027-2031 met circa € 89,3 miljoen, om eind 2031 uit te komen op circa € 149,3 miljoen.

Belastingen

Hieronder zijn de benodigde belastingen op totaalniveau, per heffing en de tarieven van 2027 opgenomen. Voor meer details verwijzen wij u naar 'Waterschapsbelastingen' van de Programmabegroting 2027.

Belastingopbrengsten *(bedragen x € 1 mln.)*	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**	**Begroot 2028**	**Begroot 2029**	**Begroot 2030**	**Begroot 2031**
Geraamd in Programmabegroting 2026	246,0	265,1	283,9	317,9	335,5	341,3
Amendement Programmabegroting 2026	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Mutaties Programmabegroting 2027		6,9	19,1	10,6	37,0	60,3
Noodzakelijke belastingopbrengst	**246,6**	**272,6**	**303,5**	**329,1**	**373,0**	**402,2**
Verhoging in % t.o.v. het vorige jaar		10,6%	11,3%	8,4%	13,4%	7,8%

Belastingopbrengsten *(bedragen x € 1 mln.)*	**Begroot 2026**	**Begroot 2027**	**Begroot 2028**	**Begroot 2029**	**Begroot 2030**	**Begroot 2031**
Watersysteemheffing	113,9	130,7	143,6	152,3	171,2	182,3
Wegenheffing	21,2	23,7	26,5	28,8	31,9	33,8
Zuiveringsheffing	111,1	117,9	133,0	147,4	169,4	185,5
Verontreinigingsheffing	0,4	0,4	0,4	0,5	0,6	0,6
Belastingopbrengst	**246,6**	**272,6**	**303,5**	**329,1**	**373,0**	**402,2**

De noodzakelijke belastingopbrengst in 2027 is € 272,6 miljoen. In 2026 was dit € 246,6 miljoen. Dit is een stijging van 10,6%. We verwachten in de periode 2027 tot en met 2031 een gestage stijging van de noodzakelijke belastingopbrengsten.
Deze ontwikkeling hangt samen de reserveringen die we doen voor de toenemende investeringsopgave, volgens het afwegingskader Gezonde financiën WSHD 2025. In 2030 is sprake van een opvallende uitschieter in de stijging van de noodzakelijke belastingopbrengst. De relatief sterke stijging in dat jaar wordt vooral veroorzaakt door hogere kapitaallasten als gevolg van investeringen die in de voorgaande jaren zijn gerealiseerd (met name Slibverwerkingsbedrijf Dordrecht en ALM Goeree-Overflakkee en Spijkenisse). Daarnaast verdubbelt vanaf 2030 de solidariteitsbijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).

Categorie / belastingsoort	Eenheid	TARIEVEN 2026				TARIEVEN 2027				Stijgings-percentage
		Water	Wegen	Zuiveren	totaal	Water	Wegen	Zuiveren	totaal	
Ingezetenen	Huishouden	€ 126,35	€ 27,32		€ 153,67	€ 144,48	€ 30,41		€ 174,89	**13,8%**
Gebouwd binnendijks woningen	% WOZ-waarde	0,0364%	0,0079%		0,0443%	0,0380%	0,0082%		0,0462%	**4,2%**
Gebouwd binnendijks niet-woningen	% WOZ-waarde	0,0388%	0,0079%		0,0467%	0,0424%	0,0082%		0,0506%	**8,2%**
Gebouwd buitendijks woningen	% WOZ-waarde	0,0091%	0,0079%		0,0170%	0,0095%	0,0082%		0,0177%	**3,9%**
Gebouwd buitendijks niet-woningen	% WOZ-waarde	0,0097%	0,0079%		0,0176%	0,0106%	0,0082%		0,0188%	**6,6%**
Ongebouwd - overig - binnendijks	Hectare	€ 96,92	€ 7,57		€ 104,49	€ 111,26	€ 8,37		€ 119,63	**14,5%**
Ongebouwd - overig - buitendijks	Hectare	€ 24,23	€ 7,57		€ 31,80	€ 27,82	€ 8,37		€ 36,18	**13,8%**
Ongebouwd - wegen - binnendijks	Hectare	€ 193,84	€ 7,57		€ 201,41	€ 222,53	€ 8,37		€ 230,90	**14,6%**
Ongebouwd - wegen - buitendijks	Hectare	€ 121,15	€ 7,57		€ 128,72	€ 139,08	€ 8,37		€ 147,45	**14,5%**
Natuur	Hectare	€ 6,17	€ 1,60		€ 7,77	€ 6,80	€ 1,82		€ 8,62	**11,0%**
Zuiveringsheffing	Vervuilingseenheid			€ 94,21	€ 94,21			€ 97,51	€ 97,51	**3,5%**
Verontreinigingsheffing	Vervuilingseenheid			€ 94,21	€ 94,21			€ 97,51	€ 97,51	**3,5%**

Profiel	Binnendijks		Buitendijks		Verschil binnendijks t.o.v. 2026	Verschil buitendijks t.o.v. 2026
	2026	2027	2026	2027		
Huishoudens						
Huurwoning, eenpersoonshuishouden	€ 248	€ 272	€ 248	€ 272	9,9%	9,9%
Huurwoning, meerpersoonshuishouden	€ 436	€ 467	€ 436	€ 467	7,1%	7,1%
Koopwoning, eenpersoonshuishouden, WOZ-waarde € 370.000	€ 412	€ 443	€ 311	€ 338	7,6%	8,7%
Koopwoning, meerpersoonshuishouden, WOZ-waarde € 370.000	€ 600	€ 638	€ 499	€ 533	6,3%	6,7%
Agrarische ondernemingen						
Agrarisch bedrijf met opstallen, meerpersoonshuishouden, WOZ-waarde € 520.000 en 60 hectare ongebouwd	€ 6.949	€ 7.909	€ 2.436	€ 2.736	13,8%	12,3%
Wegbeheerder						
Wegbeheerder met 500 hectare	€ 100.706	€ 115.448	€ 64.361	€ 73.724	14,6%	14,5%
Natuurterreinen						
Natuurterrein van 1.000 hectare	€ 7.770	€ 8.622	€ 7.770	€ 8.622	11,0%	11,0%
Handel en industrie						
Groothandel met WOZ-waarde € 2.700.000 en 7 vervuilingseenheden	€ 1.921	€ 2.049	€ 1.135	€ 1.189	6,7%	4,8%
Voedingsmiddelenproducent met WOZ-waarde van € 13.500.000 en 300 vervuilingseenheden	€ 34.572	€ 36.087	€ 30.641	€ 31.788	4,4%	3,7%

De verschillen in de belastingtarieven van 2026 en 2027 worden veroorzaakt door de toegenomen kosten voor het watersysteem, de waterketen en het wegenbeheer. Daarnaast hebben ontwikkeling van het aantal inwoners, de waarde van de gebouwen en het aantal vervuilingseenheden invloed op de tarieven. Hierbij geldt het volgende:

- De stijging bij de categorie 'ingezetenen' en ‘ongebouwd’ is hoog, omdat deze categorieën alleen betrekking heeft op de Watersysteemheffing en de Wegenheffing. Bij deze 2 heffingen is de stijging van de belastingen het sterkst. De stijging van de Zuiveringsheffing is lager dan de andere heffingen.
- Vanaf 2026 gelden binnen de Watersysteemheffing 2 tarieven voor de categorie Gebouwd, 1 tarief voor categorie woningen en 1 tarief voor de categorie niet-woningen. De waardeverhouding per 01-01-2024 geldt als peildatum voor de verdeling van de lasten over woningen en niet-woningen. In het afgelopen jaar zijn de WOZ-waarden gestegen. Voor woningen bedraagt deze gemiddeld +9%, terwijl de stijging voor niet-woningen +5% is. Dit verschil in stijging wordt gecorrigeerd met een extra stijging van het tarief van de niet-woningen.
- Er hebben geen wijzigingen plaatsgevonden in de percentages van de Kostentoedelingsverordening.
- De stijging van de kosten voor het watersysteem, het zuiveren van afvalwater en het wegenbeheer leiden in het algemeen tot een verhoging van het tarief. Deze stijging wordt deels beperkt door een toename van het aantal huishoudens, de WOZ-waarde van woningen en niet-woningen en het aantal vervuilingseenheden dat gezuiverd moet worden. Voor de categorie ‘ongebouwd’ is de laatste jaren sprake van een geleidelijke daling van het aantal hectaren.

Flinke investeringen komende jaren
In de Programmabegroting 2027 is de volgende tabel met investeringen voor de komende jaren opgenomen:

Programma *(bedragen in 1 mln.)*	Realisatie 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Waterveiligheid	18,6	19,1	0,8	2,3	3,7	7,4	11,4
Voldoende en Schoon Water	10,8	22,8	42,1	20,2	45,0	60,9	51,2
Waterketen	35,9	55,4	110,4	132,6	129,1	92,2	84,9
Wegen	27,4	26,1	28,1	28,2	21,4	22,2	21,5
Bestuur en Organisatie	1,3	2,0	1,3	2,7	0	0	0
Subtotaal	**94,0**	**125,3**	**182,8**	**186,0**	**199,1**	**182,7**	**169,0**
Onzekerheid Voldoende en Schoon Water	0	0	-10,0	-1,0	0	0	0
Onzekerheid Waterketen	0	0	-22,0	-10,0	0	0	0
Nog te specificeren investeringen	0	0	0	0	0	37,3	51,0
Totaal investeringsuitgaven na correctie	**94,0**	**125,3**	**150,8**	**175,0**	**199,1**	**220,0**	**220,0**

Vooral bij de programma's Waterketen en Voldoende en Schoon Water is de opgave groot, wat zich uit in een flinke stijging van investeringen in de komende jaren. Niet alles kan tegelijk worden uitgevoerd, er moeten indringende keuzes worden gemaakt. De programmering van de investeringen in de begroting voor 2027 en 2028 is dan ook gebaseerd op de te verwachte realisatiekracht in lijn met de ontwikkeling van het investeringsvolume vastgelegd in de Kadernota 2027. Er is rekening gehouden met onzekerheden die samenhangen met de fase waarin opgaven en projecten zich bevinden, omgevingsafhankelijke factoren, de complexiteit en omvang van werkzaamheden en de mate van hardheid van de planning en het daarbij horende kasritme. Deze onzekerheden zijn zichtbaar gemaakt met een correctieregel.

De programmering voor 2029 tot en met 2031 is nog niet volledig uitgewerkt op individueel projectniveau. Ook hier zijn nog keuzes te maken in de programmering, waarvoor de correctieregel 'nog te specificeren investeringen' is opgenomen.

4. Kernboodschap

Met het vaststellen van de Programmabegroting 2027 en het kennisnemen van de meerjarenraming 2028-2031 verleent de Verenigde Vergadering toestemming om de genoemde activiteiten voor 2027 uit te voeren en hiervoor de vastgestelde budgetten in te zetten. Daarnaast stemt de Verenigde Vergadering in met de opgenomen nieuwe investeringen en investeringen met status 'in voorbereiding' die zijn bijgesteld.

De programmabegroting resulteert in een stijging van de totale belastingopbrengst van 10,6% voor 2027. Dit past binnen het kader, zoals vastgesteld in de Kadernota 2027. Gelet op de grote opgaven en de stijgende kosten, waren keuzes noodzakelijk om aan het kader te voldoen. Deze keuzes zijn in de lijn van toekomstvast vernieuwen en risicogestuurd gemaakt. De focus ligt op de vernieuwingsopgave, wat zich vertaalt naar een groei van het investeringsvolume naar ruim € 150 miljoen.

Het saldo van stortingen in en onttrekkingen aan de reserves in 2027 is begroot op € 0,9 miljoen. Dit is inclusief de nieuw te vormen bestemmingsreserves voor de vernieuwingsopgaven.

5. Regelgeving en beleid

Ingevolge artikel 100 Waterschapswet ligt de Programmabegroting 2027 en meerjarenraming 2028-2031 van 6 tot en met 20 november 2026 (digitaal) ter inzage. Bekendmaking zal officieel via het Gemeenteschappelijke Voorziening Officiële Publicaties (GVOP) plaatsvinden.

Na vaststelling door de Verenigde Vergadering (25 november 2026) zal bekendmaking plaatsvinden via het GVOP.

6. Historie – eerdere besluitvorming

- Kadernota 2027 (agendapunt 5b d.d. 03-06-2026)
- Programmabegroting 2026 en meerjarenraming 2027-2030 (agendapunt 6a d.d. 26-11-2025)
- Meerjarenstrategie 2025-2050 (agendapunt 6b d.d. 26-11-2025)

7. Financiën

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragrafen 'Wat mag het kosten' per programma van de Programmabegroting 2027.

8. Duurzaamheid

Duurzaamheid is uitgewerkt in de overkoepelende programma's:
- Beperken op onze negatieve impact op milieu en klimaat
- Verbeteren van de klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van ons gebied
- Vergroenen en versterken de biodiversiteit
- Anders omgaan met hemelwater

Deze worden nader toegelicht bij 'Toekomstbestendig water- en wegbeheer' in de Programmabegroting 2027.

9. Alternatieven

Niet van toepassing.

10. Organisatorische en personele consequenties / OR

De Programmabegroting wordt op 8 oktober besproken met de OR.

11. Risico- en beheersmaatregelen

In de Programmabegroting 2027 zijn, daar waar van toepassing, maatregelen benoemd.

12. Communicatie (in- en extern)

Naar aanleiding van de vaststelling van de Programmabegroting 2027 wordt gecommuniceerd over de inhoud en de gevolgen voor de belastingheffing.
Hiervoor worden verschillende communicatiemiddelen ingezet, waaronder een persbericht, een infographic, een nieuwsbericht op de website en een update van de pagina over waterschapsbelastingen. Daarnaast wordt de Programmabegroting onder de aandacht gebracht via social media. Ook wordt de Programmabegroting gepubliceerd via officielebekendmakingen.nl.

13. Bekendmaking en vervolgprocedure

Na vaststelling door de Verenigde Vergadering wordt de Programmabegroting 2027 en meerjarenraming 2028-2031 ter beoordeling verzonden naar Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland.

14. Bevoegd orgaan

Verenigde Vergadering.

15. Toelichting / kanttekeningen

Niet van toepassing.

16. Bijlagen

- Homepage | Programmabegroting 2027 Meerjarenraming 2028-2031
- Homepage | Begroting 2027 - Bijlage investeringen

Vergaderdatum: 25 november 2026
Agendapunt:
iBabs-nummer: 1730

waterschap Hollandse Delta

BESLUIT VERENIGDE VERGADERING

ONDERWERP: Programmabegroting 2027 en meerjarenraming 2028-2031

DE VERENIGDE VERGADERING VAN WATERSCHAP HOLLANDSE DELTA,

op voordracht van dijkgraaf en heemraden van waterschap Hollandse Delta van 13-10-2026;

gehoord het advies van de Commissie Waterhuishouding en Waterzuivering (Water) van 9-11-2026, de Commissie Waterkering, (Vaar)Wegen en Vergunningverlening (WWV) van 10-11-2026 en de Commissie Middelen, Bestuurlijke Zaken en Handhaving (MBH) van 11-11-2026;

overwegende dat:
- De Kadernota 2027 in juni 2026 door de Verenigde Vergadering is vastgesteld als vertrekpunt voor het opstellen van de Programmabegroting 2027, inclusief de daaraan gestelde uitgangspunten;
- Het waterschap te maken heeft met een grote opgave en stijgende kosten, wat keuzes noodzakelijk maakt;
- Deze keuzes zijn gemaakt in de strategische lijn van Toekomstvast vernieuwen;
- Het college van dijkgraaf en heemraden de begroting heeft uitgewerkt met aandacht voor het realiseren van de afspraken gemaakt in het Bestuursakkoord 2023-2027;

gelet op:
- artikel 77 Waterschapswet;
- artikel 99 en met 101 van de Waterschapswet;

BESLUIT:

a) De Programmabegroting 2027 vast te stellen en daarmee de bedragen voor 2027 per programma, tot een totaal van € 310,8 miljoen aan lasten.
b) Kennis te nemen van de Meerjarenraming 2028-2031.
c) In te stemmen met de nieuw op te voeren investeringen met status 'nieuw' zoals opgenomen in de bijlage investeringen.
d) In te stemmen met de bijstellingen op investeringen met status 'in voorbereiding' zoals opgenomen in de bijlage investeringen.
e) Het college van dijkgraaf en heemraden te mandateren voor het vrijgeven van de met NS gecategoriseerde investeringen (niet-strategische investeringen) conform artikel 2.9 van het delegatie- en mandaatbesluit WSHD. Zie kolom M in de tabellen met investeringen in de bijlage.
f) In te stemmen met de volgende mutaties binnen de reserves:

Waterveiligheid
- Onttrekking algemene reserve Waterveiligheid € 0,3 miljoen
- Toevoeging aan de nieuw te vormen bestemmingsreserve Vernieuwingsopgave Watersysteemheffing € 0,5 miljoen
- Toevoeging tariefegalisatiereserve Watersysteemheffing € 0,3 miljoen
- Onttrekking tariefegalisatiereserve Watersysteemheffing € 0,5 miljoen

Voldoende en Schoon Water
- Toevoeging algemene reserve Voldoende en Schoon Water € 0,7 miljoen
- Toevoeging aan de nieuw te vormen bestemmingsreserve Vernieuwingsopgave Watersysteemheffing € 4,1 miljoen

- Toevoeging bestemmingsreserve Baggeren € 0,7 miljoen
- Onttrekking en opheffing bestemmingsreserve Afwikkeling CMK € 2,8 miljoen
- Onttrekking bestemmingsreserve Onderhoud CMK € 0,2 miljoen
- Onttrekking tariefegalisatiereserve Watersysteemheffing € 1,9 miljoen

Waterketen
- Onttrekking algemene reserve Waterketen € 3,2 miljoen
- Onttrekking bestemmingsreserve Maatregelen gebiedsrendement stikstofverwijdering € 0,2 miljoen
- Toevoeging aan de nieuw te vormen bestemmingsreserve Vernieuwingsopgave Zuiveringsheffing € 5,5 miljoen
- Toevoeging tariefegalisatiereserve Zuiveringsheffing € 3,1 miljoen
- Onttrekking tariefegalisatiereserve Zuiveringsheffing € 5,5 miljoen

Wegen
- Onttrekking algemene reserve Wegen € 0,1 miljoen
- Onttrekking bestemmingsreserve Wegen € 1,0 miljoen
- Onttrekking bestemmingsreserve Personele capaciteit Wegen € 0,3 miljoen
- Toevoeging bestemmingsreserve Transitie Wegen € 3,3 miljoen
- Toevoeging tariefegalisatiereserve Wegenheffing € 0,1 miljoen
- Onttrekking tariefegalisatiereserve Wegenheffing € 3,3 miljoen

g) In te stemmen met het aan het college van dijkgraaf en heemraden mandateren van het inzetten van de post onvoorzien van maximaal € 0,25 miljoen met verantwoording achteraf via de planning & control producten.
h) Ter dekking van de financieringsbehoefte het college van dijkgraaf en heemraden, conform het Treasurystatuut, bevoegd te maken tot:
   - Het aangaan van kortlopende financieringsmiddelen (rekening-courant verhouding en kasgeldleningen) tot een bedrag van maximaal de kasgeldlimiet van € 71,5 miljoen.
   - Het aangaan van langlopende financieringsmiddelen tot maximaal € 46,0 miljoen.

Ridderkerk, 25 november 2026

De Verenigde Vergadering voornoemd,
secretaris-directeur, dijkgraaf,

V. Bergsma J.F. Bonjer

waterschap
Hollandse
Delta

Programmabegroting 2027
Meerjarenraming 2028-2031

Foto: Onderwaterwereld De Waal

Inhoudsopgave

Algemeen 4
Voorwoord 5
Inleiding 2
Samenvatting begroting 2027 3
Externe en interne ontwikkelingen 9
Leeswijzer 13
Programma's 14
Toekomstbestendig water- en wegbeheer 15
Waterveiligheid 22
Voldoende en Schoon Water 31
Waterketen 38
Wegen 46
Bestuur en Organisatie 52
Algemene dekkingsmiddelen 67
Waterschapsbelastingen 71
Grondslagen en kwijtschelding 73
Geraamde belastingopbrengsten 79
Belastingtarieven 83
Ontwikkeling belastingdruk 85
Paragrafen 87
Uiteenzetting van de financiële positie 88
Bedrijfsvoering 108
Assetmanagement 117
Verbonden partijen 119

Openbaarheidsparagraaf 120
Financiële Begroting 121
Gehanteerde uitgangspunten en normen 123
Baten en lasten per programma 124
Ontwikkeling kosten en opbrengsten 129
Exploitatiebegroting van programma’s naar taken 130
Ontwikkeling bruto investeringen 133
Balansontwikkeling 134
Bijlagen 135
Risico's 136
Verbonden partijen 145
Lijst van begrippen en afkortingen 159

Algemeen

Voorwoord

Voorwoord
De keuzes die we vandaag maken, bepalen hoe veilig en leefbaar de Hollandse Delta er in 2050 uitziet. Klimaatverandering, extremere weersomstandigheden, strengere wet- en regelgeving, digitalisering en nieuwe veiligheidsvraagstukken vragen om een waterschap dat vooruitkijkt en weerbaar is als omstandigheden veranderen. De droogte van afgelopen zomer heeft opnieuw laten zien hoe kwetsbaar onze delta is en hoe belangrijk het is om tijdig te investeren in een robuust watersysteem.

Toekomstvast vernieuwen

In deze begroting staat daarom 1 duidelijke koers centraal: toekomstvast vernieuwen. Met onze meerjarenstrategie hebben we de koers richting 2050 uitgezet. We zien hierbij dat de vervangings- en vernieuwingsopgave groot is. Onze zuiveringen, watersystemen, dijken en wegen moeten ook in de toekomst betrouwbaar zijn, terwijl de eisen vanuit klimaat, wetgeving en samenleving veranderen. Dat vraagt om forse investeringen, maar ook om realisme. De financiële ruimte en de capaciteit van onze organisatie zijn niet onbeperkt. Niet alles kan tegelijkertijd. Daarom maken we keuzes in wat we doen, wanneer we dat doen en waar we onze mensen, kennis en middelen voor inzetten. Tegelijkertijd werken we aan het vergroten van onze realisatiekracht en zetten we in op gezonde financiële positie van het waterschap door nu geld te reserveren voor de toekomst.

Bewust prioriteren

Die keuzes waren niet eenvoudig, maar wel noodzakelijk. We moeten onze opgaven immers kunnen uitvoeren én kunnen betalen. Daarbij hanteren we duidelijke uitgangspunten. Veiligheid staat voorop en we focussen op de noodzakelijke vernieuwingsopgave. Bij andere werkzaamheden wegen we zorgvuldig af wat nu nodig is en wat, gelet op de risico's, verantwoord later of anders kan. Ook wegen we mee wat onze organisatie daadwerkelijk kan realiseren. Dat betekent dat sommige werkzaamheden en investeringen naar achteren schuiven en bepaalde doelen later worden bereikt.

Lastenstijging gemiddeld 10%

Bij de Kadernota was het uitgangspunt om de gemiddelde lastenstijging voor 2027 te beperken tot circa 10%. Nadien kregen we te maken met onvoorziene kosten van circa € 6 miljoen. We vonden het belangrijk om deze tegenvaller niet zonder meer door te vertalen naar onze belastingbetalers en vast te houden aan de eerder vastgestelde lastenstijging van ca. 10%. Dat vroeg van ons dat we opnieuw kritisch naar onze uitgaven keken. Daarbij hebben we aanvullende keuzes moeten maken. Want we realiseren ons dat ook een gemiddelde stijging van circa 10% al merkbaar is voor inwoners, bedrijven en andere belastingbetalers.

Blijven investeren in de toekomst

Ondanks dat we keuzes moeten maken, blijven we gericht investeren in een veilige en leefbare Hollandse delta. Juist omdat onze delta kwetsbaar is, werken we aan het vergroten van de weerbaarheid van ons gebied. Onze ligging op de grens van rivier en zee en de gevolgen van klimaatverandering blijven ons daarbij uitdagen. We vernieuwen onze afvalwaterzuiveringen, versterken ons watersysteem, onze keringen en voeren duurzaam wegbeheer en zorgvuldig groenbeleid uit. En we zetten belangrijke stappen in de ontwikkeling van een nieuwe centrale slibverwerkingsinstallatie in Dordrecht. Met onze gebiedskennis, regionale focus en ervaring blijven we zo werken aan een veilige en leefbare Hollandse delta.

Deze begroting is de laatste van deze bestuursperiode. De keuzes die we nu maken, werken door in de komende jaren en vormen daarmee ook een inhoudelijk en financieel vertrekpunt voor een volgend bestuur. Juist daarom willen we helder zijn over wat we wel doen, wat we naar achteren schuiven en welke afwegingen daaraan ten grondslag liggen.

Samen met inwoners, gemeenten, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden blijven we werken aan een Hollandse delta waarin ook toekomstige generaties veilig kunnen wonen, werken en recreëren.

secretaris-directeur,
V. Bergsma

dijkgraaf,
J.F. Bonjer

Inleiding

De afgelopen jaren hebben we steeds scherper in beeld gekregen wat nodig is om onze doelen voor 2050 te realiseren. Daarbij is één ding duidelijk geworden: de opgaven waarvoor we staan zijn groot. Groter dan we aanvankelijk dachten.
Via de uitvoering van de Programmabegroting 2027 zetten we weer een stap richting 2050. Door steeds vanuit de langetermijn doelen te redeneren kunnen we koers blijven houden en scherp aan de wind varen. Met de eind 2025 vastgestelde Meerjarenstrategie gaan we 'toekomstvast vernieuwen'. We hebben een gelijkmatige lijn kunnen uitwerken voor de totale investeringsopgave van ons waterschap tot 2050.

Belangrijke voorwaarde hierbij is dat de realisatie van de investeringen de komende jaren fors gaat groeien. In 2026 hebben we de capaciteit van de organisatie daarvoor vergroot. Daarnaast is een traject in gang gezet om de realisatiekracht te vergroten. Dat doen we op verschillende manieren: we versterken de interne samenwerking, intensiveren de externe samenwerking en standaardiseren producten. Ondertussen hebben we per 1 september 2026 een organisatiewijzing doorgevoerd, die onder andere bedoeld is om meer opgavegericht te gaan werken.
Voor elk van deze ontwikkelingen geldt dat het effect niet direct zichtbaar is. In die zin wordt 2027, het eerste jaar in de nieuwe bestuursperiode, dus een spannend jaar. Alles is erop gericht om de realisatiegraad flink te verhogen.

Scherpe keuzes waren ook dit jaar weer nodig om binnen de vastgestelde kaders te blijven en voldoende vooruitgang te boeken in de realisatie van de opgaven. Deze keuzes kunnen ertoe leiden dat we de kortetermijndoelen, zoals opgenomen in ons Water- en Wegenbeheerprogramma, niet allemaal halen. De langetermijndoelen, gericht op het jaar 2050, blijven echter overeind staan.
Met het vaststellen van deze begroting zetten we ook een eerste stap in het sparen van geld voor toekomstige investeringen. Om de opgave betaalbaar te houden is het noodzakelijk dat we de komende jaren structureel blijven sparen.

In 2027 lopen het huidige Water- en Wegenbeheerprogramma af en stellen we een nieuw plan vast voor de periode 2028-2033. Met de realisatie van de Programmabegroting 2027 bereiken we de 'eindstand' van de huidige beleidsperiode. In het Water- en Wegenbeheerprogramma 2028-2033 leggen we vast waarop we ons gaan richten in de volgende planperiode. Dat doen we mede op basis van de vastgestelde Meerjarenstrategie. Samen met deze begroting trekken we hiermee de lijn richting 2050 door, met volle kracht en scherp aan de wind.

Samenvatting begroting 2027

Infographic Activiteiten in 1 oogopslag

Inkomsten en uitgaven

(Bedragen x € 1 mln.)

Onderdeel	Inkomsten	Onderdeel	Uitgaven
Watersysteemheffing	131,0	Sterke dijken	28,0
Zuiveringsheffing	117,9	Voldoende en schoon water	92,4
Wegenheffing	23,7	Zuiveren van afvalwater	114,7
Opbrengst WHW-gelden (wegen)	11,0	Veilige wegen en fietspaden	34,1
Overige opbrengsten	26,3	Handhaving, belastingheffing, bestuurlijke ambities en waterschapsbrede programma's	41,6
Inzet reserves	0,9		
TOTAAL INKOMSTEN	310,8	TOTAAL UITGAVEN	310,8

Exploitatie

De onderstaande tabel geeft inzicht in de benodigde belastingopbrengsten en de stijging daarvan. De grafiek daaronder geeft de verdeling van de belastingopbrengsten naar de verschillende belastingen.

Overzicht belastingopbrengsten

(bedragen x € 1 mln.)

Belastingopbrengsten	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Geraamd in Programmabegroting 2026	246,0	265,1	283,9	317,9	335,5	341,3
Amendement Programmabegroting 2026	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Mutaties Programmabegroting 2027		6,9	19,1	10,6	37,0	60,3
Noodzakelijke belastingopbrengst	246,6	272,6	303,5	329,1	373,0	402,2
Verhoging in % ten opzichte van het vorige jaar		10,6%	11,3%	8,4%	13,4%	7,8%

De noodzakelijke belastingopbrengst in 2027 is € 272,6 miljoen. In 2026 was dit € 246,6 miljoen. Dit is een stijging van 10,6%. Een toelichting op deze stijging is te vinden in het onderdeel Programma's. We verwachten in de periode 2027 tot en met 2031 een gestage stijging van de noodzakelijke belastingopbrengsten. Deze ontwikkeling hangt samen met de reserveringen die we doen voor de toenemende investeringsopgave, volgens het Afwegingskader gezonde waterschapsfinanciën Hollandse Delta 2025. In 2030 is sprake van een opvallende uitschieter in de stijging van de noodzakelijke belastingopbrengst. De relatief sterke stijging in dat jaar wordt vooral veroorzaakt door hogere kapitaallasten als gevolg van investeringen die in de voorgaande jaren zijn gerealiseerd (met name Slibverwerkingsbedrijf Dordrecht en ALM Goeree-Overflakkee en Spijkenisse). Daarnaast verdubbelt vanaf 2030 de solidariteitsbijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).

Belastingopbrengst en inzet egalisatiereserves

(bedragen x € 1 mln.)

Onderdeel	Realisatie 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Belastingopbrengsten	**230,4**	**246,6**	**272,6**	**303,5**	**329,1**	**373,0**	**402,2**
Watersysteemheffing	105,8	113,9	130,7	143,6	152,3	171,2	182,3
Zuiveringsheffing	106,5	111,1	117,9	133,0	147,4	169,4	185,5
Wegenheffing	17,7	21,2	23,7	26,5	28,8	31,9	33,8
Verontreinigingsheffing	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,6	0,6
Inzet tariefegalisatiereserve	**-5,3**	**-3,1**	**-7,7**	**0**	**0**	**0**	**0**
Inzet tariefegalisatiereserve	-5,3	-3,1	-7,7	0	0	0	0

De benodigde belastingopbrengst in 2027 is na inzet van de egalisatiereserves, 10,6% hoger dan in 2026. Ons uitgangspunt is: structurele lasten moeten worden gedekt door structurele baten. Dit betekent dat de inzet van de (tarief)egalisatiereserves in de laatste jaren van de meerjarenraming nihil moet zijn.
De onderstaande tabel geeft de begroting per programma weer. De begroting 2027 is inclusief vastgestelde wijzigingen.

Exploitatie per programma

(bedragen x € 1 mln.)

Onderdeel	Realisatie 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Saldo van baten en lasten voor bestemming	**-1,1**	**11,0**	**0,9**	**-10,2**	**-16,1**	**-25,8**	**-37,2**
Waterveiligheid	26,2	23,4	24,2	25,1	26,9	38,0	39,4
Voldoende en Schoon Water	66,6	76,8	86,8	93,5	97,8	100,5	103,9
Waterketen	91,3	101,8	107,8	117,5	128,6	145,7	157,4
Wegen	12,8	20,7	21,6	23,0	24,8	26,9	27,3
Bestuur en Organisatie	29,9	31,4	29,0	29,8	30,5	31,6	32,4
Dekkingsmiddelen	-227,9	-243,2	-268,4	-299,2	-324,7	-368,6	-397,6
Reserve mutaties	**-11,3**	**-10,0**	**-0,9**	**10,2**	**16,1**	**25,8**	**37,2**
Toevoeging aan reserves	1,2	0,3	18,3	11,6	18,0	27,0	37,7
Onttrekking aan reserves	-12,6	-10,3	-19,2	-1,4	-1,9	-1,2	-0,4
Saldo van baten en lasten na bestemming	**-12,5**	**1,0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Investeringen

De onderstaande tabel geeft inzicht in de verwachte uitgaven aan de verschillende programma's. De bedragen zijn de bruto-uitgaven van investeringen met de status 'in voorbereiding' en de status 'lopend'.
In de tabel wordt de grote opgave die voor ons ligt weergegeven. In 2025 bedroeg de gerealiseerde bruto investeringsuitgave € 94 miljoen, in 2027 stijgt deze naar € 150 miljoen en de jaren erna is de groei nog groter in omvang.
De programmering van de investeringen in de begroting voor 2027 en 2028 is gebaseerd op de te verwachte realisatiekracht. Hierbij is rekening gehouden met onzekerheden die samenhangen met de fase waarin opgaven en projecten zich bevinden, omgevingsafhankelijke factoren, de complexiteit en omvang van werkzaamheden en de mate van hardheid van de planning en het daarbij horende kasritme. Deze onzekerheden zijn zichtbaar gemaakt met een correctieregel.

De programmering voor 2029 tot en met 2031 is nog niet volledig uitgewerkt op individueel projectniveau. Een aantal investeringen bevindt zich nog in een dergelijke voorfase dat eerst besluitvorming noodzakelijk is voordat een kasritme opgevoerd kan worden. Hiervoor is, op basis van de uitwerking van de vlakke programmering vanuit de Meerjarenstrategie, een correctieregel 'nog te specificeren investeringen' opgenomen.

Overzicht investeringsuitgaven

(bedragen x € 1 mln.)

Programma	Realisatie 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Investeringsuitgaven	**94,0**	**125,3**	**182,8**	**186,0**	**199,1**	**182,7**	**169,0**
Waterveiligheid	18,6	19,1	0,8	2,3	3,7	7,4	11,4
Voldoende en Schoon Water	10,8	22,8	42,1	20,2	45,0	60,9	51,2
Waterketen	35,9	55,4	110,4	132,6	129,1	92,2	84,9
Wegen	27,4	26,1	28,1	28,2	21,4	22,2	21,5
Bestuur en Organisatie	1,3	2,0	1,3	2,7	0	0	0
Correctie	**0**	**0**	**-32,0**	**-11,0**	**0**	**37,3**	**51,0**
Onzekerheid Voldoende en Schoon Water	0	0	-10,0	-1,0	0	0	0
Onzekerheid Waterketen	0	0	-22,0	-10,0	0	0	0
Nog te specificeren investeringen	0	0	0	0	0	37,3	51,0
Totaal investeringsuitgaven na correctie	**94,0**	**125,3**	**150,8**	**175,0**	**199,1**	**220,0**	**220,0**

In de onderstaande grafiek zijn de investeringsuitgaven 2027 per programma gesplitst naar status.

Tabel investeringsuitgaven 2027 per status

(bedragen x € 1 mln.)

Programma	In voor-bereiding	Lopend
Investeringsuitgaven	**51,8**	**131,1**
Waterveiligheid	0,8	0,0
Voldoende en Schoon Water	9,7	32,5
Waterketen	21,7	88,8
Wegen	18,5	9,6
Bestuur en Organisatie	1,1	0,3
Correctie	**-32,0**	**0,0**
Onzekerheid Voldoende en Schoon Water	-10,0	0,0
Onzekerheid Waterketen	-22,0	0,0
Nog te specificeren investeringen	0	0,0
Totaal investeringsuitgaven na correctie	**19,8**	**131,1**

In 2025 en 2026 hebben we een aantal grote investeringsprojecten van het programma Waterketen vrijgemaakt. Hierdoor blijft het aandeel van het programma Waterketen in de totale begrote investeringsuitgaven hoger dan dat van de overige programma's. In 2027 neemt het aandeel van het programma Voldoende en Schoon Water toe ten opzichte van 2026. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door de uitvoering van de nieuwbouwprojecten De Klomp en Oude-Tonge. Het merendeel van de geraamde investeringsuitgaven heeft betrekking op investeringen met een lopende status.

Wij zien dat de investeringsopgave de komende jaren aanzienlijk toeneemt. Tegelijkertijd zijn nog niet alle plannen volledig uitgewerkt. De komende jaren wordt de aard, omvang en planning van de opgave verder geconcretiseerd. Dit zal naar verwachting leiden tot een verdere toename van de investeringsuitgaven.

Externe en interne ontwikkelingen

Bij het opstellen van de Programmabegroting 2027 en meerjarenraming 2028-2031 hebben we rekening gehouden met de volgende externe en interne ontwikkelingen.

Ontwikkelingen sinds vorig begrotingsjaar

Een aantal trends en ontwikkelingen die we in voorgaande jaren al zagen, hebben zich ook afgelopen jaar voorgedaan. Zo blijft klimaatverandering leiden tot grotere extremen in het waterbeheer. De droogte tijdens de zomer van 2026 is daarvan een sprekend voorbeeld. Dit leidde ertoe dat onorthodoxe maatregelen noodzakelijk waren, zoals het aanvoeren van zoetwater uit het Haringvliet naar het Brielse Meer via het Kanaal door Voorne. Ook het Deltaprogramma, dat in 2026 is herijkt, benadrukt dat zowel zoetwatertekorten als wateroverlast structureel toenemen en dat de beschikbare hoeveelheid zoet water steeds meer onder druk zal komen te staan. Ook het grote aantal natuurbranden viel op, waaronder een brand in het duingebied van Ouddorp.
Op 23 februari 2026 werd het kabinet-Jetten geïnstalleerd. Een minderheidskabinet, bestaande uit D66, VVD en CDA. Dit kabinet lijkt het principe 'water en bodem sturend', dat door het voorgaande kabinet-Schoof werd afgezwakt, weer in ere te herstellen. Water en bodem worden hierdoor belangrijker in de ruimtelijke ordening. En waterveiligheid, bodemdaling, verzilting en waterbeschikbaarheid worden nadrukkelijker randvoorwaarden bij woningbouw, infrastructuur en economische ontwikkelingen. Voor het waterschap betekent dat vroegere betrokkenheid bij gebiedsontwikkelingen en een grotere advies- en toetsingsrol. Maar daartegenover staat ook meer bestuurlijke druk(te) rondom woningbouwlocaties en de energietransitie, die op gespannen voet staan met de ruimteclaims voor water.

Het jaar 2027 is het eindjaar van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). In 2026 is de politieke en bestuurlijke aandacht hiervoor sterk toegenomen. Hoewel de waterkwaliteit verbetert, wordt duidelijk dat niet alle KRW-doelen tijdig gehaald zullen worden. Tegelijkertijd blijven de wettelijke verplichtingen ook na 2027 bestaan. Ook waterschap Hollandse Delta heeft hiervoor zijn inzet bepaald in het vierde Stroomgebiedbeheerplan. Dit leidt tot extra investeringen in waterkwaliteit en strengere aandacht voor vergunningverlening en handhaving.
Ook pfas blijft hoog op de bestuurlijke agenda staan. Waterschappen pleiten nadrukkelijk voor een bronaanpak en strengere nationale en Europese regelgeving. Tegelijk worden meer meet- en monitoringsverplichtingen ingevoerd.
Het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) blijft de grootste gezamenlijke investeringsopgave van waterschappen en Rijkswaterstaat. De komende decennia moeten honderden kilometers dijken worden versterkt om uiterlijk 2050 aan de normen te voldoen.
Rijk, provincies, drinkwaterbedrijven en waterschappen blijven steeds nadrukkelijker waarschuwen voor toekomstige zoetwater- en drinkwatertekorten. De vraag stijgt door woningbouw, economische ontwikkeling, natuurdoelen en klimaatverandering, terwijl de beschikbaarheid afneemt. Dit noodzaakt tot scherpere afwegingen in de landelijke en regionale waterverdeling, grotere aandacht voor het grondwaterbeheer, (onderzoek naar) maatregelen tegen verzilting en meer nadruk op waterbesparing en hergebruik.
Ook stijgen de kosten van projecten door inflatie, schaarste op de arbeidsmarkt, hogere materiaalprijzen en complexere uitvoeringsopgaven. Dat leidt tot voortdurende druk op investeringsbudgetten, kapitaallasten en personele capaciteit.
Deze ontwikkelingen leiden gezamenlijk tot groeiende investerings- en beheeropgaven, die de financiële positie van waterschappen structureel onder druk zetten.

Belangrijkste afwijkingen t.o.v. meerjarenraming

De afgelopen jaren hebben we een duidelijker beeld gekregen van de opgave die voor ons ligt. Dit is uitgewerkt in de Meerjarenstrategie 2025-2050. We concluderen dat de vervangings- en vernieuwingsopgave van het waterschap de komende jaren structureel groeit in aard, omvang en complexiteit. Daarmee groeit ook het investeringsvolume dat nodig is om deze opgave te realiseren. De omvang van de opgave is groter dan wat we kunnen uitvoeren en kunnen betalen. Prioriteren is daarom noodzakelijk: keuzes voor bepaalde investeringen betekenen dat andere investeringen later of anders worden uitgevoerd. Daarbij gaat het om ingrijpende keuzes, die gevolgen hebben voor de planning, doelrealisatie, risico's en kosten in de komende jaren.

Het prioriteren gebeurt op basis van de ordende criteria zoals opgenomen in de Meerjarenstrategie 2025-2050 en de bestuurlijke uitgangspunten die ons richting geven. Bij de afweging kijken we naar doelrealisatie, risicoprofiel en maakbaarheid. Daarmee brengen we niet alleen in beeld welke investeringen prioriteit krijgen, maar ook welke investeringen verantwoord later kunnen plaatsvinden. Waar uitstel leidt tot een te hoog risico voor bijvoorbeeld bedrijfszekerheid of wettelijke taken, kan een investering of onderdeel daarvan juist naar voren worden gehaald.
We streven naar een realistische programmering. Dat betekent een vlakke (stabiele) programmering rond de lijn van het gemiddeld benodigde investeringsvolume. De investeringsprogrammering is niet statisch: deze verandert mee met het groeiend inzicht en de onzekerheden die horen bij een programmering over een dergelijke periode.

De totale programmering is in lijn met de Transitiepaden Watersystemen, Transitiepaden Waterketen en de meerjarige vervangingsopgave van de wegen. Voor het programma Waterveiligheid wordt de programmering afgestemd met het HWBP.
Zoals in de Kadernota 2027 staat, hebben we een vlakkere programmering uitgewerkt. Die vormt de basis voor het opstellen van deze begroting.
Concreet betekent dit dat de investeringen volgens de oorspronkelijke planning opgenomen zijn als:

- Deze al een lopend krediet hebben of zijn overgedragen aan de uitvoerende afdelingen.
- Het gaat om vervangingsinvesteringen.
- Het gaat om de vernieuwingsopgave waterveiligheid (HWBP-programmering).
- Het gaat om de KRW-opgave.

Dit zien we als de basisprogrammering. De resterende vernieuwingsopgaven zijn toegevoegd aan de basisprogrammering aan de hand van een prioritering op basis van doelrealisatie, risicoprofiel en maakbaarheid. Dit heeft geleid tot mutaties in de investeringsopgave, zoals opgenomen in de Programmabegroting 2026 en meerjarenraming 2027-2030. Volgens de in 2025 bestuurlijk gemaakte afspraken, is de opgave van de waterketen de eerste jaren leidend in de uitvoering.
Andere vernieuwingsopgaven schuiven daardoor naar achteren.
Doelen van andere programma's worden later bereikt dan oorspronkelijk voorzien.
Risico's worden bewust geaccepteerd omdat capaciteit, uitvoeringskracht en financiële ruimte beperkt zijn.
Het bestuur kiest nadrukkelijk voor faseren in plaats van alles tegelijk uitvoeren.

Programma Voldoende en Schoon Water

De grootste verschuiving binnen het programma Voldoende en Schoon Water betreft de uitvoering van de watergebiedsplannen. Gezien de beschikbare

financiële ruimte, uitvoeringscapaciteit en de prioritering van andere urgente opgaven, laten we de werkwijze uit de transitiepaden los om alle watergebiedsplannen vóór 2050 in 2 cycli te doorlopen. De uitvoering van watergebiedsplannen waarvan de planvorming al is gestart, schuift daardoor één tot zes jaar naar achteren. Watergebiedsplannen waarvan de planvorming nog niet is gestart, worden verder in de tijd gefaseerd.
Deze keuze betekent dat maatregelen voor een robuust en klimaatbestendig watersysteem later worden gerealiseerd en dat beoogde doelen op onderdelen later worden bereikt. Ook bestaat het risico dat toekomstige uitvoeringskosten toenemen door prijsontwikkelingen en veranderende omstandigheden. Om de bedrijfszekerheid van het watersysteem te waarborgen, blijven we sturen op risico's. Wanneer uitstel leidt tot een niet acceptabel risicoprofiel, worden onderdelen alsnog naar voren gehaald. Zo kunnen kritische assets, zoals gemaal Gorzeman, vooruitlopend op de watergebiedsplannen worden aangepakt. Ook schuift de realisatie van vismigratieroutes uit het vismigratieplan naar achteren.

Programma Waterketen

Binnen het programma Waterketen werken we de komende jaren aan de uitvoering van de projecten ALM GOS, ALM Sluisjesdijk en de nieuwbouw van de slibverwerkingsinstallatie Dordrecht. De grootste verschuiving zit op de overige asset lifecycle management (ALM)-projecten. De transitiepaden hebben als uitgangspunt dat we de 3 grootste zuiveringen als eerste aanpakken. Dit blijkt in de vlakkere programmering echter niet mogelijk. Gelet op het grote effect op doelrealisatie geven we de hoogste prioriteit aan rioolwaterzuiveringen Dokhaven en Dordrecht. Rioolwaterzuivering Zwijndrecht schuift hierdoor 6 jaar naar achter. Daardoor schuiven ook de meeste andere ALM-projecten naar achteren, behalve wanneer er een hoog risicoprofiel ontstaat. In 2026 en 2027 wordt bijvoorbeeld de landelijke Richtlijn Stedelijk Afvalwater (RSA) in nationale wetgeving opgenomen. Dit kan leiden tot aanwijzing van zogenaamde kwetsbare gebieden en aanvullende opgaven voor het programma Waterketen. De investeringsprogrammering zullen we in dat geval moeten aanpassen aan de nieuwe inzichten.
Kortom: niet alle zuiveringen worden volgens de oorspronkelijke strategie vernieuwd; doelbereik wordt vertraagd en toekomstige keuzes blijven nodig door capaciteit, geld en nieuwe wetgeving.

Programma's Waterveiligheid en Wegen

Bij de programma's Waterveiligheid en Wegen zijn er minder grote verschuivingen vanuit de Meerjarenstrategie 2025-2050. Binnen Waterveiligheid blijft de programmering van het HWBP leidend. En binnen Wegen blijven we ons inzetten voor de vervangingsinvesteringen en het duurzaam veilig inrichten van de wegen. Deze opgaven zijn onderdeel van de basisprogrammering.

Gevolgen van de prioritering

Het verschuiven van de opgaven heeft wel gevolgen. Zoals in de Meerjarenstrategie 2025-2050 is besloten, behalen we met deze programmering de doelen pas in 2050. Deadlines van wettelijke doelstellingen in de tussenliggende periode worden losgelaten, zoals de tussendoelstellingen van de RSA die is opgenomen in de transitiepaden Waterketen. Ook lukt het ons niet om de volledige wateroverlastopgave vóór 2028 te realiseren (zoals is vastgelegd in de wateroverlastnormering van de provincie Zuid-Holland). We zullen hiervoor uitstel moeten aanvragen.
Het naar achter schuiven van de watergebiedsplannen en de ALM-studies leidt ook tot een verhoogd risico op slechtere prestaties van assets. Om de continuïteit van onze assets te kunnen waarborgen, zal het correctief onderhoud de komende jaren toenemen. Er zullen vaker onderdelen van een machine, installatie of gebouw moeten worden gerepareerd of vervangen. Daarnaast zullen extra 1-op-1 vervangingen nodig zijn. Dit leidt niet alleen tot extra kosten, maar ook tot verlies van samenhang tussen projecten in de uitvoering.

De keuzes in de investeringsopgave hebben ook effect op de meerjarige exploitatiebegroting. De kapitaallasten zullen mee schuiven in de tijd. Maar ook de kosten van de benodigde onderzoeken voor de voorbereiding van de opgave schuiven naar achteren. De onderhouds- en beheerkosten zullen de komende jaren toenemen, als gevolg van het uitstel van de vervangings- en vernieuwingsopgave. De huidige assets moeten immers langer doordraaien, en dat leidt tot risico's.

Aanpassingen exploitatiebudgetten 2027

Naast aanpassingen in de programmering van de investeringsopgave, hebben we ook keuzes gemaakt in de exploitatiebudgetten van 2027 om met de begroting binnen het vastgestelde kader van circa 10% te blijven. Tussen het moment van de Kadernota 2027 en de Begroting 2027 zijn nieuwe inzichten op kosten ontstaan, zoals de verhoging van de bijdrage aan het HWBP en de kosten voor de slibeindverwerking binnen de GR Slib.
Het bestuurlijke uitgangspunt bleef echter om de begroting passend te maken binnen het kader van circa 10%. Dat betekende dat opnieuw naar de exploitatiebudgetten moest worden gekeken en aanvullende, soms ingrijpende keuzes noodzakelijk waren.
Deze keuzes zijn risicogestuurd en integraal tussen de programma's afgewogen, in lijn met de strategie toekomstvast vernieuwen. Per maatregel is gekeken naar wat noodzakelijk is, wat verantwoord kan worden uitgesteld en welke risico's daarmee samenhangen. Zo blijft de begroting binnen het financiële kader, maar werken de gemaakte keuzes ook door in de komende jaren.
De keuzes voor 2027 leiden tot gedeeltelijke versobering van het onderhoud. Daarmee neemt het risico op storingen toe. Ook schuiven maatregelen, zoals onderzoeken en planvorming, door naar opvolgende jaren. Dit heeft effect op de meerjarenbegroting, het risicoprofiel en compliancy.

Uitgangspunten en normen

Voor de Programmabegroting 2027 en de meerjarenraming 2028-2031 hebben we de onderstaande uitgangspunten en normen gehanteerd:

- Het door de Verenigde Vergadering vastgestelde beleid geldt als basis voor de Programmabegroting. Dit beleid is terug te vinden in het Bestuursprogramma, Waterbeheerprogramma, Wegenbeheerprogramma, Groenbeleid etc. Per programma zijn de doelen, activiteiten en daaraan gekoppelde financiën opgenomen.
- De basis voor onze begroting is de Kadernota 2027. Deze is mede gebaseerd op de assetmanagementplannen die per programma worden opgesteld. Deze plannen worden jaarlijks geactualiseerd. De financiële effecten van de plannen zijn verwerkt in deze Programmabegroting 2027. Onderdeel van de Kadernota 2027 is het (gefaseerd) sparen voor onze investeringsportefeuille, om onze financiële positie op lange termijn op orde te houden.
- De bedrijfswaardenmatrix vormt de basis voor het risicogestuurd maken van keuzes. Daarmee zijn we tot een maakbare en realistische begroting gekomen.
- Waterschap Hollandse Delta streeft naar een structureel sluitende begroting. Structurele lasten moeten worden gedekt door structurele baten. Dit betekent dat de inzet van de (tariefegalisatie)reserves in de laatste jaren van de meerjarenraming nihil moet zijn.
- De belastingopbrengst is een reguliere begrotingspost en geen sluitpost.
- Reserves gebruiken we om incidentele uitgaven te dekken. Ze zijn niet bedoeld om structurele uitgaven te dekken.

Deze financiële uitgangspunten zijn nader beschreven in de paragraaf Financiële Begroting - Gehanteerde uitgangspunten en normen.

Leeswijzer

De Programmabegroting 2027 en meerjarenraming 2028-2031 bestaat uit een beleidsmatig deel en een financieel deel. Het beleidsmatige deel start bij het onderdeel Algemeen. Daarin staan de belangrijkste externe en interne ontwikkelingen beschreven die van invloed zijn geweest.
Vervolgens lichten we in het onderdeel Programma's onze ambities en inspanningen toe voor de maatschappelijke transitieopgaven. Ook in het onderdeel Programma's vindt u beschrijvingen van de speerpunten voor de programma's Waterveiligheid, Voldoende en Schoon Water, Waterketen, Wegen, en Bestuur en Organisatie. We beschrijven elk programma aan de hand van de vragen: 'Wat willen we bereiken?', 'Wat gaan we hiervoor doen?' en 'Wat mag het kosten?'. We sluiten dit onderdeel af met een overzicht van de dekkingsmiddelen.

In het volgende onderdeel beschrijven we de ontwikkelingen van de Waterschapsbelastingen. De beleidsbegroting sluit af met het onderdeel Paragrafen. Hierin zijn de verplichte paragrafen opgenomen die, programmaoverstijgend, inzicht geven in de begroting.
De Financiële begroting bevat de financiële overzichten. Ten slotte bevatten de Bijlagen de in het weerstandsvermogen opgenomen risico's, de verbonden partijen en een overzicht van de gebruikte afkortingen.

Opbouw financiële tabellen

De financiële tabellen hebben de volgende opbouw:

Realisatie 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031

De eerste kolom bevat de cijfers van de jaarrekening 2025. De tweede kolom bevat de cijfers van de begroting 2026, inclusief alle wijzigingen in 2026 tot en met juli 2026. De derde kolom bevat de begroting 2027. Daarnaast zijn de verwachte kosten en opbrengsten van 2028 tot en met 2031 opgenomen. In de toelichting op de programmacijfers, onder het kopje 'Wat mag het kosten?', lichten we voor 2027 toe wat er wijzigt ten opzichte van de gewijzigde begroting 2026, stand per 8 juli 2026 (na verwerking 1e begrotingswijziging (Burap)).
Alle bedragen in de tabellen van deze Programmabegroting zijn afgerond (bedragen x € 1 miljoen). Dit leidt in enkele gevallen tot afrondingsverschillen.

Programma's

In dit hoofdstuk worden de programma’s nader beschreven. Per programma geven we inzicht in de (langetermijn)doelen en speerpunten uit het Waterbeheerprogramma en Wegenbeheerprogramma en de activiteiten die we in 2027 uitvoeren. Achtereenvolgens komen de programma’s Waterveiligheid, Voldoende en Schoon Water, Waterketen en Wegen aan bod. Tot slot lichten we de doelstellingen en activiteiten voor Bestuur en Organisatie toe.
De kaarten, kengetallen en andere algemene en geografische informatie van het werkgebied van waterschap Hollandse Delta zijn (ingedeeld per programma) te vinden op ons Open Dataportaal: Open Dataportaal WSHD .

Toekomstbestendig water- en wegbeheer

Afbeelding Toekomstbestendig water- en wegbeheer

Afbeelding Toekomstbestendig water- en wegbeheer

Onze planeet staat onder druk door de groeiende wereldbevolking en een toenemend welvaartsniveau. We hebben te maken met klimaatverandering, milieuvervuiling, uitputting van schaarse grondstoffen in de bodem en achteruitgang van de biodiversiteit. Dit alles heeft gevolgen voor de leefbaarheid, de gezondheid van mens, plant en dier en de voedselzekerheid. We moeten ons aanpassen om robuust en veerkrachtig de effecten van klimaatverandering op te vangen. Er moet meer ruimte voor water komen, het watersysteem en de ruimtelijke inrichting moeten we meer in samenhang beschouwen.

De ontwikkelingen die op ons afkomen, raken ons water- en wegbeheer in de kern. We zullen er dan ook alles aan moeten doen om verdere klimaatverandering tegen te gaan en ons tijdig aan te passen aan nieuwe omstandigheden. We zetten ons daarom onverminderd in voor de volgende activiteiten:

- We verbeteren de klimaatbestendige en (water)robuuste inrichting van ons gebied.
- We gaan anders om met hemelwater.
- We vergroenen en versterken de biodiversiteit.
- We beperken onze negatieve impact op milieu en klimaat.

In de volgende paragrafen lichten we toe wat we daarvoor in 2027 gaan doen.
Bij het uitvoeren van onze werkzaamheden houden we zoveel mogelijk rekening met de belangen van inwoners, bedrijven, belangenorganisaties en medeoverheden in ons werkgebied. We staan open voor participatie. We leven immers met elkaar in een delta, waar voedselvoorziening, industrie, natuur, wonen en recreëren op een goede manier met elkaar samen moeten gaan. Het waterschap draagt, binnen zijn invloedssfeer, bij aan een gezonde, duurzame woon- en leefomgeving voor bewoners en een goed vestigingsklimaat voor bedrijven.

Verbeteren klimaatbestendige & robuuste inrichting

We verbeteren de klimaatbestendige en (water)robuuste inrichting van ons gebied

Het toekomstbestendig maken van ons waterbeheer betekent niet alleen dat we klimaatverandering moeten tegengaan. We zullen ons ook moeten aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering die we nu al ervaren. Dit noemen we klimaatadaptatie. Klimaatadaptatie is het proces waarbij de samenleving zich aanpast aan het veranderende klimaat en de schadelijke gevolgen daarvan probeert te beperken. Die gevolgen doen zich voor in de ruimtelijke inrichting, het waterbeheer, de natuur, de landbouw, tuinbouw en visserij, de gezondheidszorg, de recreatie, het toerisme en bij onze infrastructuur.

Om de aanpak van een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van ons land te versnellen, is in 2017 het eerste Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) verschenen. Dit plan is een onderdeel van het Deltaprogramma. Het DPRA bestaat uit 4 inhoudelijke onderdelen: wateroverlast, hittestress, droogte en de gevolgen van een overstroming. Het plan beschrijft 7 ambities:

1. Kwetsbaarheden in beeld brengen met behulp van een stresstest.
2. Via een risicodialoog komen tot een adaptatiestrategie.
3. Een uitvoeringsagenda met concrete maatregelen opstellen.
4. Klimaatadaptieve maatregelen koppelen aan andere opgaven in de fysieke leefomgeving.
5. Klimaatadaptatie stimuleren en faciliteren.
6. Klimaatadaptieve doelen reguleren en borgen.
7. Schade beperken bij calamiteiten (restrisico).

In 2026 is het gehele Deltaprogramma herijkt. De systematiek van het DPRA blijft hetzelfde. Een nieuw onderdeel van het herijkte DPRA is de deelbeslissing Wateroverlast.

Activiteiten 2027

Om de ambities uit het in 2026 herijkte DPRA in te vullen vergroten we onze kennis op het gebied van kansen, knelpunten en handelingsperspectieven voor waterschap Hollandse Delta voor ruimtelijke adaptatie. Samen met onze partners in de 6 DPRA-werkregio’s zijn we in 2026 gestart met de nieuwe cyclus van stresstesten-risicodialogen-uitvoeringsagenda's. Na de uitvoering van de stresstesten in 2026 staat 2027 in het teken van het uitvoeren van de risicodialogen en het maken en bestuurlijk vaststellen van de nieuwe uitvoeringsagenda’s.

We vergroten de bewustwording over klimaatadaptief handelen. Daarmee werken we aan het doel ‘Klimaatadaptatie stimuleren en faciliteren’ uit het Deltaprogramma. Ook maken we gebruik van concrete meekoppelkansen. Daarbij laten we onze werkzaamheden aansluiten bij die van andere partijen en opgaven zoals meerlaagsveiligheid (zie voor uitleg: Programma Waterveiligheid). We gaan verder met het borgen in beleid en implementeren van klimaatadaptief handelen en relevante landelijke ontwikkelingen binnen het waterschap. Tot slot leveren we vanuit het programma Ruimtelijke Adaptatie een actieve bijdrage aan urgente landelijke ontwikkelingen zoals ‘water en bodem sturend’, het beleidsprincipe waarbij water en bodem de basis en randvoorwaarde vormen voor ruimtelijke keuzes, en aan het programma Nationale OmgevingsVisie Executiekracht
(NOVEX) waarin het Rijk en regio's samenwerken aan grote ruimtelijke opgaven zoals woningbouw, klimaatadaptatie en infrastructuur.

Klimaatadaptatie is meer dan ruimtelijke adaptatie

Bij de invulling van het DPRA leggen we nadrukkelijk de koppeling met alle waterschapsprogramma's en -opgaven.
Klimaatadaptatie is immers ook in veel andere onderdelen van het Waterbeheerprogramma uitgewerkt. Een groot deel van de traditionele kerntaken van ons waterschap bestaat uit het beperken van de negatieve effecten van het (veranderende) klimaat. Diverse speerpunten binnen de programma's dragen in positieve zin bij aan klimaatadaptatie.

Anders omgaan met hemelwater

We gaan anders om met hemelwater

Bij een natuurlijke waterkringloop infiltreert een groot deel van het hemelwater in de bodem. Door de natuurlijke waterkringloop te herstellen en de sponswerking van de bodem te vergroten, kan in natte periodes het waterbergende vermogen van bodems beter worden benut voor periodes van droogte. We zetten daarbij niet alleen in op hergebruik, vasthouden en bergen van water, maar ook op sparen, aanvoeren en aanpassen. Bovendien richten we ons gelijktijdig op het landelijk gebied, op het stedelijk gebied en op de onderlinge samenhang daartussen. Dit doen we niet alleen. Door goed samen te werken met onze gebiedspartners zorgen we voor duurzaam, uitvoerbaar beleid op het gebied van hemelwater.

Activiteiten 2027
In het Waterbeheerprogramma 2022-2027 hebben we de ambitie uitgesproken om de natuurlijke waterkringloop te herstellen. Hier zijn we in 2022 mee begonnen door ons hemelwaterbeleid te actualiseren. We hebben toen de regels aangepast die we stellen aan de afvoer bij aanleg van nieuwe verharding in ons werkgebied. In 2024 is vervolgens het beleid bij wijzigingen in de afvoer van bestaande verharding (afkoppelen) geactualiseerd. Deze beleidsvorming ronden we af in 2027.

2027 zal verder in het teken staan van het in beheer nemen van het nieuwe beleid. Daarnaast gaan we in 2027 verder met het in kaart brengen van de regionale systemen: grondwater, rioolstelsel, oppervlaktewater. Dit doen we samen met onze partners in ons werkgebied. We delen en vergroten onze kennis over de verschillende systemen en de verbanden daartussen. Daardoor krijgen we steeds beter in beeld waar we de grootste winst kunnen behalen bij het verbeteren van de sponswerking in ons werkgebied, zowel in stedelijk als in landelijk gebied.

Vergroenen en versterken biodiversiteit

We vergroenen en versterken de biodiversiteit

Door klimaatverandering en milieuvervuiling staat de biodiversiteit in de wereld onder druk. Dat merken we ook in Nederland. Van alle inheemse plant- en diersoorten die we in 1900 in ons land hadden, is een groot deel verdwenen, zo blijkt uit onderzoek van het Planbureau voor de Leefomgeving. Naast klimaatverandering en milieuvervuiling bedreigen ook niet-duurzame landbouw, ontbossing, infrastructuur, verstedelijking en energieproductie de natuur. In de maatschappij zien we dan ook een toenemende aandacht voor en waardering van ‘groen’.
In 2021 hebben we daarom het Groenbeleidsplan 2022-2027 Buitengewoon Groen vastgesteld. Na vaststelling hiervan zijn we ook partner geworden in het Deltaplan Biodiversiteitsherstel.
Ons groenbeleid gaat uit van:

- Het behouden van de bestaande landschappelijke waarde van het areaal.
- Het behouden en waar mogelijk vergroten van de biodiversiteit van het areaal.

- Het vergroten van de klimaatadaptieve en klimaatmitigerende waarde van groen.
- Het kiezen van alternatieven die onze geloofwaardigheid op het gebied van groen versterken.

De doelstellingen uit het groenbeleidsplan zijn vertaald naar diverse actiepunten. In de afgelopen jaren hebben we:

- Het aandeel ecologisch beheerde wegbermen vergroot van 30% naar 60%.
- Een inhaalslag gemaakt met de aanplant van bomen en struiken, daar waar die zijn gekapt of doodgegaan.
- Kader- en beheerdocumenten opgesteld voor het beheren en onderhouden van ons areaal aan bomen, hagen en struiken.
- Een kaderdocument opgesteld voor graslanden op en langs dijken, wegen en watergangen.
- De motie Zittend zichtbaar verder uitgewerkt en jaarlijks 10 bankjes geplaatst.
- Een kaderdocument opgesteld voor het vergroenen van de eigen terreinen. Dit zijn terreinen rond rioolwaterzuiveringen en gemalen, kantoren en andere gebouwen.

Activiteiten 2027
In 2026 is de implementatie van de nieuwe gedragscode geëvalueerd. In 2027 verwerken we de resultaten daarvan. Daarnaast stellen we een uitvoeringskader en een beheerplan op voor waterbergingsgebieden.
2027 is het laatste jaar van de planperiode van het Groenbeleidsplan. We kijken dan terug naar de uitgevoerde onderzoeken en inventarisaties en communiceren de resultaten daarvan, zoals we van plan waren, in de ‘bio-atlas’. In 2027 stellen we ook een nieuw Groenbeleidsplan op voor de periode 2028-2033.

Groenbeleidsplan 2022-2027 - Buitengewoon Groen, Groene kansen voor onze kerntaken

Beperken negatieve impact op milieu en klimaat

We beperken onze negatieve impact op milieu en klimaat

In het Klimaatakkoord van Parijs zijn in 2015 internationale afspraken gemaakt om de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5 graad Celsius. In de Nederlandse Klimaatwet is vastgelegd dat in 2030 de uitstoot van broeikasgassen 55% lager moet zijn dan in 1990 en dat Nederland in 2050 klimaatneutraal moet zijn. Daarnaast zijn er op Europees en landelijk niveau afspraken gemaakt over het terugdringen van ons grondstoffengebruik. Nederland werkt toe naar een volledig circulaire economie in 2050.
Ons waterschap heeft zich verbonden aan deze nationale klimaatdoelstellingen. In december 2022 is daartoe de Agenda Duurzaam WSHD vastgesteld. Daarin staat dat we in 2030 energieneutraal willen zijn, in 2035 klimaatneutraal en in 2050 volledig circulair. Dit zijn ambitieuze doelen waar we de komende jaren flink de schouders onder moeten zetten. Cruciaal daarbij zijn het ontwikkelen van specifieke duurzaamheidskennis en -vaardigheden, en het verbeteren van ons datamanagement. Dat laatste is van belang om te kunnen rapporteren op de voortgang en tijdig te kunnen bijsturen.

Activiteiten 2027
De energietransitie, klimaatverandering en de toenemende aandacht voor circulair en duurzaam werken vragen van waterschap Hollandse Delta om duurzaamheid verder te verankeren in beleid, projecten en de dagelijkse bedrijfsvoering. In 2027 richten we ons op het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen en het ontwikkelen van beleid dat bijdraagt aan verdere emissiereductie. Daarnaast wordt doorlopend gewerkt aan de kennisontwikkeling en procesinrichting binnen de organisatie. Zo kunnen we bij de toepassing van de Milieukostenindicator de duurzaamheidseffecten beter meewegen bij investeringen en aanbestedingen.
Samen met publieke en private partners onderzoeken we de mogelijkheden voor thermische energie uit afvalwater bij onze rioolwaterzuiveringen. Daarmee dragen we bij aan de regionale warmtetransitie. Ook zetten we stappen in de ontwikkeling van duurzame energieopwekking, onder andere via de uitvoering van de slibstrategie en de productie van groengas. Hiermee versterken we onze bijdrage aan een toekomstbestendige Hollandse delta.
Andere speerpunten voor 2027 zijn:

- Herijking van de strategie voor energie- en klimaatneutraliteit.
- Uitvoeren, monitoren en evalueren van het Klimaatactieplan 2027-2031.
- Borgen van duurzaamheid in de werkprocessen via het Programma Duurzaam.
- Ontwikkelen van de benodigde duurzaamheidskennis en -vaardigheden via het Programma Duurzaam.
- Verbeteren van het datamanagement voor rapportage, monitoring en bijsturing.
- Het initiëren en intensiveren van samenwerkingen binnen de circulaire economie.

Programma Innovatie

Met de huidige systemen en technieken gaan we niet al onze doelen in de toekomst behalen. Innovatie is daarvoor cruciaal. Bovendien kunnen we met innovatie zoveel mogelijk maatschappelijke meerwaarde creëren. We focussen op zowel technische innovatie (het toepassen van nieuwe technieken) als sociale innovatie (het stimuleren van de organisatie).
De doelen waar waterschap Hollandse Delta hard aan werkt, gelden voor veelal voor alle waterschappen. Daarom proberen we bij innovaties samen op te trekken met andere waterschappen en kennispartijen. Om innovatie te stimuleren is er een budget beschikbaar dat ervoor zorgt dat we snel en doortastend kunnen handelen bij innovatiekansen. Voor grote innovaties is deze pot niet toereikend, maar dit budget draagt wel bij aan een snelle opstart. We noemen het dan ook wel aanjaaggeld.

Activiteiten 2027
Ook in 2027 werken we actief samen met andere partijen zoals waterschappen, kennisinstituten en dergelijke. Samen zoeken we naar nieuwe technieken om onze doelen efficiënt en duurzaam te kunnen halen. Zo zijn we onderdeel van De Ultieme Waterfabriek, aangesloten bij de Zuivering van de Toekomst en doen we actief mee in de Energie-Grondstoffenfabriek.
Innovaties zijn belangrijk op verschillende vlakken binnen ons takenpakket. Ze zijn noodzakelijk om onze doelen te behalen, zeker als we kijken naar de opgave binnen de het programma Waterketen, zoals is vastgelegd in de Transitiepaden Waterketen. We zullen daarom in 2027 extra aandacht hebben voor innovatie.

Waterveiligheid

Met het programma Waterveiligheid beschermen we burgers en bedrijven in ons beheersgebied tegen overstromingen. We doen er alles aan om te voorkomen dat een overstroming plaatsvindt. Maar absolute zekerheid bestaat niet en er is altijd een (kleine) kans dat er toch een overstroming plaatsvindt. Daarom nemen we ook maatregelen om de gevolgen van een overstroming zo veel mogelijk te beperken.

We gaan in dit programma uit van het principe 'meerlaagse veiligheid'. Deze benadering kent 5 lagen:

0. Bewustwording: het klimaatadaptief handelen en zelfredzaam zijn.
1. Preventie: het beperken van de kans op een overstroming door voldoende hoge en sterke dijken.
2. Ruimtelijke inrichting: het gebied achter de dijken zodanig inrichten dat de gevolgen van een overstroming zo beperkt mogelijk blijven.
3. Crisisbeheersing: het beperken van de gevolgen van een overstroming door een goede crisisbeheersing (inclusief dijkbewaking), evacuatieplannen e.d.
4. Herstel: het snel en klimaatrobuust herstellen van schade.

Meerlaagse veiligheid

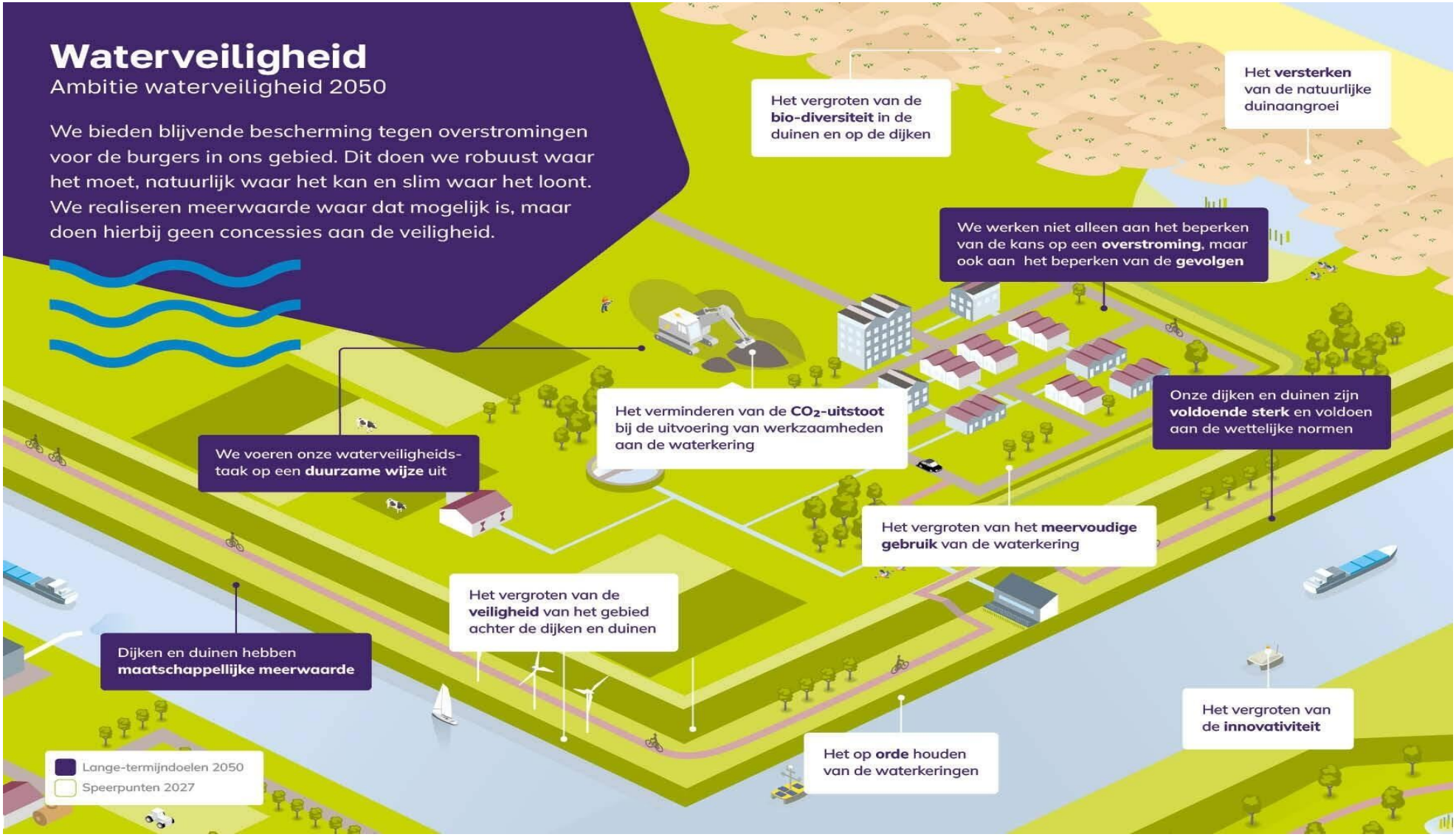
De kern van het programma Waterveiligheid is en blijft het bieden van veiligheid tegen overstromingen. Deze taak staat niet ter discussie. Daarnaast spelen allerlei maatschappelijke ontwikkelingen, zoals de energietransitie, meer druk op de ruimte en de afnemende biodiversiteit. Het is dan ook van belang om na te denken over de manier waarop we omgaan met deze ontwikkelingen in relatie tot waterveiligheid. Het Waterbeheerprogramma 2022-2027 vormt ook in 2027 nog de beleidsmatige basis voor de uitvoering van het programma Waterveiligheid. Tegelijkertijd werken we aan een nieuw Waterbeheerprogramma voor de periode 2028-2033. In de infographic Ambitie Waterveiligheid 2050 zijn onze ambities, langetermijn doelstellingen en speerpunten voor de huidige planperiode weergegeven.
In 2026 heeft de tweede herijking van het Deltaprogramma plaatsgevonden. Hoewel hierin nog geen (grote) systeemveranderingen zijn benoemd, is de boodschap dat we ons hierop wel moeten gaan voorbereiden. De komende jaren zullen daarom steeds meer in het teken staan van het voorbereiden op

mogelijke systeemkeuzes om Nederland ook op de lange termijn te beschermen tegen overstromingen. In ons programma Waterveiligheid moeten we dus meer rekening gaan houden met de lange termijn tot 2100.

Hoogwaterbeschermingsprogramma

Speciale aandacht in het programma Waterveiligheid is er voor het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Het bieden van veiligheid tegen overstromingen door dijken en duinen (primaire waterkeringen) is een nationale zaak. In het HWBP werken alle waterschappen en het Rijk samen aan de wettelijke eis dat op 1 januari 2050 alle primaire waterkeringen voldoen aan de normen die in 2017 in de Omgevingswet zijn vastgelegd.
Ook de bekostiging van het programma is bij wet geregeld. Een van de verplichtingen uit de wet is dat ons waterschap een solidariteitsbijdrage betaalt. Het is voor ons waterschap niet alleen maar betalen, we ontvangen ook subsidie voor de versterkingsopgaven in ons gebied. De programmering van die versterkingsopgaven vindt landelijk plaats. De ontwikkelingen die we in de periode 2027-2031 voorzien, zijn in de begroting verwerkt. We lichten deze toe in de paragraaf ‘Wat mag het kosten’.

Infographic Ambitie 2050

Ambities, langetermijndoelstellingen en speerpunten programma Waterveiligheid.

Wat willen we bereiken & wat gaan we daarvoor doen

In deze paragraaf lichten we toe wat we in 2027 gaan doen in het programma Waterveiligheid. We werken in dit programma aan 7 speerpunten.

Speerpunt 1: We houden de waterkeringen op orde

Subdoel	Norm 2027	Streefwaarde 2027
Verbeteren van de inrichting en uitvoering van de zorgplicht		
De kwaliteit van de informatie (% actueel, betrouwbaar en compleet)	90%	85%
De mate waarin aan de basiseisen voor de zorgplicht wordt voldaan (%)	100%	85%
Waarborgen van de veiligheid van de waterkeringen		
De mate waarin de waterkeringen aan de norm voldoen (km)	700 km	662 km

In 2027 gaan we, vanwege de noodzakelijke prioriteitstelling, in een lager tempo verder met het vergroten van inzicht in onze primaire waterkeringen. Halverwege 2027 komen, naar verwachting, vanuit het Rijk de gegevens beschikbaar waarmee we onze keringen formeel kunnen gaan beoordelen in het kader van de Tweede Landelijke Beoordelingsronde. De zelfgestelde norm dat in 2027 700 km waterkering aan de norm voldoet, halen we niet. Dit komt door de opgelopen vertraging in de beoordelingen en in de uitvoering van dijkversterkingen. De verwachting is dat eind 2027 662 km aan de norm voldoet.

Op de primaire waterkeringen gaan we door met de volgende dijkversterkingsprojecten:

- Planvorming voor het Normtraject 20-3 Geervliet-Hekelingen.
- Verkenning voor de versterking van het Normtraject 20-2 Brielse Maasdijk.
- Afronding van de uitvoering van het dijkversterkingsproject Zettingsvloeiing Verlengde Derde Toetsronde.

Voor de regionale waterkeringen gaan we in 2027 door met de onderzoeken voor de locaties die niet aan de norm voldoen. Ook gaan we door met de planvorming om de keringen weer aan de norm te laten voldoen.
Verder onderhouden we de waterkeringen en zorgen er via toezicht en handhaving voor dat andere onderhoudsplichtigen dit ook doen. Dat is onderdeel van onze wettelijke zorgplicht. De verdere verbetering van de beschrijving, vastlegging en naleving van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de zorgplicht hangt af van het tempo waarin onze organisatie zich ontwikkelt.
Om onze waterkeringen juridisch voldoende te beschermen tegen ongewenste ontwikkelingen gaan we in 2027 verder met de herziening van de legger waterkeringen.

Speerpunt 2: We versterken de natuurlijke duinaangroei
In 2027, 5 jaar na aanleg, evalueren we de resultaten van het uitgevoerde project Herstel duindynamiek Springertduinen.

Speerpunt 3: We vergroten de biodiversiteit op de dijken en in de duinen

Subdoel	Norm 2027	Streefwaarde 2027
Toename aantal bloem- en kruidenrijk ingerichte dijken		
De hoeveelheid groene keringen bloem- en kruidenrijk ingericht (km's, ha's, %)	40%	40%

De dijken die we als waterschap zelf onderhouden, worden al meer dan 20 jaar ecologisch beheerd. Deze dijken worden 2 keer per jaar gemaaid, waarbij het maaisel afgevoerd wordt. We zien dat veel dijken inmiddels behoorlijk bloemrijk zijn. Actieve inzaai van kruiden vindt alleen plaats wanneer het nodig is om iets in te zaaien, bijvoorbeeld na een versterking van een dijk. We passen dan kruidenrijke mengsels toe.
In de periode 2023-2025 is een nulmeting uitgevoerd naar de bestaande ecologische waarden van dijken. We herhalen dit onderzoek elk jaar om de effecten van het maaibeheer te kunnen volgen en te evalueren. De informatie gebruiken we onder meer voor de kritieke prestatie-indicatoren waarover in de rapportage Waterwerken wordt gerapporteerd.
Een derde van ons areaal aan bomen staat op of langs een waterkering. Dit is soms strijdig met het waterveiligheidsbeleid. Als er sprake is van strijdigheid, worden bomen niet meer herplant op het moment dat deze dood gaan of gekapt moeten worden. Dit beleid gaan we opnieuw bekijken. In 2026 zijn we gestart met een traject om te zien of we andere standpunten over bomen en struiken op waterkeringen kunnen innemen. Dit krijgt in 2027 een vervolg.

Speerpunt 4: We vergroten de veiligheid van het gebied achter de dijken en duinen
Dit speerpunt heeft betrekking op laag 2 van de meerlaagsveiligheid. Als vervolg op de door ons ontwikkelde infographic voor het gesprek over de meerlaagsveiligheid hebben we in 2025 en 2026 voor en met de gemeenten op de Hoeksche Waard en IJsselmonde een meerlaagsveiligheidsstrategie opgesteld. Voor de Hoeksche Waard geldt dat de strategieën en daaruit voortvloeiende maatregelen geborgd zullen worden in de uitvoeringsagenda van de tweede cyclus van het programma Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA). Een van de concrete maatregelen is het onderzoek naar de bijdrage van de compartimenteringskeringen aan het beperken van de gevolgen van een overstroming. Uit dit onderzoek zal blijken of het doelmatig is om de compartimenteringskeringen te normeren. Een dergelijk onderzoek gaan we ook doen voor IJsselmonde. Daarnaast gaan we in 2027 voor en met 1 andere regio ook een strategie voor meerlaagsveiligheid opstellen.
Bij het programma Bestuur en Organisatie lichten we de activiteiten van de dijkbewakingsorganisatie voor 2027 toe.

Speerpunt 5: We vergroten het meervoudig gebruik van de waterkeringen
Eind 2024 zijn in het Bestuurlijk Overleg Water afspraken gemaakt over de actualisatie van de profielen van vrije ruimte. Dit zijn gebiedenrond primaire waterkeringen. Doel daarvan is het behouden van voldoende handelingsruimte voor toekomstige dijkversterkingen. Daarmee voorkomen we dat ruimtelijke keuzes van vandaag toekomstige waterveiligheidsopties ongemerkt onmogelijk of onnodig duur maken. De landelijke afspraak is dat eind 2029 de profielen van vrije ruimte geactualiseerd zijn. In 2027 gaan we verder met de herziening van de legger voor de primaire waterkeringen, waarvan het profiel van vrije ruimte een onderdeel is.
Een van de openstaande vraagstukken bij de landelijke afspraken is welk beschermingsregime in deze zone geldt. Wat mogen we wel en niet toestaan, welke voorwaarden gelden daarbij en welke landelijke consistentie streven we na? Dit vraagstuk is onderdeel van de doorstart van de landelijke samenwerking tussen de Unie van Waterschappen (UvW), het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, onder leiding van het Rijk. In 2027 zullen we onze kennis inbrengen in het landelijk traject. Dit doen we mede vanuit onze ervaring met het opstellen van (de bouwstenen voor) het Ontwikkelkader Dijken Rotterdam. Ook zullen we de uitkomsten van het landelijk traject gebruiken om onze beleidsregels opnieuw te bekijken.

Speerpunt 6: We verminderen de CO2-uitstoot bij de uitvoering van werkzaamheden aan de waterkeringen
Uitgangspunt bij het verminderen van de CO2-uitstoot is de Routekaart Schoon en Emissieloos Bouwen. Zo verlagen we de uitstoot richting 2028 verder. Een en ander is afhankelijk van de beschikbaarheid van materieel en laadinfrastructuur. We zien dat de beschikbaarheid van emissieloos materieel snel toeneemt, ook bij zwaarder materieel. De voordelen voor de directe omgeving zijn niet alleen dat het materiaal geen CO2 uitstoot, maar ook geen lawaai en stank veroorzaakt. Ook dragen we, in samenwerking met het HWBP, bij aan de ontwikkeling van emissieloze productie van waterbouwasfalt en de verdere reductie van emissies bij de uitvoering van dijkversterkingen.

Speerpunt 7: We vergroten de innovativiteit

Subdoel	Norm 2027	Streefwaarde 2027
Vergroten van het inzicht in het gedrag van de waterkeringen		
De kwaliteit van de informatie (% actueel, betrouwbaar, compleet)	90%	85%

We besteden in ons land veel geld en capaciteit aan waterveiligheid. Door te innoveren kunnen we steeds effectiever en efficiënter de waterveiligheid realiseren. In 2026 is het project Digital Twin gestart, waarin we samenwerken met andere waterschappen en de Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA). Daarmee kunnen we zelf in de toekomst sneller en beter risico's op overstroming inschatten en daardoor effectiever handelen. We dragen ook bij aan het vergroten van kennis over waterveiligheid in onder andere de volgende initiatieven:

- Het door de Europese Unie gesubsidieerde innovatieproject Circuit, dat onderzoek doet naar verduurzaming van infrastructuur.
- Het door de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek gesubsidieerde onderzoek naar zogenaamde 'terugschrijdende erosie' door het onderzoeksconsortium Digital Dikes.
- Hoogwaterbeschermingsprogramma klankbord zettingsvloeiing getijdenzand.
- De Innovatie Versneller, stuurgroep Macrostabiliteit.
- Verdiepen datatoepassingen glasvezelmonitoring De Keen.

Lopende STOWA-onderzoeken op het gebied van waterveiligheid.

Wat mag het kosten

Tabel exploitatie Waterveiligheid

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	Realisatie 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Saldo van baten en lasten voor bestemming	**26,2**	**23,4**	**24,2**	**25,1**	**26,9**	**38,0**	**39,4**
Lasten	**27,3**	**25,1**	**28,0**	**29,6**	**31,2**	**40,9**	**43,3**
01.10 Preventie (1e laag)	27,0	24,8	27,8	29,4	31,0	40,7	43,1
01.20 Ruimtelijke inrichting (2e laag)	0	0	0	0	0	0	0
01.30 Crisisbeheersing (3e laag)	0,3	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2
Baten	**-1,1**	**-1,7**	**-3,8**	**-4,5**	**-4,4**	**-2,9**	**-3,8**
01.10 Preventie (1e laag)	-1,0	-1,6	-3,8	-4,5	-4,4	-2,9	-3,8
01.20 Ruimtelijke inrichting (2e laag)	0	-0,1	0	0	0	0	0
01.30 Crisisbeheersing (3e laag)	0	0	0	0	0	0	0
Reserve mutaties	**-1,5**	**-0,5**	**0**	**1,2**	**1,8**	**3,4**	**4,4**
Toevoeging aan reserves	**0**	**0**	**0,8**	**1,2**	**1,8**	**3,4**	**4,4**
01.10 Preventie (1e laag)	0	0	0,8	1,2	1,8	3,4	4,4
Onttrekking aan reserves	**-1,5**	**-0,5**	**-0,8**	**0**	**0**	**0**	**0**
01.10 Preventie (1e laag)	-1,5	-0,5	-0,8	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten na bestemming	**24,8**	**22,9**	**24,2**	**26,3**	**28,7**	**41,5**	**43,8**

Het saldo van baten en lasten na bestemming voor het programma Waterveiligheid begroten we voor 2027 op € 24,2 miljoen. Dit is € 1,3 miljoen meer dan in de gewijzigde begroting 2026 (stand 1e begrotingswijziging 2026).
De belangrijkste wijzigingen zijn:

- De prognose van de Solidariteitsbijdrage HWBP voor 2027 is met € 1,3 miljoen verhoogd ten opzichte van eerdere prognoses voor 2027 vanuit het Rijk. Ten opzichte van de gewijzigde begroting 2026 is de stijging minder hoog (nadeel € 0,3 miljoen).
- Door actualisatie van de bijdrage voor muskus- en beverrattenbestrijding zijn de kosten toegenomen (nadeel € 0,1 miljoen).
- Voor de Tweede Landelijke Beoordelingsronde zijn vanaf 2027 minder onderzoeken nodig (voordeel € 0,1 miljoen).
- De materiële kosten van het lopende HWBP-exploitatieproject ‘Planuitwerking Dijkversterking 20-3 Geervliet-Hekelingen’ zijn bijgesteld naar aanleiding van de subsidieverleningsbeschikking en de geactualiseerde planning. In 2027 start het nieuwe HWBP-exploitatieproject ‘Verkenning versterking 20-2 Brielse Maasdijk’ (nadeel € 1,7 miljoen).

- De stijging van de baten wordt met name veroorzaakt door de 2 bovengenoemde HWBP-exploitatieprojecten (voordeel € 1,9 miljoen). Het voordeel op de baten is hoger dan het nadeel op de lasten. Dit wordt gedeeltelijk veroorzaakt doordat het HWBP ook een bijdrage levert aan de kosten voor de uren, die we aan deze projecten besteden. De lasten van de uren staan echter in de begroting bij Bestuur en Organisatie.
- Diverse onderhoudsbudgetten zijn gewijzigd op basis van de programmering van de werkzaamheden en bijstelling van een aantal ramingen in verband met aanbesteding van raamcontracten (voordeel € 0,1 miljoen).
- In 2027 staan geen grondzakendossiers meer gepland die afkomstig waren uit eerdere dijkversterkingsprojecten (voordeel € 0,1 miljoen).
- Het budget voor onderzoeken is gewijzigd op basis van de programmering van de onderzoeken (voordeel € 0,2 miljoen).
- Het waterschap betaalt belasting over de eigen objecten. Per 1 januari 2026 is de heffingsmaatstaf binnen het belastingstelsel aangepast, wat pas wordt verwerkt in de 2e begrotingswijziging van 2026 (voordeel € 0,1 miljoen).
- De doorbelastingen van de kosten voor bedrijfsvoering zijn geactualiseerd (nadeel € 0,9 miljoen). De toename van deze kosten lichten we toe in de paragraaf ‘Wat mag het kosten?’ binnen het programma Bestuur en Organisatie.
- In de begroting 2027 zijn de kapitaallasten op basis van de huidige investeringsopgave geactualiseerd (nadeel € 0,3 miljoen).
- In de Kadernota 2027 is besloten om de komende 5 jaar cumulatief 2% van de belastingopbrengst te reserveren voor toekomstige opgaven. In 2027 wordt voor programma Waterveiligheid € 0,8 miljoen onttrokken aan de tariefegalisatiereserve Watersysteemheffing en toegevoegd aan de bestemmingsreserve Vernieuwingsopgave Watersysteemheffing (budgetneutraal). De structurele inzet van de tariefegalisatiereserve Watersysteemheffing ten gunste van de exploitatie is in 2027 afgebouwd (nadeel € 0,4 miljoen).
- In 2027 wordt € 0,3 miljoen onttrokken aan de algemene reserve Waterveiligheid en toegevoegd aan de egalisatiereserve Watersysteemheffing. Dit in verband met het weerstandsvermogen, de mutaties is budgetneutraal.
- In 2026 heeft er binnen het programma Waterveiligheid een incidentele onttrekking aan de reserves plaatsgevonden voor de Gedragscode Soortenbescherming. Daardoor wordt in 2027, vergeleken met 2026, minder aan de reserves onttrokken (nadeel € 0,1 miljoen).

In de jaren na 2027 zien we vanaf 2028 eerst een geleidelijke stijging van de kosten. Dit wordt met name veroorzaakt door het besluit bij de Kadernota 2027 om de komende 5 jaar cumulatief 2% van de belastingopbrengst te reserveren voor toekomstige opgaven. Vanaf 2029 stijgt de solidariteitsbijdrage aan het HWBP. We verwachten dat we vanaf 2030 een veel hogere bijdrage aan het HWBP moeten betalen. Dit is een gevolg van het besluit uit de Ledenvergadering van de Unie van Waterschappen van 13 december 2024 over de middellangetermijnfinanciering van het HWBP. Daarnaast is het de verwachting dat de kosten voor herstel van graverijschade en bestrijding van schadelijke flora verder zullen oplopen.

De totale verwachte investeringsuitgaven voor het programma Waterveiligheid bedragen in 2027 € 0,8 miljoen. Onderstaand diagram geeft de verdeling naar status aan.

Voldoende en Schoon Water

Het programma Voldoende en Schoon Water richt zich op een robuust, adaptief en duurzaam watersysteem dat bruist van leven. Een watersysteem waarmee we in droge periodes voldoende en schoon water aanvoeren en in natte periodes bergen en afvoeren. We spannen ons in om de waterkwaliteit op orde te houden en te verbeteren. Het watersysteem in het werkgebied van Hollandse Delta is in vele opzichten uniek. Door de ligging van de eilanden in de delta en binnen het hoofdwatersysteem (de rivieren) functioneert elk eiland zelfstandig. Dit maakt dat er op ieder eiland specifieke kansen en uitdagingen zijn.

We beheren zo'n 7.200 km watergang met gemalen, stuwen en duikers en hebben daarnaast ook een rol in kleinere watergangen en grotere waterpartijen als onderdeel van het watersysteem. Het huidige watersysteem stamt grotendeels uit de jaren '70 en is, ondanks positieve ontwikkelingen in het gebied, niet voldoende meegegroeid met de veranderingen in de omgeving en de verschillende doelen die er inmiddels zijn voor waterkwantiteit en waterkwaliteit. Het watersysteem is te krap en de effecten van klimaatverandering zijn nu al duidelijk zichtbaar en voelbaar in het watersysteem.
In 2025 hebben we in het Transitiepad Watersysteem beschreven welke stappen we moeten zetten om te komen tot een toekomstbestendig watersysteem. De opgaven in het watersysteem blijken groot en met de transitie moet nu gestart worden. Het watersysteem moet aangepast worden naar een robuust watersysteem, waarbij we van een afvoerend systeem naar een systeem gaan waarin vasthouden, afvoeren en waterkwaliteit beter in evenwicht zijn. Dat kunnen we als waterschap niet alleen. Daarvoor zijn partners als gemeenten, provincies, terreinbeherende organisaties en grondeigenaren nodig. In een aantal lopende trajecten geven we hier met onze partners deels al vorm aan.

Met onze opgaven zorgen we voor voldoende aan- en afvoer van water en werken we aan het verbeteren van de waterkwaliteit. Ook spelen we in op klimaatverandering en maatschappelijke ontwikkelingen, zoals de energietransitie, circulariteit en duurzaamheid. Deze opgaven vragen om een strategische koers waarin instandhouding, versterking en vernieuwing hand in hand gaan.
In het Waterbeheerprogramma 2022-2027 zijn onze ambities, langetermijndoelstellingen en speerpunten voor deze planperiode opgenomen, zie infographic Ambitie Voldoende en Schoon Water 2050.
Het Waterbeheerprogramma 2022-2027 vormt ook in 2027 nog de beleidsmatige basis voor de uitvoering. Tegelijkertijd werken we aan een nieuw Waterbeheerprogramma voor de periode 2028-2033.

Infographic Ambitie 2050

Ambities, langetermijndoelstellingen en speerpunten programma Voldoende en Schoon Water

Wat willen we bereiken & wat gaan we daarvoor doen

In deze paragraaf lichten we toe wat we in 2027 gaan doen in het programma Voldoende en Schoon Water. We werken in dit programma aan 6 speerpunten.

Speerpunt 1: We geven een impuls aan de waterkwaliteit en biodiverse waternatuur

Subdoel	Norm 2027	Streefwaarde 2027
Verbeteren van de visstand		
Het % van het beheergebied dat vispasseerbaar is	25%	3%
Verbeteren waternatuur en een gezond ecologisch evenwicht		
Het % gestarte KRW maatregelen (planvoorbereiding/in uitvoering)	100%	100%
Het % uitgevoerde (KRW-) maatregelen per cluster (investeringen/beheer en onderhoud/ onderzoek)	100%	93%

In 2027 werken we op verschillende manieren aan de waterkwaliteit. Voor het reguliere water ligt de nadruk op het opstellen van doelen voor 2028-2033, redenerend vanuit de vastgestelde Strategie Waterkwaliteit. Voor de Kaderrichtlijn Water (KRW) ligt de nadruk op het uitvoeren van maatregelen van Stroomgebiedbeheerplan-3 vanwege de naderende deadline van deze planperiode.
Daarnaast maken we ons juridische instrumentarium KRW-proof. Zo wordt de Waterschapsverordening herzien, net als alle bestaande waterkwaliteitsvergunningen. Ook de samenwerking met gemeenten en de milieudiensten wordt opgepakt om de gehele keten voor eind 2027 te laten voldoen aan de KRW.
Voor het verbeteren van de visstand ligt de focus op het voorbereiden van aalreservaten (ook wel 'palingparadijs' genoemd). We onderhouden contact met beroepsvisserij en sportvisserij. De realisatie van de migratieroutes uit het vismigratieplan schuift grotendeels door naar de periode na 2033, als gevolg van keuzes gemaakt in de Meerjarenstrategie 2025-2050. Bij renovatie of nieuwbouw van gemalen en vervanging van pompen passen we het handelingskader visvriendelijke pompen en gemalen toe. Voor het Zuiderdiep loopt volgend jaar het planproces volgens de bestuurlijk gekozen procedure.
Met onze omgevingspartners verkennen we de mogelijkheden tot samenwerking. Zo werken we met name met de provincie samen voor het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied. De Werkgroep Exoten werkt aan het implementeren van het exotenbeleid. Daarnaast wordt een langetermijnmonitoringsplan opgesteld voor Amerikaanse rivierkreeften, waarbij ook opties voor beheersmaatregelen worden verkend. Gemeentes en andere waterbeherende organisaties worden hierin meegenomen. Tot slot werken we de eisen aan een robuust watersysteem verder uit voor alle eilanden. Dit draagt integraal bij aan waterkwantiteit en waterkwaliteit, zowel chemisch als ecologisch.

Speerpunt 2: We verminderen de watervervuiling
In 2027 geven we een vervolg aan het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW). We gaan door met 2 projecten om de emissies van gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater te verminderen. We nemen verder deel aan het Landbouwloket van de provincie en gaan verder

met de financiële ondersteuning van natuurvriendelijk onderhoud van sloten in veenweidegebieden. Samen met het collectief BoerenNatuur Zuid-Hollandse Delta bekijken we of er andere pakketten zijn die bijdragen aan onze taken en doelen.
Daarnaast is er de subsidieregeling voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers. Deze subsidie is in 2027 beschikbaar voor zowel particulieren, bedrijven als overheden.

Speerpunt 3: We maken het watersysteem klaar voor het klimaat van 2050

Subdoel	Norm 2027	Streefwaarde 2027
Vergroten van het inzicht in de gevolgen van klimaatverandering voor het watersysteem		
Het % bemalingsgebieden (ten opzichte van het totale aantal bemalingsgebieden) waarvoor een actueel watergebiedsplan is vastgesteld op basis van de laatste klimaatinzichten	100%	47%

Sinds 2021 stellen we integrale en gebiedsgerichte watergebiedsplannen op. Doordat de complexiteit en omvang van de opgaven groter blijken dan aanvankelijk voorzien, is de doorlooptijd en de financiële impact van deze plannen ook groter dan voorzien. Mede daarom hebben we een groot deel van de watergebiedsplannen getemporiseerd. Gezien deze grote opgave (ook in combinatie met de opgaven van de andere programma's) ligt de focus nu op de uitvoering van maatregelen uit de watergebiedsplannen die als eerste zijn vastgesteld. In 2027 worden er werkzaamheden uitgevoerd op Putten en in de Hoeksche Waard zuidwest.

Hiernaast gaan we wel verder met de verkenning van andere watergebiedsplannen die voorlopig nog niet zullen worden uitgevoerd. Zo vergroten we ons inzicht en kunnen we kansen pakken wanneer die zich voordoen. Daar waar nodig halen we individuele maatregelen uit watergebiedsplannen naar voren, bijvoorbeeld de renovatie van kritische gemalen. Mede als gevolg van de temporisering van de watergebiedsplannen lukt het niet om de volledige wateroverlastopgave (berekend op het klimaat van 2050) vóór 2028 te realiseren. In 2027 vragen we bij de provincie een afwijkende normering of uitstel op de normering aan voor de wateroverlastknelpunten waarvan we weten dat deze niet doelmatig of tijdig op te lossen zijn.
In 2027 doen we verdere uitwerkingen en inventarisaties van onder andere de watergebiedsplannen IJsselmonde noordoost, IJsselmonde zuidoost en Dordrecht. Met deze inventarisaties geven we invulling aan de in de Verenigde Vergadering van 3 juni 2026 aangenomen motie Iedereen veilig.
Hiernaast blijven we samenwerken met derden aan initiatieven om onder andere het waterbergend vermogen van ons watersysteem te vergroten.

Speerpunt 4: We vergroten de grip op het watersysteem om het zoetwatervraagstuk op te lossen en de beschikbaarheid van zoetwater ook in de toekomst te faciliteren

Naam	Norm 2027	Streefwaarde 2027
Optimaliseren van de beschikbaarheid van zoetwater		
De peilindicator (bestaand instrument waarmee bepaald wordt in hoeverre het peilbeheer overeenstemt met de vastgelegde peilen)	100%	100%*

* De streefwaarde is 100%, omdat het gaat om onze wettelijke zorgplicht. In praktijk is deze streefwaarde niet haalbaar en ligt deze rond 92%.

Binnen het Deltaprogramma Zoetwater werken we met partners aan inzicht over het effect van interne en externe verzilting op ons watersysteem. Voor het Bernisse–Brielse Meer systeem werken we samen met partners de bestuurlijke keuzes vanuit het Deltafonds uit. Tegelijk werken we verder aan de verbetering van het meetnet watersysteem, met nieuwe waterkwaliteit- en kwantiteitsmeetpunten en optimaliseren we ons grondwatermeetnet.
In 2026 zijn we gestart met het op orde brengen van ons beleid en onze regelgeving ten aanzien van grondwater. In 2027 zetten we dit voort door onze instrumenten verder in lijn te brengen met de Omgevingswet zodat we onze wettelijke taak beter kunnen uitvoeren. Ook versterken we de samenwerking op grondwater met de andere overheden en gebiedspartners. We brengen grondwateronttrekkingen beter in kaart en verbeteren de aanlevering van onze gegevens aan de Basisregistratie Ondergrond.

Speerpunt 5: We vergroten de meerwaarde van water, de zichtbaarheid van goed water, en het waterplezier
In 2027 zetten we verder in op gecoördineerde uitvoering van activiteiten waarmee we de zichtbaarheid en de beleving van water vergroten. Met een breed palet aan (publieks)activiteiten, educatie en samenwerkingen maken we zichtbaar en invoelbaar wat het betekent om te leven in een delta. We bieden handelingsperspectief om bij te dragen aan een toekomstgerichte, klimaatbestendige en duurzame omgang met water.

Speerpunt 6: We verminderen de uitstoot van broeikasgassen bij de uitvoering van het waterbeheer
We verankeren duurzaamheid en circulariteit verder in alle fasen van beleid, uitwerking, beheer en onderhoud, en in onze projecten en Watergebiedsplannen. We zetten in op hoogwaardig hergebruik. Daarbij benutten we de resultaten van de onderzoeken van het Circulaire Bagger Consortium en de calcinatie van bagger. Deze verkenning van nieuwe circulaire toepassingsmogelijkheden en verwerkingsroutes voor baggerslib heeft als doel een hoogwaardiger gebruik van deze reststroom. Ook stimuleren we het hergebruik van vrijkomende materialen bij aanleg, renovatie, vervanging en beheer van assets. We benutten kansen binnen ons eigen werkgebied maar ook binnen de regio en op sectoraal niveau. Om grondstoffenstromen inzichtelijk te maken en toekomstige circulariteit te ondersteunen, vragen we bij de oplevering van gebouwde of gerenoveerde assets om een materialenpaspoort.

Wat mag het kosten

Tabel exploitatie Voldoende en Schoon Water

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	Realisatie 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Saldo van baten en lasten voor bestemming	**66,6**	**76,8**	**86,8**	**93,5**	**97,8**	**100,5**	**103,9**
Lasten	**71,2**	**80,6**	**92,4**	**98,9**	**103,1**	**105,1**	**108,5**
02.10 Basisinricht watersysteem/Basiswaterkwal	44,7	50,3	57,2	63,1	65,7	66,3	66,1
02.20 Robuust en klimaatbestendig watersysteem	19,5	22,0	26,6	27,2	28,8	30,2	33,7
02.30 Faciliteren gebruiksfuncties	6,9	8,3	8,7	8,5	8,6	8,6	8,7
Baten	**-4,6**	**-3,7**	**-5,6**	**-5,4**	**-5,3**	**-4,6**	**-4,6**
02.10 Basisinricht watersysteem/Basiswaterkwal	-3,3	-2,5	-3,8	-3,5	-3,5	-3,1	-3,1
02.20 Robuust en klimaatbestendig watersysteem	-1,0	-0,8	-1,3	-1,3	-1,3	-1,1	-1,1
02.30 Faciliteren gebruiksfuncties	-0,3	-0,4	-0,5	-0,5	-0,5	-0,4	-0,4
Reserve mutaties	**-4,5**	**-4,8**	**0,5**	**4,2**	**5,8**	**8,6**	**13,5**
Toevoeging aan reserves	**0**	**0,1**	**5,4**	**4,4**	**6,7**	**9,1**	**13,8**
02.10 Basisinricht watersysteem/Basiswaterkwal	0	0,1	5,4	4,4	6,7	9,1	13,8
Onttrekking aan reserves	**-4,5**	**-4,9**	**-4,9**	**-0,2**	**-0,9**	**-0,5**	**-0,2**
02.10 Basisinricht watersysteem/Basiswaterkwal	-4,1	-4,5	-4,8	-0,1	-0,8	-0,4	-0,1
02.20 Robuust en klimaatbestendig watersysteem	-0,3	-0,3	0	0	0	0	0
02.30 Faciliteren gebruiksfuncties	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Saldo van baten en lasten na bestemming	**62,1**	**72,1**	**87,3**	**97,7**	**103,5**	**109,1**	**117,4**

Het saldo van baten en lasten na bestemming voor het programma Voldoende en Schoon Water begroten we voor 2027 op € 87,3 miljoen. Dit is € 15,2 miljoen meer dan in de gewijzigde begroting 2026 (stand 1e begrotingswijziging 2026).
De belangrijkste wijzigingen zijn:

- Het maaibudget is verhoogd vanwege het toepassen van de Gedragscode Soortenbescherming bestendig beheer en onderhoud, indexatie en meer inzet op duurzaamheidsmaatregelen (nadeel € 4,4 miljoen).
- Extra onderhoudskosten voor beschoeiingen vanwege indexatie en het borgen van Schoon en Emissieloos Bouwen (nadeel € 0,3 miljoen).
- Er is meer onderzoeks- en voorbereidingsbudget nodig voor de verkenning en planvormingsfase van de watergebiedsplannen en meer uitbesteding vanwege beperkte capaciteit (nadeel € 0,9 miljoen).
- In 2027 gaan we door met het verwijderen van een aantal functieloze gemalen (nadeel € 0,2 miljoen).

- Er is een toename in waterkwaliteitsbudget voor het Deltaprogramma Zoetwater, het Brielse Meer en beleidsontwikkeling voor grondwater en bodemdaling (nadeel € 0,2 miljoen).
- Het aantal analyses voor waterkwaliteit dat we door Aquon laten uitvoeren neemt in 2027 af vanwege het fluctueren van het aantal metingen (voordeel € 0,5 miljoen).
- Het werkpakket voor baggeren (regulier werk en grote wateren) in 2027 leidt tot een voordeel ten opzichte van 2026 (voordeel € 0,5 miljoen). Voor de autonome kostenontwikkeling is € 2,1 miljoen toegevoegd aan het baggerbudget en voor de implementatie van het strategisch kader is er € 1,0 miljoen opgenomen in 2027. Dit zorgt ervoor dat niet onttrokken wordt aan de bestemmingsreserve baggeren maar een toevoeging plaatsvindt (nadeel € 3,1 miljoen).
- Het waterschap betaalt belasting over de eigen objecten. Per 1 januari 2026 is de heffingsmaatstaf binnen het belastingstelsel aangepast, wat pas wordt verwerkt in de 2e begrotingswijziging van 2026 (voordeel € 0,2 miljoen).
- Er is een taakstelling opgenomen binnen het programma Voldoende en Schoon Water. Gedurende 2027 monitoren we waar we deze taakstelling kunnen inzetten (voordeel € 0,5 miljoen).
- In de begroting 2027 zijn de kapitaallasten op basis van de huidige investeringsopgave geactualiseerd (nadeel € 0,9 miljoen).
- De doorbelasting van de kosten voor bedrijfsvoering zijn geactualiseerd (nadeel € 4,7 miljoen). De toename van deze kosten lichten we toe in de paragraaf ‘Wat mag het kosten?’ binnen het programma Bestuur en Organisatie.
- In de Kadernota 2027 is besloten om de komende 5 jaar cumulatief 2% van de belastingopbrengst te reserveren voor de toekomstige opgaven. In 2027 wordt € 1,2 miljoen onttrokken aan de tariefegalisatiereserve Watersysteemheffing en toegevoegd aan de bestemmingsreserve Vernieuwingsopgave Watersysteemheffing. Daarnaast wordt de bestemmingsreserve Afwikkeling CMK van € 2,8 miljoen opgeheven en toegevoegd aan de bestemmingsreserve Vernieuwingsopgave Watersysteemheffing (budgetneutraal). Vanuit het programma Voldoende en Schoon Water wordt er in totaal € 4,1 miljoen aan deze bestemmingsreserve toegevoegd.
- In 2027 wordt € 0,7 miljoen onttrokken aan de egalisatieserve Watersysteemheffing en toegevoegd aan de algemene reserve Water. Dit in verband met het weerstandsvermogen, de mutatie is budgetneutraal.
- De structurele inzet van de tariefegalisatiereserve Watersysteemheffing ten gunste van de exploitatie is in 2027 afgebouwd (nadeel € 1,2 miljoen).
- In 2026 zijn verschillen incidentele onttrekkingen aan bestemmingsreserves gedaan (opheffing bestemmingsreserve CMK Monitoring, onttrekkingen voor de invoering van de Gedragscode Soortenbescherming). Daardoor wordt er in 2027, vergeleken met 2026, minder aan de reserves onttrokken (nadeel € 1,0 miljoen).

In de jaren na 2027 vullen we de doelen uit het Waterbeheerprogramma verder in. In de komende jaren is een stijging te zien vanwege de opgaven vanuit het Stroomgebiedbeheerplan-4 ten behoeve van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en verdere implementatie van het strategisch kader baggeren. Ook het besluit dat bij de Kadernota 2027 genomen is om de komende 5 jaar cumulatief 2% van de belastingopbrengst te reserveren voor toekomsten opgaven, zorgt voor een stijging. Tot slot neemt de exploitatiebegroting toe als gevolg van indexatie en toename van kapitaallasten.

De totale verwachte investeringsuitgaven voor het programma Voldoende en Schoon Water zijn in 2027 € 42,1 miljoen. Hierin zit een verwachte onzekerheid van € 10 miljoen. Onderstaand diagram geeft de verdeling naar status aan.

Waterketen

Met ons werk in de waterketen beogen we primair de volksgezondheid te bevorderen en het milieu te beschermen. Dat doen we door de doelmatige en duurzame bouw en exploitatie van onze zuiveringstechnische werken, binnen alle wettelijke eisen en bepalingen. Alle rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's) moeten immers voldoen aan de wettelijke eisen. Daarnaast heeft veiligheid een prominente plek binnen de waterketen.
De waterketen bestaat uit de volgende hoofdprocessen: het transport van afvalwater, het zuiveren van afvalwater en de slibverwerking. Bij al deze taken werken we effectief samen met onze ketenpartners zoals gemeenten, drinkwaterbedrijven en afval- en slibverwerker HVC.

Binnen ons werkgebied verwerken 20 rwzi's jaarlijks circa 130 miljoen m3 afvalwater met een vuillast van 1,5 miljoen vervuilingseenheden. Daarnaast beheren we 9 slibontwateringsinstallaties en 1 slibvergistingsinstallatie. Bij het zuiveren van afvalwater ontstaat slib. Voor de eindverwerking (verbranding) van dit slib werken we samen met andere waterschappen en partners in de slibverwerkingsketen.
Bij de uitoefening van onze waterketentaak zijn de doelstellingen vanuit het oppervlaktewater een belangrijke randvoorwaarde. Het programma Waterketen heeft dan ook veel raakvlakken met het programma Voldoende en Schoon Water.

De kern van het programma Waterketen is en blijft het zuiveren van afvalwater. Deze taak staat niet ter discussie. Vanwege allerlei maatschappelijke ontwikkelingen, zoals de energietransitie, circulariteit en duurzaamheid, is het echter van belang om ook de impact van ons handelen mee te wegen. Dit doen we door in de transitie van de waterketen onze opgaven steeds meer te gaan koppelen aan het creëren van maatschappelijke waarde in nauwe verbinding met onze omgeving.

In het Waterbeheerprogramma 2022-2027 zijn de ambities, langetermijndoelstellingen en speerpunten voor deze planperiode opgenomen. Tegelijkertijd werken we aan een nieuw Waterbeheerprogramma voor de periode 2028-2033. In de infographic Ambitie Waterketen 2050 is dit weergegeven.

Infographic Ambitie 2050

Ambities, langetermijndoelstellingen en speerpunten programma Waterketen

Wat willen we bereiken & wat gaan we daarvoor doen

In deze paragraaf lichten we toe wat we in 2027 gaan doen in het programma Waterketen. We werken in dit programma aan 5 speerpunten.

Speerpunt 1: We voldoen aan de wettelijke eisen

Subdoel	Norm 2027	Streefwaarde 2027
Verbeteren afnameverplichting met gemeente		
Het % voldaan aan de afnameverplichting	99,5%	99,5%
Verbeteren naleving van de lozingsvergunningen		
Het % voldaan aan de lozingsvergunningen	99%	99%
Verbeteren verwijderingsrendementen voor stikstof en fosfaat		
Het % voldaan aan de verwijderings-rendementen voor stikstof en fosfaat	stikstof 77,5% fosfaat 85%	stikstof 77,5% fosfaat 85%

Om aan de wettelijke eisen te voldoen voeren we op een adequate manier het onderhoud en de processen uit van onze zuiveringen, rioolgemalen en persleidingen. We werken aan de uitvoering van het investeringsprogramma van de al uitgevoerde asset lifecycle management (ALM)-studies (Sluisjesdijk, Goeree-Overflakkee en Spijkenisse). Het verwijderingsrendement stikstof en fosfaat kan onder druk komen te staan door diverse oorzaken. Met name klimaatverandering (droogte of juist veel neerslag) en grote noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden spelen hierin een rol.

Vanuit de herziene Richtlijn Stedelijk Afvalwater (RSA) is het noodzakelijk om in de toekomst het afvalwater verdergaand te zuiveren. Bij de programmering van de vernieuwing van onze zuiveringen houden we rekening met de Meerjarenstrategie 2025-2050, de mijlpalen uit de RSA en de bestuurlijke vastgestelde kaders waaronder de Transitiepaden Waterketen. Daarnaast houden we ook rekening met de prestaties en onderhoudsstaat van de assets.

Speerpunt 2: We verbeteren de kostenefficiency, de doeltreffendheid, de adequaatheid en de voorspelbaarheid van de waterketen

Subdoel	Norm 2027	Streefwaarde 2027
Reduceren van de hoeveelheid rioolvreemd water en hemelwater naar de rwzi		
Het aantal liter per vervuilingseenheid op de rwzi	240	240
Vergroten van de kostenefficiëntie in de waterketen		
Het % inzicht in de operationele kosten	100%	100%
Het % inzicht in de middellange termijn investeringsopgave	100%	50%
Vergroten van de mate van digitalisering/automatisering in de waterketen		
Het % gerealiseerd van de investeringen online meters waterlijn, TA Waterketen en online meters sliblijn	100%	75%
Vergroten van het ontwateringsrendement van het zuiveringsslib		
Het % slibontwatering (drogestofgehalte slib)	24%	23%
Verminderen van de discrepantie op de zuiveringen		
Het % discrepantie	15%	15%

Door het temporiseren van de ALM-studies volgens bestuurlijke afspraak, halen we niet de norm 2027 van de prestatie-indicator ‘inzicht in de middellange termijn investeringsopgave’. Om de discrepantie te verminderen, blijven we inzetten op handhaving van de indirecte lozingen. De sliblijnen zijn aan het einde van hun technische levensduur, waardoor de ontwatering niet optimaal is. In de slibstrategie is gekozen om een centrale ontwatering en slibgisting te realiseren op rwzi Dordrecht. Hierdoor moeten de sliblijnen op de overige zuiveringen omgebouwd worden van een ontwatering naar een indikinstallatie. Om desinvesteringen zoveel als mogelijk te voorkomen, accepteren we dat de ontwateringsprestatie niet de gestelde norm voor 2027 haalt. Via gezamenlijke onderzoeken met gemeenten naar rioolvreemd water kunnen we meer grip krijgen op het aantal liter per vervuilingseenheid die op de rwzi wordt aangevoerd. Het aantal liter per vervuilingseenheid is ook afhankelijk van de hoeveelheid neerslag.

De uitvoering van de investering ‘Vervanging en modernisering van de Technische Automatisering (TA) Waterketen’ vindt volop plaats. De investering ‘Online meters waterlijn’ wordt momenteel herijkt.

Speerpunt 3: We verminderen de CO2-uitstoot bij de uitvoering van werkzaamheden aan de waterketen

Subdoel	Norm 2027	Streefwaarde 2027
Verminderen van de emissie van broeikasgassen		
Het % vermindering emissie broeikasgassen	ntb	ntb
Verminderen van het energieverbruik		
Het % vermindering energieverbruik	10%	4%
Verminderen van het polymeergebruik		
Het % vermindering polymeerverbruik	10%	-10%

Het energieverbruik wordt onder andere beïnvloed door de hoeveelheid neerslag en de inspanningen om te voldoen aan de lozingseisen. Het project ALM Goeree-Overflakkee en Spijkenisse (ALM GOS) levert een bijdrage aan energiebesparing. De realisatie hiervan is na 2027 voorzien.
De sliblijnen zijn aan het einde van hun technische levensduur, waardoor de ontwatering niet optimaal is. Dit leidt tot een hogere dosering van polymeer om wel het gewenste ontwateringspercentage van het slib te behalen. Daarnaast is de landelijke trend dat de samenstelling van zuiveringsslib verandert door onder andere klimaatverandering en microverontreinigingen. Dit zorgt voor een minder stabiel slibgedrag bij het ontwateren. Dit wordt gecompenseerd door een hogere polymeerdosering. Op basis van de lachgasmetingen op de rwzi's Dokhaven en Hoogvliet en de metingen uit het landelijke versnellingsprogramma lachgas, verwachten we hierna beleid voor broeikasgasemissies op te stellen.

Speerpunt 4: We continueren en waar nodig intensiveren de samenwerking met ketenpartners

Naam	Norm 2027	Streefwaarde 2027
Vergroten van de afstemming in de werkzaamheden met ketenpartners		
Het aantal gemiste kansen in de afstemming	5	5

Via de Alliantie Waterkracht werken we samen in de Rotterdamse afvalwaterketen. Ook zetten we de reguliere samenwerking met gemeenten voort. Vanuit stakeholdermanagement vindt verbeterde afstemming plaats met onze ketenpartners, zoals gemeenten en drinkwaterbedrijven. Daardoor kunnen we de processen in de waterketen optimaliseren. Door deze ingezette acties verwachten we het aantal gemiste kansen te minimaliseren.

Speerpunt 5: We vergroten de meerwaarde uit afvalwater en zuiveringsslib en doen dat op een maatschappelijk verantwoorde manier

Naam	Norm 2027	Streefwaarde 2027
Vergroten van de meerwaarde uit afvalwater en de meerwaarde uit slib		
Het % meerwaarde uit afvalwater	10% van de zuiverings-kringen	0%
Het % meerwaarde uit slib	80% van fosfaat uit zuiveringsslib hergebruik	20%

Meerwaarde uit slib creëren we door fosfaat terug te winnen uit de asrest die vrijkomt bij de slibverbranding door HVC. Via de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking (GR Slibverwerking) oefenen we invloed uit op de realisatie van de plannen die HVC samen met Slibverwerking Noord-Brabant ontwikkelt voor de fosfaatterugwinning. Door problemen met de fosfaatfabriek in Hamburg is dit proces vertraagd. Momenteel worden verschillende alternatieven getest. We streven naar realisatie van fosfaatterugwinning in uiterlijk 2030. In de tussenliggende periode richten we ons op het verwerken van een deel van de asrest bij de Amsterdamse kunstmestfabriek ICL. In 2027 verwachten we 20% terug te winnen. De norm 2027 zullen we vanwege de vertraging niet halen.

In december 2022 heeft de Verenigde Vergadering de Slibstrategie vastgesteld en in 2024 het bijbehorende afwegingskader. Bij de verwerking van het zuiveringsslib streven we naar verdergaande slibreductie. Dat doen we door een extra vergisting en een verhoging van de biogasproductie met opwerking naar groengas en CO2-afvang. Vanuit het eind 2025 beschikbaar gestelde voorbereidingskrediet worden de voorbereidingen voor de nieuwbouw van de slibgisting en de vernieuwing van de slibontwatering op rwzi Dordrecht in samenwerking met de adviesbureaus verder uitgewerkt. De voorbereiding voor de ombouw van de sliblijnen van de zuiveringen in de buitengebieden wordt in 2027 voortgezet.

Om meerwaarde uit gezuiverd afvalwater te creëren, hebben we de kansen voor hergebruik van het effluent onderzocht. Uit dit onderzoek bleek dat er op korte termijn geen concrete kansen zijn om dit te realiseren. Voor 2027 zullen we dan ook geen kansen oppakken voor het hergebruik van het effluent. We verwachten dan ook dat we de norm voor 2027 niet halen. Sinds medio 2023 participeren we in het onderzoek De Ultieme Waterfabriek. Daarin wordt de productie van drinkwater uit afvalwater onderzocht. Dit onderzoek wordt in 2027 voortgezet.
Als er zich kansen voordoen om warmte uit het effluent terug te winnen (aquathermie), dan zullen we verkennen of dat maatschappelijk rendabel is. Afhankelijk van de bevindingen wordt daarna een onderzoek opgestart.

Wat mag het kosten

Tabel exploitatie Waterketen

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	Realisatie 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Saldo van baten en lasten voor bestemming	**91,3**	**101,8**	**107,8**	**117,5**	**128,6**	**145,7**	**157,4**
Lasten	**96,1**	**107,1**	**114,7**	**124,5**	**135,6**	**151,9**	**163,6**
03.10 Beheer RWZI's	95,9	106,8	114,3	124,1	135,2	151,5	163,2
03.20 Impact op oppervlakte water	0,1	0	0	0	0	0	0
03.30 Doelmatige waterketen	0,1	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Baten	**-4,9**	**-5,3**	**-6,9**	**-6,9**	**-6,9**	**-6,1**	**-6,2**
03.10 Beheer RWZI's	-4,8	-5,3	-6,9	-6,9	-6,9	-6,1	-6,1
03.20 Impact op oppervlakte water	0	0	0	0	0	0	0
03.30 Doelmatige waterketen	0	0	0	0	0	0	0
Reserve mutaties	**-0,9**	**-2,5**	**-0,2**	**4,8**	**8,0**	**12,5**	**16,5**
Toevoeging aan reserves	**1,2**	**0,2**	**8,6**	**5,0**	**8,0**	**12,5**	**16,5**
03.10 Beheer RWZI's	1,2	0,2	8,6	5,0	8,0	12,5	16,5
Onttrekking aan reserves	**-2,1**	**-2,6**	**-8,8**	**-0,2**	**0**	**0**	**0**
03.10 Beheer RWZI's	-2,1	-2,6	-8,8	-0,2	0	0	0
Saldo van baten en lasten na bestemming	**90,4**	**99,4**	**107,6**	**122,4**	**136,6**	**158,2**	**173,9**

Het saldo van baten en lasten na bestemming voor het programma Waterketen begroten we voor 2027 op € 107,6 miljoen. Dit is € 8,2 miljoen meer dan in de gewijzigde begroting van 2026 (stand 1e begrotingswijziging 2026).
De belangrijkste wijzigingen zijn:

- De eerder opgevoerde stijging van de onderhoudskosten is vanwege voortschrijdend inzicht uit de onderhoudsconcepten naar beneden bijgesteld (voordeel € 3,0 miljoen).
- De kosten voor procesvoering hebben we bijgesteld op basis van huidige tarieven en verbruiksprognoses (voordeel € 1,2 miljoen). Deze kosten omvatten onder andere de nutsvoorzieningen en gebruik van proceschemicaliën. De daadwerkelijke kosten zijn afhankelijk van de procesresultaten in 2027.
- De slibververwerkingskosten van HVC zijn toegenomen (nadeel € 2,9 miljoen). Dit is een gevolg van de verrekening van een vrachtwagenheffing op basis van de Wet vrachtwagenheffing. Daarnaast vindt door het uitstel van de oplevering van de slibdrooginstallatie in Alkmaar, een gedeelte van de slibeindverwerking in het buitenland plaats. De verwachting is dat het aangeleverde slib vanuit 2026 niet in zijn geheel voor het einde van het jaar is verwerkt. Hierdoor loopt de vereveningsbijdrage naar verwachting door in 2027. De hoogte van deze kosten is afhankelijk van de

verwerking die in 2026 nog kan plaatsvinden. Hierdoor is het te verrekenen tarief nog onzeker. Ook is er een structurele stijging van het slibtarief noodzakelijk om de kosten te kunnen dekken. Deze kostenstijging wordt verwerkt in de tarieven van 2027 en 2028.
- De kosten voor de interne slibtransporten zijn gestegen als gevolg van een aanbesteding (nadeel € 0,2 miljoen).
- De vennootschapsbelasting naar aanleiding van de separate afvalwaterstromen is toegenomen (nadeel € 0,2 miljoen).
- De onderzoekskosten voor de voorbereiding van investeringen zijn gestegen als gevolg van een andere werkwijze en de groeiende complexiteit van de investeringen (nadeel € 0,8 miljoen).
- In 2027 voeren we minder onderzoeken en (ALM-)studies uit (voordeel € 0,3 miljoen).
- De implementatie van verschillende ontwikkelingen, waaronder implementatie van System Enginering, wordt waterschapsbreed opgepakt. De kosten zijn per 2027 opgenomen binnen het programma Bestuur en Organisatie (voordeel € 0,4 miljoen).
- In de begroting 2027 zijn de kapitaallasten op basis van de huidige investeringsopgave geactualiseerd (nadeel € 0,9 miljoen).
- De doorbelastingen van de kosten voor bedrijfsvoering zijn geactualiseerd (nadeel € 5,9 miljoen). De toename van deze kosten is toegelicht in de paragraaf ‘Wat mag het kosten?’ binnen het programma Bestuur en Organisatie. Deze doorbelasting kent een incidentele verhoging als gevolg van aangepaste richtlijnen over de verwerking van de lasten van de separate afvalwaterstromen onder de algemene dekkingsmiddelen.
- De inzet van reserves is ten opzichte van 2026 afgenomen (nadeel € 2,3 miljoen). Dit komt door de incidentele onttrekking van de bestemmingsreserve voor de Asbestcementleiding in 2026 (€ 1,9 miljoen). Daarnaast is de structurele inzet van de tariefegalisatiereserve afgebouwd (€ 0,4 miljoen).
- In de Kadernota 2027 is besloten om de komende 5 jaar cumulatief 2% van de belastingopbrengst te reserveren voor de toekomstige opgaven. De dotatie aan de bestemmingsreserve Vernieuwingsopgave Waterketen van € 5,5 miljoen, is door de inzet van de tariefegalisatiereserve budgetneutraal. Ook het afromen van de algemene reserve met € 3,2 miljoen in verband met het weerstandsvermogen is budgetneutraal.

In de jaren na 2027 vullen we de opgave verder in. Als gevolg van de eerder genoemde aanbesteding op de interne slibtransporten, stijging van de slibverwerkingskosten en de te verwachten inflatie, verwachten we een structurele stijging van de procesvoeringskosten. Door keuzes in de Meerjarenstrategie 2025-2050 pakken we nieuwe toekomststudies, zoals ALM-studies pas na 2031 op. In de komende jaren stijgen de kapitaallasten door het afronden van grote projecten. Om financieel goed voorbereid te zijn voor de toekomstige opgave wordt de komende 5 jaar cumulatief 2% van de belastingopbrengst gereserveerd.

De totale verwachte investeringsuitgaven voor het programma Waterketen bedragen in 2027 € 110,4 miljoen. Hierin zit een verwachte onzekerheid van € 22 miljoen. Onderstaand diagram geeft de verdeling naar status aan.

Wegen

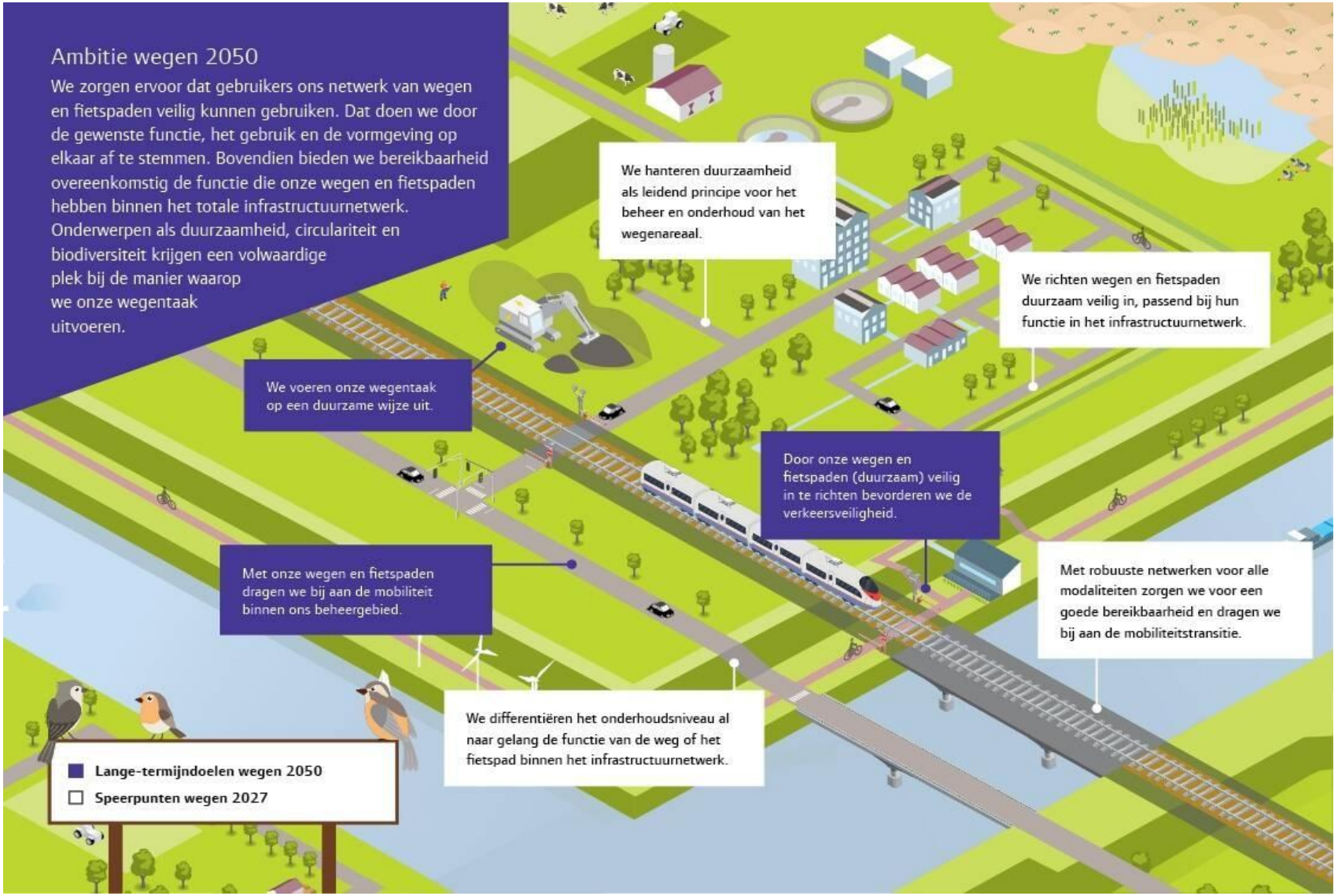
Het programma Wegen zorgt voor een veilig, betrouwbaar en goed functionerend netwerk van wegen en fietspaden. Daarbij zorgen we ervoor dat onze infrastructuur aansluit bij de functie die deze vervult binnen het regionale netwerk en dat de kwaliteit van het areaal op het gewenste niveau blijft. Verkeersveiligheid is hierbij een belangrijk uitgangspunt, met als ambitie het voorkomen van verkeersslachtoffers.
Bij het uitvoeren van beheer- en onderhoudswerkzaamheden streven we naar duurzame en toekomstbestendige oplossingen. We stimuleren het gebruik van emissiearm materieel en zetten in op circulaire toepassingen en duurzame materialen. Daarnaast koppelen we werkzaamheden waar mogelijk aan andere opgaven, zodat onderhoud, verkeersveiligheid, klimaatadaptatie en initiatieven van gebiedspartners gecombineerd kunnen worden uitgevoerd.
De ontwikkelingen in mobiliteit, klimaat en ruimtegebruik vragen om een andere benadering van het wegenbeheer. Daarom kijken we niet alleen naar individuele wegen of fietspaden, maar steeds meer naar de samenhang binnen het totale infrastructuurnetwerk. Daarbij werken we op basis van actuele gegevens en risicoanalyses, zodat beschikbare middelen doelmatig kunnen worden ingezet. Ook blijven we samenwerken met gemeenten, provincies en andere partners om gezamenlijke opgaven in het gebied te realiseren.

Het Wegenbeheerprogramma 2022-2027 vormt ook in 2027 nog de beleidsmatige basis voor de uitvoering van het programma Wegen. In de infographic Ambitie wegen 2050 zijn onze ambities, lange termijn doelstellingen en speerpunten voor de huidige planperiode weergegeven. Tegelijkertijd werken we aan een nieuw beheerprogramma voor de periode 2028-2033. Hiermee werken we toe naar een toekomstbestendig beheer van onze infrastructuur.
In 2027 geven we daarnaast vervolg aan de onderzoeksfase van de wegentransitie. Samen met betrokken gemeenten onderzoeken we de mogelijkheden en randvoorwaarden voor een eventuele overdracht van het wegbeheer. Daarbij kijken we zorgvuldig naar de gevolgen voor beheer, kwaliteit, financiën en organisatie.

De exploitatiebegroting van het programma Wegen moet worden bezien in het licht van de keuzes binnen Toekomstvast Vernieuwen. De noodzakelijke investeringen nemen toe waardoor ook de kapitaalslasten in de exploitatiebudgetten toenemen. Diezelfde exploitatiebudgetten stijgen ook door nieuwe ontwikkelingen en indexaties. Om de kostenstijging deels op te vangen, is ook ingezet op versobering van beheer en onderhoud.
De wettelijke taken, basisprestaties en veiligheid blijven naar verwachting voorlopig op orde, maar de ruimte neemt af voor preventieve sturing, gebiedsgerichte verbeteringen en de voorbereiding van toekomstige investeringen. Dit uit zich onder meer in minder onderhoud aan wegmarkering en het vegen van wegverharding en het reinigen van kolken, beperktere monitoring en inspecties, minder onderzoek naar mobiliteit en verkeersintensiteiten, opheffen van extra budget voor duurzaamheidsmaatregelen bij onderhoud, minder verkenningen voor projecten en een beperktere doorontwikkeling van informatiebeheer en data voor groen.

Door minder budget voor bepaalde taken in het beheer en onderhoud nemen ook de risico’s toe. Met name bij wegbeheer bestaat een grotere kans op achterstallig onderhoud, meer meldingen, storingen en onverwachte maatregelen. Juist deze ad-hoc en correctieve maatregelen vragen extra capaciteit en middelen, terwijl dat niet beschikbaar is. Daarnaast neemt het risico toe dat de beschikbare budgetten op termijn onvoldoende zijn om de gewenste kwaliteit en prestaties te behouden.

Infographic Ambitie 2050

Ambities, langetermijndoelstellingen en speerpunten programma Wegen

Wat willen we bereiken & wat gaan we daarvoor doen

In deze paragraaf lichten we toe wat we in 2027 gaan doen binnen het programma Wegen. We werken in dit programma aan 4 speerpunten.

Speerpunt 1: We richten wegen en fietspaden duurzaam veilig in, passend bij hun functie in het infrastructuurnetwerk

Subdoel	Norm 2027	Streefwaarde 2027
Verbeteren van de afstemming tussen de gewenste functie en de categorisering van het wegenareaal.		
De actualiteit van de wegencategorisering	≤ 3 jaar	≤ 3 jaar
Vergroten van het areaal duurzaam veilig ingerichte wegen en fietspaden conform de wegencategorisering		
Het % duurzaam veilig ingerichte wegen en fietspaden overeenkomstig de bijbehorende categorisering	96%	96%

We gaan door met het duurzaam veilig inrichten van onze wegen om aan de gestelde streefwaarde van 96% te voldoen in 2027. Dat doen we op basis van de huidige wegencategorisering en we combineren dit met groot onderhoud volgens de meerjarenplanning. In 2027 stellen we een geactualiseerde wegencategorisering vast. Op basis daarvan bepalen we welke aanpassingen in de inrichting van wegen nodig zijn om aan de nieuwe categorisering te voldoen. De huidige streefwaarde is gekoppeld aan de in 2024 vastgestelde wegencategorisering.
Een vijfjaren verbeterplan om de achterstand in de wegmarkeringen en belijning in te halen, stellen we voorlopig uit met 1 jaar.

Speerpunt 2: Met robuuste netwerken voor alle modaliteiten zorgen we voor een goede bereikbaarheid en dragen we bij aan de mobiliteitstransitie

Subdoel	Norm 2027	Streefwaarde 2027
Verbeteren van de verkeersprestatie van het wegenareaal.		
Het % wegen en fietspaden, waarvan de verkeersprestatie* per categorie weg overeenkomt met de gewenste functie en gebruik	50%	50%

*Onder verkeersprestatie verstaan we de mate waarin de wegen voldoen aan de infrastructuurkenmerken die horen bij de verschillende netwerken: fiets, auto en landbouw. Deze netwerken stellen eisen aan de inrichting van de wegen. Ze vormen daarmee de aanvullende opgaven bij groot onderhoud, in lijn met het duurzaam veilig inrichten van onze wegen.
Voor het fietsnetwerk ligt de focus op de routes voor dagelijks gebruik die nog niet voldoen aan de infrastructuurkenmerken. Dit zijn de zogenoemde utilitaire routes. Hieronder vallen de belangrijkste school-thuis en woon-werkverbindingen. Daarnaast voeren we een aantal trajectaanpakken uit. Dat betekent dat we projectmatig een aantal werkzaamheden voor een groter traject uitvoeren, zoals asfalteren en het actualiseren van de verkeerskundige inrichting. In 2027 werken we verder aan een aantal grote trajecten, zoals de Langeweg in Ooltgensplaat en de fietsverbinding Barendrecht-Rhoon. In samenwerking met onze gebiedspartners werken we in 2027 ook aan de aanpak van het Trambaanpad tussen Spijkenisse en Hellevoetsluis en de Metropolitane Fietsroute Dordrecht-Rotterdam. Daarnaast monitoren we de verkeersprestatie (zoals snelheid en intensiteit van het verkeer) op onze wegen door middel van structurele verkeerstellingen.

Speerpunt 3: We differentiëren het onderhoudsniveau al naar gelang de functie van de weg of het fietspad binnen het infrastructuurnetwerk

Subdoel	Norm 2027	Streefwaarde 2027
Verbeteren van het onderhoudsniveau al naar gelang de functie van de weg binnen het infrastructuurnetwerk		
Het % wegen en fietspaden dat voldoet aan het toebedeelde niveau van onderhoudskwaliteit	Minimaal 90% C	Minimaal 90% C

De basis voor de meerjarenplanning is het op een doelmatige manier onderhouden van wegen en fietspaden. De kwaliteit blijft daarbij minimaal op het niveau van 90% C-kwaliteit. Deze meerjarenplanning geeft richting aan het planmatige onderhoud van het wegenareaal. Daarbij vindt een afweging plaats tussen de prestatie (kwaliteit), de (levensduur)kosten en de risico's van het falen of bezwijken van de wegen. In 2026 zijn de onderhoudsconcepten wegverhardingen en bermen geactualiseerd. We hanteren hierbij de beheersystematiek van het kennisplatform CROW.

Speerpunt 4: We hanteren duurzaamheid als leidend principe voor het beheer en onderhoud van het wegenareaal

Naam	Norm 2027	Streefwaarde 2027
Vergroten van de biodiversiteit en de ecologische functie van wegbermen		
Het % ecologisch beheerde wegbermen *van het totaal wegbermen dat ecologisch beheerd kan worden (60%), wordt 100% ecologisch beheerd	100%*	100%*
Vergroten van de circulariteit bij onderhouds- en reconstructiewerkzaamheden		
Het % hergebruikt asfalt ten opzichte van het totaal toegepaste asfalt	50%	50%

We gaan in 2027 verder met het ecologisch beheer van de wegbermen. Dit houdt in dat we de vegetatie in de berm niet meer klepelen, maar 2 keer per jaar maaien, waarbij het maaisel afgevoerd wordt. Bij iedere maaibeurt blijft een gedeelte van de grasvegetatie gespaard, zodat er altijd voldoende leefgebied overblijft voor insecten, zoogdieren en andere dieren. Daarnaast krijgen planten de mogelijkheid om zaad te zetten en zichzelf te verspreiden. Van het totaal wegbermen dat ecologisch beheerd kan worden (60%) gelet op obstakels als bomen en de helling van de berm, wordt 100% ecologisch beheerd. Dit is in overeenstemming met de doelstellingen uit het Groenbeleidsplan en Wegenbeheerprogramma.

Voor het subdoel 'vergroten van de circulariteit' ligt de focus op het asfalt, omdat het bij het programma Wegen om grote hoeveelheden grondstoffen gaat. De streefwaarde is 50% circulariteit op basis van gewicht. Dit willen we bereiken door aan 2 knoppen te draaien: het gemiddelde percentage hergebruik per mengsel verhogen en het aantal toegepaste mengsels met hergebruikt asfalt vergroten.

Voor het subdoel 'terugdringen CO2-uitstoot' moet de streefwaarde nog bepaald worden. Tegelijkertijd hebben we het terugdringen van CO2-uitstoot door (zwaar) materieel als één van de duurzame gunningscriteria opgenomen in het raamcontract. We gebruiken, ook in 2027, op verschillende trajecten schoon, stil en emissieloos materieel.

Wat mag het kosten

Tabel exploitatie Wegen

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	Realisatie 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Saldo van baten en lasten voor bestemming	**12,8**	**20,7**	**21,6**	**23,0**	**24,8**	**26,9**	**27,3**
Lasten	**25,0**	**33,0**	**34,1**	**35,9**	**38,0**	**40,4**	**41,1**
04.10 Verkeersveiligheid	5,6	7,6	7,1	7,1	7,2	7,0	7,1
04.20 Bereikbaarheid	19,4	25,4	27,0	28,8	30,9	33,3	34,0
Baten	**-12,2**	**-12,2**	**-12,6**	**-12,9**	**-13,2**	**-13,4**	**-13,8**
04.10 Verkeersveiligheid	-0,4	-0,5	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
04.20 Bereikbaarheid	-11,7	-11,8	-12,2	-12,5	-12,8	-13,1	-13,4
Reserve mutaties	**-1,4**	**-1,5**	**-1,3**	**0**	**0,5**	**1,3**	**2,8**
Toevoeging aan reserves	**0**	**0**	**3,4**	**1,0**	**1,5**	**2,0**	**3,0**
04.10 Verkeersveiligheid	0	0	3,4	1,0	1,5	2,0	3,0
Onttrekking aan reserves	**-1,5**	**-1,5**	**-4,7**	**-1,0**	**-1,0**	**-0,7**	**-0,2**
04.10 Verkeersveiligheid	-0,2	-0,3	-3,5	0	0	0	0
04.20 Bereikbaarheid	-1,2	-1,2	-1,2	-1,0	-1,0	-0,7	-0,2
Saldo van baten en lasten na bestemming	**11,3**	**19,2**	**20,3**	**23,0**	**25,3**	**28,2**	**30,1**

Het saldo van baten en lasten na bestemming voor het programma Wegen begroten we voor 2027 op € 20,3 miljoen. Dit is € 1,1 miljoen meer dan in de gewijzigde begroting 2026 (stand 1e begrotingswijziging 2026). Dit geeft echter een vertekend beeld van de benodigde middelen. Voor de nodig geachte uitvoering van de beheer- en onderhoudsopgaven in 2027, was een budgetverhoging voorzien van circa € 2,3 miljoen. In verband met de afspraak uit de Kadernota 2027 om de belastingstijging te beperken tot maximaal 10%, is een eenmalige versobering van circa € 1,2 miljoen doorgevoerd.
De belangrijkste wijzigingen zijn:

- De eenmalige versobering betreft onder andere de budgetten voor onderhoud aan wegmarkering, het vegen van wegverharding, het reinigen van kolken, en inspecties. De budgetten voor incidentele overdrachten en duurzaamheidsmaatregelen bij onderhoud zijn geschrapt. Het budget voor onderzoeken in het kader van het beleidsplan Buitengewoon Groen is naar beneden bijgesteld, in overeenstemming met de programmering van de onderzoeken. Voor het onderhoud aan beschoeiingen die zorgen voor stabiliteit van de wegen, is meer geld begroot. Hetzelfde geldt voor het onderzoeks- en voorbereidingsbudget van de vervangingsinvesteringen (per saldo budgetneutraal).
- De kosten voor gladheidsbestrijding waren in 2026 incidenteel hoger door een strenge winter met veel sneeuwval in januari en februari. Door de extra inzet en hogere uitgaven voor onder andere strooizout en zand is het budget in 2026 opgehoogd. Voor 2027 is, gezien de zeer beperkte voorspelbaarheid van de weersomstandigheden, uitgegaan van een regulier begrotingsniveau (voordeel € 0,3 miljoen).

- Er zijn aanvullende middelen benodigd om te kunnen voldoen aan de Gedragscode Soortenbescherming en de implementatie van de nieuwe bestekken voor het maaionderhoud en het onderhoud van bomen en hagen, waarbij we uitgaan van de geldende duurzaamheidsdoelstellingen (nadeel € 1,0 miljoen).
- Vanaf de begroting 2027 zijn de voorbereidingskosten voor de reguliere vervangingsopgaven structureel opgenomen in de exploitatie. Daarnaast is voor de voorbereiding van het project IJsselmondse Randweg aanvullend onderzoeksbudget nodig (nadeel € 0,5 miljoen).
- In 2026 is incidenteel budget besteed aan de overdracht van de Noldijk. In 2027 verwachten we geen incidentele overdrachten van wegen met grote financiële gevolgen (voordeel € 0,4 miljoen).
- Het bedrag van de Wet herverdeling wegenbeheer (WHW) is geactualiseerd op basis van de laatste bekende circulaire van het Gemeentefonds (voordeel € 0,4 miljoen).
- De cumulatieve indexering over de periode 2021–2027 van de kosten voor wegverhardingen (klein en groot onderhoud) leidt tot hogere lasten (nadeel € 0,7 miljoen).
- In de begroting 2027 zijn de kapitaallasten op basis van de huidige investeringsopgave geactualiseerd (nadeel € 1,7 miljoen).
- De doorbelastingen van de kosten voor bedrijfsvoering zijn geactualiseerd (voordeel € 2,0 miljoen). In 2027 wordt er relatief minder capaciteit aan het programma Wegen besteed, waardoor de doorbelasting aan dit programma afneemt. De kosten voor het onderdeel bedrijfsvoering lichten we toe in de paragraaf ‘Wat mag het kosten?’ binnen het programma Bestuur en Organisatie.
- In de Kadernota 2027 is besloten om de komende 5 jaar cumulatief 2% van de belastingopbrengst te reserveren voor de wegentransitie. In 2027 wordt € 3,3 miljoen onttrokken aan tariefegalisatiereserve Wegenheffing en toegevoegd aan de bestemmingsreserve Transitie wegen (budgetneutraal). Ook het afromen van de algemene reserve met € 0,1 miljoen in verband met het weerstandsvermogen is budgetneutraal.
- De structurele inzet van de tariefegalisatiereserve Wegenheffing ten gunste van de exploitatie is in 2027 afgebouwd (nadeel € 0,1 miljoen).
- In 2026 heeft er binnen het programma Wegen een incidentele onttrekking aan de reserves plaatsgevonden voor de Gedragscode Soortenbescherming. Daardoor wordt er in 2027, vergeleken met 2026, minder aan de reserves onttrokken (nadeel € 0,1 miljoen).

De beheer- en onderhoudsopgaven voor het wegenareaal blijven in de jaren na 2027 grotendeels ongewijzigd en leiden niet tot grote wijzigingen in de reguliere budgetten. Wel zorgen indexatie en een stijging van de kapitaallasten door het afronden van investeringen voor een stijging. Om financieel goed voorbereid te zijn voor de toekomstige opgaven wordt de komende 5 jaar cumulatief 2% van de belastingopbrengst gereserveerd.

De totale verwachte investeringsuitgaven voor het programma Wegen bedragen in 2027 € 28,1 miljoen. Onderstaand diagram geeft de verdeling naar status aan.

Bestuur en Organisatie

Het programma Bestuur en Organisatie heeft betrekking op zowel de bestuurlijke als ambtelijke organisatie van waterschap Hollandse Delta. Bestuurlijk blijft, voor de resterende bestuursperiode, de focus op het verder versterken van de bestuurskracht, het versterken van de rol van ons waterschap en het verder versterken van de externe samenwerking van ons waterschap. Juist in relatie met de waterschapsverkiezing op 17 maart 2027 zullen deze 3 focuspunten verder aan bod komen. Na de verkiezingen zal een nieuwe Verenigde Vergadering en een nieuw college van dijkgraaf en heemraden de lijnen uitzetten voor de komende bestuursperiode.

Om de doelstellingen van ons waterschap te realiseren, zijn ook in het begrotingsjaar 2027 zaken nodig zoals integrale dienstverlening, personeelsbeleid en -beheer, organisatieontwikkeling, educatie, informatiemanagement, privacy en veiligheid. Het programma Bestuur en Organisatie faciliteert en coördineert deze randvoorwaarden organisatiebreed.

De activiteiten binnen dit programma omvatten ook het toetsen van de geplande en lopende activiteiten van ons waterschap. Het gaat daarbij om activiteiten op het gebied van communicatie en vergunningverlening, toezicht en handhaving, maar ook veiligheid, crisisbeheersing, erfgoed, educatie, buitenlandbeleid, huisvesting, juridische zaken, personeel, financiën, datamanagement, ICT en facilitaire ondersteuning. Tot slot bevat het programma integrale onderwerpen die de organisatie en maatschappij raken, zoals weerbaarheid, circulariteit, duurzaamheid, digitale transformatie en ruimtelijke adaptatie.

Het programma draagt bij aan een weerbare organisatie die voorbereid is op fysieke, digitale en maatschappelijke verstoringen. Door in te zetten op bedrijfscontinuïteit en kwetsbaarheden tijdig te signaleren en te beheersen, worden de continuïteit van de dienstverlening en de uitvoering van de kerntaken van het waterschap geborgd. Weerbaarheid vormt daarmee een verbindend thema tussen veiligheid, crisisbeheersing, informatieveiligheid, personele inzetbaarheid en bedrijfscontinuïteit. In de infographic Ambitie Bestuur en Organisatie 2050 is dit weergegeven.

Infographic Ambitie

Ambities en speerpunten programma Bestuur en Organisatie

Wat willen we bereiken & wat gaan we daarvoor doen

Toelichting
Bestuurlijke samenwerking
De opgaven van waterschap Hollandse Delta kunnen niet los worden gezien van de bestuurlijke en maatschappelijke omgeving waarin wij werken. Het vraagt om intensieve samenwerking met gemeenten, provincie Zuid-Holland, andere waterschappen, veiligheidsregio's en diverse maatschappelijke partners. Ook organisaties als Rijkswaterstaat, Evides en het Havenbedrijf Rotterdam zijn belangrijke samenwerkingspartners bij het realiseren van onze opgaven. Daarom investeren wij voortdurend in het onderhouden en versterken van bestuurlijke relaties. Niet alleen wanneer concrete vraagstukken daarom vragen, maar juist ook door structureel contact te onderhouden, kennis uit te wisselen, maatschappelijke ontwikkelingen vroegtijdig te signaleren en elkaar tijdig te betrekken bij beleids- en gebiedsprocessen. Een sterke relatiebasis draagt bij aan wederzijds begrip, vertrouwen en een effectieve samenwerking bij complexe maatschappelijke opgaven. Daarbij blijven wij actief samenwerken binnen de Unie van Waterschappen, de waterschappen van de Zuidwestelijke Delta en de Rotterdamse waterschappen. Deze samenwerkingsverbanden zijn van groot belang voor gezamenlijke belangenbehartiging, de herijking van het Deltaprogramma en het versterken van de regionale weerbaarheid. In 2027 besteden wij daarbij onder meer aandacht aan: - Het versterken van de samenwerking met gemeenten, provincie Zuid-Holland, andere waterschappen en veiligheidsregio’s rond gezamenlijke maatschappelijke opgaven. - Het actief onderhouden van relaties met strategische partners, zoals Rijkswaterstaat, Evides, het Havenbedrijf Rotterdam en andere gebieds- en kennispartners, en het organiseren van bestuurlijke ontmoetingen, werkbezoeken en kennisuitwisseling. - Het vergroten van de kennis over het waterschapswerk bij (nieuwe) gemeenteraadsleden en collegeleden bij gemeenten en gedeputeerden bij de provincie, zodat waterbelangen vroegtijdig kunnen worden betrokken bij lokale en regionale besluitvorming. - Het versterken van de strategische positionering in regionale, provinciale en landelijke programma's en netwerken, zodat waterbelangen worden ingebracht en het waterschap aan tafel zit waar toekomstbeelden, ruimtelijke keuzes, investeringen en beleidsbeslissingen worden voorbereid en gemaakt. - Het versterken van de integrale aanspreekbaarheid van waterschap Hollandse Delta als 1 overheidspartner (ambtelijk en bestuurlijk) voor de regio. - Het verder professionaliseren van stakeholdermanagement, bestuurlijke relaties en externe samenwerking om gezamenlijke kansen en opgaven effectiever te benutten. Steeds meer ontwikkelingen die bepalend zijn voor ons werk ontstaan buiten de grenzen van onze eigen organisatie. De opgaven in de fysieke leefomgeving worden daarbij steeds complexer en vragen om samenwerking over organisatorische en bestuurlijke grenzen heen. Door te investeren in bestuurlijke relaties, strategisch omgevingsmanagement, public affairs en communicatie versterken wij onze positie als betrouwbare partner. Zo zijn we zichtbaar en betrokken op de plekken waar maatschappelijke ontwikkelingen, ruimtelijke keuzes en investeringsbeslissingen vorm krijgen. Hierdoor kunnen wij waterbelangen tijdig inbrengen, gezamenlijke kansen benutten en bijdragen aan effectieve oplossingen voor de regio.

Toelichting
Buitenlandbeleid
Waterschap Hollandse Delta participeert actief in internationale samenwerking om kennis te delen. In 2027 moet het buitenlandbeleid 2022-2027 opnieuw worden vastgesteld. Bespreekpunten daarbij zijn: het kiezen van de adoptielanden en de benodigde inzet van tijd en geld.
Crisisbeheersing
Met de inwerkingtreding van de nieuwe crisisorganisatie begin 2026 hebben we goede stappen gezet in het professionaliseren van onze crisisorganisatie. Onze crisisorganisatie heeft nu meer raakvlakken en gelijkenissen met de crisisorganisaties van omliggende waterschappen en (crisis)partners. Natuurlijk zijn er verbeterpunten om nog verder aan te scherpen. Uit de systeemtest begin 2026 en de evaluatie van COT/Berenschot zijn verschillende aanbevelingen gekomen. Die aanbevelingen gaan onder andere over de wijze van opschalen, het aanhaken van (crisis)partners en het verder oefenen en trainen van onze crisisvaardigheden. Deze aanbevelingen worden in de loop van 2027 verder geïmplementeerd in het opleidings-, trainings- en oefenprogramma van de crisisorganisatie. Om een weerbare crisisorganisatie te zijn, blijven we ons ontwikkelen. Medewerkers worden opgeleid, getraind en er wordt geoefend. Het nieuwe college wordt opgeleid in hun crisisvaardigheden en er wordt ook bestuurlijk geoefend met besluitvorming in crisissituaties. We updaten onze planvorming elk jaar en delen het met relevante partners.
Dienstverlening en strategische communicatie
Dienstverlening (Klantcontactcentrum) In 2027 staat de professionalisering van de dienstverlening aan inwoners, bedrijven en partners centraal. Door processen beter op elkaar te laten aansluiten en kennis en capaciteit te bundelen, ontstaat een meer integrale dienstverlening. Door de samenwerking binnen de organisatie te verbeteren, kunnen we vragen van inwoners en bedrijven efficiënter afhandelen en professionaliseren we de dienstverlening rondom vergunningverlening. Het doel is om inwoners en ondernemers sneller, eenduidiger en klantgerichter te ondersteunen. Ook de digitale dienstverlening ontwikkelen we verder in 2027. De uitvoering van de Omgevingswet vraagt om duidelijke en toegankelijke informatievoorziening. Om dit te realiseren, zetten we complexe regelgeving om naar begrijpelijke informatie en gebruiksvriendelijke digitale dienstverlening. Hiermee wordt het voor inwoners en bedrijven eenvoudiger om informatie te vinden, aanvragen in te dienen en gebruik te maken van digitale voorzieningen. De resultaten van het inwonersonderzoek vormen een belangrijke basis voor verdere verbetering van de dienstverlening. Met behulp van klantonderzoek op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving ontstaat nog beter inzicht in de wensen, verwachtingen en ervaringen van inwoners, bedrijven en agrariërs. De uitkomsten gebruiken we om verbeteringen door te voeren die bijdragen aan een hogere klanttevredenheid, meer gebruiksgemak en een verdere verhoging van de kwaliteit van de dienstverlening. In 2027 zetten we in op het verbeteren van het gebruik van onze digitale kanalen, door actief knelpunten te signaleren en doelgericht verbeteringen door te voeren. Hiermee kunnen we de digitale dienstverlening beter afstemmen op de behoeften van gebruikers en neemt de effectiviteit van onze online dienstverlening verder toe. Ook het gebruik van meldingssysteem FIXI gaan we optimaliseren. Door een nieuwe rapportage op het wachtstandproces, wordt de afhandeling van meldingen efficiënter en transparanter. Tegelijkertijd willen we de dienstverlening van het externe klantcontactcentrum verder professionaliseren. Door te investeren in kwaliteit, samenwerking en heldere afspraken versterken we ook deze dienstverlening. Tot slot zetten we verdere stappen op het gebied van digitale toegankelijkheid. De afgelopen jaren hebben we geïnvesteerd in bewustwording, kennisontwikkeling en het verankeren van toegankelijkheid in processen en werkzaamheden. We blijven actief de laatste ontwikkelingen in dit

Toelichting
vakgebied volgen. Hierdoor wordt toegankelijkheid steeds meer een vanzelfsprekend onderdeel van ons dagelijks werk. Dit stelt ons in staat om efficiënter te werken, de kwaliteit van onze digitale communicatie te verhogen en onze dienstverlening toegankelijker te maken voor iedereen. *Strategische communicatie* Ook in 2027 zetten we in op sterke, aansprekende en strategische communicatie door en over waterschap Hollandse Delta. Met gerichte communicatie via onze eigen kanalen en campagnes vergroten we onze zichtbaarheid en versterken we onze positie in de samenleving. Hierbij maken we inwoners, bedrijven en agrariërs niet alleen bewust van water- en klimaatvraagstukken, maar zetten we gericht in op het aanzetten tot gewenst gedrag. Via onder meer focusgroepen en flitspeilingen verzamelen we inzichten waarmee we onze communicatie nog beter laten aansluiten op de behoeften van deze doelgroepen. We zetten in 2027 in op verdere groei van het aantal abonnees van onze digitale nieuwsbrieven en aanvullende online kanalen, zodat ons bereik groter wordt. Het vergroten van vertrouwen in het waterschap blijft ook in 2027 een belangrijke opgave. In een tijd waarin desinformatie het vertrouwen in de overheid onder druk zet, zetten we in op open, toegankelijke en betrouwbare communicatie. Door onze zichtbaarheid te vergroten en inwoners actief te betrekken via evenementen en andere contactmomenten, versterken we de verbinding met onze omgeving. Door maatschappelijke, politieke en bestuurlijke ontwikkelingen actief te volgen en te analyseren, kunnen we kansen, risico's en trends signaleren en vertalen naar bruikbare inzichten, effectieve communicatie en weloverwogen keuzes in onze aanpak en boodschappen. Daarmee versterken we zowel onze positionering als de besluitvorming, zodat we nog beter kunnen inspelen op ontwikkelingen in onze omgeving. Uiteraard staat 2027 in het teken van de waterschapsverkiezingen. We gaan door met de campagne die loopt vanaf eind 2026 om inwoners te stimuleren hun stem uit te brengen, met extra aandacht voor jongeren en inwoners in stedelijk gebied. Hierbij draaien we mee in de landelijke campagne van de Unie van Waterschappen, die we doorzetten naar een regionale campagne. Na de verkiezingen verzorgen we de communicatie rondom de uitslag en de vorming van het nieuwe college van dijkgraaf en heemraden. Ook ondersteunen we het nieuwe college dijkgraaf en heemraden met onder meer aandacht in het inwerkprogramma voor strategische communicatie, inzet van sociale media, mediaoptredens, omgang met pers en goed opdrachtgeverschap.
Dijkbewaking
De crisisorganisatie zet de dijkbewakingsorganisatie in als beheersmaatregel bij extreme weersomstandigheden. De optimalisatie van de dijkbewakingsorganisatie is gekoppeld aan de uitgangspunten van het calamiteitenbestrijdingsplan Waterveiligheid. Hierbij is gekeken wat er als beheersmaatregel nodig is voor de waterveiligheid en de staat van de dijken. We verbeteren de dijkbewakingsorganisatie verder in 2027. Dat doen we door middel van het wederom organiseren van een gezamenlijke opleidingsweek. Daarnaast gaan we verder met het samenvoegen van dijkposten waar dat kan en efficiënt is. Op het gebied van huisvesting van de dijkposten kijken we zoveel mogelijk naar eigen locaties. Alleen als dat nodig is, kijken we naar andere locaties. Daarbij hebben locaties van een crisispartner of medeoverheid de voorkeur.

Toelichting
Educatie
Jongeren zijn de toekomstige bewoners, professionals, beleidsmakers en bestuurders die straks keuzes moeten maken in een nog complexere waterwereld. Door hen nú waterbewust te maken en kennis te laten maken met het werk van het waterschap, investeren we in een generatie die bijdraagt aan een veilige, leefbare en waterrobuuste delta. Onderwijs is hierbij een krachtig middel, omdat dat structureel de kennis en betrokkenheid bij jongeren vergroot en helpt om al vroeg een waterbewuste houding te ontwikkelen. Daarom blijven we ons in 2027 inzetten voor inspirerend en toekomstgericht onderwijs over water en klimaat. De komende jaren voeren we het in 2026 vastgestelde educatiebeleid voor 2026-2033 uit. In 2027 vertalen we de strategische ambities verder naar concrete plannen, activiteiten en samenwerkingen. Daarbij blijven we investeren in een sterk netwerk van onderwijsinstellingen, gemeenten, maatschappelijke organisaties en andere waterpartners. Daarnaast blijven we betrokken bij curricula, onderwijsprojecten en praktijkopdrachten die aansluiten bij actuele vraagstukken rondom water en klimaat. Volgens de Landelijke Educatiestrategie zijn het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs onze belangrijkste doelgroepen. Ook zetten we in op professionalisering van docenten, zodat kennis over waterbeheer en klimaatadaptatie duurzaam wordt verankerd in het onderwijs.
Erfgoed
Erfgoed geeft inzicht in de manier waarop mensen door de eeuwen heen met water hebben geleefd en gewerkt en welke lessen deze geschiedenis biedt voor het waterbeheer van vandaag en morgen. Daarnaast draagt erfgoed bij aan de identiteit van het gebied: het vertelt het verhaal van het gebied en draagt bij aan de herkenbaarheid en verbondenheid met het leven in een delta. Het vertellen en uitdragen van dit verhaal draagt bij aan het waterbewustzijn van inwoners en geeft inzicht in wat het betekent om te leven in een delta. Investeren in erfgoed is daarom belangrijk. In december 2025 heeft de Verenigde Vergadering de visie op en kaders voor het watererfgoed vastgesteld, dit is het fundament waarop we verder bouwen en ons beleid voor erfgoed verder uitwerken. Een sterk netwerk in de regio rondom het thema erfgoed is cruciaal. Daarom gaan we ons netwerk versterken. Daarnaast gaan we verder met het inventariseren en categoriseren van het onroerend erfgoed in het werkgebied van waterschap Hollandse Delta. We starten met het inrichten van een procedure voor het steunen van erfgoedinitiatieven aan de hand van de al opgestelde criteria. Ook werken we aan het verdere beleid over erfgoed op basis van de visie en kaders. Eind 2027 hebben we met behulp van de beslisboom de eerste inventarisaties gestart in het werkgebied van het waterschap. De procedure voor het steunen van initiatieven die bijdragen aan waterbewustzijn is vormgegeven en we hebben enkele kleine erfgoedinitiatieven kunnen ondersteunen. Het raamwerk voor het beleid staat en het netwerk in de regio is versterkt.
Externe oriëntatie, stakeholdermanagement en public affairs
Public affairs als strategisch instrument voor maatschappelijke opgaven De maatschappelijke opgaven waar waterschap Hollandse Delta voor staat worden steeds complexer en vragen om nauwe samenwerking met overheden, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en het bedrijfsleven. Opgaven op het gebied van klimaat, water, leefomgeving, natuur, landbouw, duurzaamheid en ruimtelijke ontwikkeling raken direct aan het regionale waterbeheer. Daarom is het van belang dat waterschap Hollandse Delta maatschappelijke en bestuurlijke ontwikkelingen vroegtijdig signaleert en actief bijdraagt aan beleidsvorming en besluitvorming die van invloed zijn op de wateropgaven in onze regio.

Toelichting

In de afgelopen jaren heeft het waterschap zijn positie in relevante netwerken verder versterkt. De groeiende aandacht voor thema's die die het waterschap agendeert, onderstreept het belang van een strategische public affairs-aanpak. Mede door samenwerking en coalitievorming met andere waterschappen zien we de aandachtspunten uit de regio nadrukkelijk en herkenbaar terugkomen in de tweede herijking van het Nationaal Deltaprogramma. In 2027 bouwen we hierop voort. Daarbij richten we ons op onze strategische positie, het vergroten van onze invloed en zichtbaarheid in relevante netwerken en het agenderen van maatschappelijke ontwikkelingen die van belang zijn voor een veilig, leefbaar en toekomstbestendig watersysteem.

Verbinding tussen inhoud en omgeving
De wateropgaven van waterschap Hollandse Delta staan niet op zichzelf, maar maken onderdeel uit van bredere maatschappelijke vraagstukken. Daarom investeren we in een goede aansluiting tussen maatschappelijke ontwikkelingen en de keuzes van het waterschap én andere overheden en partners.
In 2027 richten we ons onder meer op:

- Het agenderen van realistische en uitvoerbare Kaderrichtlijn Water (KRW)-doelen en inzetten op samenwerking met gebiedspartners rond waterkwaliteitsvraagstukken.
- Het versterken van onze positie in de herijking van het Deltaprogramma en het Deltaprogramma Zoetwater, door gezamenlijk op te trekken met andere waterschappen en gebiedspartners en een actieve bijdrage aan regionale en landelijke besluitvorming.
- Het bijdragen aan maatschappelijke weerbaarheid en crisisbeheersing vanuit de publieke taken en verantwoordelijkheden van het waterschap.
- Het tijdig onder de aandacht brengen van de regionale wateropgaven bij politieke partijen, provincies en andere overheden, onder meer in aanloop naar de Provinciale Statenverkiezingen, zodat waterbelangen goed kunnen worden meegewogen in toekomstige beleids- en bestuurskeuzes.
- Het uitvoeren van de integrale public affairs-strategie en het verder aanscherpen van de focus en prioritering binnen public affairs.

Public affairs als interne adviseur en externe verbinder
Public affairs ondersteunt het bestuur, de directie en de organisatie bij het tijdig signaleren van politieke, bestuurlijke en maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op het regionale waterbeheer. Daarnaast investeren we in onze relaties met medeoverheden, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en het bedrijfsleven, zodat samenwerking en beïnvloeding op relevante dossiers effectief kunnen plaatsvinden.

Zichtbaar zijn en richting geven
Via initiatieven zoals het waterseminar, bestuurlijke werkbezoeken, kennisbijeenkomsten en strategische communicatie vergroten we de zichtbaarheid van de regionale wateropgaven en onze bijdrage daaraan. We laten zien welke bijdrage waterschap Hollandse Delta levert aan maatschappelijke opgaven en welke samenwerking nodig is om duurzame resultaten voor de regio te bereiken.

Toelichting
Informatiegestuurd beïnvloeden We professionaliseren onze werkwijze door beter gebruik te maken van stakeholderanalyses, politieke signalen, maatschappelijke trends en gebiedsinformatie. Hierdoor kunnen we ontwikkelingen eerder signaleren, scherper prioriteren en effectiever inspelen op kansen en risico's. In 2027 zetten we verdere stappen om onze inzet op maatschappelijke opgaven, bestuurlijke relaties en strategische beïnvloeding verder te versterken. Zo dragen we bij aan de maatschappelijke opgaven van de regio en aan een veilige, leefbare en toekomstbestendige Hollandse delta. Samen met het water, voor nu en in de toekomst.
Huisvesting
In de huisvestingsvisie Verkenning op weg naar 2050 zien we de kantooromgeving als productiemiddel. Dit middel kan veel waarde opleveren wanneer het bestuur en de medewerkers er goed in kunnen functioneren, zowel in normale omstandigheden als bij calamiteiten. De kaders voor de huisvestingsvisie zijn: *Bedrijfsvoeringsfunctie*: Onze huisvesting geeft optimaal en doelmatig invulling aan het uitvoeren van onze kerntaken in de breedste zin van het woord. We zijn kostenbewust, goed bereikbaar en zichtbaar voor de omgeving. *Wet- en regelgeving*: De huisvestingsplannen geven invulling aan de zorgplicht op het gebied van werkomgeving en technische staat van huisvesting, en aan de duurzaamheidsdoelstellingen. *Fysiek trefpunt/kantoorfunctie*: Faciliteren van bestuur en medewerkers, stakeholders en samenwerkingspartners, nu en in de toekomst, met een fysiek trefpunt in het uitvoeren van hun werkzaamheden. We zijn hierbij betrokken, zichtbaar, omarmen innovatie passend binnen eigentijds werkgever- en huisvaderschap. Huisvesting is hierbij flexibel inzetbaar en toekomstbestendig. Het zorgt voor een plek waar mensen zich thuis voelen, elkaar ontmoeten, en waar zij overleggen en werken goed kunnen combineren. Onze gebouwen zijn ons visitekaartje. *Maatschappelijke en bestuurlijke doelen*: Onze huisvesting draagt bij aan het behalen van de vastgestelde doelstellingen op het gebied van eigentijds werkgeverschap, duurzaamheid, circulariteit en klimaat. De huisvesting nodigt uit om op een effectieve manier de samenwerking met andere partijen te optimaliseren. Zowel binnen bestaande samenwerkingsvormen als bij nieuwe samenwerkingen. Aan de hand van deze kaders werken we concrete huisvestingsplannen per regio uit. In 2027 ligt de focus op de uitvoering van de al vastgestelde huisvestingplannen en de investeringen voor steunpunt De Klomp (Voorne-Putten) en steunpunt Oude-Tonge (Goeree-Overflakkee).
Jongerenpanel
Om jongeren daadwerkelijk een stem te geven in het denken over hun toekomst, bieden we een aanvullende route op educatie: een jongerenpanel. Door in gesprek te gaan met jongeren uit ons werkgebied krijgen zij de kans om hun ideeën te delen, hun perspectieven in te brengen en richting te geven aan thema’s die hun leefomgeving raken. Het versterkt ons vermogen om beleid en maatregelen beter te laten aan sluiten bij een generatie die opgroeit in een veranderend klimaat.

Toelichting
In 2027 starten we met thematische jongerenbijeenkomsten, kortweg het jongerenpanel. Hierbij gaan jongeren van circa 15 tot 25 jaar met elkaar en met medewerkers en bestuurders van het waterschap in gesprek over concrete onderwerpen die raken aan water, klimaat en leefomgeving. De bijeenkomsten hebben een interactief karakter en combineren kennisdeling met het ontwikkelen van ideeën en oplossingen. Waar passend wordt een bijeenkomst voorafgegaan door een werkbezoek, watersafari of toelichting van experts. Het jongerenpanel helpt ons om beter aan te sluiten bij de belevingswereld van jongeren en biedt tegelijkertijd waardevolle inzichten voor de verdere ontwikkeling van participatie en communicatie, onder meer in de aanloop naar de waterschapsverkiezingen.
Participatieverordening
In de participatieverordening staat hoe inwoners, bedrijven, belangenorganisaties en andere belanghebbenden kunnen meedenken en meepraten over beleid, plannen en projecten van het waterschap. In 2027 worden hiervoor de volgende activiteiten uitgevoerd: • Het ontwikkelen en realiseren van een praktisch handelingskader op basis van de Participatieverordening. • Het organiseren van bijeenkomsten waarin het handelingskader wordt toegelicht. • Het organiseren van (mini)sessies per doelgroep waarin we uitleggen hoe het handelingskader toegepast kan worden. We werken al intensief aan participatie, zoals bijvoorbeeld bij het Hoogwaterbeschermingsprogramma en de wegenprojecten. Deze participatietrajecten worden intensief gemonitord en geëvalueerd. Zo dragen we bij aan de ontwikkeling van een integrale en strategische aanpak van participatietrajecten vanuit waterschap Hollandse Delta.
Veiligheid (mens, object, informatie)
Veiligheid is risicobeheersing. De Wet weerbaarheid kritieke entiteiten (WWKE), de Cyberbeveiligingswet (CBW) en de Baseline Informatiebeveiliging Overheden 2 vereisen dat het waterschap risico's bepaalt en bewust keuzes maakt. 100% zekerheid bestaat niet, we moeten kunnen aantonen dat we weloverwogen prioriteiten hebben gesteld. Dit is overigens niet geheel nieuw, de Arbowet vraagt dit ook. We zorgen ervoor dat we onze processen hebben ingericht in overeenstemming met de vereisten van de Arbowet, WWKE en CBW. Het gaat dan om een meldplicht en het risicogestuurd werken en prioriteren. Op basis van de prioriteiten implementeren we maatregelen om de risico's te kunnen reduceren tot een beheersbaar restrisico.
Vergunningverlening, Handhaving & Toezicht
De druk op de fysieke leefomgeving neemt verder toe door klimaatverandering, schaarste aan zoet water, de aanwezigheid van nieuwe verontreinigende stoffen en de toenemende maatschappelijke aandacht voor waterkwaliteit. Hierdoor blijft het belang van een sterke uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving onverminderd groot. De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) bereikt eind 2027 een belangrijk ijkmoment. Hoewel de waterkwaliteit de afgelopen jaren is verbeterd, is landelijk vastgesteld dat veel wateren de gestelde doelen nog niet volledig zullen behalen. Om verdere verbetering van de waterkwaliteit te realiseren blijft het waterschap inzetten op een risicogerichte uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Daarbij ligt de nadruk op activiteiten en lozingen die een groot effect hebben op de waterkwaliteit en ecologie. De aandacht voor indirecte lozingen blijft onverminderd groot vanwege de mogelijke effecten op de waterkwaliteit. Om het inzicht in deze lozingen verder te vergroten en de beheersing ervan te verbeteren, zetten we de samenwerking voort met gemeenten, omgevingsdiensten, waterschappen, de provincie Zuid-Holland en andere partners. De provincie vervult hierbij een regierol in de gezamenlijke aanpak van indirecte lozingen. Binnen het programma Grip op Indirecte Lozingen werken partijen aan een beter

Toelichting

inzicht in de aard, omvang en risico's van deze lozingen en aan een versterking van toezicht, informatie-uitwisseling en handelingsperspectieven. Daarmee realiseren we een gezamenlijke en risicogerichte aanpak van lozingen die via de riolering of andere routes invloed kunnen hebben op het watersysteem. Ook zetten we de samenwerking voort met andere overheden binnen het KRW-impulsprogramma en het Interbestuurlijk Programma Versterking VTH-stelsel.
De aandacht voor pfas en andere zeer zorgwekkende stoffen neemt verder toe. In oppervlaktewater, grondwater en waterbodems worden deze stoffen steeds vaker aangetroffen. De maatschappelijke en bestuurlijke vraag naar inzicht, regulering en handhaving groeit. Het team vergunningverlening levert een belangrijke bijdrage door vergunningen en meldingen nadrukkelijk te toetsen op risico's voor de waterkwaliteit. Het team Toezicht en Handhaving intensiveert het toezicht daarop. Ook sluiten we aan bij landelijke ontwikkelingen rond kennisopbouw, normstelling en handelingskaders voor zeer zorgwekkende stoffen.

Met de invoering van de Waterwet heeft het waterschap aanvullende taken gekregen op het gebied van grondwaterkwaliteit en grondwateronttrekkingen. De behoefte aan inzicht in grondwatergebruik neemt toe door droogte, een toenemende watervraag en de noodzaak om de grondwaterbalans beter te beschermen. Nieuwe registratie-, meldings- en vergunningplichten vragen blijvende inzet op vergunningverlening, administratie en toezicht. Met de invoering van de Omgevingswet is het belang van vroegtijdige betrokkenheid van het waterschap bij ruimtelijke ontwikkelingen verder toegenomen. Gemeenten krijgen meer ruimte voor integrale afwegingen binnen omgevingsvisies, omgevingsplannen en vergunningprocedures. Om waterbelangen hierin goed te kunnen borgen, blijft inzet nodig op deelname aan omgevingstafels en op samenwerking met gemeenten bij de ontwikkeling van beleid en plannen. Daarmee wordt bevorderd dat aspecten als waterkwaliteit, waterveiligheid, voldoende water en een duurzaam watersysteem tijdig en volwaardig worden meegenomen in ruimtelijke afwegingen en gebiedsontwikkelingen.
Op het gebied van toezicht en handhaving blijven we ons richten op activiteiten met de grootste risico's voor de waterkwaliteit. De ervaring leert dat zichtbare aanwezigheid en toezicht bijdragen aan betere naleving van wet- en regelgeving. Extra aandacht blijft uitgaan naar sectoren en activiteiten die een relatief grote invloed hebben op de waterkwaliteit, waaronder lozingen van gewasbeschermingsmiddelen, afvalwaterstromen van bedrijven en activiteiten waarbij risico's bestaan voor verontreiniging van bodem en grondwater.
Door een intensievere samenwerking met partners streven we ernaar in een vroeg stadium betrokken te zijn bij ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving. Met name als gevolg van klimaatverandering neemt het belang van een goed gedimensioneerd en functionerend watersysteem verder toe. Het waterschap wil zijn invloed op gebiedsontwikkelingen vergroten, zodat het belang van het watersysteem al in de strategische fase van planvorming nadrukkelijker kan worden meegenomen en kansen beter kunnen worden benut.
Per 1 januari 2026 is het vernieuwde stelsel van waterschapsbelastingen in werking getreden. De wijzigingen hebben gevolgen voor onder meer bedrijven die afvalwater lozen en voor de uitvoering van zuiverings- en verontreinigingsheffingen. De gewijzigde regelgeving leidt tot aanpassingen in administratieve processen, gegevensbeheer en toezicht. Bij vergunningverlening, toezicht en handhaving wordt onderling steeds nauwer samengewerkt met de uitvoering van de heffingen om gegevenskwaliteit, naleving en doelmatigheid verder te verbeteren.
Naast deze inhoudelijke opgaven werken we verder aan een verbetering van onze dienstverlening. In 2027 versterken we de samenwerking tussen vergunningverlening, toezicht en handhaving en de ondersteunende disciplines. Het nieuwe team Omgeving en Relaties draagt hieraan bij door vroegtijdig met gemeenten en initiatiefnemers in overleg te treden, zodat plannen beter kunnen worden afgestemd en processen efficiënter verlopen. Hiermee realiseren we een meer integrale benadering van vergunningaanvragen, meldingen en klantvragen.

Toelichting
Het werkaanbod binnen vergunningverlening, toezicht en handhaving blijft structureel hoog. Dat komt door de combinatie van toenemende maatschappelijke opgaven, strengere regelgeving, hogere verwachtingen van inwoners en bedrijven en de noodzaak om de KRW-doelen zo dicht mogelijk te benaderen. Het blijft dan ook nodig te investeren in capaciteit, samenwerking, digitalisering en dienstverlening om de wettelijke taken effectief uit te voeren en bij te dragen aan een veilige, gezonde en duurzame leefomgeving.
Waterbewustzijn
In het veranderende klimaat en met grote maatschappelijke opgaven is waterbewustzijn geen luxe meer, maar een randvoorwaarde voor een waterrobuuste, schone en veilige leefomgeving. Daarom blijven we in 2027 investeren in het vergroten van het waterbewustzijn onder inwoners, bedrijven en gebiedspartners. We maken inzichtelijk welke invloed keuzes en gedrag hebben op het watersysteem en bieden handelingsperspectief om zelf bij te dragen aan een veerkrachtige, duurzame en klimaatadaptieve delta. Daarnaast draagt waterbewustzijn ook bij aan maatschappelijk draagvlak voor de investeringen die nodig zijn om onze delta veilig en leefbaar te houden. We maken inzichtelijk waarom hiervoor financiële inspanningen en belastingmiddelen nodig zijn en wat daar tegenover staat, zoals veilige dijken, voldoende en schoon water en een leefbare omgeving. Waterbewustzijn raakt vrijwel alle opgaven van het waterschap. Daarom zoeken we actief de verbinding tussen afdelingen en stemmen we de inspanningen goed op elkaar af. Zo versterken we elkaar en bereiken we verschillende doelgroepen op passende momenten. Ook extern zoeken we de verbinding. We haken aan op actuele thema's en maatschappelijke ontwikkelingen, en benutten kansen om samen te werken aan bewustwording en gedragsverandering. We initiëren en organiseren verschillende publieksactiviteiten om inwoners actief kennis te laten maken met het werk van het waterschap en het belang van waterbewust handelen. Zo organiseren we onze Open Dag en zijn we betrokken bij het Festival Voor de Vloed, samen met de gemeente Dordrecht. Daarnaast ondernemen we activiteiten rond veiligheidsdagen en benutten we waar passend publieksevenementen. Ook sluiten we aan bij de landelijke publiekscommunicatie van de Unie van Waterschappen en het samenwerkingsverband Leven met Water. Via gezamenlijke campagnes en de Leven met Water Week vertellen we actief het verhaal van het waterschap en de complexe uitdagingen waar we voor gesteld staan. Zo dragen we bij aan een eenduidige boodschap richting inwoners en partners. Met het oog op de waterschapsverkiezingen benutten we bestaande communicatie- en participatiemomenten om inwoners op een toegankelijke manier kennis te laten maken met het werk, de taken en de maatschappelijke betekenis van het waterschap.
Waterschapsverkiezingen 2027
Op 17 maart 2027 zijn, gelijktijdig met de verkiezingen voor Provinciale Staten, landelijk de verkiezingen voor de waterschappen. Via de stembusverkiezing worden op die dag de 26 leden van de categorie Ingezetenen verkozen. Parallel daaraan vindt ook de voordracht voor de categorie Ongebouwd en Natuur plaats. De doelstelling van het project Waterschapsverkiezingen 2027 is een rechtmatig verloop van de verkiezing, zodat de nieuwe Verenigde Vergadering van waterschap Hollandse Delta op 31 maart 2027 kan worden beëdigd. Belangrijke mijlpalen voor de verkiezingen zijn: 21 december 2026: Laatste dag registratie aanduiding partijen. 1 februari 2027: Dag van de kandidaatstelling. 17 maart 2027: Dag van stemming voor de ingezetenen waterschapsverkiezing. 25 maart 2027: Vaststelling officiële uitslag door het Centraal Stembureau.

Toelichting
30 maart 2027: Afscheid van de oude Verenigde Vergadering. 31 maart 2027: Beëdiging van de nieuwe Verenigde Vergadering. Na de verkiezingen en het aantreden van de Verenigde Vergadering in nieuwe samenstelling start het proces van het informeren en formeren met een bestuurs- of coalitieakkoord en benoeming van de heemraden in het college van dijkgraaf en heemraden als resultaat. Parallel daaraan loopt een inwerkprogramma voor de nieuw aangetreden Verenigde Vergadering en steunfractieleden. Direct na de waterschapsverkiezingen wordt de procedure voor de totstandkoming van de voordracht van een nieuwe dijkgraaf gestart. Verwacht wordt dat deze procedure ca. 8 maanden zal beslaan en een nieuwe dijkgraaf in de eerste maanden van 2028 zal aantreden.
Weerbaarheid
Klimaatverandering en de geopolitieke situatie in de wereld vragen dat we anders kijken naar de risico's die ons werk met zich meebrengt. Het zijn niet meer alleen de ‘standaardscenario's’ van wateroverlast, hoogwater en incidentele uitval van een rioolwaterzuivering waar we mee te maken hebben. We moeten op een andere manier, met een andere bril naar andere risico’s leren kijken. De geopolitieke situatie in de wereld vraagt ons om kritisch naar onze eigen processen te kijken met in ons achterhoofd de dreiging van militaire escalatie, uitval van communicatiemiddelen of stroom, en schaarste van grond- en brandstoffen. Onze werkelijkheid en de context waarin we ons werk doen veranderen dus door demografische, ecologische, technologische en geopolitieke ontwikkelingen. Ondanks dat we als waterschappen in Nederland al honderden jaren werken aan de weerbaarheid, moeten we ons extra inzetten voor onze weerbaarheidsopgave. Dat doen we vanuit de dimensie van een weerbare crisisorganisatie en een weerbare organisatie. Vanzelfsprekend doen we dat in verbinding met onze omgeving en daarom werken we ook vanuit de dimensie van een weerbare samenleving. Met veiligheidspartners, gemeenten, provincie, defensie en drinkwaterbedrijven moeten we de samenhang en de overlap in onze individuele weerbaarheidsopgaven vinden. We moeten ons vanuit een all-hazard benadering bewust zijn van de kwetsbaarheid van onze regio. In 2027 hebben we onze crisisorganisatie versterkt en verder ontwikkeld op basis van de uitkomsten van de systeemtest in het eerste kwartaal van 2026 en de rapportage van COT/Berenschot over de opschaling bij de rwzi Oostvoorne. We hebben maatregelen getroffen en plannen opgesteld om te voldoen aan de Wet weerbare kritieke entiteiten. Het gaat dan om maatregelen die te maken hebben met fysieke beveiliging zoals aanpassingen aan toegangssystemen, toegangsbeleid maar ook bewakingsmaatregelen zoals cameratoezicht. We hebben maatregelen getroffen om onze strategische brandstofvoorraden verder op orde te krijgen en onze medewerkers zijn zich meer bewust van onze taken en verantwoordelijkheden bij verstoring en/of schaarste. Er is meer samenhang ontstaan tussen verschillende beleidsthema’s die ogenschijnlijk tegenstrijdige belangen lijken te hebben. We zijn in verbinding met gemeenten over de inrichting van de fysieke leefomgeving en er is gewerkt aan (bestuurlijk) draagvlak voor weerbaarheid. We hebben een beeld van de weerbaarheidsopgave van de gemeenten in ons werkgebied en hebben een duidelijke verbinding met de veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond en de veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid om kennis en ervaring te delen om op die manier bij te dragen aan een weerbare samenleving. Met gemeenten, de veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond, de veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid en relevante (crisis)partners brengen we in beeld hoe we over waterweerbaarheid kunnen en moeten communiceren met de inwoners van ons beheergebied.

Wat mag het kosten

Tabel exploitatie Bestuur en Organisatie

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	Realisatie 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Saldo van baten en lasten voor bestemming	**29,9**	**31,4**	**29,0**	**29,8**	**30,5**	**31,6**	**32,4**
Lasten	**35,0**	**36,4**	**33,2**	**33,8**	**34,4**	**35,1**	**35,9**
07.10 Bestuur	17,1	18,6	18,7	18,9	19,2	19,6	20,2
07.20 Externe communicatie	3,0	2,8	2,2	2,3	2,4	2,4	2,5
07.30 Regulering	10,0	10,5	10,1	10,3	10,6	10,8	10,9
07.40 Calamiteitenorganisatie	1,1	1,4	2,2	2,2	2,3	2,3	2,3
07.90 Bedrijfsvoering	3,8	3,1	0	0	0	0	0
Baten	**-5,2**	**-5,0**	**-4,1**	**-3,9**	**-3,9**	**-3,5**	**-3,5**
07.10 Bestuur	-2,2	-2,4	-2,4	-2,3	-2,3	-2,1	-2,1
07.20 Externe communicatie	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
07.30 Regulering	-0,9	-1,0	-1,2	-1,2	-1,2	-1,1	-1,1
07.40 Calamiteitenorganisatie	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
07.90 Bedrijfsvoering	-1,7	-1,3	0	0	0	0	0
Reserve mutaties	**-0,2**	**-0,8**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Toevoeging aan reserves	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
07.90 Bedrijfsvoering	0	0	0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	**-0,2**	**-0,8**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
07.10 Bestuur	-0,2	-0,1	0	0	0	0	0
07.90 Bedrijfsvoering	0	-0,7	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten na bestemming	**29,7**	**30,6**	**29,0**	**29,8**	**30,5**	**31,6**	**32,4**

Het saldo van baten en lasten na bestemming voor het programma Bestuur en Organisatie begroten we voor 2027 op € 28,9 miljoen. Dit is € 1,7 miljoen minder dan in de gewijzigde begroting 2026 (stand 1e begrotingswijziging 2026).
De belangrijkste wijzigingen zijn:

- In de Programmabegroting 2026 was incidenteel een noodzakelijke reservering opgenomen. Deze reservering was bestemd voor het versterken van de projectbeheersing, weerbaarheid, mitigatie van onzekerheden in het werkpakket en de versterking van uitvoeringskracht. In de begroting 2027 is deze post niet afzonderlijk opgenomen (voordeel € 0,9 miljoen).

- In 2026 is € 0,075 miljoen geraamd voor de versterking van het bestuurlijke proces. Deze kosten werden gedekt uit een aflopende onttrekking aan de algemene reserves van de programma's. Per saldo heeft deze wijziging geen financieel effect.
- In 2027 vinden de waterschapsverkiezingen plaats. Voor de uitvoering van de activiteiten verbonden aan de waterschapsverkiezingen is aanvullend budget opgenomen (nadeel € 0,2 miljoen).
- In 2026 was incidenteel budget opgenomen voor de implementatie van de upgrade van het assetonderhouds- en beheerpakket (Maximo). Deze kosten waren eenmalig van aard en vervallen vanaf 2027 (voordeel € 0,3 miljoen).
- De implementatie van verschillende ontwikkelingen, waaronder System Engineering, wordt waterschapsbreed opgepakt, daarom zijn de kosten hiervoor vanaf 2027 opgenomen binnen het programma Bestuur en Organisatie (nadeel € 0,4 miljoen) in plaats van onder het programma Waterketen. Dit betreft dan ook een budgetneutrale verschuiving tussen programma's.
- Om ruimte te creëren binnen de beschikbare financiële kaders wordt de Subsidieregeling Waterinitiatieven voor particulieren in 2027 eenmalig stopgezet. Dit leidt tot een verlaging van de uitgaven binnen het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (voordeel € 0,2 miljoen).
- In 2027 en 2028 worden voor twee regio's verkennende studies naar meerlaagsveiligheid uitgevoerd. Ter ondersteuning hiervan is aanvullend budget opgenomen voor externe expertise en advisering (nadeel € 0,1 miljoen).
- De baten nemen af doordat in 2026 incidenteel een schadeloosstelling van gemeente Zwijndrecht is ontvangen voor de sloop van dijkpost Walburg. Deze eenmalige opbrengst vervalt vanaf 2027 (nadeel € 0,2 miljoen).
- Voor het onderhoud van de meetwagenapparatuur is aanvullend budget opgenomen. Hiermee kunnen we de benodigde onderhoudswerkzaamheden en vervangingen van componenten uitvoeren om de operationele inzetbaarheid van de apparatuur te borgen (nadeel € 0,1 miljoen).
- De contributiekosten aan de Unie van Waterschappen is toegenomen (nadeel € 0,1 miljoen).

De kosten voor bedrijfsvoering zijn toegenomen met € 7,1 miljoen. Deze kosten worden volledig toegerekend aan de 5 programma's, waaronder een deel aan het programma Bestuur en Organisatie. Per saldo zijn de kosten van bedrijfsvoering in bovenstaand overzicht daarom nihil. Hieronder worden de belangrijkste verschillen toegelicht:

- De automatiseringskosten zijn gestegen. Dit is vooral toe te schrijven aan kosten van softwarelicenties, cloudgebruik, dataverbindingen en kosten van het dataplatform (per saldo nadeel € 1,2 miljoen).
- De onderhoudskosten voor de panden van het waterschap zijn aangepast aan de geplande onderhoudswerkzaamheden (nadeel € 0,4 miljoen).
- Voor de advisering en ondersteuning bij de implementatie van inkoop- en contractmanagement is een structureel budget opgenomen (nadeel € 0,1 miljoen).
- De kosten voor AVG/BIO zijn gestegen als gevolg van de implementatie van de Cyberbeveiligingswet, de verdere ontwikkeling van de BIO-volwassenheid, de uitvoering van het bewustwordingsplan informatiebeveiliging 2027, aanvullende opleidingen voor securityfunctionarissen en de inzet van specialistische expertise op het gebied van cybersecurity en digitale weerbaarheid (nadeel € 0,1 miljoen).
- Op grond van de gerealiseerde kosten voor de salarisverwerking in de afgelopen periode is het budget structureel naar boven bijgesteld (nadeel € 0,1 miljoen).
- Naar aanleiding van de organisatieontwikkeling worden de kostenplaatsenstructuur in de financiële administratie en de aanverwante systemen aangepast. Daarnaast worden diverse activiteiten uitgevoerd ter ondersteuning van de organisatieontwikkeling, zodat de implementatie van de nieuwe organisatiestructuur zorgvuldig en soepel kan verlopen (nadeel € 0,3 miljoen).

- In 2027 wordt het laatste deel van de loonkosten van de uitbreiding van de formatie met 40+4 fte vanuit de Programmabegroting 2026 verwerkt conform de besluitvorming in november 2025. In september 2026 starten de onderhandelingen voor de cao vanaf 1 januari 2027. Op basis van de ontwikkelingen landelijk is op basis van ervaringen uit het verleden een inschatting gemaakt van de financiële gevolgen. Verder zijn binnen het project Transitie Wegen materiële budgetten gedeeltelijk omgezet naar inhuurbudgetten en zijn voor de project ALM GOS en Sluisjesdijk 2.0 aanvullend budget voor inhuur opgenomen (per saldo een stijging € 7,6 miljoen).
- Een hogere dotatie aan de personele voorzieningen is noodzakelijk. Dit is het gevolg van de ontwikkelingen in de cao (o.a. het doorvoeren van de loonindexering) en de secundaire arbeidsvoorwaarden ten aanzien van jubileum en verlof (nadeel € 0,2 miljoen).
- In de begroting 2026 is rekening gehouden met zogenoemde tweede-orde-effecten als gevolg van de uitbreiding van de formatie. Deze effecten omvatten onder meer kosten voor opleidingen, leaseauto's, ICT-middelen en de versterking van ondersteunende afdelingen. Op basis van een inventarisatie kunnen de kosten grotendeels opgevangen worden binnen de bestaande budgetten (voordeel € 0,1 miljoen).
- Voor 2027 verwachten we een toename in het aantal uren dat we kunnen toerekenen aan investeringsprojecten. Deze ontwikkeling leidt tot hogere baten, doordat we meer personele inzet op investeringen als projectkosten kunnen verantwoorden (voordeel € 3,5 miljoen).
- In 2026 vond een incidentele bijdrage uit de tariefegalisatiereserve Wegen plaats van € 0,8 miljoen. In 2027 vervalt deze bijdrage.

In de jaren na 2027 zien we een geleidelijke stijging van de kosten als gevolg van de doorgroei van de organisatie in 2027 en de verwachte loonontwikkelingen en indexeringen. Vanaf 2028 dalen de baten door de beëindiging van de subsidie Wet open overheid.

De totale verwachte investeringsuitgaven voor het programma Bestuur en Organisatie zijn in 2027 € 1,4 miljoen. Onderstaand diagram geeft de verdeling naar status aan.

Algemene dekkingsmiddelen

We sluiten het programmaplan af met een overzicht van de Algemene dekkingsmiddelen. Hieronder vallen de belastingheffing, het invorderingsbeleid en de kwijtschelding. De belastingheffing vindt plaats op basis van wet- en regelgeving. De heffingen zetten we in voor de taken van het waterschap. Hierbij streven we naar een evenwichtige verdeling van kosten over de categorieën. Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW) voert de heffing en invordering uit.

Dekkingsmiddelen

(bedragen x € 1 mln.)

Dekkingsmiddelen	Realisatie 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Belastingopbrengsten	**230,4**	**246,6**	**272,6**	**303,5**	**329,1**	**373,0**	**402,2**
Watersysteemheffing	105,8	113,9	130,7	143,6	152,3	171,2	182,3
Zuiveringsheffing	106,5	111,1	117,9	133,0	147,4	169,4	185,5
Wegenheffing	17,7	21,2	23,7	26,5	28,8	31,9	33,8
Verontreinigingsheffing	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,6	0,6
Overige opbrengsten	**2,2**	**2,6**	**3,6**	**3,6**	**3,7**	**3,7**	**3,6**
Dividenden	1,7	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6
Saldo financieringsfunctie	0,1	0	0	0	0,1	0,1	0
Overige algemene opbrengsten	0,4	0,9	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Totaal dekkingsmiddelen	**232,7**	**249,2**	**276,3**	**307,2**	**332,7**	**376,7**	**405,9**

De overige opbrengsten bestaan met name uit de opbrengsten uit de separate afvalwaterstromen en uit het ontvangen dividend.

Heffing vennootschapsbelasting

Sinds 1 januari 2016 geldt de plicht tot het betalen van vennootschapsbelasting ook voor overheidsondernemingen. Dit betekent dat wij vennootschapsbelasting moeten afdragen over de winst die voortkomt uit bepaalde activiteiten. Het gaat hierbij onder meer om gladheidsbestrijding, de levering van effluent, de levering van zoetwater en de separate afvalwaterstromen.
De totale te betalen vennootschapsbelasting bedraagt circa € 0,2 miljoen. Wij hebben deze kosten toegerekend aan de programma's waarop de bijbehorende opbrengsten betrekking hebben. Ten opzichte van de begroting 2026 zijn de kosten voor vennootschapsbelasting toegenomen. Deze stijging wordt volledig verklaard door de toevoeging van de separate afvalwaterstromen aan de belastingplichtige activiteiten.

(bedragen x € 1 mln.)

Programma	Realisatie 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Waterveiligheid	0	0	0	0	0	0	0
Voldoende en Schoon Water	0	0	0	0	0	0	0
Waterketen	0	0	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Wegen	0	0	0	0	0	0	0
Bestuur en Organisatie	0	0	0	0	0	0	0
Totaal vennootschaps-belasting	**0**	**0**	**0,2**	**0,2**	**0,2**	**0,2**	**0,2**

Onvoorzien

Elk waterschap is verplicht een bedrag voor onvoorziene uitgaven op te nemen in de begroting. We zijn vrij om de hoogte van dit bedrag te bepalen. Het bedrag (€ 0,25 miljoen) is voor het waterschap als geheel begroot onder de algemene dekkingsmiddelen.
De onderstaande tabel laat de verdeling zien van dit bedrag over de heffingen.

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	Realisatie 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Watersysteemheffing	0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Zuiveringsheffing	0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Wegenheffing	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal onvoorzien	**0,1**	**0,3**	**0,3**	**0,3**	**0,3**	**0,3**	**0,3**

Wat mag het kosten

Tabel exploitatie Algemene dekkingsmiddelen

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	Realisatie 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Saldo van baten en lasten voor bestemming	**-227,9**	**-243,2**	**-268,4**	**-299,2**	**-324,7**	**-368,6**	**-397,6**
Lasten	**7,6**	**9,4**	**8,4**	**8,5**	**8,6**	**8,7**	**8,8**
08.10 Onvoorzien	0	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
08.20 Algemene lasten en baten	7,6	7,8	8,2	8,3	8,3	8,4	8,6
08.50 Separate afvalwaterstromen	0	1,4	0	0	0	0	0
Baten	**-235,4**	**-252,6**	**-276,8**	**-307,8**	**-333,3**	**-377,3**	**-406,4**
08.20 Algemene lasten en baten	-5,0	-3,7	-2,2	-2,2	-2,2	-2,2	-2,2
08.50 Separate afvalwaterstromen	0	-2,3	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
08.30 Belastingopbrengst	-230,4	-246,6	-272,6	-303,5	-329,1	-373,0	-402,2
Reserve mutaties	**-2,9**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Toevoeging aan reserves	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
08.30 Belastingopbrengst	0	0	0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	**-2,9**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
08.30 Belastingopbrengst	-2,9	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten na bestemming	**-230,8**	**-243,2**	**-268,4**	**-299,2**	**-324,7**	**-368,6**	**-397,6**

De belangrijkste wijzigingen ten opzichte van de gewijzigde begroting 2026 zijn:

- De bijdrage aan belastingsamenwerking SVHW neemt toe (nadeel € 0,3 miljoen).
- De Verenigde Vergadering heeft in juni 2026 bij belastingkantoor SVHW aangegeven te willen werken met een kosteloze herinnering naar belastingbetalers. Hierdoor daalt de opbrengst invorderingskosten met € 0,8 miljoen.
- De rentelasten zijn met € 2,0 miljoen naar boven bijgesteld op grond van het bijgestelde (begrote) investeringsvolume, en de huidige leningenportefeuille. Deze rente wordt volledig doorbelast aan de desbetreffende programma's.
- Vanaf 2026 zijn waterschappen verplicht separate afvalwaterstromen afzonderlijk in rekening te brengen, en telt deze opbrengst niet langer als Zuiveringsheffing. De opbrengst komt wel volledig ten gunste van de Waterketen. Op basis van de afgesloten overeenkomsten in 2026 en vuillast zijn de baten bijgesteld (nadeel € 0,3 miljoen). De geactualiseerde handreiking van de Unie van Waterschappen met betrekking tot de separate afvalwaterstromen schrijft een andere toerekening van kosten voor. Waar in 2026 de kosten werden opgenomen bij Dekkingsmiddelen, doen we dit in 2027 bij het onderdeel Waterketen. Dit leidt tot een voordeel binnen de Algemene dekkingsmiddelen (voordeel € 1,4 miljoen). Per saldo leidt dit niet tot een mutatie.

- De belastingopbrengst neemt toe, dit is in overeenstemming met de Kadernota 2027 (stijging € 26,0 miljoen).

Vanaf 2027 blijven de uitvoeringskosten van het programma Algemene dekkingsmiddelen stabiel. De verwachte toename van belastinginkomsten is het gevolg van verschillende kostenontwikkelingen binnen de programma's, structurele indexatie en stijgende kapitaallasten.

Waterschapsbelastingen

Waterschapsbelasting

Enkele voorbeelden:

Gezin met huurwoning,
binnendijks
€ 467

Gezin met koopwoning,
WOZ-waarde € 370.000 binnendijks
€ 638

Gezin met koopwoning,
WOZ-waarde € 370.000 buitendijks
€ 533

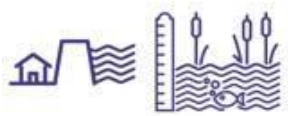
Agrarisch bedrijf met opstallen, meerpersoonshuishouden,
WOZ-waarde € 520.000, 60 hectare landbouwgrond, binnendijks
€ 7.908

Bedrijf / groothandel,
WOZ-waarde € 2.700.000, 7 vervuilingseenheden binnendijks
€ 2.049

Grondslagen en kwijtschelding

Voor 2027 is de benodigde nettobelastingopbrengst € 272,6 miljoen.

Watersysteemtaak
€ 131,1 miljoen

Zuiveringstaak
€ 117,9 miljoen

Wegentaak
€ 23,7 miljoen

Verdeling belasting opbrengst naar heffingen

De nodigde belastingopbrengst wordt via 4 heffingen in rekening gebracht.

Watersysteemtaak

Deze taak heeft 2 heffingen, namelijk:

- Watersysteemheffing
  Deze heffing is bedoeld om de kosten te dekken die zijn verbonden aan de zorg voor het watersysteem, de waterkeringszorg en het aandeel passief waterkwaliteitsbeheer. De watersysteemheffing geldt voor de categorieën gebouwd, ongebouwd, ingezetenen en natuur.
- Verontreinigingsheffing
  Deze heffing is bedoeld om de kosten te dekken van directe lozingen op het oppervlaktewater dat we beheren. Het tarief van de verontreinigingsheffing is een afgeleid tarief en bedraagt 100% van de zuiveringsheffing. De opbrengst van de verontreinigingsheffing gebruiken we voor de watersysteemtaak.

Zuiveringstaak

De kosten van het zuiveren van afvalwater worden betaald met behulp van de zuiveringsheffing. Bedrijven en huishoudens die afvalwater lozen, betalen deze heffing.

Wegentaak

De wegenheffing dekt de kosten van het beheer van de wegen. Deze heffing geldt voor de categorieën gebouwd, ongebouwd, ingezetenen en natuur.

Kostentoerekening

Waterschap Hollandse Delta heeft 3 taken: het watersysteembeheer, het zuiveringsbeheer en het wegenbeheer. Om de belastingtarieven per taak te bepalen, rekenen we alle lasten toe aan deze taken. De lasten worden zoveel mogelijk direct toegerekend aan de programma's Waterveiligheid, Voldoende en Schoon Water, Waterketen en Wegen.

De lasten van een aantal onderdelen en activiteiten kunnen we niet direct toerekenen, omdat ze ten dienste staan van verschillende programma's. Dit geldt voor: algemeen en dagelijks bestuur, externe communicatie, vergunningverlening en handhaving, calamiteitenorganisatie, en bedrijfsvoering en ondersteuning. Deze activiteiten en de bijbehorende lasten zijn verzameld in het programma Bestuur en Organisatie. De kosten van dit programma vormen de zogenoemde indirecte lasten. Deze lasten worden met verdeelsleutels toegerekend aan de directe programma's.

De kosten van het onderdeel Bedrijfsvoering en ondersteuning verdelen we op basis van het aantal fte dat direct is toe te rekenen aan de programma's. De resterende kosten van de programma's Bestuur en Organisatie en Algemene dekkingsmiddelen verdelen we op basis van de verhouding van het vierjaarlijks gemiddelde van de directe kosten per taak ten opzichte van het totaal.

Voor 2027 is de procentuele verdeling van de indirecte kosten 42-45-13 (2026: 43-45-12) voor de heffingen in de tabel hieronder. Voor de producten Regulering en Calamiteitenorganisatie geldt een afwijkende verdeling, op grond van de specifieke tijdsbesteding. Dit leidt tot onderstaande verdeling:

Beleidsproduct	Water-systeem	Zuiveren	Wegen
1. Waterveiligheid			
	100%		
2. Voldoende en Schoon water			
	100%		
3. Waterketen			
		100%	
4. Wegen			
			100%
7. Bestuur en Organisatie			
07.10 Bestuur	42%	45%	13%
07.20 Externe communicatie	42%	45%	13%
07.30 Regulering	90%	10%	
07.40 Calamiteitenorganisatie	70%	20%	10%
07.90 Bedrijfsvoering en ondersteuning	42%	45%	13%
8. Algemene dekkingsmiddelen			
08.10 Algemene lasten en baten	42%	45%	13%
08.20 Onvoorzien	42%	45%	13%
08.30 Belastingen			
08.50 Separate afvalwaterstromen		100%	
Exploitatiesaldo			

Elk jaar toetsen we de berekende percentages in de nieuwe begroting. De toetsing over 2027 laat zien dat de verhoudingen beperkt wijzigen ten opzichte van 2026.

Kwijtschelding en oninbaar

Het aantal huishoudens en vervuilingseenheden in de tabel belastingeenheden is het aantal vóór aftrek van kwijtschelding en oninbaar.
Circa 31.400 huishoudens komen in aanmerking voor kwijtschelding van het ingezetenenaandeel voor de watersysteemheffing. Voor de wegenheffing zijn dit circa 27.000 huishoudens. En voor de zuiveringsheffing circa 60.000 vervuilingseenheden. Dit is gebaseerd op de bestuurlijk vastgestelde kwijtscheldingsnorm van 100% van de bijstandsnorm.
Voor 2027 gaan we uit van 8,0% kwijtschelding bij de watersysteemheffing en wegenheffing. Voor de zuiveringsheffing hanteren we een kwijtscheldingspercentage van 6,5%. Deze percentages zijn ongewijzigd ten opzichte van 2026. Kwijtschelding geldt voor alle heffingen voor alleen de ingezetenen. Dit geldt niet voor de categorieën gebouwd, ongebouwd en natuur.
De kosten voor oninbare belastingvorderingen bedragen circa € 1,3 miljoen in 2027. Voor 2027 wordt een percentage van 0,5% gehanteerd. Dit is hetzelfde percentage als in 2026.

Heffingsgrondslag

De belastingtarieven zijn mede gebaseerd op ramingen van het belastingkantoor SVHW. De hoogte van de belastingen wordt bepaald op grond van de benodigde belasting per heffing, en een aantal parameters zoals hieronder opgenomen in de tabel. Een belangrijke parameter voor de watersysteemheffing en de wegenheffing is de WOZ-waarde. Voor de begroting 2027 (waardepeildatum 1 januari 2026) voorzien we een stijging van ongeveer 8% ten opzichte van de begroting 2026 (waardepeildatum 1 januari 2025). Bij woningen is sprake van een sterkere stijging (9%), dan bij niet-woningen (3%).

Belastingeenheden

Categorie	Eenheid	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Verontreinigingsheffing							
	Vervuilingseenheid	4.535	4.400	4.400	4.400	4.400	4.400
	Bedrijven	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
	Huishoudens	2.535	2.400	2.400	2.400	2.400	2.400
Watersysteemheffing							
Ingezetenen	Huishouden	391.000	393.000	395.000	398.000	400.000	401.000
Gebouwd - woningen - binnendijks	WOZ-waarde (x € 1 mln)	142.941	156.312	162.700	167.349	168.476	169.813
Gebouwd - niet woningen - binnendijks	WOZ-waarde (x € 1 mln)	17.250	18.364	18.425	18.502	18.567	18.616
Gebouwd - woningen - buitendijks	WOZ-waarde (x € 1 mln)	12.228	13.290	13.688	13.962	13.962	13.962
Gebouwd - niet woningen - buitendijks	WOZ-waarde (x € 1 mln)	26.128	26.455	26.608	26.608	26.608	26.608
Ongebouwd - overig – binnendijks	Hectare	58.000	58.000	58.000	58.000	58.000	58.000
Ongebouwd - wegen – binnendijks	Hectare	4.950	4.950	4.950	4.950	4.950	4.950
Ongebouwd - overig – buitendijks	Hectare	5.400	5.100	5.100	5.100	5.100	5.100
Ongebouwd - wegen – buitendijks	Hectare	820	820	820	820	820	820
Natuur	Hectare	13.500	13.600	13.600	13.600	13.600	13.600
Wegenheffing							
Ingezetenen	Huishouden	336.000	338.000	340.000	342.000	344.000	346.000
Gebouwd	WOZ-waarde (x € 1 mln)	157.540	169.968	175.630	180.125	181.317	182.528
Ongebouwd	Hectare	62.000	62.955	62.955	62.955	62.955	62.955
Natuur	Hectare	11.500	11.331	11.331	11.331	11.331	11.331
Zuiveringsheffing							
	Vervuilingseenheid	1.305.224	1.325.266	1.331.828	1.338.408	1.346.009	1.352.129

Categorie	Eenheid	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
	Bedrijven	239.975	244.625	244.775	244.925	245.075	245.100
	Huishoudens	1.065.249	1.080.641	1.087.053	1.093.483	1.100.934	1.107.029

Geraamde belastingopbrengsten

De totale nettobelastingopbrengst is door middel van kostentoerekening als volgt toebedeeld aan de heffingen:
(bedragen x € 1 mln.)

Onderdeel	Realisatie 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Belastingopbrengsten	**230,4**	**246,6**	**272,6**	**303,5**	**329,1**	**373,0**	**402,2**
Watersysteemheffing	105,8	113,9	130,7	143,6	152,3	171,2	182,3
Zuiveringsheffing	106,5	111,1	117,9	133,0	147,4	169,4	185,5
Wegenheffing	17,7	21,2	23,7	26,5	28,8	31,9	33,8
Verontreinigingsheffing	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,6	0,6
Inzet tariefegalisatiereserve	**-5,3**	**-3,1**	**-7,7**	**0**	**0**	**0**	**0**
Inzet tariefegalisatiereserve	-5,3	-3,1	-7,7	0	0	0	0

Omdat tariefegalisatiereserves zijn ingezet (om te sparen), is in 2027 het belastingtarief niet 100% kostendekkend. Vanaf 2028 vindt geen inzet meer plaats van tariefegalisatiereserves.

Watersysteemheffing

Brutobelastingopbrengst

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	Realisatie 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Verwachte opbrengst uit belastingheffing	**116,1**	**125,0**	**135,8**
Toegerekende kosten (nettolasten)	110,6	119,6	129,8
Onvoorzien	0	0,1	0,1
Kwijtschelding	4,1	4,0	4,6
Oninbaar	0,4	0,6	0,7
Dividenden	0,8	0,7	0,7
Overige algemene opbrengsten	0,2	0	0
Mutaties reserve	**-8,4**	**-5,3**	**0,5**
Toevoeging aan reserves	0	0,1	6,2
Onttrekking aan reserves	-8,5	-5,4	-5,8
(Begrotings)resultaat	**3,1**	**-0,8**	**0**
(Begrotings)resultaat	3,1	-0,8	0
Brutobelastingopbrengst	**110,7**	**118,9**	**136,3**

Aansluiting belastingopbrengst

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	Realisatie 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Brutobelastingopbrengst	110,7	118,9	136,3
Kwijtschelding	-4,1	-4,0	-4,6
Oninbaar	-0,4	-0,6	-0,7
Nettobelastingopbrengst	**106,2**	**114,3**	**131,1**

Zuiveringsheffing

Brutobelastingopbrengst

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	Realisatie 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Verwachte opbrengst uit belastingheffing	**107,9**	**119,4**	**124,4**
Toegerekende kosten (nettolasten)	101,3	111,6	115,2
Onvoorzien	0	0,1	0,1
Kwijtschelding	5,1	5,6	5,9
Oninbaar	0,6	0,5	0,5
Dividenden	0,8	0,7	0,7
Overige algemene opbrengsten	0,2	0,9	2,0
Mutaties reserve	**-1,0**	**-2,5**	**-0,2**
Toevoeging aan reserves	1,2	0,2	8,6
Onttrekking aan reserves	-2,2	-2,6	-8,8
(Begrotings)resultaat	**5,3**	**0,2**	**0**
(Begrotings)resultaat	5,3	0,2	0
Brutobelastingopbrengst	**112,3**	**117,2**	**124,3**

Aansluiting belastingopbrengst

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	Realisatie 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Brutobelastingopbrengst	112,3	117,2	124,3
Kwijtschelding	-5,1	-5,6	-5,9
Oninbaar	-0,6	-0,5	-0,5
Nettobelastingopbrengst	**106,5**	**111,1**	**117,9**

Wegenheffing

Brutobelastingopbrengst

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	Realisatie 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Verwachte opbrengst uit belastingheffing	**16,2**	**24,7**	**25,9**
Toegerekende kosten (nettolasten)	15,3	23,6	24,7
Onvoorzien	0	0	0
Kwijtschelding	0,6	0,7	0,8
Oninbaar	0,1	0,1	0,1
Dividenden	0,2	0,2	0,2
Overige algemene opbrengsten	0	0	0
Mutaties reserve	**-1,9**	**-2,2**	**-1,3**
Toevoeging aan reserves	0	0	3,4
Onttrekking aan reserves	-2,0	-2,2	-4,7
(Begrotings)resultaat	**4,1**	**-0,4**	**0**
(Begrotings)resultaat	4,1	-0,4	0
Brutobelastingopbrengst	**18,4**	**22,0**	**24,6**

Aansluiting belastingopbrengst

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	Realisatie 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Brutobelastingopbrengst	18,4	22,0	24,6
Kwijtschelding	-0,6	-0,7	-0,8
Oninbaar	-0,1	-0,1	-0,1
Nettobelastingopbrengst	**17,7**	**21,2**	**23,7**

Belastingtarieven

Belastingtarieven

Categorie	Eenheid	Begroot 2026	Begroot 2027	Stijging%
Water				
Ingezetenen	Huishouden	€ 126,35	€ 144,48	14,3%
Gebouwd - binnendijks - woningen	% WOZ-waarde	0,0364%	0,0380%	4,4%
Gebouwd - binnendijks - niet-woningen	% WOZ-waarde	0,0388%	0,0424%	9,3%
Gebouwd - buitendijks - woningen	% WOZ-waarde	0,0091%	0,0095%	4,4%
Gebouwd - buitendijks - niet-woningen	% WOZ-waarde	0,0097%	0,0106%	9,3%
Ongebouwd - overig - binnendijks	Hectare	€ 96,92	€ 111,26	14,8%
Ongebouwd - overig - buitendijks	Hectare	€ 24,23	€ 27,82	14,8%
Ongebouwd - wegen - binnendijks	Hectare	€ 193,84	€ 222,53	14,8%
Ongebouwd - wegen - buitendijks	Hectare	€ 121,15	€ 139,08	14,8%
Natuur	Hectare	€ 6,17	€ 6,80	10,2%
Zuiveren				
Zuiveringsheffing	Vervuilingseenheid	€ 94,21	€ 97,51	3,5%
Verontreinigingsheffing	Vervuilingseenheid	€ 94,21	€ 97,51	3,5%
Wegen				
Ingezetenen	Huishouden	€ 27,32	€ 30,41	11,3%
Gebouwd - binnendijks - woningen	% WOZ-waarde	0,0079%	0,0082%	3,8%
Gebouwd - binnendijks - niet-woningen	% WOZ-waarde	0,0079%	0,0082%	3,8%
Gebouwd - buitendijks - woningen	% WOZ-waarde	0,0079%	0,0082%	3,8%
Gebouwd - buitendijks - niet-woningen	% WOZ-waarde	0,0079%	0,0082%	3,8%
Ongebouwd - overig - binnendijks	Hectare	€ 7,57	€ 8,37	10,6%
Ongebouwd - overig - buitendijks	Hectare	€ 7,57	€ 8,37	10,6%
Ongebouwd - wegen - binnendijks	Hectare	€ 7,57	€ 8,37	10,6%
Ongebouwd - wegen - buitendijks	Hectare	€ 7,57	€ 8,37	10,6%
Natuur	Hectare	€ 1,60	€ 1,82	13,8%
Totaal				
Ingezetenen	Huishouden	€ 153,67	€ 174,89	13,8%
Gebouwd - binnendijks - woningen	% WOZ-waarde	0,0443%	0,0462%	4,3%
Gebouwd - binnendijks - niet-woningen	% WOZ-waarde	0,0467%	0,0506%	8,4%

Categorie	Eenheid	Begroot 2026	Begroot 2027	Stijging%
Gebouwd - buitendijks - woningen	% WOZ-waarde	0,0170%	0,0177%	4,1%
Gebouwd - buitendijks - niet-woningen	% WOZ-waarde	0,0176%	0,0188%	6,8%
Ongebouwd - overig - binnendijks	Hectare	€ 104,49	€ 119,63	14,5%
Ongebouwd - overig - buitendijks	Hectare	€ 31,80	€ 36,18	13,8%
Ongebouwd - wegen - binnendijks	Hectare	€ 201,41	€ 230,90	14,6%
Ongebouwd - wegen - buitendijks	Hectare	€ 128,72	€ 147,45	14,6%
Natuur	Hectare	€ 7,77	€ 8,62	10,9%
Zuiveringsheffing	Vervuilingseenheid	€ 94,21	€ 97,51	3,5%
Verontreinigingsheffing	Vervuilingseenheid	€ 94,21	€ 97,51	3,5%

De verschillen in de belastingtarieven van 2026 en 2027 worden veroorzaakt door de toegenomen kosten voor het watersysteem, de waterketen en het wegenbeheer, ontwikkeling van het aantal inwoners, de waarde van de gebouwen en het aantal vervuilingseenheden invloed op de tarieven. Hierbij geldt het volgende:

- De stijging bij de categorie 'ingezetenen' en 'ongebouwd' is hoog, omdat deze categorieën alleen betrekking heeft op de Watersysteemheffing en de Wegenheffing. Bij deze 2 heffingen is de stijging van de belastingen het sterkst. De stijging van de Zuiveringsheffing is lager dan de andere heffingen.
- Vanaf 2026 gelden binnen de watersysteemheffing 2 tarieven voor de categorie Gebouwd: 1 tarief voor categorie woningen en 1 tarief voor de categorie niet-woningen. De waardeverhouding per 01-01-2024 geldt als peildatum voor de verdeling van de lasten over woningen en niet-woningen. In het afgelopen jaar zijn de WOZ-waarden gestegen. Voor woningen bedraagt deze gemiddeld +9%, terwijl de stijging voor niet-woningen +5% is. Dit verschil in stijging wordt gecorrigeerd met een extra stijging van het tarief van de niet-woningen.
- Er hebben geen wijzigingen plaatsgevonden in de percentages van de Kostentoedelingsverordening.
- De stijging van de kosten voor het watersysteem, het zuiveren van afvalwater en het wegenbeheer leiden in het algemeen tot een verhoging van het tarief. Deze stijging wordt deels beperkt door een toename van het aantal huishoudens, de WOZ-waarde van woningen en niet-woningen en het aantal vervuilingseenheden dat gezuiverd moet worden. Voor de categorie 'ongebouwd' is de laatste jaren sprake van een geleidelijke daling van het aantal hectaren.

Ontwikkeling belastingdruk

Profielen binnendijks

Profiel	Begroot 2026	Begroot 2027	Verschil
Agrarische ondernemingen			
Agrarisch bedrijf met opstallen, meerpersoonshuishouden, WOZ-waarde € 520.000 en 60 hectare ongebouwd	€ 6.949	€ 7.908	13,8%
Handel en industrie			
Groothandel met WOZ-waarde € 2.700.000 en 7 vervuilingseenheden	€ 1.921	€ 2.049	6,7%
Voedingsmiddelenproducent met WOZ-waarde van € 13.500.000 en 300 vervuilingseenheden	€ 34.572	€ 36.083	4,4%
Huishoudens			
Huurwoning, eenpersoonshuishouden	€ 248	€ 272	9,7%
Huurwoning, meerpersoonshuishouden	€ 436	€ 467	7,0%
Koopwoning, eenpersoonshuishouden, WOZ-waarde € 370.000	€ 412	€ 443	7,6%
Koopwoning, meerpersoonshuishouden, WOZ-waarde € 370.000	€ 600	€ 638	6,3%
Natuurterreinen			
Natuurterrein van 1.000 hectare	€ 7.770	€ 8.622	11,0%
Wegbeheerder			
Wegbeheerder 500 hectare	€ 100.706	€ 115.448	14,6%

Profielen buitendijks

Profiel	Begroot 2026	Begroot 2027	Verschil
Agrarische ondernemingen			
Agrarisch bedrijf met opstallen, meerpersoonshuishouden, WOZ-waarde € 520.000 en 60 hectare ongebouwd	€ 2.436	€ 2.736	12,3%
Handel en industrie			
Groothandel met WOZ-waarde € 2.700.000 en 7 vervuilingseenheden	€ 1.135	€ 1.189	4,8%
Voedingsmiddelenproducent met WOZ-waarde van € 13.500.000 en 300 vervuilingseenheden	€ 30.641	€ 31.788	3,7%
Huishoudens			
Huurwoning, eenpersoonshuishouden	€ 248	€ 272	9,7%
Huurwoning, meerpersoonshuishouden	€ 436	€ 467	7,1%
Koopwoning, eenpersoonshuishouden, WOZ-waarde € 370.000	€ 311	€ 338	8,7%
Koopwoning, meerpersoonshuishouden, WOZ-waarde € 370.000	€ 499	€ 533	6,8%
Natuurterreinen			
Natuurterrein van 1.000 hectare	€ 7.770	€ 8.622	11,0%
Wegbeheerder			
Wegbeheerder 500 hectare	€ 64.361	€ 73.724	14,5%

Bovenstaande profielen zijn opgenomen op grond van landelijke afspraken binnen de Unie van Waterschappen.
Het landelijk gemiddelde van de lastendruk van een meerpersoonshuishouden met een koopwoning met een WOZ-waarde van € 370.000 bedroeg in 2026 € 511. Over 2027 zijn nog geen landelijke cijfers bekend.

Paragrafen

Uiteenzetting van de financiële positie

Op grond van de verslaggevingsvoorschriften bevat deze paragraaf de volgende onderwerpen:

In dit hoofdstuk beschrijven we de financiële positie van het waterschap. Op 19 februari 2025 heeft de Verenigde Vergadering (iBabs 1275) het afwegingskader Gezonde financiën WSHD 2025 vastgesteld. Dit kader heeft als doel om de solide financiële positie van het waterschap ook op de lange termijn te waarborgen. In het afwegingskader zijn streefwaarden en normen afgesproken. Hiermee beoordelen we de ontwikkeling van de financiële indicatoren.

Financiering

Het treasurybeleid voeren we uit binnen de kaders van de geldende wet- en regelgeving. Deze kaders zijn vastgelegd in de Wet Financiering decentrale overheden (Wet fido), het Waterschapsbesluit, de Verordening Beleids- en Verantwoordingsfunctie, en het intern vastgestelde Treasurystatuut.

Risicobeheer

Kasgeldlimiet

In de Wet fido is vastgelegd dat de hoogte van de kortlopende financiering wordt begrensd door een wettelijk vastgestelde kasgeldlimiet. Deze limiet is bedoeld om het renterisico op kortlopende leningen te beheersen. Voor waterschappen is de kasgeldlimiet 23% van het begrotingstotaal. Op basis van het begrotingstotaal voor 2027 van € 310,8 miljoen, is de kasgeldlimiet € 71,5 miljoen voor 2027.

Rentegevoeligheid

Het waterschap loopt geen renterisico op de bestaande leningenportefeuille. Bij het aangaan van deze leningen zijn zowel de rente als de looptijd contractueel vastgelegd. Hierdoor zijn deze leningen niet gevoelig voor renteschommelingen gedurende de looptijd. Er is alleen een renterisico bij het aantrekken van nieuwe leningen en bij het herfinancieren van aflopende leningen.

Renterisiconorm

Om de renterisico's op de vaste schuld te beheersen hanteren we de renterisiconorm. Deze norm beoogt een verantwoorde spreiding van aflossingen en herfinancieringsmomenten van langlopende geldleningen. De renterisiconorm houdt in dat het bedrag aan aflossingen en het leningbedrag dat in aanmerking komt voor renteherziening in enig jaar de vastgestelde renterisiconorm niet mag overschrijden. De renterisiconorm is wettelijk vastgesteld op 30% van het begrotingstotaal. Voor ons waterschap komt dat neer op € 93,2 miljoen (30% van € 310,8 miljoen). In 2027 bedraagt het af te lossen bedrag voor waterschap Hollandse Delta € 34,9 miljoen. Hiermee blijven we ruim onder de renterisiconorm.

(bedragen x € 1 mln.)

Berekening renterisiconorm	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Begrotingstotaal	310,8	331,1	350,9	382,1	401,2
Percentage regeling	30%	30%	30%	30%	30%
Beschikbare renterisiconorm	93,2	99,3	105,3	114,6	120,3
Renteherzieningen	-	-	-	-	-
Aflossingen	34,9	36,5	42,4	49,8	54,6
Benodigde renterisiconorm	34,9	36,5	42,4	49,8	54,6
Ruimte onder renterisiconorm	58,3	62,8	62,9	64,8	65,7

Financiële risico's

Bij het beheer van de liquide middelen houden we rekening met diverse financiële risico's: renterisico, kredietrisico, liquiditeitsrisico, koersrisico en valutarisico. Voor het waterschap zijn het koersrisico en het valutarisico niet van toepassing, omdat wij geen aandelen hebben die via een beurs worden verhandeld en alleen met eigen valuta werken.
Het renterisicobeheer richt zich op het beheersen van risico's die ontstaan wanneer toekomstige rentelasten van leningen hoger uitvallen dan voorzien, of wanneer renteopbrengsten op activa lager zijn dan gewenst. Het renterisicobeheer heeft als doel de financiële risico's als gevolg van renteschommelingen te beheersen. Door de huidige geopolitieke ontwikkelingen is de renteontwikkeling minder voorspelbaar dan in voorgaande jaren. Daarom trekken we langlopende leningen aan als dat past binnen de vastgestelde financiële kaders, tot het maximaal vastgestelde bedrag voor leningen. Zo beperken we het renterisico en krijgen we meer zekerheid over de toekomstige financieringslasten.

Het kredietrisicobeheer (of debiteurenrisico) heeft als doel het beperken van het risico op waardedaling van de vorderingen, veroorzaakt door het niet of niet tijdig nakomen van verplichtingen door de tegenpartij. Om dit risico te beperken voeren we een invorderingsbeleid, gebaseerd op heldere procedures. Als invordering niet mogelijk blijkt, geven we de incasso uit handen aan een deurwaarder.
Tot slot richt het liquiditeitenrisicobeheer zich op het beheersen van risico's als gevolg van wijzigingen in de liquiditeitenplanning en meerjareninvesteringsplanning die kunnen leiden tot hogere financieringskosten. De mate waarin we dit risico kunnen beheersen, hangt af van de betrouwbaarheid van de ramingen in de meerjarenbegroting.

Kasbeheer

Kort geld trekken we aan in de vorm van een rekening-courantkrediet of kasgeldleningen. Dat doen we bij onze huisbankier, de Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB), of bij andere geldverstrekkers. Voor 2027 bedraagt de maximaal aan te vragen kredietlimiet € 71,5 miljoen. Dit is gelijk aan de maximaal toegestane kasgeldlimiet.

(bedragen x € 1 mln.)

Berekening kasgeldlimiet	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Begrotingstotaal	310,8			
Percentage regeling	23%			
Kasgeldlimiet	71,5			
Gemiddelde vlottende schuld	149,9	189,2	154,2	93,6
Gemiddelde vlottende middelen	62,3	191,0	165,1	97,0
Netto vlottende schuld	87,6	-1,8	-10,9	-3,4
Kasgeldlimiet	71,5	71,5	71,5	71,5
Ruimte onder kasgeldlimiet	-16,1	73,3	82,4	74,9

Waterschapsfinanciering

Leningenportefeuille

De omvang van de leningenportefeuille ramen we per 1 januari 2027 op € 437,6 miljoen (1 januari 2026 € 431,3 miljoen). De reguliere aflossing in 2027 is € 34,9 miljoen (2026 € 33,7 miljoen). In het begrotingsjaar 2027 vinden geen extra aflossingen plaats, aangezien de contractuele voorwaarden van de lopende leningen geen vervroegde aflossingen toestaan.
Volgens het Waterschapsbesluit rekenen we de rentekosten toe aan de beleidsproducten. Dat doen we met een renteomslag. Het renteomslagpercentage (rekenrente) berekenen we door de begrote rentekosten te delen door de verwachte boekwaarde van de vaste activa per 1 januari van het begrotingsjaar. Voor het begrotingsjaar 2027 is het renteomslagpercentage 2,55%. In de Programmabegroting 2026 was de renteomslag 2,48%.

Liquiditeitsprognose

Bij de berekening van de financieringsbehoefte gaan we in eerste instantie uit van een investeringsvolume van € 150,8 miljoen in 2027. Dat leidt tot een financieringsbehoefte van € 14,0 miljoen. De actuele raming van de investeringen is minder dan de oorspronkelijk voorziene € 182,8 miljoen. Toch hanteren we bij het bepalen van de benodigde financieringsruimte nog steeds het oorspronkelijke investeringsvolume van € 182,8 miljoen. Daardoor voorkomen we dat we vroeg in het jaar het maximum bereiken dat met de Verenigde Vergadering is afgesproken. Dit leidt tot een faciliteit van € 46,0 miljoen. Daarnaast zal de Bank Nederlandse Gemeenten in oktober 2027 een bedrag van € 20 miljoen storten. Dit is het zesde deel van de in 2022 afgesloten langlopende lening van € 200 miljoen.

In april 2025 heeft de Verenigde Vergadering ingestemd met het aangaan van een of meer langlopende leningen voor een totaalbedrag van maximaal € 325 miljoen. Met deze leningen voorzien wij in onze langjarige financieringsbehoefte en creëren wij meer zekerheid over toekomstige financieringslasten. De leningen sluiten wij af tegen een vooraf overeengekomen rentepercentage. Dit rentepercentage mag niet hoger zijn dan het door de Verenigde Vergadering vastgestelde maximum. Inmiddels is een bedrag van € 130 miljoen daadwerkelijk aangetrokken. Daarnaast heeft de Verenigde Vergadering in februari 2025, bij het beschikbaar stellen van het krediet voor project ALM GOS, besloten dat er ruimte is om € 66,1 miljoen te lenen. Van deze mogelijkheid hebben we nog geen gebruik gemaakt.

Bij het opstellen van de begroting is uitgegaan van een rentepercentage van 3,5% voor nieuw aan te trekken langlopende geldleningen in 2027 en de daaropvolgende jaren (2026 3,25%). Deze langjarige rente is in lijn met de rente medio 2026.
De totaal begrote rentelasten voor 2027 bedragen € 9,8 miljoen.

Aflossingen

(bedragen x 1 mln.)

Omschrijving	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Rente kortlopende schuld	1,6	1,5	1,3	1,3	1,3
Rente langlopende schuld	9,8	12,0	16,5	21,1	25,5
Rente agio	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Totaal rente	**12,5**	**14,6**	**19,0**	**23,6**	**28,0**

Renteschema

(bedragen x € 1 miljoen)

Omschrijving	Bedrag
Saldo rentelasten en rentebaten	**12,5**
1a De externe rentelasten over lange financiering	9,8
1b Agio	1,2
1c De externe rentelasten over korte financiering	1,6
2 Externe rentebaten	0,0
Toegerekende of doorberekende externe rente	**0,0**
1 De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	0,0
2 De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0,0
3 De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0,0
Rente over eigen vermogen	**0,0**
Rente over eigen vermogen	0,0
Rente over voorzieningen	**0,0**
Rente over voorzieningen	0,0
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	**-12,5**
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-12,5
Renteresultaat op het taakveld	**0,0**

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen is een maatstaf voor de mate waarin een waterschap in staat is om de nadelige gevolgen van risico's op te vangen. Waterschappen zijn wettelijk verplicht om de risico's die ze lopen in kaart te brengen en beleid te ontwikkelen om deze risico's af te dekken. Een deel van de risico's dekken we af met verzekeringen of door voorzieningen te vormen.

Op basis van een inventarisatie hebben we per programma de mogelijke risico's benoemd. Waar mogelijk zijn deze risico's financieel onderbouwd en is aangegeven hoe groot de kans is dat deze optreden. De bijlage Risico's bevat een gedetailleerd overzicht van de risico's per programma, inclusief de ingeschatte kans dat een risico zich voordoet en het ingeschatte financiële gevolg per risico.

Met ingang van de begroting 2027 heeft de Verenigde Vergadering besloten om de omvang van de risico's die voortvloeien uit de jaarlijkse risico-inventarisatie te laten toetsen met een Monte Carlo-simulatie door een externe en onafhankelijke partij. Bij deze simulatie wordt voor elk risico de kans, en de minimale en de maximale impact berekend. Het uitgangspunt bij deze simulatie is dat niet alle risico's zich elk jaar zullen voordoen en dat het financiële risico alle waarden kan aannemen tussen de minimale en maximale impact.

De verwachte totale omvang van de risico's wordt vervolgens bepaald door dit model vele duizenden keren te herhalen en voor elke herhaling het totale financiële resultaat te registeren. Dit verwachte resultaat is vervolgens bepaald op een betrouwbaarheidsniveau van 90%. Dit is een gebruikelijk niveau voor het bepalen van het weerstandsvermogen. Dit betekent dat de gevonden waarde naar verwachting eens in de 10 jaar wordt overschreden.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit het totale bedrag dat beschikbaar is om de risico's financieel af te dekken. Het gaat hier om de algemene reserves voor de programma's Waterveiligheid, Voldoende en Schoon Water, Waterketen en Wegen. Om na te gaan of de beschikbare weerstandscapaciteit voldoende is om de risico's te kunnen dekken, gebruiken we de ratio weerstandsvermogen.
Ratio weerstandsvermogen = Beschikbare weerstandscapaciteit / Benodigde weerstandscapaciteit

De onderstaande tabel geeft inzicht in het totaal aan ingeschatte risico's per programma. Met de hiervoor beschreven Monte Carlo-simulatie heeft een onafhankelijk extern bureau de totale omvang van de geïdentificeerde restrisico's berekend. De bedragen zijn inclusief het deel van de algemene risico's dat aan elk programma is toegerekend. We berekenen de benodigde weerstandscapaciteit op basis van deze totalen en het Beleid risicomanagement en weerstandsvermogen 2025 (vastgesteld in de Verenigde Vergadering van 17 december 2025).

(bedragen x € 1 mln.)

Programma	Totaal ingeschatte risico's (in €)	Benodigde weerstands-capaciteit (in €)
Waterveiligheid	0,9	0,6
Voldoende en Schoon Water	2,5	1,7
Waterketen	1,5	1,0
Wegen	0,5	0,4
Totaal	**5,4**	**3,6**

In de totaal ingeschatte risico's per programma is ook sprake van algemene risico's die vallen onder het programma Bestuur en Organisatie. Het gaat hierbij om risico's van de algemene beleidstaken, algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering en ondersteuning. Het geraamde risico is € 450.000 en de benodigde weerstandscapaciteit, gebaseerd op de Monte Carlo-simulatie, is € 280.000. De algemene risico's zijn toegerekend aan de programma's op basis van de procentuele verdeling die is te vinden in paragraaf Waterschapsbelasting - Grondslagen en Kwijtschelding - Kostentoerekening (doorbelasting indirecte kosten).

Bij het beoordelen van het weerstandsvermogen gebruiken we de onderstaande tabel:

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	2,0 < x	Uitstekend
B	1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	x < 0,6	Ruim onvoldoende

De Verenigde Vergadering heeft in het afwegingskader Gezonde waterschapsfinanciën Hollandse Delta 2025 (vastgesteld op 19 februari 2025) de streefwaarde voor de weerstandsratio bijgesteld van 1,2 naar 1,4 (= grens voldoende/ruim voldoende).

De onderstaande tabel toont de totale omvang van de (voorspelde) beschikbare weerstandscapaciteit (algemene reserve) per programma. De prognose van het saldo algemene reserves eind 2026 ligt onder de gewenste weerstandsratio. In de begroting 2027 zijn daarom aanvullende stortingen in de algemene reserves opgenomen om de streefwaarde van de weerstandsratio te kunnen behalen. Per 31 december 2027 is de beschikbare ruimte voor alle programma's nihil.

(bedragen x € 1 mln.)

Programma	**Stand reserve per 31 december 2026 (in €)**	**Streefwaarde ratio (grens klasse B/C)**	**Huidige ratio weerstands-vermogen**	**Werkelijke ratio**	**Beschikbare ruimte reserve (t.o.v. ondergrens klasse C (in €))**
Waterveiligheid	1,2	1,4	B	2,0	0,3
Voldoende en Schoon Water	1,7	1,4	C	1,0	-0,7
Waterketen	4,5	1,4	A	4,6	3,2
Wegen	0,6	1,4	B	1,7	0,1
Totaal	**8,0**				**2,9**

Reserves

(bedragen x €1 mln., prognose stand per 31/12)

Omschrijving	Begroot 2026	Storting	Onttrek-king	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Algemene reserves	**8,0**	**0,1**	**-2,9**	**5,2**	**5,2**	**5,2**	**5,2**	**5,2**
R811001 Algemene reserve Waterveiligheid	1,2	0,0	-0,2	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
R811002 Algemene reserve Water	1,7	0,1	0,0	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
R811003 Algemene reserve Waterketen	4,5	0,0	-2,7	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9
R811004 Algemene reserve Wegen	0,6	0,0	-0,1	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Bestemmingsreserves	**18,7**	**14,0**	**-4,5**	**28,2**	**38,5**	**54,6**	**80,4**	**117,6**
R813001 BR maatr. gebiedsrendement stikstofverwi	0,3	0,0	-0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
R813003 BR Vernieuwingsopgave Watersysteemheffing	0,0	4,6	0,0	4,6	10,1	18,6	31,1	47,1
R813004 BR Vernieuwingsopgave Zuiveringsheffing	0,0	5,5	0,0	5,5	10,5	18,5	31,0	47,5
R813010 Budgetoverhevelingen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
R813014 Bestemmingsres. Baggeren	1,1	0,7	0,0	1,8	1,9	1,2	0,9	3,1
R813015 Best.Res.Grensoverschrijdend afvalwater	0,3	0,0	0,0	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
R813019 Best.Res.Persoonsgebonden basisbudget	1,2	0,0	0,0	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
R813022 Bestemmingsreserve Afwikkeling CMK	2,8	0,0	-2,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
R813023 Bestemmingsreserve Onderhoud CMK	3,3	0,0	-0,2	3,1	2,9	2,7	2,5	2,3
R813024 Bestemmingsreserve Digitalisering	0,6	0,0	0,0	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
R813026 Bestemmingsreserve Wegen	4,2	0,0	-1,0	3,2	2,2	1,2	0,5	0,3
R813032 BR personele capaciteit wegen	0,3	0,0	-0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
R813034 Best.Res. Belastingopbrengsten	3,2	0,0	0,0	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2
R813035 Bestemmingsreserve transitie wegen	1,4	3,3	0,0	4,7	5,7	7,2	9,2	12,2
Egalisatiereserves	**34,2**	**2,9**	**-10,6**	**26,5**	**26,5**	**26,5**	**26,5**	**26,5**
R812001 Reserve Tariefegalisatie Watersysteemhef	8,6	0,2	-1,8	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0
R812002 Reserve Tariefegalisatie Zuiveringsheff.	20,2	2,7	-5,5	17,4	17,4	17,4	17,4	17,4
R812003 Reserve Tariefegalisatie Wegenheffing	5,4	0,1	-3,3	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2
Totaal reserves	**60,9**	**17,1**	**-18,0**	**60,0**	**70,2**	**86,3**	**112,1**	**149,3**

Algemene reserves

(bedragen x €1 mln., prognose stand per 31/12)

Onderdeel	Begroot 2026	Storting	Onttrek-king	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
R811001 Algemene reserve Waterveiligheid	**1,2**	**0,0**	**-0,2**	**1,0**	**1,0**	**1,0**	**1,0**	**1,0**
Stand 1 januari begrotingsjaar	1,2	0,0	0,0	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Begroting (mutaties)	0,0	0,0	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
VV-besluiten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
R811002 Algemene reserve Water	**1,7**	**0,1**	**0,0**	**1,8**	**1,8**	**1,8**	**1,8**	**1,8**
Stand 1 januari begrotingsjaar	1,7	0,0	0,0	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7
Begroting (mutaties)	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
VV-besluiten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
R811003 Algemene reserve Waterketen	**4,5**	**0,0**	**-2,7**	**1,9**	**1,9**	**1,9**	**1,9**	**1,9**
Stand 1 januari begrotingsjaar	4,5	0,0	0,0	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5
Begroting (mutaties)	0,0	0,0	-2,7	-2,7	-2,7	-2,7	-2,7	-2,7
VV-besluiten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
R811004 Algemene reserve Wegen	**0,6**	**0,0**	**-0,1**	**0,5**	**0,5**	**0,5**	**0,5**	**0,5**
Stand 1 januari begrotingsjaar	0,6	0,0	0,0	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Begroting (mutaties)	0,0	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
VV-besluiten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal algemene reserves	**8,0**	**0,1**	**-2,9**	**5,2**	**5,2**	**5,2**	**5,2**	**5,2**

Een algemene reserve is een reserve waaraan de Verenigde Vergadering geen specifieke bestemming heeft gegeven. Dit is een buffer om eventuele financiële tegenvallers op te vangen. Waterschap Hollandse Delta heeft algemene reserves voor de programma's Waterveiligheid, Voldoende en Schoon Water, Waterketen en Wegen.

Algemene reserve programma Waterveiligheid (R811001)
In 2027 onttrekken we € 0,3 miljoen aan deze algemene reserve. De reserve komt daarmee op het niveau dat nodig is om de risico’s binnen dit programma af te dekken.

Algemene reserve programma Voldoende en Schoon Water (R811002)
In 2027 storten we € 0,7 miljoen in deze algemene reserve. De reserve komt daarmee op het niveau dat nodig is om de risico’s binnen dit programma af te dekken.

Algemene reserve programma Waterketen (R811003)
In 2027 onttrekken we € 3,2 miljoen aan deze algemene reserve. De reserve komt daarmee op het niveau dat nodig is om de risico's binnen dit programma af te dekken.

Algemene reserve programma Wegen (R811004)
In 2027 onttrekken we € 0,1 miljoen aan deze algemene reserve. De reserve komt daarmee op het niveau dat nodig is om de risico's binnen dit programma af te dekken.

Bestemmingsreserves
(bedragen x €1 mln., prognose stand per 31/12)

Specificatie	Begroot 2026	Storting	Onttrek-king	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
R813001 BR maatr. gebiedsrendement stikstofverwi	**0,3**	**0,0**	**-0,2**	**0,2**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Stand 1 januari begrotingsjaar	0,3	0,0	-0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
R813003 BR Vernieuwingsopgave Watersysteemheffing	**0,0**	**4,6**	**0,0**	**4,6**	**10,1**	**18,6**	**31,1**	**47,1**
Begroting (mutaties)	0,0	4,6	0,0	4,6	10,1	18,6	31,1	47,1
R813004 BR Vernieuwingsopgave Zuiveringsheffing	**0,0**	**5,5**	**0,0**	**5,5**	**10,5**	**18,5**	**31,0**	**47,5**
Begroting (mutaties)	0,0	5,5	0,0	5,5	10,5	18,5	31,0	47,5
R813014 Bestemmingsres. Baggeren	**1,1**	**0,7**	**0,0**	**1,8**	**1,9**	**1,2**	**0,9**	**3,1**
Stand 1 januari begrotingsjaar	1,1	0,0	-1,2	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Begroting (mutaties)	0,0	0,7	1,2	1,8	2,0	1,3	1,0	3,2
R813015 Best.Res.Grensoverschrijdend afvalwater	**0,3**	**0,0**	**0,0**	**0,3**	**0,3**	**0,3**	**0,3**	**0,3**
Stand 1 januari begrotingsjaar	0,3	0,0	0,0	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
R813019 Best.Res.Persoonsgebonden basisbudget	**1,2**	**0,0**	**0,0**	**1,2**	**1,2**	**1,2**	**1,2**	**1,2**
Stand 1 januari begrotingsjaar	1,2	0,0	0,0	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
R813022 Bestemmingsreserve Afwikkeling CMK	**2,8**	**0,0**	**-2,8**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Stand 1 januari begrotingsjaar	2,8	0,0	0,0	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8
Begroting (mutaties)	0,0	0,0	-2,8	-2,8	-2,8	-2,8	-2,8	-2,8
R813023 Bestemmingsreserve Onderhoud CMK	**3,3**	**0,0**	**-0,2**	**3,1**	**2,9**	**2,7**	**2,5**	**2,3**
Stand 1 januari begrotingsjaar	3,3	0,0	-0,2	3,1	2,9	2,7	2,5	2,3
R813024 Bestemmingsreserve Digitalisering	**0,6**	**0,0**	**0,0**	**0,6**	**0,6**	**0,6**	**0,6**	**0,6**
Stand 1 januari begrotingsjaar	0,6	0,0	0,0	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
R813026 Bestemmingsreserve Wegen	**4,2**	**0,0**	**-1,0**	**3,2**	**2,2**	**1,2**	**0,5**	**0,3**

Specificatie	Begroot 2026	Storting	Onttrek-king	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Stand 1 januari begrotingsjaar	4,2	0,0	-1,0	3,2	2,2	1,2	0,5	0,3
R813032 BR personele capaciteit wegen	**0,3**	**0,0**	**-0,3**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Stand 1 januari begrotingsjaar	0,3	0,0	-0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
R813034 Best.Res. Belastingopbrengsten	**3,2**	**0,0**	**0,0**	**3,2**	**3,2**	**3,2**	**3,2**	**3,2**
Stand 1 januari begrotingsjaar	3,2	0,0	0,0	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2
R813035 Bestemmingsreserve transitie wegen	**1,4**	**3,3**	**0,0**	**4,7**	**5,7**	**7,2**	**9,2**	**12,2**
Stand 1 januari begrotingsjaar	1,4	0,0	0,0	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Begroting (mutaties)	0,0	3,3	0,0	3,3	4,3	5,8	7,8	10,8
Totaal bestemmingsreserves	**18,7**	**14,0**	**-4,5**	**28,2**	**38,5**	**54,6**	**80,4**	**117,6**

Bestemmingsreserve Maatregelen gebiedsrendement stikstofverwijdering (R813001)
In 2024 is een reserve gevormd naar aanleiding van een dreigende overschrijding van het gebiedsrendement stikstofverwijdering. Deze reserve is bedoeld om de kosten te dekken van maatregelen om dit gebiedsrendement te verbeteren. Daarnaast dient de reserve om de kapitaallasten te dekken gedurende de eerste 3 jaar van de investeringen in het vervangen van puntbeluchters en het plaatsen van online meters bij rioolwaterzuivering Dokhaven. De laatste onttrekking zal plaatsvinden in 2028.

Bestemmingsreserve Vernieuwingsopgave Watersysteemheffing (R813003)
Bij de Kadernota 2027 is besloten om de komende 5 jaar cumulatief 2% van de belastingopbrengst te reserveren voor de toekomstige opgave. Met de grote investeringsopgave die voor ons ligt, willen we hiermee grote schommelingen in belastingopbrengsten beperken.

Bestemmingsreserve Vernieuwingsopgave Zuiveringsheffing (R813004)
Bij de Kadernota 2027 is besloten om de komende 5 jaar cumulatief 2% van de belastingopbrengst te reserveren voor de toekomstige opgave. Met de grote investeringsopgave die voor ons ligt, willen we hiermee grote schommelingen in belastingopbrengsten beperken.

Bestemmingsreserve Budgetoverhevelingen (R813010)
Deze reserve zetten we in voor middelen die vanuit een bepaald kalenderjaar worden overgeheveld naar een volgend kalenderjaar. Voor 2027 voorzien we geen mutaties in deze reserve.

Bestemmingsreserve Baggeren (R813014)
De kosten van baggeren verschillen per jaar. We gebruiken deze reserve om de kosten in de begroting stabiel te houden. In 2027 wordt € 0,7 miljoen toegevoegd aan de reserve.

Bestemmingsreserve Grensoverschrijdend afvalwater (R813015)
Waterschap Hollandse Delta zuivert op rioolwaterzuivering Dokhaven een deel van het afvalwater afkomstig van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en het Hoogheemraadschap van Delfland. De afrekening van deze afvalwaterstromen vindt plaats met een termijn van 3 jaar. Om de financiële risico's af te dekken die samenhangen met deze afrekeningstermijn, is een bestemmingsreserve gevormd. Voor 2027 voorzien we geen mutaties in deze reserve.

Bestemmingsreserve Persoonsgebonden basisbudget (R813019)
Op basis van de cao heeft iedere medewerker de mogelijkheid om eens per 5 jaar een bedrag van € 6.000 in te zetten voor persoonlijke ontwikkeling en vitaliteit. Voor medewerkers tot 35 jaar is dit € 12.000. Om het risico af te dekken dat een medewerker in een bepaald jaar meer dan gemiddeld gebruikmaakt van deze regeling, is een bestemmingsreserve gevormd. Voor 2027 voorzien we geen mutaties in deze reserve.

Bestemmingsreserve Afwikkeling CMK (R813022)
Het saldo van deze reserve is gevormd uit het voordelige saldo van het project Compenserende Maatregelen Kierbesluit (CMK). Zoals besloten in de Kadernota 2027 wordt deze bestemmingsreserve opgeheven. Het resterende saldo gebruiken we om de nieuwe bestemmingsreserve Vernieuwingsopgave Watersysteemheffing te vormen.

Bestemmingsreserve Onderhoud CMK (R813023)
Om de waterstaatkundige werken die in het project CMK zijn gerealiseerd in stand te houden, vergoedt Rijkswaterstaat de onderhoudsgelden voor een periode van 10 jaar. In de Verenigde Vergadering van januari 2018 is besloten deze eenmalige bijdrage (€ 4,5 miljoen) toe te voegen aan de bestemmingsreserve Onderhoud CMK. Uit deze reserve betalen we de uit te voeren onderhoudswerkzaamheden. In 2027 is dit € 0,2 miljoen.

Bestemmingsreserve Digitalisering (R813024)
Deze reserve dekt de kosten van digitaliseringsprojecten. In 2027 staan geen mutaties gepland.

Bestemmingsreserve Wegen (R813026)
Vanuit deze reserve valt de komende jaren geld vrij voor de exploitatie, ter dekking van de afschrijvingslasten van wegenprojecten. In 2027 is dit € 1,0 miljoen.

Bestemmingsreserve Personele capaciteit Wegen (R813032)
Vanuit deze reserve dekken we personele kosten voor onder meer de wegentransitie. In 2027 vindt de laatste onttrekking plaats (€ 0,3 miljoen).

Bestemmingsreserve Belastingopbrengsten (R813034)
Deze reserve is bedoeld om de tegenvallers in de belastingopbrengsten vanwege kwijtschelding en oninbaarheid op te vangen. In 2027 staan geen mutaties gepland.

Bestemmingsreserve Transitie Wegen (R813035)
Bij de jaarrekening 2024 is een bestemmingsreserve gevormd om toekomstige financiële risico's van de wegentransitie op te vangen. In 2027 wordt er € 3,3 miljoen toegevoegd aan deze reserve, vanuit de reserve tariefegalisatie Wegenheffing.

Egalisatiereserves

(bedragen x €1 mln., prognose stand per 31/12)

Onderdeel	Begroot 2026	Storting	Onttrek-king	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
R812001 Reserve Tariefegalisatie Watersysteemhef	**8,6**	**0,2**	**-1,8**	**7,0**	**7,0**	**7,0**	**7,0**	**7,0**
Stand 1 januari begrotingsjaar	8,6	0,0	0,0	8,6	8,6	8,6	8,6	8,6
Begroting (mutaties)	0,0	0,2	-1,8	-1,7	-1,7	-1,7	-1,7	-1,7
R812002 Reserve Tariefegalisatie Zuiveringsheff.	**20,2**	**2,7**	**-5,5**	**17,4**	**17,4**	**17,4**	**17,4**	**17,4**
Stand 1 januari begrotingsjaar	20,2	0,0	0,0	20,2	20,2	20,2	20,2	20,2
Begroting (mutaties)	0,0	2,7	-5,5	-2,8	-2,8	-2,8	-2,8	-2,8
R812003 Reserve Tariefegalisatie Wegenheffing	**5,4**	**0,1**	**-3,3**	**2,2**	**2,2**	**2,2**	**2,2**	**2,2**
Stand 1 januari begrotingsjaar	5,4	0,0	0,0	5,4	5,4	5,4	5,4	5,4
Begroting (mutaties)	0,0	0,1	-3,3	-3,2	-3,2	-3,2	-3,2	-3,2
Totaal egalisatiereserves	**34,2**	**2,9**	**-10,6**	**26,5**	**26,5**	**26,5**	**26,5**	**26,5**

De egalisatiereserves per heffing zijn gevormd vanuit de resultaatbestemming van de afgelopen jaren. We zetten de tariefegalisatiereserves in wanneer de Verenigde Vergadering besluit om de belastingtarieven te egaliseren.

Tariefegalisatiereserve Watersysteemheffing (R812001)
Vanwege het herijken van het weerstandsvermogen vinden er in deze reserve 2 mutaties plaats. We voegen € 0,3 miljoen toe vanuit het verlagen van de algemene reserve Waterveiligheid. Daarnaast wordt € 2,4 miljoen onttrokken voor de nieuw te vormen bestemmingsreserve Vernieuwingsopgave Watersysteemheffing.

Tariefegalisatiereserve Zuiveringsheffing (R812002)
Vanwege het herijken van het weerstandsvermogen voegen we de onttrekking uit de algemene reserve Waterketen toe aan deze egalisatiereserve (€ 3,2 miljoen). Verder wordt € 5,5 miljoen onttrokken voor de nieuw te vormen bestemmingsreserve Vernieuwingsopgave Zuiveringsheffing.

Tariefegalisatiereserve Wegenheffing (R812003)
Vanwege het herijken van het weerstandsvermogen voegen we de onttrekking uit de algemene reserve Wegen toe aan deze egalisatiereserve (€ 0,1 miljoen). Verder wordt € 3,3 miljoen onttrokken om toe te voegen aan de bestemmingsreserve Transitie Wegen.

Voorzieningen

(bedragen x €1 mln., prognose stand per 31/12)

Omschrijving	Begroot 2026	Vermeer-deringen	Interne vermin-deringen	Externe vermin-deringen	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Arbeidsgerelateerde verplichtingen	**15,4**	**1,4**	**0,0**	**-7,4**	**9,4**	**9,9**	**9,7**	**9,9**	**10,2**
V850001 Voorz.Pens.-,wachtgld,IZR(vm)Pers.&Best.	6,8	0,9	0,0	-7,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
V850003 Vrz. Arbeidsgerelateerde verplichtingen	8,7	0,5	0,0	-0,1	9,0	9,5	9,3	9,4	9,7
V850005 Vrz Regeling Vervroegd Uittreden (RVU)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overige voorzieningen	**3,3**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**3,3**	**3,3**	**3,3**	**3,3**	**3,3**
V850004 Vrz Rioolpersleidingen Oudenhoorn	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
V850006 Vrz Herijking HWBP	3,3	0,0	0,0	0,0	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3
Totaal voorzieningen	**18,7**	**1,4**	**0,0**	**-7,4**	**12,7**	**13,2**	**13,0**	**13,2**	**13,5**

We vormen een voorziening als er voor het waterschap een verplichting of verantwoordelijkheid bestaat om op een bepaalde manier te handelen of presteren jegens een derde. Als hier een financiële verplichting aan hangt, zijn we verplicht hiervoor geld apart te zetten. De hoogte van de voorziening is het bedrag dat we verwachten nodig te hebben. De voorzieningen zijn onderdeel van het vreemd vermogen.
Arbeidsgerelateerde verplichtingen

Voorziening Pensioen- en wachtgeldverplichtingen (voormalig) personeel en bestuur (V850001)
Deze voorziening is bedoeld om het salaris en de kosten van outplacement te betalen van werknemers die niet meer ingezet kunnen worden in de bedrijfsprocessen. Voor 2027 begroten we een storting van € 0,5 miljoen en een onttrekking van € 0,4 miljoen. De komende jaren zetten we deze voorziening geleidelijk in.
Deze voorziening is ook voor de pensioenen en uitkeringen aan voormalige bestuursleden (Appa-regeling heemraden). Een extern bureau verzorgt de administratie voor de berekening en uitbetaling van de wachtgelden en pensioenen. Dit bureau stelt jaarlijks nieuwe actuariële berekeningen op voor alle bekende toekomstige verplichtingen en actualiseert de toekomstige verplichtingen voor de lopende pensioenen en wachtgelden. Op basis van deze berekening en de renteontwikkeling bepalen we de hoogte van de voorziening. Voor 2027 begroten we een storting van € 0,4 miljoen. In verband met het beëindigen van de pensioenregeling voor politieke ambtsdragers (Appa) per 1 januari 2028 en de collectieve overgang naar het ABP, is een onttrekking van € 6,9 miljoen begroot.

Voorziening arbeidsgerelateerde verplichtingen (V850003)
Deze voorziening is gevormd voor de uit te betalen jubileumuitkeringen en vergoedingen voor leeftijdsontslag waar werknemers recht op hebben. Ook nemen we in deze voorziening de waarde mee van verlofdagen over de afgelopen jaren die personeelsleden nog moeten opnemen. We vormen deze voorziening voor arbeidsgerelateerde verplichtingen in overeenstemming met het Waterschapsbesluit (art. 4.54 en 4.55). Voor 2027 begroten we een storting van € 0,5 miljoen en een onttrekking van € 0,1 miljoen. De werkelijke storting hangt af van het personeelsverloop en de cao-ontwikkeling.

Voorziening Regeling Vervroegd Uittreden (RVU) (V850005)
In lijn met de cao Werken voor waterschappen 2025–2026 blijft de RVU-regeling van kracht tot en met 31 december 2026. De voorbereidingen voor de cao voor 2027 en verder zijn momenteel in volle gang. We nemen voor 2027 nog geen mutatie in de voorziening RVU op, omdat er nog geen besluit is genomen over het voortzetten van de RVU. Als de RVU in de nieuwe cao een vervolg krijgt, zullen we dit via een begrotingswijziging voorleggen en toelichten.
Overige voorzieningen

Voorziening Herijking Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) (V850006)
Naar aanleiding van het besluit Herijking Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) van de Verenigde Vergadering van 1 oktober 2025 is in 2025 een voorziening gevormd. Deze voorziening is bedoeld om te kunnen voldoen aan de verplichtingen die voortvloeien uit genoemd besluit.

Kengetallen

Op grond van de verslaggevingsregels nemen we in deze begroting een aantal kengetallen op. Deze geven samen een beeld van de ontwikkeling van de financiële positie de komende jaren.

Weerstandsvermogen

De ontwikkeling van het weerstandsvermogen is te vinden in de paragraaf Uiteenzetting van de financiële positie - Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Nettoschuldquote

De nettoschuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van het waterschap ten opzichte van de belastingopbrengst. Dit percentage geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie. Een hoge nettoschuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het is geval is, valt niet direct af te leiden uit het percentage zelf. Het hangt af van meerdere factoren, zoals de hoogte van de kapitaallastenquote en reservepositie.
De onderstaande tabel geeft de verhouding weer tussen de nettoschuld en de belastingopbrengsten van het waterschap. De komende jaren stijgt de nettoschuldquote als gevolg van de investeringsopgave. De schuldquote vanaf 2028 ligt daardoor boven de bestuurlijk afgesproken signaleringswaarde van 225%.

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Netto schulden	458,3	575,4	731,2	877,7	1.006,7	1.075,9
Belastingopbrengst	246,6	272,6	303,5	329,1	373,0	402,2
Netto schuldquote	185,9%	211,1%	240,9%	266,7%	269,9%	267,5%

EMU-saldo

De onderstaande tabel toont de ontwikkeling van het Europese Monetaire Unie (EMU)-saldo. In deze tabel staat de referentiewaarde die de Unie van Waterschappen adviseert voor het EMU-saldo van waterschap Hollandse Delta. Het EMU-saldo geeft aan of er in een bepaald jaar met reële transacties meer geld uitgegeven wordt dan in een jaar binnenkomt, of dat er geld overgehouden wordt. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden) van het waterschap.
Uit de tabel blijkt dat het geraamde EMU-saldo een tekort vertoont. Dit wordt met name veroorzaakt door de te verwachten investeringen in die jaren. Een referentiewaarde is geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een waterschap in de gezamenlijke ruimte voor de decentrale overheden heeft.

(bedragen x €1 mln.)

Omschrijving	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Exploitatiesaldo vóór toevoeging/onttrekking aan de reserves	**-11,0**	**-0,9**	**10,2**	**16,1**	**25,8**	**37,2**
1 Exploitatiesaldo vóór bestemming	-11,0	-0,9	10,2	16,1	25,8	37,2
Invloed investeringen	**-69,2**	**-110,1**	**-134,6**	**-151,4**	**-154,5**	**-144,5**
2a bruto investeringsuitgaven	-125,3	-150,8	-175,0	-199,1	-220,0	-220,0
2b investeringsbijdragen van derden	23,0	5,9	3,3	2,2	6,3	9,9
2c verkoop mva en iva	0	0	0	0	0	0
2d afschrijvingen	33,2	34,9	37,1	45,6	59,2	65,7
Invloed van voorzieningen	**2,0**	**-6,1**	**0,5**	**-0,2**	**0,2**	**0,3**
3a toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	3,0	1,4	1,2	0,8	0,9	1,0
3b onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	0	0	0	0	0	0
3c betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-1,0	-7,4	-0,6	-1,0	-0,7	-0,7
3d evt. externe vermeerderingen van voorzieningen	0	0	0	0	0	0
invloed reserves	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
4a evt. betalingen rechtstreeks uit reserves	0	0	0	0	0	0
4b evt. externe vermeerderingen van reserves	0	0	0	0	0	0
Deelnemingen en aandelen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
5a boekverlies	0	0	0	0	0	0
5b boekwinst	0	0	0	0	0	0
Geraamd EMU-saldo WSHD	**-78,2**	**-117,1**	**-123,9**	**-135,5**	**-128,6**	**-107,0**

Omschrijving	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Geraamd EMU-saldo WSHD	-78,2	-117,1	-123,9	-135,5	-129,1	-107,0
Maximaal EMU-tekort o.b.v. macroreferentiewaarde	-41,3	-43,2	-45,0	-46,7	-48,4	-50,0
Verschil (+ = ruimte; - = tekort)	-36,9	-73,9	-78,9	-88,8	-80,7	-57,0

Wendbaarheid van de begroting (kapitaallastenquote)

Een wendbare begroting stelt de organisatie in staat om adequaat in te spelen op veranderende omstandigheden, nieuwe beleidsprioriteiten en onverwachte financiële ontwikkelingen. Het vermogen om bij te sturen en geld flexibel in te zetten, is cruciaal voor een toekomstbestendige financiële huishouding. De kapitaallastenquote biedt inzicht in het aandeel van de kapitaallasten (rente en afschrijving) binnen de totale exploitatie-uitgaven.
Een relatief hoge kapitaallastenquote kan betekenen dat er veel financiële middelen worden geïnvesteerd in activa. Een lagere quote kan erop wijzen dat er minder wordt geïnvesteerd of dat we het beschikbare vermogen efficiënt gebruiken. Deze indicator is relevant voor het beoordelen van de financiële ruimte en het risicoprofiel van de organisatie. De ontwikkeling van de kapitaallastenquote kan een signaal zijn dat het noodzakelijk is om het investeringsbeleid bij te sturen.
Uit de onderstaande tabel blijkt dat de kapitaallasten als percentage van de totale begroting de komende jaren geleidelijk toenemen. Deze stijging is het directe gevolg van de investeringsopgave die we in de komende periode moeten realiseren. De signaleringswaarde voor de kapitaallastenquote is vastgesteld op 25%. In de komende jaren blijft deze waarde binnen de afgesproken norm. Dat geeft aan dat de financiële ruimte op korte termijn toereikend is. Op de langere termijn verwachten we dat de kapitaallastenquote de vastgestelde grens van 25% zal overschrijden.

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Rente en afschrijvingen	43,0	46,2	50,5	63,4	81,6	92,5
Totaal lasten	291,6	310,8	331,1	350,9	382,1	401,2
Kapitaallastenquote	14,7%	14,9%	15,3%	18,1%	21,4%	23,0%

Reserves voor financiering toekomstige investeringen (reservepositie)

De verhouding tussen de reserves en het balanstotaal is een belangrijke indicator voor de financiële weerbaarheid van het waterschap. Een sterke reservepositie vergroot het vermogen om financiële tegenvallers en risico's op te vangen. Een hogere reservepositie heeft bovendien als voordeel dat het beroep op externe financiering beperkt kan blijven. Hierdoor nemen de rentelasten af en verkleinen we de afhankelijkheid van de kapitaalmarkt.
In de afwegingskader Gezonde financiën WSHD 2025 is afgesproken dat de reservepositie een bandbreedte kent van minimaal 10% tot 15% van het balanstotaal. Deze norm dient als waarborg voor een gezonde financiële buffer en het opvangen van eventuele tegenvallers. Uit de onderstaande tabel blijkt dat de reserves na 2026 onder deze bandbreedte zakken. Dit komt voornamelijk door een toename van de vaste schulden, die nodig zijn voor de financiering van de omvangrijke investeringsopgave in de komende jaren. Met de invoering van de reserves voor de financiering van de investeringen, versterken we de reservepositie stapsgewijs.

(bedragen x €1 mln.)

Omschrijving	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Totaal reserves	60,9	60,0	70,2	86,3	112,1	149,3
Balanstotaal	598,7	690,7	857,0	1.017,7	1.172,0	1.278,5
Reservepositie	10,2%	8,7%	8,2%	8,5%	9,6%	11,7%

Lastendruk

De indicator voor de hoogte van de lastendruk is een meerpersoonshuishouden met een eigen woning in vergelijking met het landelijk gemiddelde. De toelichting is te vinden in het hoofdstuk Waterschapsbelastingen.

Beoordeling van de kengetallen

De financiële positie van waterschap Hollandse Delta staat de komende jaren onder druk door de omvangrijke opgaven. De dalende reservepositie en stijgende kapitaallasten- en schuldquote verslechteren de financiële kengetallen. Het bestuur heeft maatregelen getroffen om de reservepositie op termijn op peil te houden.
Uit de begroting 2027 blijkt dat we zowel op korte termijn (reserves in 2027) als op langere termijn (schuldquote vanaf 2028) onder de signaleringswaarden komen. Dit kan de financiële ruimte beperken en vormt een risico voor het realiseren en bekostigen van de toekomstige opgaven.

Bedrijfsvoering

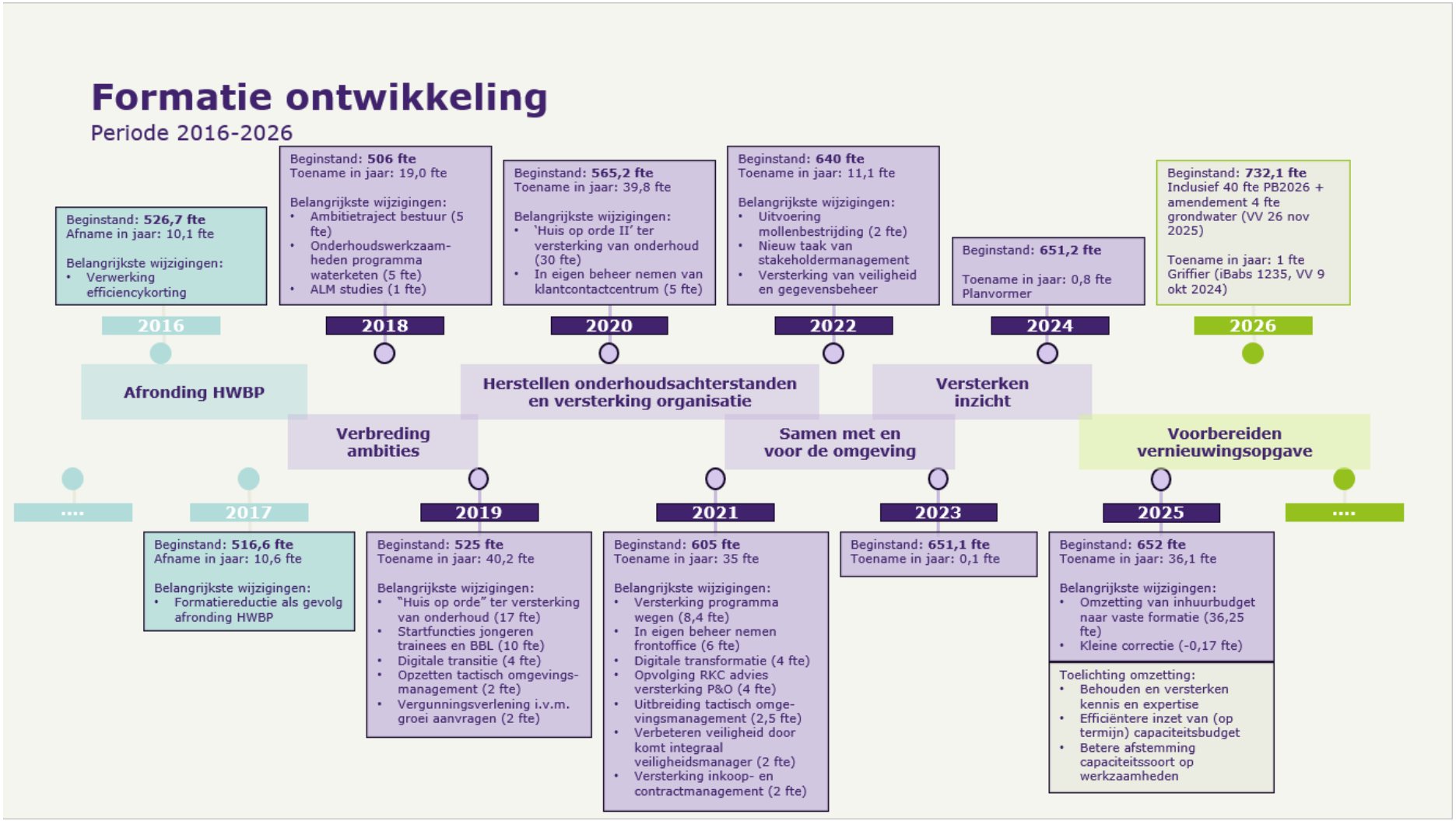
Deze paragraaf beschrijft de stand van zaken van de volgende onderwerpen: organisatieontwikkeling, sociale paragraaf en financiële rechtmatigheid.

Organisatieontwikkeling

Waterveiligheid, het zuiveren van afvalwater, zorg voor het watersysteem en de wegen: het zijn allemaal taken die waterschap Hollandse Delta al decennia uitvoert. De omvang en complexiteit van deze taken zijn de afgelopen jaren echter toegenomen. Dat komt niet alleen door bestuurlijke ambities, maar ook door nieuwe wet- en regelgeving, maatschappelijke verwachtingen en opgaven op het gebied van bijvoorbeeld klimaatadaptatie, waterkwaliteit en participatie.

Sinds 2019 is de organisatie in vaste formatieplaatsen uitgebreid om deze opgaven het hoofd te bieden, onderhoudsachterstanden in te lopen en aanvullende taken, zoals omgevings- en stakeholdermanagement, structureel te beleggen. In 2026 heeft verdere uitbreiding van de organisatie plaatsgevonden voor het voorbereiden van de vernieuwingsopgave en het omzetten van inhuurbudget naar vaste formatie. Waterschap Hollandse Delta zet daarbij in op het duurzaam opbouwen en behouden van de benodigde kennis en expertise binnen de eigen organisatie. Wanneer vacatures niet tijdig kunnen worden ingevuld, sprake is van langdurige uitval van medewerkers of specialistische kennis tijdelijk nodig is, wordt extern ingehuurd om de uitvoering van onze taken door te laten gaan. De capaciteitskosten bestaan dan ook uit het totaal van de personeelskosten voor de inzet van vaste medewerkers en de kosten voor het inhuren van externe medewerkers. De formatie in 2027 blijft gelijk aan de formatie per medio 2026, namelijk 733,1 fte.

Formatie ontwikkeling

Afbeelding Formatie ontwikkeling

We blijven doen waarvoor we als waterschap zijn ingericht: veiligheid en gezondheid waarborgen met onze taken in waterveiligheid, waterketen, watersysteem en wegen. Tegelijkertijd staan we voor opgaven waarvan de gevolgen niet altijd voorspelbaar zijn. De energietransitie, woningbouwopgave, bodemdaling en vaker voorkomend extreem weer beïnvloeden onze werkzaamheden en vragen om andere keuzes en werkwijzen. We lopen tegen de grenzen van onze systemen en 'het haalbare' aan. Onze rol verschuift van technisch uitvoerder naar strategisch omgevingspartner. We kunnen niet altijd meer droge voeten en schoon water garanderen. Het risicobesef en bewustzijn bij onze inwoners moet vergroot worden. Daarnaast verandert onze rol verder. We worden mogelijk leverancier van groen gas, dragen bij aan biodiversiteit en winnen grondstoffen terug op rwzi's.

De nieuwe werkelijkheid vraagt meer van onze organisatie. De verandering raakt niet slechts 1 kerntaak, project, team of afdeling. Oplossingen ontstaan steeds meer door samenwerking, het delen van informatie en het leren van elkaar. In de praktijk betekent dit dat we meer en beter gaan samenwerken over afdelingen heen, maar ook met externe partijen, landelijk, en in de regio zoals met gemeenten, provincie, bedrijven en inwoners. Onze verandering vraagt om flexibiliteit en soms betekent dit dat we niet precies weten waar het pad ons zal brengen. Net als bij een rivier kan de stroom van onze organisatieontwikkeling soms even vertragen, en dan weer versnellen. Maar altijd met 1 doel voor ogen; zorgen dat wij als waterschap en als professionals ook in de toekomst onze taken betrouwbaar, deskundig en effectief kunnen uitvoeren.
De organisatieontwikkeling die hiervoor nodig is, geven we onder meer vorm aan de hand van de resultaten van (externe) onderzoeken, waaronder AT Osborne. De inzichten uit AT Osborne bevestigen dat er, gegeven de omvang van de opgave, nog een duidelijke ontwikkelslag te maken is. De 3 thema's met prioriteit en de verbeteragenda bieden daarin richting.
De 3 thema's zijn:

1. Gedrag en Cultuur: verbind aanwezig vakmanschap met sterk leiderschap en meer collectieve besluitkracht.
2. Portfolio- en capaciteitsmanagement: ruimte om te professionaliseren. Waterschap Hollandse Delta heeft structureel capaciteitstekort voor de opgave. Daarin is prioriteren essentieel.
3. Projectbeheersing & Data- / informatiemanagement: volwassenheid is nog niet op gewenste niveau voor grote complexe projecten.

De 6 ontwikkelpaden uit de verbeteragenda zijn:

1. Heldere visie & eenduidige richting.
2. Versterking ketensamenwerking.
3. Vergroten volwassenheid in rolinvulling.
4. Organiseren van gezamenlijkheid en aanspreekbaarheid.
5. Opgave en middelen in balans.
6. Impuls in kennis en kwaliteit.

De rode draden uit de verschillende analyses raken meerdere dimensies: human resources, structuur en processen, technologie én interactiedynamiek. Juist in die samenhang ligt de sleutel. Het vraagt een aanpak waarin we niet alleen structuren versterken, maar ook het samenspel en de manier van werken verder ontwikkelen. De contouren voor de wijze waarop de organisatie zich moet gaan ontwikkelen, zijn helder. De realisatie hiervan vraagt de komende jaren zowel organisatorische veranderingen als investeringen in medewerkers, werkwijzen en ondersteuning. Naast inzet en betrokkenheid binnen de organisatie zijn hiervoor financiële middelen nodig.

In 2027 wordt gericht ingezet op:

- Portfoliomanagement (capaciteitsmanagement), het prioriteringsproces en opgavegericht werken.
- Verbeteren van de data- en informatiebehoefte/voorziening.
- Professionaliseren van inkoop en contractmanagement.
- Versterken van projectbeheersing.
- Verbetering van samenwerking door de ketens.
- Vergroten van uitvoeringskracht.

In 2027 zetten we stevig in op de verdere ontwikkeling van de organisatie. Daarmee versterken we onze sturing, vergroten we onze wendbaarheid en leggen we een stevige basis voor de realisatie van de vernieuwingsopgave. Daarbij bouwen we voort op de lessen uit het verleden en werken we koersvast aan een toekomstbestendige organisatie. Veranderingen zorgen voor ongemak en soms onrust. Als waterschap doen we al lange tijd wat we moeten doen, op een manier die ons eigen is. Het loslaten van datgene wat historisch gezien in een lange tijd is opgebouwd, is een lastig proces. Dit vraagt durf en lef, leiderschap van alle medewerkers. Dit wordt een gezamenlijke reis, is die reis gemakkelijk? Nee, zeker niet. We zullen als bestuur, als organisatie de schouders eronder moeten zetten. We weten niet alles wat we onderweg zullen tegenkomen. Wat we wel weten, is dat blijven doen wat we deden, op de manier waarop we gewend zijn te werken, niet voldoende is.

Sociale paragraaf

Waterschap Hollandse Delta is als organisatie de afgelopen jaren veranderd. Het aantal medewerkers is gegroeid. Deze groei was nodig om achterstanden in onderhoud in beeld te krijgen en te starten met het inlopen van de achterstanden. Ook is veel energie gestoken in het ontwikkelen van de meerjarenstrategie om een beeld te krijgen van de toekomstige opgaven.
Onze werkzaamheden en de manieren waarop we die uitvoeren veranderen in de toekomst. De functies binnen het waterschap veranderen mee. Denk bijvoorbeeld aan kunstmatige intelligentie, automatische aansturing en centrale aansturing van gemalen en pompen. Deze veranderingen zijn onderdeel van de strategische personeelsplanning waar we aan werken. Het management van de clusters en teams zal continu moeten kijken wat nodig is. Bijvoorbeeld in de ontwikkeling van huidige medewerkers of bij het aantrekken van nieuwe medewerkers. Deels is dit onderdeel van de organisatieontwikkeling, deels is dit een regulier managementvraagstuk.

Toelichting
Capaciteit
De formatie van waterschap Hollandse Delta bestaat per 31 december 2026 uit 733,1 formatieplaatsen (fte). Dit is 45 fte meer dan op 31 december 2025 (688,1 formatieplaatsen). In 2026 is het aantal formatieplaatsen toegenomen met 40 fte om de realisatiekracht te versterken, zowel binnen de vernieuwingsopgave als voor nieuwe taken en intensivering van bestaande taken. Daarnaast is 4 fte toegevoegd voor het uitvoeren van de grondwatertaak (amendement Verenigde Vergadering van 26 november 2025). Tot slot is in 2026 1 fte griffier toegevoegd, zoals besloten door de Verenigde Vergadering op 9 oktober 2024 (iBabs 1235). De verruiming van de personeelscapaciteit met 40 fte vindt geleidelijk plaats. In de begroting 2026 was 50% van de kosten hiervoor opgenomen, de overige 50% maakt onderdeel uit van de begroting 2027.
Ziekteverzuim
Het waterschap streeft ernaar het ziekteverzuim onder het sectorgemiddelde te houden. Over 2025 was het sectorgemiddelde binnen de waterschappen 5,0% (bron: HR-monitor 2025). Op 1 juli 2026 was het verzuim van het waterschap over de voorgaande 12 maanden gemiddeld 4,6%. Om onder het sectorgemiddelde te blijven zetten we in op de duurzame inzetbaarheid van medewerkers. Ook vertalen we de uitkomsten van het in 2025 gehouden preventief medisch onderzoek in preventieve maatregelen om de vitaliteit en het welzijn van onze medewerkers te stimuleren.
Personeelsverloop
De geleidelijke groei van het aantal medewerkers binnen waterschap Hollandse Delta in 2026 en 2027, samen met de organisatieontwikkeling, is van belang voor het werken aan de opgave van het waterschap. Dit brengt intern kansen voor medewerkers om zich verder te ontwikkelen. Daarnaast geeft het ook verschuivingen in de organisatiestructuur. Hierbij waken we ervoor dat de taken door blijven lopen en we de noodzakelijke tijd nemen om werkzaamheden over te dragen. Om de continuïteit van de werkzaamheden zoveel mogelijk te waarborgen, anticiperen we tijdig op bijvoorbeeld medewerkers die met pensioen gaan. Daarnaast zetten we waar nodig tijdelijke capaciteit in, vooruitlopend op de instroom van vaste collega's. Daarmee maken we ruimte voor een zorgvuldige werving en selectie van nieuwe medewerkers.

Toelichting
Trainees/workmates
Waterschap Hollandse Delta stimuleert de instroom van jongere medewerkers door het aanbieden van plekken voor trainees en workmates. Het is de afgelopen jaren een succesvolle manier gebleken om jong talent kennis te laten maken met en ervaring te laten opdoen binnen het waterschap. Door hun inbreng van actuele (specialistische) kennis en (digitale) vaardigheden ontstaat een win-winsituatie. In het traineeprogramma van het waterschapstalent werken naast waterschap Hollandse Delta de volgende organisaties samen: het Hoogwaterbeschermingsprogramma van Rijkswaterstaat, waterschap Rivierenland, de Hoogheemraadschappen Delfland, Rijnland, Hollands Noorderkwartier en Schieland en de Krimpenerwaard. In 2026 zijn de voorgaande traineeprogramma's afgerond en is gestart met twee nieuwe traineeprogramma's. Waterschap Hollandse Delta heeft hierbij 4 plekken binnen het reguliere traineeprogramma en 2 plekken binnen de bedrijfsvoering. De opbouw van de traineeprogramma’s is verschillend. Het reguliere traineeprogramma kent 3 opdrachten, het programma voor de bedrijfsvoering kent 2 opdrachten. Iedere opdracht vindt plaats bij een andere organisatie. Met het oog op duurzame instroom van talent vanuit het middelbaar beroepsonderwijs is voor 2027 budget opgenomen voor 3,56 fte aan Workmates. Dit programma richt zich op het aantrekken en opleiden van medewerkers via de beroepsbegeleidende leerweg. Door leren en werken te combineren, leiden we nieuwe collega’s gericht op binnen de praktijk van het waterschap. Met deze investering dragen we bij aan de ontwikkeling van vakbekwame professionals én versterken we de personele continuïteit op de middellange termijn.
Participatiewet
Waterschap Hollandse Delta heeft vanuit de Wet banenafspraak (ook wel bekend als de participatiewet of het participatiequotum) de taak om banen te scheppen voor mensen met een arbeidsbeperking. Het aantal benodigde banen is de afgelopen jaren toegenomen door de groei van zowel het quotum als de groei van de organisatie. Het gaat om intensieve trajecten die een goede introductie en begeleiding vragen van de organisatie. De afstemming tussen het waterschap en deze doelgroep wordt verzorgd door een medewerker arbeidsparticipatie. Eind 2025 hebben we 21,06 formatieplaatsen gerealiseerd. Het doel voor 2027 is om de duurzaam ingevulde banen te bestendigen en waar mogelijk verder uit te breiden als betekenisvolle stap richting een meer inclusieve organisatie.
Cao en wijziging pensioenstelsel
De huidige cao Werken voor waterschappen heeft een looptijd van 1 januari 2025 tot en met 31 december 2026. De onderhandelingen voor de cao na 31 december 2026 starten naar verwachting half september 2026. Ter voorbereiding hierop is in de eerste helft van 2026 op verschillende manieren informatie verzameld via landelijke werkgroepen en de vakbonden. In afwachting van de cao-onderhandelingen houden we in de begroting rekening met een geschatte cao-stijging van 3,5%. In 2027 wordt naar verwachting de overgang afgerond vanuit de Appa-regeling (Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers) naar het nieuwe pensioenstelsel bij het ABP voor (voormalige) bestuurders. We verwachten dan ook dat in 2027 de voorziening hiervoor volledig zal vrijvallen.

Toelichting
Leren en ontwikkelen
Sinds 2025 hebben we belangrijke stappen gezet om leren en ontwikkelen beter te organiseren en toegankelijk te maken voor alle medewerkers. Hiervoor is een visie opgesteld waarin we hebben aangegeven hoe leren bijdraagt aan het werk van vandaag en aan de ontwikkeling van mens en organisatie van de komende jaren. Deze professionaliseringsslag vormt het fundament voor een structurele aanpak van leren binnen het waterschap. In 2026 is de Leerlijn Leiderschap gestart om leidinggevenden te ondersteunen bij hun rol in een veranderende werkomgeving, waarin samenwerken, eigenaarschap en heldere communicatie centraal staan. De Leerlijn voor leidinggevenden loopt door in 2027. Daarnaast is gestart met de voorbereiding van de leerlijn Persoonlijk Leiderschap en Verandervermogen. Deze leerlijn richt zich op alle medewerkers en helpt hen om wendbaar te blijven in hun werk. Samen vormen deze leerlijnen het hart van een toekomstbestendig leerprogramma voor de hele organisatie. De trainingen die bij deze leerlijn horen voor alle medewerkers starten in 2027. In 2026 is het nieuwe LeerManagementSysteem (LMS) geïmplementeerd. Hiermee verbeteren we de zichtbaarheid van het opleidingsaanbod en krijgen medewerkers eenvoudiger toegang tot leren. Het nieuwe systeem helpt ons bovendien om verplichte opleidingen, zoals veiligheidsopleidingen en andere compliance-trainingen, beter te volgen en te borgen. Dit draagt bij aan een veilige en professionele werkomgeving. In 2027 zal het LMS verder ontwikkeld en uitgebreid worden.

Financiële rechtmatigheid

Sinds het begrotingsjaar 2025 is niet de accountant, maar het college van dijkgraaf en heemraden zelf verantwoordelijk voor de verantwoording over de financiële rechtmatigheid. Hiertoe stuurt het college proactief op het naleven van wet- en regelgeving en het voorkómen van rechtmatigheidsfouten, onduidelijkheden en ongeautoriseerde begrotingsoverschrijdingen.
Om dit te goed te borgen heeft het college bij de invoering en aanpak van de rechtmatigheidsverantwoording besloten deze te benutten als impuls om de rechtmatigheid van de financiële bedrijfsvoering verder te verbeteren. Daartoe is gekozen voor de invoering van het zogenaamde Three Lines of Defense-model. Net zoals voorafgaand aan de introductie van de rechtmatigheidsverantwoording ziet de Verbijzonderde Interne Controle volgens dit model toe op de naleving van de financiële wet- en regelgeving (3e lijn), maar steunt daarbij nu in belangrijk mate op de (interne) controles die worden uitgevoerd door ondersteunende afdelingen (2e lijn) en de primaire afdelingen (1e lijn).

Voor 2027 wordt de rechtmatigheidsverantwoording ook weer onderbouwd aan de hand van een door het college vastgesteld Interne Controleplan. In dit plan zijn de controlewerkzaamheden opgenomen die de Verbijzonderde Interne Controle uitvoert. Daarmee krijgen we zo feitelijk mogelijk zicht op de stand van zaken van het financieel rechtmatig handelen van de organisatie, en de informatie daarover in de jaarrekening.

Voor de rechtmatigheidsverantwoording hanteren we een grens van 2% van de totale begrote lasten van het waterschap. Voor het boekjaar 2027 betekent dit ongeveer € 6,2 miljoen, afhankelijk van de realisatie. Bij minder dan 2% rechtmatigheidsfouten in de jaarrekening, kan het college van dijkgraaf en heemraden zich positief uitspreken over rechtmatigheid. Deze grens is vastgesteld door de Verenigde Vergadering en vastgelegd in de Financiële verordening. Als er afwijkingen zijn, lichten we deze toe in de paragraaf Bedrijfsvoering in de jaarrekening. Daarbij geeft het college van dijkgraaf en heemraden ook aan welke verbetermaatregelen worden getroffen om deze afwijkingen in de toekomst te voorkomen. Vervolgens kan de Verenigde Vergadering over die verbetermaatregelen in gesprek gaan met het college van dijkgraaf en heemraden om tot een verdere versterking van het rechtmatigheidsbeheer van de organisatie te komen.

Assetmanagement

Waarom assetmanagement?
De primaire taken van ons waterschap zijn het houden van droge voeten, het zorgen voor voldoende schoon water en het beheren van (vaar)wegen. Om deze taken te vervullen zijn 4 programma's gedefinieerd:

- Waterveiligheid.
- Voldoende en Schoon Water.
- Waterketen.
- Wegen.

Waterschap Hollandse Delta wil blijven voldoen aan de huidige en toekomstige opgaven en ziet assetmanagement daarvoor als een essentieel middel. De belangrijkste reden om assetmanagement verder in te vullen, is het vinden van de goede balans tussen prestaties, kosten en risico's. Op deze manier kunnen we weloverwogen keuzes maken, gericht op de prestaties in relatie tot de levensduur van onze assets. Naast de assets gerelateerd aan de primaire taken zullen we assetmanagement ook gaan toepassen op ons vastgoed, zoals het hoofdkantoor.
De focus ligt daarbij in eerste instantie op het goed beheren en exploiteren van de bestaande assets. Daarnaast hebben we onze assets en het systeem van assets dat een bepaalde functie levert vernieuwd om de doelstellingen uit het Waterbeheerprogramma te bereiken. Nieuwe prestatie-eisen of een andere risicobereidheid vragen om een vertaling richting eisen, beheer en onderhoud van individuele objecten. We willen doorgroeien naar een niveau waarop we onze assets structureel verbinden met ontwikkelingen in de openbare ruimte en andere maatschappelijke opgaven.

Wat is assetmanagement bij waterschap Hollandse Delta?
Assetmanagement omvat het plannen en uitvoeren van werkzaamheden die ervoor zorgen dat we de optimale balans tussen prestaties, risico's en kosten bereiken en vasthouden. Het doel is 'in control' zijn: de risico's op een aanvaardbaar niveau houden tegen acceptabele kosten. Daarom voeren we allerlei activiteiten uit aan onze objecten, de assets, om niet-acceptabele risico's te mitigeren. Denk daarbij aan onderhoudswerkzaamheden, renovaties, nieuwbouw- en vervangingsprojecten. Die werkzaamheden kosten geld.
Assetmanagement is de gestructureerde werkwijze waarbij we afwegen welke activiteiten we uitvoeren. Hierbij is het belangrijk de 'line of sight' goed te bewaken, de koppeling tussen doelstellingen en uiteindelijk operationele activiteiten. De kaders hiervoor zijn vastgelegd in het Strategisch Assetmanagement Plan. De doorvertaling ervan vindt plaats via een Assetmanagement Plan per programma.

Hoe passen we assetmanagement toe?
De basis voor het maken van de keuzes zijn onze bedrijfswaarden en de daaraan gekoppelde bedrijfswaardenmatrix. Bedrijfswaarden zijn de waarden die ons waterschap belangrijk vindt om te beschermen in onze manier van werken. Ze vormen het morele kompas waarop de organisatie vaart en helpen bij het maken van keuzes. De bedrijfswaarden zijn:

Reputatie en omgevingseffecten:
De mate waarin we bijdragen of afbreuk doen aan een positieve associatie die belanghebbenden hebben bij het werk van het waterschap. In het bijzonder de ingezetenen van waterschap Hollandse Delta.

Gezondheid en veiligheid van de mens:
De mate waarin we veilig werken garanderen voor onze medewerkers en voor derden. Hieronder valt ook de mate waarin we het gebruik van onze assets veilig hebben gemaakt.

Wet- en regelgeving:
De mate waarin waterschap Hollandse Delta voldoet aan hetgeen wetgevers, regelgevers en toezichthouders eisen. En de mate waarin we voldoen aan gemaakte afspraken. Voldoen aan een inspanningsverplichting valt daar ook onder.

Financiële gevolgschade:
De mate waarin we effectief en zorgvuldig onze taken uitvoeren met het oog op onverwachte uitgaven.
De bedrijfswaarden zijn concreet gemaakt in de bedrijfswaardenmatrix. Daarin geven we voor elk van de bedrijfswaarden aan waar de grens ligt voor het niet accepteren van ongewenste gebeurtenissen. We leggen dus vooraf vast welke risico's op de bedrijfswaarden we accepteren en welke niet. Dit noemen we onze risicobereidheid. Hiermee vormt het bedrijfswaardenmodel (bedrijfswaarden en bedrijfswaardenmatrix) het kader voor het risicomanagement en de benodigde prioriteringsbesluiten in de planning-en-controlcyclus. Daarbij kunnen we een goede afweging maken tussen prestaties, risico's en kosten.

Toepassing assetmanagement in de programma's
De programmabegroting is opgezet vanuit de maatregelen die we moeten treffen om ongewenste gebeurtenissen aan onze assets te mitigeren en doelstellingen te bereiken. De basis hiervoor zijn de meerjarenplannen, waarin de doelen zijn geconcretiseerd naar maatregelen en werkpakketten. Het uit te voeren werkpakket stellen we op per programma. In deze werkpakketten leggen we een koppeling naar de benodigde middelen (financiën en capaciteit). Het definiëren van de activiteiten heeft plaatsgevonden in overleg met de uitvoerende en ondersteunende afdelingen. De werkpakketten zijn gescoord aan de hand van het bedrijfswaardenmodel.
De in hoofdstuk Programma's beschreven activiteiten per programma zijn het resultaat van het toepassen van deze assetmanagementwerkwijze.

Verbonden partijen

Waterschap Hollandse Delta kent diverse samenwerkingsverbanden met andere overheden en instellingen. Het aangaan van banden met (verbonden) derde partijen komt altijd voort uit het publiek belang. Deze verbindingen zijn een manier om een bepaalde publieke taak uit te voeren. Per partij is er sprake van een financieel en een bestuurlijk belang.

Financieel belang: een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat. Of het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Bestuurlijk belang: zeggenschap, ofwel uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, ofwel uit hoofde van stemrecht.

Garantstellingen
De onderstaande tabel geeft een overzicht van de financiële garanties die we hebben verleend aan verbonden partijen.

Partij	Geld-verstrekker	% deel-neming	Hoofdsom	Restant schuld 31/12/2025	Garant-stelling
HVC N.V.	NWB	16,25%	€ 91,4 mln.	€ 91,4 mln.	€ 14,9 mln.
Unie van Waterschappen	NWB	5,8%	€ 6,0 mln.	€ 4,1 mln.	€ 0,2 mln.
AQUON	NWB en BNG	13,6%	€ 47,7 mln.	€ 42,2 mln.	€ 5,7 mln.

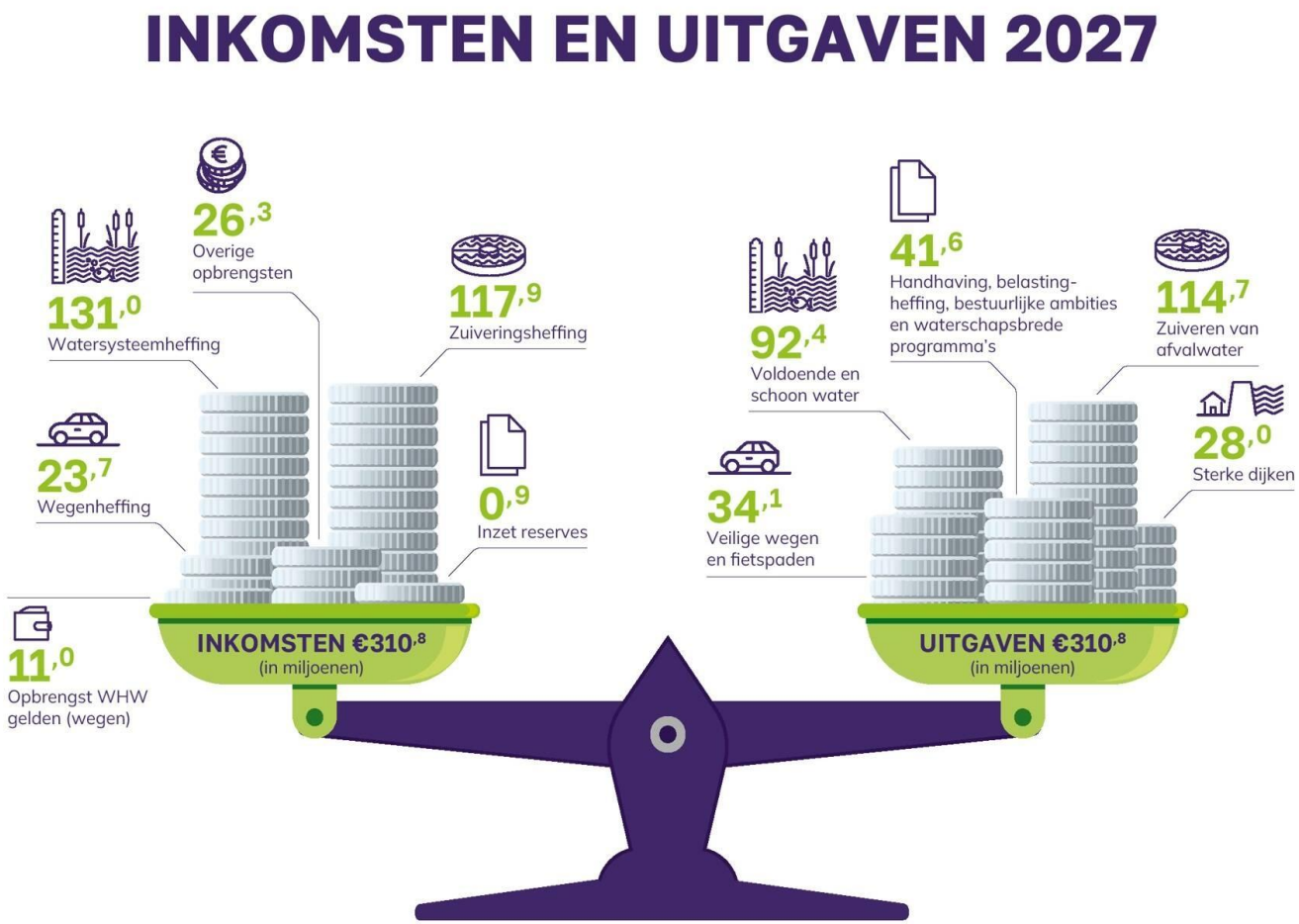
De bijlage Verbonden partijen bevat een gedetailleerd overzicht van de direct en indirect verbonden partijen van waterschap Hollandse Delta.

Openbaarheidsparagraaf

De Wet open overheid (Woo) regelt de toegang tot informatie bij de overheid. Net als gemeenten, provincies en het Rijk, zijn ook waterschappen verplicht om informatie openbaar te maken. Zowel uit eigen beweging als op verzoek via Woo-verzoeken.
De wet wordt in meerdere jaren gefaseerd ingevoerd. In 2027 worden de daartoe verplichte informatiecategorieën openbaar gemaakt op de aangewezen kanalen. Daarvoor analyseren we eerst de relevante informatiecategorieën nader op inhoudelijke betekenis. Vervolgens bepalen we wat er nodig is aan informatiehuishouding en werkprocessen om de betreffende documenten openbaar te maken. Ook zullen we automatische laktooling aanschaffen, waarmee we privacygevoelige informatie afschermen in openbaar te maken documenten.

Financiële Begroting

Inkomsten en uitgaven

(bedragen x € 1 mln.)

Toelichting

Bedragen x € 1 miljoen

Onderdeel	Inkomsten	Onderdeel	Uitgaven
Watersysteemheffing	131,0	Sterke dijken	28,0
Zuiveringsheffing	117,9	Voldoende en schoon water	92,4
Wegenheffing	23,7	Zuiveren van afvalwater	114,7
Opbrengst WHW gelden (Wegen)	11,0	Veilige wegen en fietspaden	34,1
Overige opbrengsten	26,3	Handhaving, belastingheffing, bestuurlijke ambities en waterschapsbrede programma's	41,6
Inzet reserves	0,9		
TOTAAL INKOMSTEN	310,8	TOTAAL UITGAVEN	310,8

Gehanteerde uitgangspunten en normen

Voor de Programmabegroting 2027 en de hierop aansluitende meerjarenraming tot en met 2031 hanteren we onderstaande uitgangspunten en normen:

- Door de aanhoudende spanningen op de energiemarkt verwacht De Nederlandsche Bank dat de inflatie over 2027 rond de 2% zal uitkomen. Daarmee is de inflatie geleidelijk weer terug bij de prijsstabiliteitsdoelstelling van 2% die de Europese Centrale Bank nastreeft.
- Voor 2027 hebben we bij het opstellen van de budgetten zo veel mogelijk rekening gehouden met alle onzekerheden en bekende prijsstijgingen.

Uitgangspunt	Begroot 2027	Begroot 2028 - 2031
Prijsindexatie van materiële budgetten. Voor 2027 zijn alle kosten (voor zover mogelijk) op prijspeil 2027 geraamd.	Niet van toepassing	Vanaf 2028: 2,0%
Loonkosten volgens de geldende collectieve arbeidsovereenkomst. Voor de jaren daarna is een inschatting gemaakt.	3,5%	Vanaf 2028: 2,5%
Langlopende leningen. Kortlopende leningen.	3,5% 2,4%	3,5% 2028: 2,3% Vanaf 2029: 2,0%
Rente omslagpercentage.	2,55%	2028: 2,3% 2029: 2,4% 2030: 2,5% 2031: 2,7%

- Wij nemen investeringen op in de begroting volgens de bestuurlijk afgestemde indeling naar investeringen met de status 'in voorbereiding' en 'lopend'. Investeringen met de status 'in voorbereiding' worden aangepast op basis van geactualiseerde inzichten of naar aanleiding van een afzonderlijk bestuurlijk besluit. Strategische investeringen met de status 'in voorbereiding' kunnen we daarnaast bijstellen bij de overgang naar een volgend strategisch investeringsmoment. De investeringen met de status 'in voorbereiding' indexeren we jaarlijks.
- De lopende investeringen stellen we bij via de planning-en-controlcyclus. Bijstelling van projecten kan betrekking hebben op planning, scope en geld.
- Het waterschap verricht diensten en/of werkzaamheden voor derden. Als daarbij geen vaste tariefafspraken zijn gemaakt, berekenen we een uurtarief op basis van de salarisschaal per medewerker plus een opslag voor overheadkosten. Voor het begrotingsjaar 2027 gelden de volgende uurtarieven per salarisschaal:

Component / Schaal (in €)	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Loonkosten inclusief overhead (exclusief btw)	100	103	107	112	120	129	138	148	160

Baten en lasten per programma

De onderstaande tabel toont de baten en lasten per programma.

Overzicht baten en lasten per programma

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	Realisatie 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Nettolasten excl. dekkingsmiddelen	**231,5**	**259,9**	**276,7**	**296,5**	**316,1**	**350,4**	**368,2**
Waterveiligheid	**26,2**	**23,4**	**24,2**	**25,1**	**26,9**	**38,0**	**39,4**
Lasten	27,3	25,1	28,0	29,6	31,2	40,9	43,3
Baten	-1,1	-1,7	-3,8	-4,5	-4,4	-2,9	-3,8
Voldoende en Schoon Water	**66,6**	**76,8**	**86,8**	**93,5**	**97,8**	**100,5**	**103,9**
Lasten	71,2	80,6	92,4	98,9	103,1	105,1	108,5
Baten	-4,6	-3,7	-5,6	-5,4	-5,3	-4,6	-4,6
Waterketen	**91,3**	**101,8**	**107,5**	**117,3**	**128,4**	**145,5**	**157,2**
Lasten	96,1	107,1	114,5	124,3	135,4	151,7	163,4
Baten	-4,9	-5,3	-6,9	-6,9	-6,9	-6,1	-6,2
Wegen	**12,8**	**20,7**	**21,6**	**23,0**	**24,8**	**26,9**	**27,3**
Lasten	25,0	33,0	34,1	35,9	38,0	40,4	41,1
Baten	-12,2	-12,2	-12,6	-12,9	-13,2	-13,4	-13,8
Bestuur en Organisatie	**29,9**	**31,4**	**29,0**	**29,8**	**30,5**	**31,6**	**32,4**
Lasten	35,0	36,4	33,2	33,8	34,4	35,1	35,9
Baten	-5,2	-5,0	-4,1	-3,9	-3,9	-3,5	-3,5
Algemene Dekkingsmiddelen	**4,8**	**5,7**	**7,6**	**7,7**	**7,8**	**7,9**	**8,0**
Lasten	6,4	7,3	8,2	8,3	8,4	8,5	8,6
Baten	-1,6	-1,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
Mutaties reserves	**-11,3**	**-10,0**	**-0,9**	**10,2**	**16,1**	**25,8**	**37,2**
Onttrekkingen	**-12,6**	**-10,3**	**-19,2**	**-1,4**	**-1,9**	**-1,2**	**-0,4**
Waterveiligheid	-1,5	-0,5	-0,8	0	0	0	0
Voldoende en Schoon Water	-4,5	-4,9	-4,9	-0,2	-0,9	-0,5	-0,2
Waterketen	-2,1	-2,6	-8,8	-0,2	0	0	0
Wegen	-1,5	-1,5	-4,7	-1,0	-1,0	-0,7	-0,2
Bestuur en Organisatie	-0,2	-0,8	0	0	0	0	0
Algemene Dekkingsmiddelen	-2,9	0	0	0	0	0	0

Omschrijving	Realisatie 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Toevoegingen	**1,2**	**0,3**	**18,3**	**11,6**	**18,0**	**27,0**	**37,7**
Waterveiligheid	0	0	0,8	1,2	1,8	3,4	4,4
Voldoende en Schoon Water	0	0,1	5,4	4,4	6,7	9,1	13,8
Waterketen	1,2	0,2	8,6	5,0	8,0	12,5	16,5
Wegen	0	0	3,4	1,0	1,5	2,0	3,0
Bestuur en Organisatie	0	0	0	0	0	0	0
Algemene Dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0	0	0
Dekkingsmiddelen	**-232,7**	**-249,2**	**-276,3**	**-307,2**	**-332,7**	**-376,7**	**-405,9**
Belastingopbrengsten	**-230,4**	**-246,6**	**-272,6**	**-303,5**	**-329,1**	**-373,0**	**-402,2**
Watersysteemheffing	-105,8	-113,9	-130,7	-143,6	-152,3	-171,2	-182,3
Zuiveringsheffing	-106,5	-111,1	-117,9	-133,0	-147,4	-169,4	-185,5
Wegenheffing	-17,7	-21,2	-23,7	-26,5	-28,8	-31,9	-33,8
Verontreinigingsheffing	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,5	-0,6	-0,6
Overige opbrengsten	**-2,2**	**-2,6**	**-3,6**	**-3,6**	**-3,7**	**-3,7**	**-3,6**
Dividenden	-1,7	-1,6	-1,6	-1,6	-1,6	-1,6	-1,6
Saldo financieringsfunctie	-0,1	0	0	0	-0,1	-0,1	0
Overige algemene opbrengsten	-0,4	-0,9	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Vennootschapsbelasting	**0**	**0**	**0,2**	**0,2**	**0,2**	**0,2**	**0,2**
Vennootschapsbelasting	**0**	**0**	**0,2**	**0,2**	**0,2**	**0,2**	**0,2**
Vennootschapsbelasting	0	0	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Onvoorzien	**0**	**0,3**	**0,3**	**0,3**	**0,3**	**0,3**	**0,3**
Onvoorzien	**0**	**0,3**	**0,3**	**0,3**	**0,3**	**0,3**	**0,3**
Watersysteemheffing	0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Zuiveringsheffing	0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Wegenheffing	0	0	0	0	0	0	0
Saldo baten en lasten na bestemming	**-12,5**	**1,0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Voor de toelichting verwijzen we naar het hoofdstuk Programma's.
Bij de realisatie 2025 zijn de overige opbrengsten, bestaande uit dividenden, het saldo van de financieringsfunctie en overige algemene opbrengsten, conform de richtlijnen van de Unie van Waterschappen verantwoord als dekkingsmiddelen.

Incidentele baten en lasten zijn baten en lasten die we als eenmalig beschouwen ten opzichte van de voorgaande en komende begrotingsjaren. Ze verminderen het zicht op de reguliere, meerjarige lasten en baten. Het buiten beeld laten van de incidentele baten en lasten op het resultaat na bestemming, levert een zuiver nettoresultaat. Dat biedt meer inzicht in het meerjarig structureel financieel perspectief.
Bij incidentele baten en lasten hanteren we als richtlijn dat deze baten en lasten zich gedurende maximaal 3 jaar voordoen (artikel 4.14 Waterschapsbesluit). Toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves beschouwen we als incidenteel, tenzij het gaat om reguliere onttrekkingen aan dekkingsreserves (kapitaallasten). Hiermee worden niet de structurele lasten gedekt. Daarnaast wijzen we meerjarige tijdelijke geldstromen, waarvan de eindigheid vastligt vanwege een besluit van de Verenigde Vergadering, aan als incidentele baten en lasten. Dit doen we ook als de geldstroom (nog) langer is dan 3 jaar.

Overzicht structureel begrotingssaldo

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Saldo baten en lasten voor bestemming	**0,9**	**-10,2**	**-16,1**	**-25,8**	**-37,2**
Lasten	310,8	331,1	350,9	382,1	401,2
Baten	-309,9	-341,3	-367,0	-407,9	-438,4
Mutaties reserves	**-0,9**	**10,2**	**16,1**	**25,8**	**37,2**
Toevoegingen aan reserves	18,3	11,6	18,0	27,0	37,7
Onttrekkingen aan reserves	-19,2	-1,4	-1,9	-1,2	-0,4
Saldo baten en lasten na bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo baten en lasten na bestemming	0	0	0	0	0
Saldo incidentele baten en lasten	**0,9**	**11,1**	**16,9**	**26,4**	**37,8**
Incidentele lasten en incidentele toevoegingen aan reserves	20,7	14,5	21,1	29,0	41,0
Incidentele baten en incidentele onttrekkingen aan reserves	-19,7	-3,4	-4,2	-2,6	-3,2
Structurele begrotingssaldo	**-0,9**	**-11,1**	**-16,9**	**-26,4**	**-37,8**
Structurele begrotingssaldo	-0,9	-11,1	-16,9	-26,4	-37,8

In overeenstemming met de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie waterschap Hollandse Delta 2025 worden in het volgende overzicht alle incidentele baten en lasten van € 0,1 miljoen of meer weergegeven.

Overzicht incidentele baten en lasten

(bedragen x € 1 mln.

Omschrijving	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Incidentele baten	**-19,7**	**-3,4**	**-4,2**	**-2,6**	**-3,2**
Waterveiligheid	**-3,5**	**-3,4**	**-3,2**	**-2,0**	**-2,9**
HWBP-projecten	-2,7	-3,4	-3,2	-2,0	-2,9
Onttrekking reserves	-0,8	0	0	0	0
Voldoende en Schoon Water	**-3,6**	**-0,2**	**-0,9**	**-0,5**	**-0,2**
DAW-subsidie	0,3	0	0	0	0
Amoveren	1,1	0	0	0	0
Onttrekking reserves	-4,9	-0,2	-0,9	-0,5	-0,2
Waterketen	**-8,7**	**-0,1**	**-0,1**	**-0,1**	**-0,1**
Covid-19 bemonstering	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Onttrekking reserves	-8,6	0	0	0	0
Wegen	**-3,7**	**0**	**0**	**0**	**0**
Onttrekking reserves	-3,7	0	0	0	0
Bestuur en Organisatie	**-0,2**	**0,3**	**0**	**0**	**0**
Amoveren	0	0,3	0	0	0
Bijdrage uitvoeringskosten Wet open overheid	-0,2	0	0	0	0
Incidentele lasten	**20,7**	**14,5**	**21,1**	**29,0**	**41,0**
Waterveiligheid	**3,1**	**4,0**	**4,8**	**5,4**	**7,6**
HWBP-projecten	2,2	2,8	3,0	2,0	3,2
Dotatie reserves	0,8	1,2	1,8	3,4	4,4
Voldoende en Schoon Water	**5,4**	**4,4**	**6,7**	**9,1**	**13,8**
Dotatie reserves	5,4	4,4	6,7	9,1	13,8
Waterketen	**8,7**	**5,1**	**8,1**	**12,5**	**16,6**
Amoveren	0	0	0	0,4	0
Covid-19 bemonstering	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Dotatie reserves	8,6	5,0	8,0	12,0	16,5
Wegen	**3,4**	**1,0**	**1,5**	**2,0**	**3,0**
Dotatie reserves	3,4	1,0	1,5	2,0	3,0
Saldo van incidentele baten en lasten	**0,9**	**11,1**	**16,9**	**26,4**	**37,8**

De incidentele baten en lasten voor het boekjaar 2027 bestaan uit:

- Bijdragen van derden: middelen vanuit het HWBP voor exploitatieprojecten, bijdrage voor Covid-19 bemonstering, subsidie voor het DAW project en de bijdrage voor uitvoeringskosten Wet open overheid. Inclusief de bijbehorende kosten bedraagt het saldo € 0,3 miljoen.
- Amoveren gemalen: Voor het amoveren van een aantal functieloze gemalen is een bedrag van € 1,1 miljoen geraamd.
- Reservemutaties: Reservemutaties worden over het algemeen als incidentele baten en lasten verantwoord. Voor een nadere uiteenzetting verwijzen we de paragraaf Reserves.

Het saldo van incidentele baten en lasten neemt vanaf 2028 toe door de structurele dotatie aan de bestemmingsreserves Vernieuwingsopgave Watersysteemheffing, Vernieuwingsopgave Zuiveringsheffing en Transitie Wegen.

Ontwikkeling kosten en opbrengsten

De onderstaande tabel toont de ontwikkeling van de kosten en opbrengsten.

Specificatie naar economische categorieën

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	Realisatie 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Saldo van baten en lasten voor bestemming	**-1,1**	**11,0**	**0,9**	**-10,2**	**-16,1**	**-25,8**	**-37,2**
Lasten	**262,2**	**291,6**	**310,8**	**331,1**	**350,9**	**382,1**	**401,2**
Rente en afschrijvingen	37,1	43,0	46,2	50,5	63,4	81,6	92,5
Personeelslasten	86,6	94,4	101,6	104,3	107,2	107,0	109,6
Goederen en diensten van derden	118,3	137,3	146,5	159,5	162,3	164,8	169,7
Bijdragen aan derden	13,5	15,5	14,9	15,4	16,9	27,5	28,2
Toevoegingen voorzieningen/ onvoorzien	6,6	1,5	1,6	1,4	1,1	1,2	1,2
Doorberekeningen	0	0	0	0	0	0	0
Baten	**-263,3**	**-280,6**	**-309,9**	**-341,3**	**-367,0**	**-407,9**	**-438,4**
Financiële baten	-3,0	-2,1	-1,6	-1,6	-1,6	-1,6	-1,6
Personeelsbaten	-0,7	-0,7	-0,7	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8
Goederen en diensten aan derden	-3,8	-4,6	-4,2	-4,3	-4,3	-4,3	-4,3
Bijdragen van derden	-15,2	-15,3	-16,4	-16,9	-17,1	-16,2	-17,5
Waterschapsbelastingen	-230,4	-246,6	-272,6	-303,5	-329,1	-373,0	-402,2
Interne verrekeningen	-10,1	-11,3	-14,3	-14,3	-14,3	-12,0	-12,0
Doorberekeningen	0	0	0	0	0	0	0
Reserve mutaties	**-11,3**	**-10,0**	**-0,9**	**10,2**	**16,1**	**25,8**	**37,2**
Reserve	**-11,3**	**-10,0**	**-0,9**	**10,2**	**16,1**	**25,8**	**37,2**
Toevoeging aan reserves	1,2	0,3	18,3	11,6	18,0	27,0	37,7
Onttrekking aan reserves	-12,6	-10,3	-19,2	-1,4	-1,9	-1,2	-0,4
Saldo van baten en lasten na bestemming	**-12,5**	**1,0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Exploitatiebegroting van programma’s naar taken

De onderstaande tabel bevat de exploitatiebegroting van de programma's.
Mutaties onder de € 50.000 ronden we naar beneden af en zijn daardoor niet zichtbaar. Dit leidt tot afrondingsverschillen in de tabel. De mutaties van de reserves zijn toegelicht in de paragraaf Uiteenzetting van de financiële positie - reserves.

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	Totaal	Water-systeem-heffing	Zuiverings-heffing	Wegen-heffing
Nettolasten	**273,6**	**130,6**	**118,0**	**24,9**
Waterveiligheid	**24,2**	**24,2**	**0**	**0**
1.10 Preventie (1e laag)	24,0	24,0	0	0
1.20 Ruimtelijke inrichting (2e laag)	0	0	0	0
1.30 Crisisbeheersing (3e laag)	0,2	0,2	0	0
Water	**86,8**	**86,8**	**0**	**0**
2.10 Basisinricht watersysteem/Basiswaterkwal	53,3	53,3	0	0
2.20 Robuust en klimaatbestendig watersysteem	25,3	25,3	0	0
2.30 Faciliteren gebruiksfuncties	8,2	8,2	0	0
Waterketen	**107,8**	**0**	**107,8**	**0**
3.10 Beheer RWZI's	107,4	0	107,4	0
3.20 Impact op oppervlakte water	0	0	0	0
3.30 Doelmatige waterketen	0,3	0	0,3	0
Wegen	**21,6**	**0**	**0**	**21,6**
4.10 Verkeersveiligheid	6,7	0	0	6,7
4.20 Bereikbaarheid	14,9	0	0	14,9
Bestuur en Organisatie	**29,0**	**17,0**	**9,5**	**2,6**
7.10 Bestuur	16,3	6,8	7,3	2,1
7.20 Externe communicatie	2,0	0,9	0,9	0,3
7.30 Regulering	8,8	8,0	0,9	0
7.40 Calamiteitenorganisatie	1,9	1,3	0,4	0,2
7.90 Bedrijfsvoering	0	0	0	0
Algemene dekkingsmiddelen	**4,2**	**2,6**	**0,8**	**0,8**
8.10 Onvoorzien	0,3	0,1	0,1	0
8.20 Algemene lasten en baten	5,9	2,5	2,7	0,8

Omschrijving	Totaal	Water-systeem-heffing	Zuiverings-heffing	Wegen-heffing
8.30 Belastingopbrengst	0	0	0	0
8.40 Exploitatiesaldo	0	0	0	0
8.50 Separate afvalwaterstromen	-2,0	0	-2,0	0
Reserves mutaties	**-0,9**	**0,5**	**-0,2**	**-1,3**
Onttrekkingen	**-19,2**	**-5,8**	**-8,8**	**-4,7**
Waterveiligheid	-0,8	-0,8	0	0
Water	-4,9	-4,9	0	0
Waterketen	-8,8	0	-8,8	0
Wegen	-4,7	0	0	-4,7
Bestuur en Organisatie	0	0	0	0
Algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0
Toevoegingen	**18,3**	**6,2**	**8,6**	**3,4**
Waterveiligheid	0,8	0,8	0	0
Water	5,4	5,4	0	0
Waterketen	8,6	0	8,6	0
Wegen	3,4	0	0	3,4
Bestuur en Organisatie	0	0	0	0
Algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0
Te dekken door belastingopbrengsten	**-272,6**	**-131,1**	**-117,9**	**-23,7**
Watersysteemheffing	**-131,1**	**-131,1**	**0**	**0**
Watersysteemheffing	-131,1	-131,1	0	0
Zuiveringsheffing	**-117,9**	**0**	**-117,9**	**0**
Zuiveringsheffing	-117,9	0	-117,9	0
Wegenheffing	**-23,7**	**0**	**0**	**-23,7**
Wegenheffing	-23,7	0	0	-23,7
Saldo van baten en lasten na bestemming	**0**	**0**	**0**	**0**

Structurele toevoegingen/onttrekkingen aan reserves

De onderstaande tabel geeft de structurele mutaties van de reserves aan.

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
R813023 Bestemmingsreserve Onderhoud CMK	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
R813026 Bestemmingsreserve Wegen	1,0	1,0	1,0	0,7	0,2
Totaal	**1,2**	**1,2**	**1,2**	**0,9**	**0,4**

De bestemmingsreserve Wegen zetten we in om de afschrijvingslasten van wegenprojecten te dekken. Naar verwachting is deze bestemmingsreserve in 2031 volledig ingezet.
Vanuit de bestemmingsreserve Onderhoud CMK worden de uit te voeren onderhoudswerkzaamheden gedekt die gerelateerd zijn aan het project CMK (volgens het besluit van de Verenigde Vergadering van januari 2018).

Ontwikkeling bruto investeringen

De onderstaande tabel toont de activiteiten op basis van de brutocashflow aan investeringen.

Overzicht bruto-investeringen

(bedragen x € 1 mln.)

Programma	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Investeringsuitgaven	**125,3**	**182,8**	**186,0**	**199,1**	**182,7**	**169,0**
Waterveiligheid	19,1	0,8	2,3	3,7	7,4	11,4
Voldoende en Schoon Water	22,8	42,1	20,2	45,0	60,9	51,2
Waterketen	55,4	110,4	132,6	129,1	92,2	84,9
Wegen	26,1	28,1	28,2	21,4	22,2	21,5
Bestuur en Organisatie	2,0	1,3	2,7	0	0	0
Correctie	**0**	**-32,0**	**-11,0**	**0**	**37,3**	**51,0**
Onzekerheid Voldoende en Schoon Water	0	-10,0	-1,0	0	0	0
Onzekerheid Waterketen	0	-22,0	-10,0	0	0	0
Nog te specificeren investeringen	0	0	0	0	37,3	51,0
Totaal investeringsuitgaven na correctie	**125,3**	**150,8**	**175,0**	**199,1**	**220,0**	**220,0**

Balansontwikkeling

De onderstaande tabel bevat de balans per 31 december.

Balans per 31 december

(bedragen x € 1 mln.)

Balansposten	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031
Activa	**598,7**	**690,7**	**857,0**	**1.017,7**	**1.172,0**	**1.278,5**
Vaste activa	**543,7**	**655,7**	**822,0**	**982,7**	**1.137,0**	**1.243,5**
Immateriële vaste activa	63,7	61,0	58,0	54,7	52,8	50,9
Materiële vaste activa	474,2	587,0	756,6	922,3	1.078,8	1.187,8
Financiële vaste activa	5,7	7,7	7,4	5,7	5,5	4,8
Vlottende activa	**55,0**	**35,0**	**35,0**	**35,0**	**35,0**	**35,0**
Uitzettingen	20,0	0	0	0	0	0
Vlottende activa	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0
Passiva	**-598,7**	**-690,7**	**-857,0**	**-1.017,7**	**-1.172,0**	**-1.278,5**
Eigen vermogen	**-60,9**	**-60,0**	**-70,2**	**-86,3**	**-111,7**	**-149,3**
Algemene reserves	-8,0	-5,2	-5,2	-5,2	-5,2	-5,2
Bestemmingsreserves	-18,7	-28,2	-38,5	-54,6	-79,9	-117,6
Egalisatiereserves	-34,2	-26,5	-26,5	-26,5	-26,5	-26,5
Vreemd vermogen	**-456,3**	**-469,4**	**-587,5**	**-712,8**	**-839,7**	**-954,9**
Voorzieningen	-18,7	-12,7	-13,2	-13,0	-13,2	-13,5
Langlopende schulden	-437,6	-456,7	-574,3	-699,8	-826,6	-941,5
Vlottende passiva	**-81,5**	**-161,3**	**-199,3**	**-218,6**	**-220,6**	**-174,2**
Kasgeldleningen	-65,7	-71,5	-76,2	-80,7	-87,9	-92,3
Vlottende passiva	-15,8	-89,8	-123,2	-137,9	-132,7	-82,0
Overige vlottende passiva	0	0	0	0	0	0
Balans saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Bijlagen

Programmabegroting 2027 en besluit (pdf)

Geen bestanden geüpload

Risico's

Het weerstandsvermogen is een maatstaf voor de mate waarin een waterschap in staat is om de nadelige gevolgen van risico's op te vangen. Waterschappen zijn wettelijk verplicht om de risico's die ze lopen in kaart te brengen en beleid te ontwikkelen om deze risico's af te dekken. Een deel van de risico's dekken we af door verzekeringen af te sluiten of voorzieningen te vormen. Op basis van een inventarisatie hebben we per programma de risico's benoemd.

Het in deze bijlage opgenomen overzicht is het risicoregister dat is gebruikt voor de Monte Carlo-simulatie. Naast een berekening van de totale risico-omvang zijn voor elk programma apart de risico's berekend. De berekende bedragen per programma zijn afzonderlijke waarden die eens in de 10 jaar per programma optreden. Deze waarden kun je niet bij elkaar optellen tot een totale waarde, omdat het totale bedrag is bepaald op portefeuilleniveau. De som van de risicobedragen per programma zou hoger uitkomen dan de totale risico-omvang. Het uitgangspunt van de simulatie is immers dat niet alle risico's zich elk jaar zullen voordoen.

Voor het bepalen van het totale weerstandsvermogen is in de rapportage van de Monte Carlo-simulatie de totale risico-omvang vastgesteld op € 3,6 miljoen. Dit is de waarde die naar verwachting eens in de 10 jaar wordt overschreden. De waarden per programma geven inzicht in de relatieve risico-exposure per programma, maar zijn dus niet optelbaar tot het totaal.

Risico's Waterveiligheid

(bedragen x € 1 mln.)

Toelichting	Status risico	Kans	Financieel gevolg	Minimaal effect	Maximaal effect
Bijdrage Hoogwaterbeschermingsprogramma					
De gezamenlijke waterschappen dragen 50% bij aan de jaarlijkse kosten voor het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) en het Rijk de andere 50%. De totale hoogte van de jaarlijkse kosten van het HWBP is wettelijk vastgelegd en wordt jaarlijks geïndexeerd op basis van de Index voor Bruto OverheidsInvesteringen. Van de 50% die de waterschappen bijdragen, wordt 10% als 'projectgebonden bijdrage' ingebracht. De resterende 40% wordt als 'solidariteitsbijdrage' door alle waterschappen gezamenlijk bijeengebracht. De verdeling over de waterschappen wordt gerelateerd aan het aantal inwoners en de hoogte van de WOZ-waarde in elk waterschap. Zowel de indexering dijkversterkingsprojecten, de projectgebonden bijdrage als de verdeelsleutel voor de solidariteitsbijdrage worden door het Rijk vastgesteld. De Unie van Waterschappen stelt vooraf een meerjarenraming op voor de verwachte solidariteitsbijdrage per waterschap. Waterschap Hollandse Delta neemt	Actief	50%	0,6	0	0,8

Toelichting	Status risico	Kans	Financieel gevolg	Minimaal effect	Maximaal effect
deze meerjarenraming over in de begroting. De daadwerkelijke solidariteitsbijdrage kan hoger (of lager) uitvallen op basis van werkelijke kosten, indexering en verdeelsleutel.					
Herstel schade door beveractiviteit					
De beverpopulatie blijft zeer snel groeien in Nederland, ook in ons werkgebied. De graverij van bevers in waterkeringen zorgt voor risico's voor de waterveiligheid. Door de snelle groei van de populatie, de beschermde status en de nog in ontwikkeling zijnde methoden en technieken om schade te voorkomen, zijn de jaarlijkse kosten en activiteiten ter bescherming van de waterkeringen lastig te voorspellen. Vanwege die onzekerheid is ervoor gekozen om deze post in het weerstandvermogen op te nemen. Kans en omvang zullen op basis van actuele inzichten worden aangepast. Inmiddels is er in de exploitatie ook budget opgenomen voor herstel van beverschade, omdat er nu structureel sprake is van schade en kosten voor herstel. De werkelijke hoogte van het schadebedrag is echter nog dusdanig onvoorspelbaar dat het wenselijk is om deze voorziening in het weerstandsvermogen aan te houden.	Actief	40%	0,5	0	0,5
Onvoorzien onderhoud als gevolg van weersomstandigheden					
De toename van instabiliteit van het weer heeft ertoe geleid dat de gebruikelijke schades door stormen en vorst minder voorspelbaar zijn geworden. Daarnaast is schade door droogte een relatief nieuw verschijnsel. Gezien de onvoorspelbaarheid van de kosten die met herstel gemoeid zullen zijn, is het goed hiervoor een voorziening in het weerstandsvermogen op te nemen.	Actief	50%	0,3	0	0,3

Risico's Voldoende en Schoon Water

(bedragen x € 1 mln.)

Toelichting	Status risico	Kans	Financieel gevolg	Minimaal effect	Maximaal effect
Herstel schade door beveractiviteit					
De beverpopulatie groeit zeer snel in Nederland, ook in ons werkgebied. De graverij van bevers in waterkeringen zorgt voor een risico. Daarbij kan ook schade optreden aan het watersysteem, maar de kosten zijn vooralsnog lastig te voorspellen. Kans en omvang zullen op basis van actuele inzichten worden aangepast.	Actief	50%	0,2	0,1	0,3
Hogere kosten afzet bagger vanwege wijzigende wet- en regelgeving					
Wijzigende wet- en regelgeving op het gebied van milieuvreemde stoffen (zoals pfas) en chloride kan leiden tot hogere kosten voor de afzet van bagger.	Actief	25%	0,5	0,1	0,7
Schade door invasieve soorten					
Exoten zijn planten, dieren of andere organismes die van nature niet voorkomen in Nederland. Wanneer een exoot schadelijk is voor het milieu of economie, dan is sprake van een invasieve exoot. Bestrijding van uitheemse, woekerende oever- en waterplanten, zoals de Waterwaaier (Cabomba) en de Grote waternavel, vergen vaak grote inspanningen van waterbeheerders. De verwachting is dat problemen met uitheemse soorten planten (en dieren) in watergangen in de toekomst gaan toenemen. Dit is een gevolg van klimaatverandering en toenemende internationale handel, waarbij steeds vaker potentiële plaagsoorten over de wereld worden verspreid.	Actief	50%	0,1	0,1	0,2
Uitval van kritische assets, met name door veroudering					
Onze gemalen zijn veelal gebouwd in de jaren ’60 en ’70 en naderen het einde van hun levensduur of zijn daar overheen. De vervanging hiervan gebeurt bij voorkeur integraal in de Watergebiedsplannen, maar vanwege de uitloop van deze plannen worden objecten noodzakelijk 'los' getrokken. Gelet op de enorme hoeveelheid gemalen en de complexiteit bij vervanging (onder andere grotere afvoercapaciteit en duurzaamheidseisen) gaat de vernieuwing minder snel dan de veroudering. Dit geeft steeds meer kans op storingen en uitval. Tijdelijke investeringen voor behoud en meer storingsonderhoud zijn dan nodig.	Actief	50%	2,0	0,3	2,5

Toelichting	Status risico	Kans	Financieel gevolg	Minimaal effect	Maximaal effect
Vooral de kosten van noodoplossingen bij uitval (zoals bij het gemaal Gorzeman) zijn groot. We moeten dan onder andere tijdelijke pompinstallaties inzetten).					
Vervuiling oppervlaktewater					
Het (tijdelijk) niet voldoen aan of overschrijden van normen in de Waterwet en/of milieuvergunning. Het kan hier bijvoorbeeld gaan om een grote brand, transportongevallen of illegale lozingen op het oppervlaktewater waarvan de veroorzaker niet kan worden opgespoord. Daardoor kunnen we de kosten niet verhalen en komen deze voor rekening van waterschap Hollandse Delta.	Actief	10%	0,6	0,1	0,9

Risico's Waterketen

(bedragen x € 1 mln.)

Toelichting	Status risico	Kans	Financieel gevolg	Minimaal effect	Maximaal effect
Garantstelling HVC					
De waterschappen die deelnemen in de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 (GR Slibverwerking) werken samen voor de verwerking van slib. De betrokken waterschappen hebben een gezamenlijk belang in N.V. HVC. Gezamenlijk bezitten de waterschappen 683 aandelen. Het aandelenbelang is overgedragen aan de GR Slibverwerking. Waterschap Hollandse Delta heeft 111 aandelen, 16% van het totale financiële belang. In 2023 is de bouw van de slibdroger in Alkmaar gestart. Deze is in maart 2026 in bedrijf genomen. De waterschappen (aandeelhouders B van N.V. HVC) zijn naar rato van de toegewezen aandelen aansprakelijk voor de gegarandeerde geldleningen voor de slibverwerking. Bij de risicobepaling houden we rekening met het saldo aan gegarandeerde leningen per 31 december 2025 van € 135,4 miljoen. Dit risico wordt als 'zeer laag' ingeschat en dat vertaalt zich naar 1%, zoals is vastgelegd in de risico-systematiek.	Actief	1%	22,0	0,2	22,0
Niet voldoen aan vergunningseisen					
De onderhouds- en processituatie zorgt voor het continu alert blijven en bijsturen om de zuiveringsprestaties van de installaties te blijven halen.	Actief	60%	0,5	0	0,5

Toelichting	Status risico	Kans	Financieel gevolg	Minimaal effect	Maximaal effect
Hierdoor kan een situatie ontstaan waarbij we de gebiedsbrede rendementseis van 75% en/of individuele lozingseisen mogelijk niet halen. De eventuele consequenties zijn nog niet bekend en zijn afhankelijk van het oordeel van het bevoegd gezag.					
Persleidingbreuk					
Een aantal persleidingen in het werkgebied van waterschap Hollandse Delta nadert het einde van hun technische levensduur. We verwachten dat lekkages en breuken hierdoor in de nabije toekomst steeds meer zullen voorkomen. Daarnaast constateren we steeds vaker dat derden bouwen op of nabij onze ondergrondse infrastructuur (met name persleidingen). Dit vergroot ook de kans op een persleidingbreuk. Het financieel gevolg is afhankelijk van de locatie van de persleidingbreuk.	Actief	30%	1,5	0,1	1,5

Risico's Wegen

(bedragen x € 1 mln.)

Toelichting	Status risico	Kans	Financieel gevolg	Minimaal effect	Maximaal effect
Herstel schade wegen door beveractiviteit					
De beverpopulatie groeit zeer snel in Nederland, ook in ons werkgebied. De graverij van bevers in en rond wegen (onderliggende lichamen) zorgt voor een risico voor de beschikbaarheid en veiligheid van de wegen. Door de snelle groei van de populatie, de beschermde status en de nog in ontwikkeling zijnde methoden en technieken om schade te voorkomen, zijn de jaarlijkse kosten en activiteiten ter bescherming van de wegen en onderliggende lichamen lastig te voorspellen. Vanwege die onzekerheid kiezen we ervoor om deze post in het weerstandvermogen op te nemen. Kans en omvang zullen op basis van actuele inzichten worden aangepast.	Actief	50%	0,5	0	0,5
Langdurige droogte					
Als gevolg van langdurige droogte kunnen met name dijklichamen zodanig gaan 'werken' dat de wegconstructie hieronder te lijden heeft. De vervormingen van en scheuren in het wegdek moeten we meestal direct herstellen, om de weg veilig berijdbaar te houden.	Actief	25%	0,4	0	0,4

Toelichting	Status risico	Kans	Financieel gevolg	Minimaal effect	Maximaal effect
Risico transitie wegen					
Waterschap Hollandse Delta onderzoekt met de gemeenten in het beheergebied de mogelijkheid tot overdracht van de wegentaak. Dit heeft mogelijk financiële gevolgen, afhankelijk van het aantal kilometers weg dat een gemeente overneemt, in combinatie met het aantal inwoners van een gemeente. Mogelijk leidt overdracht tot een tijdelijke situatie met een negatieve algemene reserve van de wegen. We kunnen momenteel ook nog niet inschatten of we daadwerkelijk wegen gaan overdragen, wanneer en in welke gemeenten. Dit geldt ook voor de financiële consequenties.	Actief	PM			

Risico's Bestuur en Organisatie

(bedragen x € 1 mln.)

Toelichting	Status risico	Kans	Financieel gevolg	Minimaal effect	Maximaal effect
Garantstelling Unie van Waterschappen					
In 2016 heeft de NWB een kredietfaciliteit verstrekt aan de Unie van Waterschappen (UvW) ter grootte van € 2,0 miljoen. Alle leden van de UvW, met uitzondering van Hoogheemraadschap van Delfland, staan garant voor de juiste nakoming van de verplichting tot betaling van al hetgeen de NWB Bank van de UvW dan wel haar rechtsopvolger onder algemene titel te vorderen heeft of zal hebben. Tot op heden heeft de UvW van deze kredietfaciliteit nog geen gebruik hoeven maken. In 2017 heeft de NWB een geldlening verstrekt aan de UvW onder borgstelling van alle waterschappen. Deze borgstelling is verdeeld onder de waterschappen op basis van de belastingopbrengst 2016. Voor waterschap Hollandse Delta betekent dit een borgstelling van 5,8% van de lening van € 6,01 miljoen. Eind 2027 is de (verwachte) hoogte van de verstrekte geldlening nog circa € 3,6 miljoen. Jaarlijks wordt € 0,24 miljoen afgelost op deze lening. De looptijd van deze lening is ingegaan in mei 2017 en loopt tot en met mei 2042.	Actief	1%	0,2		

Toelichting	Status risico	Kans	Financieel gevolg	Minimaal effect	Maximaal effect
Geen/beperkte toegang tot data/systemen door cybercriminaliteit					
Cybercriminaliteit en digitale inmenging van statelijke actoren is een groeiend probleem. Dit blijkt ook uit het jaarlijkse Cybersecuritybeeld Nederland van het Nationaal Cyber Security Center. Risico's zijn bijvoorbeeld hackers of statelijke actoren die in onze systemen kunnen komen (aanvallen van gijzelsoftware die computersystemen of gegevens blokkeert). Gevolgen hiervan kunnen zijn: verlies van vertrouwen van burgers, reputatieschade, politieke impact en zelfs een bestuurlijke boete voortvloeiend uit privacywetgeving. Waterschap Hollandse Delta is verplicht te voldoen aan onder andere de eisen voor informatiebeveiliging en privacy die zijn opgenomen zijn in: - De Baseline Informatiebeveiliging Overheid, het normenstelsel voor informatiebeveiliging dat geldt voor de gehele overheid. - De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). - De Network and Information Security Directive vertaald in de Cybersecuritywet en de CyberSecurity Implementatie Richtlijn. Deze normenstelsels bieden ons, als waterschap, handvatten om de informatiehuishouding en processturing op een veilige manier in te richten. Maar ook bij een hoge compliancy, lopen we nog steeds het risico getroffen te worden door een cyberincident. Een hackersaanval kan leiden tot herstelkosten en aanverwante kosten om de dienstverlening weer te herstellen. Bij een beveiligingsincident waarbij een onbevoegde toegang tot het netwerk krijgt, krijgen we te maken met risico op uitval of het niet meer kunnen bedienen van het primair proces, aansprakelijkheidskosten, hackersincidentkosten en kosten van het verlies van data. Ondanks de inspanningen om compliant te worden met wet- en regelgeving omtrent informatiebeveiliging en privacy, blijft het risico om slachtoffer te worden van een cyberincident aanwezig.	Actief	25%	0,5	0	0,6
Geopolitieke spanningen					
De huidige geopolitieke spanningen zorgen voor aanzienlijke onzekerheid op mondiaal economisch en veiligheidsgebied. Voorbeelden hiervan zijn de oorlogen in Oekraïne en het Midden-Oosten. Het blijft lastig in te schatten hoe deze oorlogen zich ontwikkelen. Deze conflicten (kunnen) leiden tot stijgende energieprijzen, tekorten aan materialen en grondstoffen, hogere transportkosten en andere economische effecten. De omvang en impact van dit risico voor waterschap Hollandse Delta op korte en langere termijn zijn zowel	Actief	P.M.			

Toelichting	Status risico	Kans	Financieel gevolg	Minimaal effect	Maximaal effect
voor de exploitatie als de investeringsopgave op dit moment nog niet in te schatten. Bij het opstellen van de Programmabegroting 2027 en meerjarenraming 2028-2031 zijn de meest recente inzichten gebruikt bij het toepassen van de indexeringen in de jaren 2028 tot en met 2031.					
Zorgvuldig opdrachtgeverschap					
Waterschap Hollandse Delta geeft over alle programma's ongeveer 700 graafopdrachten per jaar aan opdrachtnemers. Met de aankomende verandering in de Wet informatie-uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten en netwerken wordt zorgvuldig opdrachtgeverschap onderdeel van de wet. Onder zorgvuldig opdrachtgeverschap valt het opstellen van een risicobeoordeling en het treffen van beheersmaatregelen. Als wij zorgvuldig opdrachtgeverschap onvoldoende hebben toegepast en er hierdoor graafschade ontstaat, zou het bevoegd gezag ons een boete op kunnen leggen. Wij worden dan (deels) aansprakelijk gesteld voor de graafschade.	Actief	5%	0,2	0,1	0,2

Ten opzichte van de 1e begrotingswijziging 2026 (Burap) zijn er geen aanvullende risico's geïdentificeerd.

Vervallen risico's

Programma	Naam	Toelichting
Bestuur en Organisatie	Btw-heffing op werkgeversdeel van pensioenpremie medewerkers	Op 30 september 2025 heeft het Hof Arnhem-Leeuwarden twee uitspraken gedaan over pensioenuitvoering en btw. In deze uitspraken heeft het Hof - kort weergegeven - beslist dat de uitvoering van een pensioenregeling een dienst is die niet kwalificeert als een voor de btw vrijgestelde verzekeringsdienst. Dit heeft tot gevolg dat het pensioenfonds recht heeft op aftrek van voorbelasting, en dat de volledige pensioenpremie belast is met btw. De btw op pensioenen leidt tot hogere kosten voor waterschappen. De uitspraak kan daardoor nadelige gevolgen voor het waterschap hebben. Het ministerie van Financiën blijft bij het standpunt dat sprake is van een vrijgestelde dienst. Bovendien wordt cassatie verwacht in de zaken. Het ABP heeft in afwachting daarvan aangegeven dat het geen btw in rekening brengt. Mocht de Hoge Raad onverhoopt van oordeel zijn dat wel btw verschuldigd is over pensioenpremies, dan moeten wij vanaf dat moment aan die verplichting voldoen. Voor pensioenfondsen die overgegaan zijn op het nieuwe pensioenstelsel, geldt een wettelijke vrijstelling. Daarom vervalt het risico per 1 januari 2027.

Verbonden partijen

Waterschap Hollandse Delta heeft direct en indirect verbonden partijen:

- Directe verbonden partijen zijn partijen waar een financieel en een bestuurlijk belang is.
- Indirect verbonden partijen zijn partijen waarbij er wel sprake is van een financieel belang, maar waar het directe bestuurlijke belang ontbreekt. Bijvoorbeeld omdat de indirect verbonden partij een stichting is.

Een andere mogelijkheid is dat een verbonden partij bijvoorbeeld aandeelhouder of bestuurder is van de, achterliggende, en daarmee indirect verbonden partij. Er is dan strikt genomen geen sprake van een verbonden partij, maar het bestaan van een financieel belang is voor ons reden genoeg om ook deze indirect verbonden partijen op te nemen in onderstaande overzicht.

Direct verbonden partijen

AQUON
Algemeen (rechtsvorm, vestigingsplaats en ingangsdatum)
Gemeenschappelijke regeling / Houten / 01-07-2011

Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)
AQUON is het instituut voor wateronderzoek voor 9 waterschappen. AQUON levert monsterneming, analyse en rapportage van chemisch, fysisch en biologisch onderzoek naar de eigenschappen van het natte milieu. AQUON verzorgt voor waterschap Hollandse Delta en de andere deelnemers het waterkwaliteitsonderzoek, dat uitgevoerd moet worden als gevolg van wettelijke verplichtingen (zoals zwemwateronderzoek en KRW monitoring). Voor de uitvoering en evaluatie van het eigen beleid, is het ook noodzakelijk kwaliteit- en kwantiteitsmetingen uit te voeren en daarover te rapporteren.

Financieel belang
Voor 2027 is de bijdrage voor de dienstverlening van AQUON begroot op € 6,0 miljoen (laboratorium- en eigenarendeel) waarvan € 0,1 miljoen wordt vergoed door het RIVM voor NRS/COVID bemonstering.

Bestuurlijk belang
Eén lid (P. van der Eijk) en een plaatsvervangend lid in het algemeen bestuur.

Financiële kerncijfers

(bedragen x € 1)		
Omschrijving	2024	2025
Eigen vermogen	3.511.455	4.876.434
Vreemd vermogen	51.660.173	50.377.120
Resultaat	0	0

Risico's
1. De gezamenlijk overeengekomen strategie en beleidslijnen bieden voldoende waarborgen bij de beheersing van de operationele risico's. De kosten van AQUON worden gedekt uit de opbrengsten van de uitgevoerde laboratoriumdiensten. Hogere kosten in de normale bedrijfsvoering worden gedekt door hogere opbrengsten.
2. De benodigde productiecapaciteit wordt jaarlijks geactualiseerd, hiermee is het risico voor een te grote over- of onderbezetting van het laboratorium zo gering mogelijk gehouden.
3. De continuïteit van de dienstverlening staat onder druk vanwege de krapte op de arbeidsmarkt.

Overige informatie
1. Meerdere waterschappen hebben interesse getoond in mogelijke toekomstige deelname aan de Gemeenschappelijke Regeling AQUON. Om hierbij ook de belangen van de huidige deelnemende waterschappen en het 'bedrijfsbelang' van AQUON zo goed mogelijk te behartigen, is een toetredingsstrategie ontwikkeld en vastgesteld. De toetredingsstrategie omschrijft de kaders en uitgangspunten waarbinnen toetreding van nieuwe waterschappen potentieel mogelijk is. Deze strategie vormt de basis voor de hierna te starten onderhandelingen. Mogelijk treedt 1 waterschap in 2026 toe, hetgeen effect zal hebben op de bijdrage van waterschap Hollandse Delta aan Aquon in 2027. Omdat de toetreding nog niet definitief is, is hier in de begroting 2027 nog geen rekening mee gehouden.

Relatie met programma
Voldoende en Schoon Water, Waterketen en Bestuur en Organisatie

Het Waterschapshuis
Algemeen (rechtsvorm, vestigingsplaats en ingangsdatum)
Gemeenschappelijke regeling / Amersfoort / 01-07-2010

Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)
Het Waterschapshuis is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor 21 waterschappen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie. Het Waterschapshuis bevordert de samenwerking op het gebied van informatie en automatisering tussen de waterschappen en de andere overheden die actief zijn in de watersector en helpt daarbij in de digitale transformatie van de waterschappen. Doelstelling is het robuuster maken van de waterschappen als moderne overheid. Alleen doen is in deze tijden geen optie meer.

Financieel belang
In de begroting 2026 van het Waterschapshuis is onze bijdrage op € 2,2 miljoen vastgesteld.

Bestuurlijk belang
Eén lid (A. Mollema) en een plaatsvervangend lid in het algemeen bestuur.

Financiële kerncijfers

(bedragen x € 1)

Omschrijving	2024	2025
Eigen vermogen	0	0
Vreemd vermogen	15.108.053	24.862.153
Resultaat	0	0

Risico's
Per 1 januari 2015 worden programma/projectspecifieke risico's door de deelnemers aan het betreffende programma/project gedragen. Dit betreft het zogenaamde 'loden deur' principe. Naast projectspecifieke risico's zijn er ook programmaoverstijgende risico's die het geheel van het Waterschapshuis betreffen. Voorbeelden hiervan zijn het risico van uittreding van een waterschap, en de invulling van projectcapaciteit. Op grond van art. 41 van de Gemeenschappelijke regeling zullen de waterschappen er zorg voor dragen dat het Waterschapshuis te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan de verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen.

Overige informatie
Het Waterschapshuis is opgebouwd uit een algemeen deel, de bedrijfsvoering, waarvan de kosten door alle deelnemers worden gedeeld. Daarnaast is met het vaststellen Strategienota Digitale Transformatie Waterschappen in juni 2024 afgesproken dat we op een aantal thema's collectief gaan samenwerken, te weten Informatieveiligheid & Privacy, Wet- en Regelgeving, Data & Ethiek, Architectuur & Standaarden en op Innovatie & Transformatie (middels het ontwikkelthema waterschappen).
Deelname aan projecten is facultatief. Het Waterschapshuis bestaat uit een vaste kern van medewerkers, die zorgt voor instandhouding. Daarnaast is er een flexibele schil van medewerkers voor de invulling van de programma's en projecten. Elk waterschap wordt geacht hier capaciteit te leveren, zodat de kennis van de waterschappen komt. Om vraag en aanbod beter op elkaar af te stemmen, is besloten om vanuit een strategisch meerjarenprogramma te werken. Vanuit een samenhang worden projecten gebundeld tot programma's. Hierdoor ontstaat een steeds intensievere afstemming met de waterschappen over de langere termijn en worden er steeds minder opdrachten per project afgesloten maar steeds vaker per programma. Hierdoor verschuift ook de besluitvorming (opdrachten), rapportage en verantwoording op, van het niveau van een afzonderlijk project, naar het niveau van programma's.

Relatie met programma
Bestuur en Organisatie

Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB)
Algemeen (rechtsvorm, vestigingsplaats en ingangsdatum)
Naamloze vennootschap / Den Haag / 05-05-1954

Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)
De Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB) is een financiële dienstverlener die zich met haar diensten exclusief richt op de Nederlandse publieke sector. De klanten van de NWB zijn decentrale overheden (waterschappen, gemeenten en provincies) en instellingen onder garantie van (decentrale) overheden. Dit betreft voornamelijk instellingen voor sociale volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en activiteiten op het gebied van water en milieu.

Financieel belang
Onze deelneming in deze AAA-bank is opgebouwd uit 1.893 (van de 50.478) aandelen A van nominaal € 115 en 143 (van de 8.511) aandelen B van nominaal € 460 (waarvan 25% volgestort) van de NWB.

Bestuurlijk belang
Het recht bestaat de Algemene Vergadering van Aandeelhouders te bezoeken.

Financiële kerncijfers

(bedragen x € 1)		
Omschrijving	2024	2025
Eigen vermogen	2.094.000.000	2.157.000.000
Vreemd vermogen	76.674.000.000	70.711.000.000
Resultaat	94.000.000	113.000.000

Risico's
Er zijn geen risico's.

Overige informatie
Op 28 mei 2026 is in de Buitengewone Algemene Vergadering van de NWB besloten om de statuten op 3 punten te wijzigen. Ten eerste zijn de statuten aangepast aan het wettelijk verplichte structuurregime, aangezien de NWB sinds 2022 aan de hiervoor geldende criteria voldoet. Ten tweede is de doelomschrijving verduidelijkt, zodat expliciet wordt vastgelegd dat financiering aan private rechtspersonen mogelijk is wanneer deze bijdraagt aan een publiek belang en voldoende publieke borging kent. Ten derde wordt de mogelijkheid opgenomen om, zodra de wet dit toestaat, aandeelhoudersvergaderingen volledig digitaal te houden.

De wijzigingen zijn voornamelijk technisch en juridisch van aard en beogen de statuten in lijn te brengen met de wettelijke ontwikkelingen, de bestaande praktijk en toekomstige governancebehoeften van de bank.

Relatie met programma
Algemene dekkingsmiddelen

Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW)
Algemeen (rechtsvorm, vestigingsplaats en ingangsdatum)
Gemeenschappelijke regeling / Klaaswaal / 01-01-2005

Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)
De uitvoering van de belastingheffing en invordering van de waterschapsbelastingen is ondergebracht bij de gemeenschappelijke regeling SVHW.

Financieel belang
In 2025 is besloten om de opbrengst voor invorderingskosten buiten de exploitatie van SVHW aan de deelnemers af te dragen. Om de exploitatie sluitend te krijgen is hiervoor de deelnemersbijdrage verhoogd. Per saldo is dit voor de deelnemers budgettair neutraal verlopen. Dit betekent dat de deelnemersbijdrage voor 2026 € 6,0 miljoen is en dat aan te ontvangen invorderingskosten een bedrag is geraamd van € 1,4 miljoen (de bijdragen voor 2027 worden geraamd op respectievelijk € 6,3 en € 1,4 miljoen). De Verenigde Vergadering heeft in juni 2026 bij SVHW aangegeven te willen werken met een kosteloze herinnering naar belastingbetalers. Hierdoor daalt de opbrengst invorderingskosten met ongeveer € 0,8 miljoen naar € 0,6 miljoen.

Bestuurlijk belang
Vanwege de toetreding van de gemeente Geertruidenberg per 1 januari 2025 is de Gemeenschappelijke Regeling SVHW 2023 aangepast. Per 1 januari 2025 is deze 3e wijziging van kracht. Er zijn nu 16 leden: 14 leden van de gemeentelijke deelnemers en 2 leden voor het waterschap Hollandse Delta. Het aantal stemmen van het dagelijks bestuur van het waterschap Hollandse Delta wordt gewijzigd in 8 stemmen (waren 7 stemmen). De overige deelnemers behouden 1 stem. Het minimaal aantal benodigde deelnemers om de vergadering van het Algemeen Bestuur te openen wordt 10. De stemverhouding in het Algemeen Bestuur is 8 stemmen voor waterschap Hollandse Delta op een totaal van 22. Dit komt overeen met een percentage van 36,4% van de stemmen.

Financiële kerncijfers

(bedragen x € 1)		
Omschrijving	2024	2025
Eigen vermogen	3.355.000	3.290.000
Vreemd vermogen	29.835.000	35.670.000
Resultaat	2.526.000	2.476.000

Risico's
Externe factoren, zoals het aantal bezwaren, kunnen invloed hebben op de ontwikkeling van onze deelnemersbijdrage aan SVHW. Op de beheersing van SVHW vindt actief controle en sturing plaats, zowel ambtelijk als bestuurlijk.

Relatie met programma
Algemene dekkingsmiddelen

Unie van Waterschappen
Algemeen (rechtsvorm, vestigingsplaats en ingangsdatum)
Vereniging / Den Haag / 01-01-1927

Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)
De Nederlandse waterschappen zijn verenigd in de Unie van Waterschappen (UvW). De UvW behartigt de belangen van de waterschappen en zorgt voor kennisuitwisseling en samenwerking tussen de waterschappen. De UvW treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de regering, internationale instanties, de rijksoverheid en organisaties als het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. De UvW neemt deel in veel overleg- en adviesorganen en is betrokken bij de ontwikkeling van het rijksbeleid, regelgeving en beleidsnota's voor waterbeheer. De UvW neemt ook het initiatief zelf onderwerpen op de politieke agenda te zetten.

De UvW opereert op basis van de volgende visie:
• De UvW wil leidend zijn in de strategische discussie over regionaal waterbeheer, in zowel nationale als internationale context, met als doel: duurzaam waterbeheer.
• De UvW is een inspirerende gesprekspartner over regionaal waterbeheer en dus aanwezig op plekken waar belangrijke besluiten worden genomen.
• De UvW excelleert in strategisch netwerken, speelt adequaat in op veranderingen, neemt initiatieven, is communicatief in het inspireren en verbinden en kent de 'ins en outs' van de Haagse en Brusselse politiek.

Het Uniebureau anticipeert op veranderende wensen van waterschappen, veranderende maatschappelijke vraagstukken en toenemende internationalisering. De beoogde proactieve inzet van het Uniebureau, als ondersteuner van het bestuur, wordt bereikt met een organisatiestructuur die op samenwerking is gericht.

Financieel belang
Jaarlijks betaalt waterschap Hollandse Delta contributie aan de UvW. De bijdrage voor 2026 was circa € 0,9 miljoen. Voor 2027 verwachten we, op basis van de Kadernota 2027 van de UvW, een bijdrage van ruim € 1,0 miljoen.

Bestuurlijk belang
Het hoogste orgaan van de UvW is de ledenvergadering. In de ledenvergadering hebben de voorzitters van alle waterschappen zitting. De ledenvergadering vergadert 4 keer per jaar. Uit de ledenvergadering worden de leden van het bestuur gekozen. Formele besluitvorming vindt plaats in

het bestuur en in de ledenvergadering.

Per beleidsterrein is een bestuurlijke Uniecommissie waarin de portefeuillehouders van alle waterschappen zitting hebben. Per beleidsterrein wordt in de commissie het beleid van de UvW voorbereid en deels vastgesteld. De bestuurlijke commissies worden geadviseerd door ambtelijke werkgroepen. Hierin heeft een beperkt aantal waterschapsmedewerkers zitting.

Financiële kerncijfers

(bedragen x € 1)		
Omschrijving	2024	2025
Eigen vermogen	2.589.009	2.330.085
Vreemd vermogen	23.959.486	24.960.783
Resultaat	410.771	-258.925

Risico's
In 2016 heeft de NWB een kredietfaciliteit verstrekt aan de UvW ter grootte van € 2,0 miljoen. Alle leden van de UvW, met uitzondering van Hoogheemraadschap van Delfland, staan garant voor de juiste nakoming van de verplichting tot betaling van al hetgeen de NWB Bank van de UvW dan wel haar rechtsopvolger onder algemene titel te vorderen heeft of zal hebben. Tot op heden heeft de UvW van deze kredietfaciliteit nog geen gebruik hoeven maken.

In 2017 heeft de NWB een geldlening verstrekt aan de UvW onder borgstelling van alle waterschappen. Deze borgstelling is verdeeld onder de waterschappen op basis van de belastingopbrengst 2016. Voor waterschap Hollandse Delta betekent dit een borgstelling van 5,8% van de lening van € 6,01 miljoen. Eind 2025 was de hoogte van de verstrekte geldlening nog circa € 3,8 miljoen. De looptijd van deze lening is ingegaan in mei 2017 en loopt tot en met mei 2042.

Relatie met programma
Bestuur en Organisatie

Vereniging Zuid-Hollandse Waterschappen (VZHW)
Algemeen (rechtsvorm, vestigingsplaats en ingangsdatum)
Vereniging / Rotterdam / 22-12-1910

Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)
De Vereniging Zuid-Hollandse Waterschappen behartigt de belangen van de waterschappen in het algemeen, en in het bijzonder die van de waterschappen die geheel of gedeeltelijk in de provincie Zuid-Holland liggen. De vereniging doet alles wat in het belang is of kan zijn voor een goede taakuitoefening door de aangesloten waterschappen. De volgende waterschappen zijn aangesloten: Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden,

Hoogheemraadschap van Rijnland, Hoogheemraadschap van Delfland, Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, waterschap Hollandse Delta, waterschap Rivierenland en waterschap Amstel, Gooi en Vecht.

De Vereniging van Zuid-Hollandse Waterschappen brengt de waterschapbestuurders samen in overleggen om hun waterschapsbelangen en -taken af te stemmen en om in gezamenlijkheid standpunten en ideeën te ontwikkelen om burgers, partners en overheden tegemoet te kunnen treden. In dit kader zijn er afzonderlijke samenkomsten van de dijkgraven en de vakportefeuillehouders.

Financieel belang
De bijdrage voor 2026 bedroeg € 790. Voor 2027 is de bijdrage nog niet bekend.

Bestuurlijk belang
Er worden 4 vergaderingen per jaar gehouden. Daarnaast wordt regelmatig overlegd met de Gedeputeerde Water van de provincie Zuid-Holland en de hoofdingenieur-directeur van Rijkswaterstaat West-Nederland-Zuid.

Financiële kerncijfers
(bedragen x € 1)

Omschrijving	2024	2025
Eigen vermogen	9.462	n.n.b.
Vreemd vermogen	0	n.n.b.
Resultaat	-2.589	n.n.b.

Risico's
Geen risico's.

Relatie met programma
Bestuur en Organisatie

Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009/ N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland (deel A)
Algemeen (rechtsvorm, vestigingsplaats en ingangsdatum)
Gemeenschappelijke regeling / Rotterdam / 01-01-2010

Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)
Hoogheemraadschap van Rijnland, waterschap Hollandse Delta, waterschap Rivierenland, Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en Hoogheemraadschap van Delfland zijn een gemeenschappelijke regeling aangegaan onder de naam Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 met als doel het resterende slib uit het zuiveringsproces adequaat te verwerken.

Na de verwerving van nieuwe aandelen B van N.V. HVC zijn medio 2022 waterschap Amstel, Gooi en Vecht, waterschap Zuiderzeeland en Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier tot deze GR toegetreden.

Financieel belang
De deelnemende waterschappen hebben de samenwerking gezocht voor de verwerking van slib. Na toetreding van 3 nieuwe waterschappen bezitten de waterschappen gezamenlijk 683 aandelen (dit is een belang van circa 16% in N.V. HVC). Dit belang is overgedragen aan de GR Slibverwerking 2009. Deze ziet toe op de verwerking van het zuiveringsslib door N.V. HVC.
Voor 2026 is de bijdrage voor de kosten van het secretariaat begroot op € 0,01 miljoen (1/8 deel van de totale kosten).

Bestuurlijk belang
Eén lid (A. Mollema) in het algemeen bestuur.

Financiële kerncijfers

(bedragen x € 1)		
Omschrijving	2024	2025
Eigen vermogen	31.043	31.043
Vreemd vermogen	39.647	32.942
Resultaat	0	0

Risico's
Er zijn geen risico's.

Overige informatie
De financiële ondersteuning is vanaf 2024 bij Rijnland ondergebracht, de juridische ondersteuning wordt geleverd door Delfland. De gemaakte kosten worden gelijk verdeeld over de 8 aandeelhoudende waterschappen.

Juli 2021 is ingestemd met een investering in een nieuwe slibdrooginstallatie voor het slib van de 3 nieuwe waterschappen. Deze installatie in Alkmaar is in maart 2026 opgestart. In september 2026 is de installatie nog niet volledig in bedrijf.

Relatie met programma
Waterketen

Indirect verbonden partijen

Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009/ N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland (deel B)
Algemeen (rechtsvorm, vestigingsplaats en ingangsdatum)
Naamloze vennootschap / Alkmaar / 01-01-2010

Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)
HVC is verantwoordelijk voor het duurzaam afvalbeheer van haar aandeelhouders (gemeenten en waterschappen). Daarnaast produceert HVC duurzame energie. Deze wordt geleverd aan gemeenten, waterschappen, bedrijven en particulieren.

Financieel belang
Gezamenlijk bezitten de volgende partijen 683 aandelen van N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland (HVC): Hoogheemraadschap van Rijnland, waterschap Hollandse Delta, waterschap Rivierenland, Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, Hoogheemraadschap van Delfland, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, waterschap Amstel, Gooi en Vecht en waterschap Zuiderzeeland. Dit is een belang van circa 16%. Deze aandelen zijn in beheer van de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009. Deze ziet toe op de verwerking van het zuiveringsslib door HVC.
Voor 2027 is de garantstellingsprovisie begroot op € 0,2 miljoen.

Bestuurlijk belang
Waterschap Hollandse Delta heeft geen direct bestuurlijk belang in N.V. HVC. De GR Slibverwerking is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van N.V. HVC.

Financiële kerncijfers

(bedragen x € 1)		
Omschrijving	2024	2025
Eigen vermogen	257.583.000	277.924.000
Vreemd vermogen	966.359.000	1.031.417.000
Resultaat	24.527.000	20.450.000

Risico's
De Zuid-Hollandse waterschappen hebben via de GR Slibverwerking 2009 hun voormalige belangen in DRSH Zuiveringsslib NV ondergebracht bij HVC. De waterschappen staan vanaf hun toetreding garant voor de financiering van de activiteiten die HVC voor de waterschappen uitvoert. De betrokken waterschappen zijn naar rato van de toegewezen aandelen aansprakelijk voor gegarandeerde geldleningen van in totaal € 110 miljoen (geraamde stand per 1 januari 2027, begroting 2027 GR Slibverwerking).
Ter compensatie ontvangen de waterschappen voor de gegarandeerde geldleningen van HVC jaarlijks een vergoeding van 1% van het garantstellingsbedrag via de gemeenschappelijke regeling.

Relatie met programma
Waterketen

Muskusrattenbestrijding (MRB)
Algemeen (rechtsvorm, vestigingsplaats en ingangsdatum)
Overeenkomst van kosten voor ‘gemene rekening’ / Niet van toepassing / 01-07-2011

Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)
De bestrijding van muskus- en beverratten is per 1 juli 2011 van rechtswege overgegaan van de provincies naar de waterschappen. In 2011 is in de Waterwet vastgelegd dat waterschappen zo goed mogelijk zorg moeten dragen voor het voorkomen van schade aan waterstaatswerken veroorzaakt door muskus- en beverratten.
De waterschappen Rijn en IJssel, Vallei en Veluwe, Rivierenland en Hollandse Delta hebben ervoor gekozen deze taak te laten uitvoeren door het samenwerkingsverband 'Muskusrattenbeheer Rivierenland'. Deze samenwerking is gestart op 1 januari 2012.
De verdeling van de kosten is: Rijn en IJssel (10,4%), Vallei en Veluwe (18,2%), Rivierenland (47,5%) en Hollandse Delta (23,9%). De organisatie en uitvoering is ondergebracht bij waterschap Rivierenland.

Aanvullend op de oorspronkelijke doelstelling van de muskusrattenbestrijding, is er op 14 juni 2019 in de ledenvergadering van de Unie van Waterschappen unaniem besloten om met vereende krachten de populatie muskusratten terug te dringen tot aan de landsgrens in een periode van 10 tot 15 jaar. Dit heeft effect op de kosten; de waterschappen die muskusratten bestrijden langs de landsgrenzen dragen relatief hogere kosten dan andere waterschappen. Dat komt doordat vanuit Duitsland muskusratten ons land binnen blijven komen en daar dus altijd bestrijding nodig zal zijn. Daarom is op 24 juni 2022 door de Unie van Waterschappen besloten tot een solidariteitsfinanciering om de extra kosten gezamenlijk te dragen.

Per 1 januari 2025 is de overeenkomst van kosten voor 'gemene rekening' uitgebreid, zodat onder de overeenkomst ook inzet kan worden gepleegd ten aanzien van het voorkomen van schade en overlast aan waterstaatswerken door bevers, dassen, exotische planten en dieren en andere plaagsoorten.

Financieel belang
Voor de muskusrattenbestrijding is in de begroting 2027 een bedrag van € 2,7 miljoen opgenomen, waarvan € 2,5 miljoen voor de landelijke kosten en € 0,2 miljoen voor de solidariteitsfinanciering.

Bestuurlijk belang
Eén lid (C. Rijsdijk) neemt deel aan het bestuurlijk overleg.

Financiële kerncijfers
(bedragen x € 1)

Omschrijving	2025	2026
Eigen vermogen	0	n.n.b.
Vreemd vermogen	0	n.n.b.
Resultaat	0	n.n.b.

Risico's
De kostenverdeling is als volgt: Rijn en IJssel (10,4%), Vallei en Veluwe (18,2%), Rivierenland (47,5%) en Hollandse Delta (23,9%). De organisatie en uitvoering is ondergebracht bij waterschap Rivierenland. De genoemde percentages worden toegepast op de door waterschap Rivierenland daadwerkelijk te dragen kosten en de financiële gevolgen van risico's.

Overige informatie
Financieel verrekenmodel
1. Waterschap Rivierenland stelt voor de kosten van de werkzaamheden, genoemd in artikel 3 van deze overeenkomst voor gemene rekening, vooraf jaarlijks een begroting op.
2. De te verrekenen kosten vloeien voort uit de jaarrekening van waterschap Rivierenland.
3. Het bepaalde in dit artikel is van toepassing bij het vaststellen van de financiële verhoudingen tussen de waterschappen in geval van verrekening van de kosten die met deze overeenkomst zijn gemoeid, en in geval van het opstellen van een liquidatieplan bij opzegging of beëindiging van de overeenkomst.
4. De waterschappen nemen als volgt deel:
a. waterschap Rijn en IJssel voor 10,4%,
b. waterschap Vallei en Veluwe voor 18,2%,
c. waterschap Hollandse Delta voor 23,9%,
d. waterschap Rivierenland voor 47,5%.

Relatie met programma
Waterveiligheid

STOWA
Algemeen (rechtsvorm, vestigingsplaats en ingangsdatum)
Stichting / Den Haag (statutair) / 13-09-1971

Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)
STOWA ontwikkelt, vergaart en verspreidt kennis die nodig is om de opgaven van de regionale waterbeheerders goed uit te voeren.
Financieel belang
De bijdrage voor 2027 bedraagt € 0,6 miljoen.

Bestuurlijk belang
Eén lid (F. van Oorschot) neemt deel aan het bestuurlijk overleg.

Financiële kerncijfers
(bedragen x € 1)

Omschrijving	2025	2026
Eigen vermogen	11.370.405	n.n.b.
Vreemd vermogen	9.210.438	n.n.b.
Resultaat	0	n.n.b.

Risico's
Er zijn geen risico's.

Overige informatie
Enkele onderwerpen, die momenteel vanuit STOWA worden opgepakt, gestimuleerd of ondersteund:
- Ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid (Energie- en grondstoffenfabriek, Platform Water en Energie).
- Integrale oplossingen in de waterketen (bijv. medicijnresten, Expertgroep Waterfabriek).
- Innovatie in de waterveiligheid (o.a. meerlaagsveiligheid, dijken op veen).
- Innovatie in het waterbeheer (flexibel peilbeheer, visvriendelijke gemalen).
- Zorgplicht waterkeringen.
- Ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid (o.a. onderzoek naar haalbaarheid van zon op dijken en aquathermie, technologieontwikkeling op het gebied van terugwinnen energie en grondstoffen uit afvalwater).
- Ontwikkelingen rond de verwijdering van medicijnresten (Innovatie Programma Microverontreinigingen).
- Ontwikkelingen rond pfas in influent, effluent en slib.
- Verdrogingsbestrijding en beschikbaarheid van zoet water (Aquaconnect).
- Zuivering van de toekomst.

- Gevolgen van de implementatie van de nieuwe richtlijn stedelijk afvalwater.
- Aanwijzen, normeren, toetsen en verbeteren waterveiligheid.
- Realiseren ecologische waterkwaliteitsdoelen (KRW).
- Nieuwe stoffen.

Relatie met programma
Waterveiligheid, Water, Waterketen en Bestuur en Organisatie

Lijst van begrippen en afkortingen

Afkorting	Verklaring
ALM	Asset Lifecycle Management
Appa	Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
BBL	Beroeps begeleidende leerweg
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BR	Bestemmingsreserve
cao	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CBW	Cyberbeveiligingswet
CMK	Compenserende Maatregelen Kierbesluit
CO2	Koolstofdioxide
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek
D&H	Dijkgraaf en heemraden
DAW	Deltaplan Agrarisch Waterbeheer
DPRA	Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie
EMU	Europese Monetaire Unie/Economische en Monetaire Unie
Fido	Financiering decentrale overheden
fte	Fulltime-equivalent
GOS	Goeree-Overflakkee en Spijkenisse
GR Slibverwerking	Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009
HVC	Huisvuilcentrale
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
KRW	Kaderrichtlijn Water
LMS	LeerManagementSysteem
NOVEX	Nationale OmgevingsVisie Executiekracht
NWB	De Nederlandse Waterschapsbank N.V.
pfas	Poly- en perfluoralkylstoffen
RKC	Rekenkamer commissie
RSA	Richtlijn Stedelijk Afvalwater
RVU	Regeling Vervroegd Uittreden
rwzi	Rioolwaterzuiveringsinstallatie

Afkorting	Verklaring
STOWA	Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer
SVHW	Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling
TA	Technische Automatisering
UvW	Unie van Waterschappen
v.e.	Vervuilingseenheden
Vrz	Voorziening
VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
VV	Verenigde Vergadering
VZHW	Vereniging van Zuid-Hollandse Waterschappen
WHW	Wet Herverdeling Wegenbeheer
Woo	Wet open overheid
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
WSHD	Waterschap Hollandse Delta
WWKE	Wet weerbaarheid kritieke entiteiten

waterschap
Hollandse
Delta

Programmabegroting 2027
Bijlage investeringen

Foto: Reijerpark, Ridderkerk

Inhoudsopgave

Algemeen 3
Investeringsuitgaven 2027-2031 4
Nieuwe investeringen 7
Waterveiligheid 8
Voldoende en Schoon Water 9
Waterketen 12
Wegen 15
Bestuur en Organisatie 16
Bijstellingen 17
Waterveiligheid 18
Voldoende en Schoon Water 19
Waterketen 21
Wegen 22
Bestuur en Organisatie 23
Verloop investeringsuitgaven 24
Financiële consequenties in de meerjarenbegroting 28
Lijst investeringen met status in voorbereiding 29
Waterveiligheid 30
Voldoende en Schoon Water 31
Waterketen 34
Wegen 36
Bestuur en Organisatie 37

Algemeen

De bijlage Investeringen bevat een geactualiseerd overzicht van onze investeringsportefeuille. De opgenomen gegevens geven de stand van zaken weer per 20 mei 2026. Vervolgens heeft het directieteam voor de zomer een nadere beoordeling uitgevoerd van de praktische haalbaarheid van het investeringsvolume per jaar. Op basis van deze beoordeling is bij de jaarschijven een aanvullende kortingsregel opgenomen, gericht op het realiseren van een haalbare realisatiegraad binnen de uitvoeringscapaciteit 2027.

In de tabellen met de individuele investeringen is in kolom 'M' aangegeven welke investeringen voor het vrijmaken gemandateerd blijven aan de Verenigde Vergadering en welke aan het college van dijkgraaf en heemraden worden gemandateerd. Met het instellen van de Strategische Investeringsagenda is op basis van een aantal criteria bepaald welke investeringen strategisch zijn en welke niet. Deze criteria en de daaruit volgende lijst met strategische investeringen zijn vastgesteld in de Verenigde Vergadering van april 2025 (iBabs 1419). Het mandaat voor het vrijmaken van de strategische investeringen (S) ligt bij de Verenigde Vergadering. De criteria voor een strategische investering zijn als volgt geformuleerd, waarbij een investering niet aan alle criteria hoeft te voldoen om strategisch te kunnen zijn:

- *Doelrealisatie*: de investering draagt bij aan het realiseren van 1 of meerdere strategische doelen.
- *Programmatische schaalgrootte*: het investeringsproject is van groot belang voor het hele programma of overstijgt dat zelfs.
- *Meerjarige ontwikkelingen*: het investeringsproject heeft een doorlooptijd van meerdere jaren, meestal tot in de volgende bestuursperioden.
- *Maatschappelijke impact*: de projectinvestering heeft een grote maatschappelijke impact. Dit kan op meerdere stakeholders betrekking hebben of een grote impact op 1 in het bijzonder.
- *Organisatorische impact*: de organisatorische impact van het project(resultaat) is groot en raakt meerdere afdelingen.
- *Risicoprofiel*: het (bestuurlijk) risicoprofiel is groot. Niet alleen voor de technische aspecten, maar ook naar andere aspecten zoals imago en/of klimaat en het niet halen van de vastgestelde doelstellingen. Hier ligt een relatie met de Bedrijfswaardenmatrix.
- *Bestuurlijke gevoeligheid*: de bestuurlijke gevoeligheid is groot, mede op basis van het maatschappelijke impact en het bestuurlijk risicoprofiel.
- *Financiële impact*: de financiële impact is groot, in samenhang met de schaalgrootte en organisatorische impact.

De investeringen die niet als strategisch zijn aangemerkt vallen daarmee automatisch binnen de categorie 'niet-strategische investeringen' (NS). Het vrijgeven van deze niet-strategische investeringen is door de Verenigde Vergadering gemandateerd aan het college, mits ze passen binnen de vastgestelde begroting.
In de bijlage investeringen wordt onder andere een toelichting gegeven op de investeringen die in voorbereiding zijn. Op de lopende investeringen wordt geen toelichting gegeven, aangezien deze projecten reeds geautoriseerd zijn.

Alle bedragen in de tabellen van deze Programmabegroting zijn afgerond (bedragen x € 1 miljoen). Dit leidt in enkele gevallen tot afrondingsverschillen.

Investeringsuitgaven 2027-2031

Investeringsportefeuille

(bedragen x € 1 mln.)

Programma	Bestaand	Nieuw	Bijstelling	Begroot
Waterveiligheid	232,8	0	-3,5	229,3
Voldoende en Schoon Water	1.013,6	92,7	-10,4	1.095,8
Waterketen	845,1	21,7	52,6	919,4
Wegen	124,2	24,1	25,9	174,2
Bestuur en Organisatie	9,4	0	0	9,4
Eindtotaal	**2.225,0**	**138,5**	**64,6**	**2.428,1**

Bovenstaande tabel toont de onderverdeling van de **totale investeringsportefeuille** naar programma.
De totale investeringsportefeuille bedraagt € 2.217,7 miljoen (bruto-investering € 2.428,1 miljoen -/- bijdragen en subsidies € 210,4 miljoen).
De wijzigingen ten opzichte van de gewijzigde begroting 2026 betreffen:

- € 137,0 miljoen aan nieuwe investeringen (bruto-investering € 138,5 miljoen -/- bijdragen en subsidies € 1,5 miljoen).
- € 67,1 miljoen bijstelling van investeringen (bruto-investering € 64,6 miljoen -/- bijdragen en subsidies € 2,5 miljoen (negatief)) als gevolg van de laatst beschikbare ramingen of inschattingen.

Verwachte investeringsuitgaven

(bedragen x € 1 mln.)

Programma	Bruto 2026	Bruto 2027	Bruto 2028	Bruto 2029	Bruto 2030	Bruto 2031
Investeringsuitgaven	**125,3**	**182,8**	**186,0**	**199,1**	**182,7**	**169,0**
Waterveiligheid	19,1	0,8	2,3	3,7	7,4	11,4
Voldoende en Schoon Water	22,8	42,1	20,2	45,0	60,9	51,2
Waterketen	55,4	110,4	132,6	129,1	92,2	84,9
Wegen	26,1	28,1	28,2	21,4	22,2	21,5
Bestuur en Organisatie	2,0	1,3	2,7	0	0	0
Correctie	**0**	**-32,0**	**-11,0**	**0**	**37,3**	**51,0**
Onzekerheid Voldoende en Schoon Water	0	-10,0	-1,0	0	0	0
Onzekerheid Waterketen	0	-22,0	-10,0	0	0	0
Nog te specificeren investeringen	0	0	0	0	37,3	51,0
Totaal investeringsuitgaven na correctie	**125,3**	**150,8**	**175,0**	**199,1**	**220,0**	**220,0**

Bovenstaande tabel bevat het inzicht in de verwachte uitgaven (bruto-investering) van de investeringen in voorbereiding en de lopende investeringen per jaar voor de planperiode van de Programmabegroting 2027.
Van onze huidige investeringsportefeuille is tot en met 2025 al € 80,9 miljoen gerealiseerd. Na actualisatie, inclusief nieuwe investeringen en doorgevoerde bijstellingen, verwachten wij na 2031 nog € 1.302,9 miljoen aan uitgaven. Gezamenlijk komt dit neer op een totaal investeringsvolume van € 2.428,1 miljoen. Wij merken daarbij op dat de investeringen ook na 2031 blijven doorlopen.
De correctie van de jaren 2027 en 2028 vloeit voort uit een toetsing op haalbaarheid. De programmering voor 2030 en 2031 is nog niet volledig uitgewerkt op het niveau van individuele projecten. Diverse investeringen bevinden zich nog in de initiatief- of verkenningsfase, waardoor aanvullende besluitvorming vereist is voordat we een nadere concretisering kunnen opnemen. Het in deze begroting opgenomen investeringsvolume van € 2.428,1 miljoen is exclusief de financiële gevolgen van deze nog niet uitgewerkte investeringen en de daarmee samenhangende bijstellingen.
Bij het opstellen van de begroting was al een voorstel in voorbereiding voor de lopende investering ALM GOS. Dit voorstel zal separaat worden behandeld door de Verenigde Vergadering. De financiële effecten zijn waar mogelijk verwerkt in de begroting.

Investeringsuitgaven (bruto investering) 2027

(bedragen x € 1 mln.)

Programma	In voorbereiding	Lopend
Investeringsuitgaven	**51,8**	**131,1**
Waterveiligheid	0,8	0
Voldoende en Schoon Water	9,7	32,5
Waterketen	21,7	88,8
Wegen	18,5	9,6
Bestuur en Organisatie	1,1	0,3
Correctie	**-32,0**	**0**
Onzekerheid Voldoende en Schoon Water	-10,0	0
Onzekerheid Waterketen	-22,0	0
Nog te specificeren investeringen	0	0
Totaal investeringsuitgaven na correctie	**19,8**	**131,1**

Nieuwe investeringen

Ten opzichte van de gewijzigde begroting 2026 voegen we € 137,0 miljoen aan nieuwe investeringen. De verdeling van de nieuwe **bruto**-investeringsuitgaven over de jaren wordt weergegeven in de onderstaande tabel.

(bedragen x € 1 mln.)

Programma	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030	Begroot 2031	Begroot na 2031
Waterveiligheid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0,0
Voldoende en Schoon Water	0,7	4,0	5,8	9,4	24,1	16,2	32,5
Waterketen	0,0	0,0	0,4	2,0	1,5	1,7	16,1
Wegen	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	18,8	4,9
Bestuur en Organisatie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0,0
Totaal	**0,7**	**4,0**	**6,6**	**11,4**	**25,6**	**36,7**	**53,5**

Waterveiligheid

Het programma Waterveiligheid heeft geen nieuwe investeringen.

Voldoende en Schoon Water

Nieuwe investeringen

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	M	Jaar van aanvang	Jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7103100433 GOVP_Aanleg natuurvriendelijke oevers	NS	2028	2030	0	0	0
7103100434 WSHD_SGBP-4_Aanplant NVO en vraatbescherming	S	2028	2030	2,1	0	2,1
7103100437 WSHD_SGBP-4_Vergroten waterdiepte	S	2028	2033	4,6	0	4,6
7103100438 GO_Uitvoeringsmaatregelen Zuiderdiep en Havenkanalen	S	2038	2040	2,0	0	2,0
7103100440 WSHD_SGBP-4_Aanleg robuuste watergangen	S	2028	2033	2,2	0	2,2
7103100441 IJSDO_Aanleg natuurvriendelijke oevers*	NS	2027	2028	0	0	0
7103300193 VP_Nieuwbouw gemaal Gorzeman	S	2030	2032	25,0	0	25,0
7103300194 VP_Renovatie Voornse sluis *	NS	2026	2027	2,2	0	2,2
7103300195 WSHD_Noodmiddelen deel 3	NS	2027	2028	1,6	0	1,6
7103300207 VP_Renovatie gemaal Trouw	NS	2028	2030	9,0	0	9,0
7103300209 VP_Optimalisatie inlaatvoorziening Bernisse	S	2030	2032	13,0	0	13,0
7103300210 WSHD_Vervangingsinvestering Watersystemen 2027	NS	2027	2028	4,0	0	4,0
7103300211 WSHD_Vervangingsinvestering Watersystemen 2028	NS	2028	2029	9,0	0	9,0
7103300212 WSHD_Vervangingsinvestering Watersystemen 2031	NS	2031	2032	6,0	0	6,0
7103300213 WSHD_Vervangingsinvestering Watersystemen 2030	NS	2030	2031	6,0	0	6,0
7103300214 WSHD_Vervangingsinvestering Watersystemen 2029	NS	2029	2030	6,0	0	6,0
Totaal				**92,7**	**0**	**92,7**

Toelichting
7103100433 GOVP_Aanleg natuurvriendelijke oevers
Met deze investering richten we een aantal aangekochte percelen opnieuw in, zodat de waterbergende capaciteit en de waterkwaliteit worden verbeterd. Deze maatregelen volgen uit de watergebiedsplannen Flakkee Oosthoek en Voorne Oost.
7103100434 WSHD_SGBP-4_Aanplant NVO en vraatbescherming
Deze SGBP-4 maatregel ten behoeve van de KRW betreft het aanplanten van natuurvriendelijke oevers (NVO) en het aanbrengen van vraatbescherming om een habitat te creëren waar planten en dieren kunnen leven.

Toelichting
7103100437 WSHD_SGBP-4_Vergroten waterdiepte
Deze SGBP-4 maatregel ten behoeve van de KRW omvat het vergroten van de waterdiepte. Hiermee ontstaat een groter volume water, wat zorgt voor een grotere bufferende capaciteit van het water.
7103100438 GO_Uitvoeringsmaatregelen Zuiderdiep en Havenkanalen
Het uitvoeren van dit traject omvat meerdere doelen: het uitvoeren van KRW maatregelen, het uitvoeren van de maatregelen om de vismigratie van en naar het Zuiderdiep te bevorderen, de realisatie van een duurzaam en toekomstbestendig watersysteem voor het Zuiderdiep en de havenkanalen en het faciliteren van de functie van de aanliggende natuurgebieden/Natura2000 gebieden.
7103100440 WSHD_SGBP-4_Aanleg robuuste watergangen
In de Verenigde Vergadering van april 2026 is een motie aangenomen om ook het verbreden van de watergangen toe te voegen als KRW-maatregel in het SGBP-4. De mogelijkheden en omvang van het werk moeten nog nader worden bepaald.
7103100441 IJSDO_Aanleg natuurvriendelijke oevers*
In Ridderkerk en Dordrecht worden natuurvriendelijke oevers aangelegd om aan de KRW-doelstelling uit stroomgebiedsbeheerplan 3 en de wateropgave uit watergebiedsplan IJsselmonde Noordoost te voldoen. Deze investering is ten tijde van het opstellen van de begroting vrijgemaakt.
7103300193 VP_Nieuwbouw gemaal Gorzeman
Gemaal Gorzeman is onvoldoende bedrijfszeker (storingsgevoelig) maar is van groot belang voor de waterafvoer van Voorne. In 2026 is gestart met het uitwerken van een variantenstudie voor het realiseren van een bemalingssituatie die toekomstbestendig is. Gemaal Gorzeman moet worden gerenoveerd of nieuw gebouwd. Bij nieuwbouw is het een optie de noodzakelijke bemalingscapaciteit te splitsen over 2 locaties.
7103300194 VP_Renovatie Voornse sluis*
Met de renovatie van de sluis wordt de bedrijfszekerheid hersteld en zal het aantal storingen afnemen. Daarnaast wordt de Arbo veiligheid van dit object verbeterd, zodat deze veilig te bedienen is en voldoet aan de wettelijke eisen. Deze investering is ten tijde van het opstellen van de begroting vrijgemaakt.
7103300195 WSHD_Noodmiddelen deel 3
In het kader van weerbaarheid worden er 3 tijdelijke pompinstallaties en 3 noodstroomaggregaten aangeschaft.
7103300207 VP_Renovatie gemaal Trouw
Gemaal Trouw is cruciaal voor de afvoer van het gebied ten westen van het Kanaal door Voorne. Een aantal onderdelen van het gemaal zijn aan het einde van hun levensduur en bij de inspectie zijn gebreken geconstateerd. Bovendien moet de capaciteit worden vergroot, waarbij de pompen worden

Toelichting
hersteld of vervangen. Daarnaast moet het gemaal tweezijdig vispasseerbaar worden gemaakt. Er zal worden onderzocht of de benodigde maatregelen leiden tot een renovatie of dat nieuwbouw van het gemaal nodig is.
7103300209 VP_Optimalisatie inlaatvoorziening Bernisse
De zoetwatervoorziening van het Brielse Meer staat onder druk. Uit het onderzoeksprogramma van de Bernisse Commissie volgt dat het uitbreiden van de inlaatvoorziening via de Bernisse op korte termijn de meest haalbare en meest kosteneffectieve maatregel is om de aanvoercapaciteit te vergroten.
7103300210 WSHD_Vervangingsinvestering Watersystemen 2027
Jaarlijkse vervangingsinvestering voor kunstwerken en beschoeiingen.
7103300211 WSHD_Vervangingsinvestering Watersystemen 2028
Jaarlijkse vervangingsinvestering voor kunstwerken en beschoeiingen.
7103300212 WSHD_Vervangingsinvestering Watersystemen 2031
Jaarlijkse vervangingsinvestering voor kunstwerken en beschoeiingen.
7103300213 WSHD_Vervangingsinvestering Watersystemen 2030
Jaarlijkse vervangingsinvestering voor kunstwerken en beschoeiingen.
7103300214 WSHD_Vervangingsinvestering Watersystemen 2029
Jaarlijkse vervangingsinvestering voor kunstwerken en beschoeiingen.

Waterketen

Nieuwe investeringen

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	M	Jaar van aanvang	Jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7304000092 IJS_nieuwbouw_buffervoorziening Hoogvliet	NS	2030	2032	3,1	-1,6	1,6
7304100250 WSHD_Vervangingsinvestering Waterketen 2031	NS	2031	2032	15,0	0	15,0
7304100251 HW_ALM_ZE Piershil	S	2039	2044	0	0	0
7304100252 HW_ALM_ZE Numansdorp	S	2039	2044	0	0	0
7304100253 RZ_ALM_ ZE Rozenburg	S	2038	2043	0	0	0
7304100254 IJS_ALM_ZE Ridderkerk	S	2038	2043	0	0	0
7304100255 HW_ALM_ZE Strijen	S	2037	2042	0	0	0
7304100256 HW_ALM_ZE Oud-Beijerland	S	2037	2042	0	0	0
7304100257 VP_ALM_ZE Oostvoorne	S	2037	2042	0	0	0
7304100258 IJS_ALM_ZE Zwijndrecht	S	2036	2042	0	0	0
7304100259 IJS_ALM_ZE Barendrecht	S	2036	2041	0	0	0
7304100260 VP_ALM_ZE Hoogvliet	S	2030	2035	0	0	0
7304210066 VP_renovatie_Sliblijn Oostvoorne	NS	2028	2030	3,6	0	3,6
Totaal				**21,7**	**-1,6**	**20,2**

Toelichting
7304000092 IJS_nieuwbouw_buffervoorziening Hoogvliet
Het verzorgingsgebied van rwzi Hoogvliet kent een scala aan indirecte lozingen van veel (kleine) bedrijven die via het gemeentelijk stelsel afvoeren naar de rwzi. Het afvalwater is dus niet alleen huishoudelijk maar ook deels industrieel met een atypische samenstelling. Om procesverstoringen en calamiteiten als gevolg van toxische lozingen te voorkomen, plaatsen we onder gedeelde verantwoordelijkheid met de gemeente Rotterdam een buffervoorziening.
7304100250 WSHD_Vervangingsinvestering Waterketen 2031
Installatie-onderdelen van zuiveringen en rioolgemalen die aan het einde van de technische levensduur zijn, worden vervangen om hun functie te behouden.

Toelichting
7304100251 HW_ALM_ZE Piershil
Voor deze zuiveringskring zal een ALM-studie worden uitgevoerd om tot een voorkeursvariant te komen die vastgesteld zal worden door de Verenigde Vergadering. Uit de voorkeursvariant volgt de specifieke renovatie- en investeringsopgave voor de zuiveringskring. Programmering en uitvoering van deze opgave is een continu proces en zal de komende jaren dan ook doorlopend geactualiseerd en bijgesteld worden in de planning-en-controlcyclus.
7304100252 HW_ALM_ZE Numansdorp
Voor deze zuiveringskring zal een ALM-studie worden uitgevoerd om tot een voorkeursvariant te komen die vastgesteld zal worden door de Verenigde Vergadering. Uit de voorkeursvariant volgt de specifieke renovatie- en investeringsopgave voor de zuiveringskring. Programmering en uitvoering van deze opgave is een continu proces en zal de komende jaren dan ook doorlopend geactualiseerd en bijgesteld worden in de planning-en-controlcyclus.
7304100253 RZ_ALM_ ZE Rozenburg
Voor deze zuiveringskring zal een ALM-studie worden uitgevoerd om tot een voorkeursvariant te komen die vastgesteld zal worden door de Verenigde Vergadering. Uit de voorkeursvariant volgt de specifieke renovatie- en investeringsopgave voor de zuiveringskring. Programmering en uitvoering van deze opgave is een continu proces en zal de komende jaren dan ook doorlopend geactualiseerd en bijgesteld worden in de planning-en-controlcyclus.
7304100254 IJS_ALM_ZE Ridderkerk
Voor deze zuiveringskring zal een ALM-studie worden uitgevoerd om tot een voorkeursvariant te komen die vastgesteld zal worden door de Verenigde Vergadering. Uit de voorkeursvariant volgt de specifieke renovatie- en investeringsopgave voor de zuiveringskring. Programmering en uitvoering van deze opgave is een continu proces en zal de komende jaren dan ook doorlopend geactualiseerd en bijgesteld worden in de planning-en-controlcyclus.
7304100255 HW_ALM_ZE Strijen
Voor deze zuiveringskring zal een ALM-studie worden uitgevoerd om tot een voorkeursvariant te komen die vastgesteld zal worden door de Verenigde Vergadering. Uit de voorkeursvariant volgt de specifieke renovatie- en investeringsopgave voor de zuiveringskring. Programmering en uitvoering van deze opgave is een continu proces en zal de komende jaren dan ook doorlopend geactualiseerd en bijgesteld worden in de planning-en-controlcyclus.
7304100256 HW_ALM_ZE Oud-Beijerland
Voor deze zuiveringskring zal een ALM-studie worden uitgevoerd om tot een voorkeursvariant te komen die vastgesteld zal worden door de Verenigde Vergadering. Uit de voorkeursvariant volgt de specifieke renovatie- en investeringsopgave voor de zuiveringskring. Programmering en uitvoering van deze opgave is een continu proces en zal de komende jaren dan ook doorlopend geactualiseerd en bijgesteld worden in de planning-en-controlcyclus.
7304100257 VP_ALM_ZE Oostvoorne
Voor deze zuiveringskring zal een ALM studie worden uitgevoerd om tot een voorkeursvariant te komen die vastgesteld zal worden door de Verenigde Vergadering. Uit de voorkeursvariant volgt de specifieke renovatie- en investeringsopgave voor de zuiveringskring. Programmering en uitvoering van deze opgave is een continu proces en zal de komende jaren dan ook doorlopend geactualiseerd en bijgesteld worden in de planning-en-controlcyclus.

Toelichting
7304100258 IJS_ALM_ZE Zwijndrecht
Voor deze zuiveringskring zal een ALM-studie worden uitgevoerd om tot een voorkeursvariant te komen die vastgesteld zal worden door de Verenigde Vergadering. Uit de voorkeursvariant volgt de specifieke renovatie- en investeringsopgave voor de zuiveringskring. Programmering en uitvoering van deze opgave is een continu proces en zal de komende jaren dan ook doorlopend geactualiseerd en bijgesteld worden in de planning-en-controlcyclus.
7304100259 IJS_ALM_ZE Barendrecht
Voor deze zuiveringskring zal een ALM-studie worden uitgevoerd om tot een voorkeursvariant te komen die vastgesteld zal worden door de Verenigde Vergadering. Uit de voorkeursvariant volgt de specifieke renovatie- en investeringsopgave voor de zuiveringskring. Programmering en uitvoering van deze opgave is een continu proces en zal de komende jaren dan ook doorlopend geactualiseerd en bijgesteld worden in de planning-en-controlcyclus.
7304100260 VP_ALM_ZE Hoogvliet
Voor deze zuiveringskring zal een ALM-studie worden uitgevoerd om tot een voorkeursvariant te komen die vastgesteld zal worden door de Verenigde Vergadering. Uit de voorkeursvariant volgt de specifieke renovatie- en investeringsopgave voor de zuiveringskring. Programmering en uitvoering van deze opgave is een continu proces en zal de komende jaren dan ook doorlopend geactualiseerd en bijgesteld worden in de planning-en-controlcyclus.
7304210066 VP_renovatie_Sliblijn Oostvoorne
Naar aanleiding van de slibstrategie worden op diverse rwzi’s aanpassingen gedaan aan de sliblijn. De locaties waarvan het slib op Sluisjesdijk wordt verwerkt, waaronder rwzi Oostvoorne, zijn daarbij uitgesloten. Vanuit assetmanagement overwegingen is het noodzakelijk om de sliblijn van rwzi Oostvoorne aan te passen in lijn met de aanpassingen uit de slibstrategie.

Wegen

Nieuwe investeringen

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	M	Jaar van aanvang	Jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7405120115 WSHD_Duurzaam veilig wegverkeer 2031	NS	2031	2032	4,6	0	4,6
7405130209 WSHD_Herplantplicht plantseizoen 2031-2032	NS	2031	2032	0,3	0	0,3
7405130211 WSHD_Vervangingsinvestering Wegen 2031	NS	2031	2032	18,9	0	18,9
7405210091 IJS_Aanpak OVL Fietspad A15/A16	NS	2028	2028	0,4	0	0,4
Totaal				**24,1**	**0**	**24,1**

Toelichting
7405120115 WSHD_Duurzaam veilig wegverkeer 2031
De wegen van het waterschap worden getoetst volgens de normering van het Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek. We zorgen dat de wegen aan het bestuurlijk afgesproken kwaliteitsniveau voldoen en de verkeerskundige inrichting zoveel mogelijk actueel is conform de richtlijn duurzaam veilig.
7405130209 WSHD_Herplantplicht plantseizoen 2031-2032
Jaarlijkse vervangingsinvestering voor uitvoering van de herplantplicht zoals opgenomen in het Groenbeleidsplan.
7405130211 WSHD_Vervangingsinvestering Wegen 2031
De wegen van het waterschap worden getoetst volgens de normering van het Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek. We zorgen dat de wegen aan het bestuurlijk afgesproken kwaliteitsniveau voldoen en de verkeerskundige inrichting zoveel mogelijk actueel is conform de richtlijn duurzaam veilig.
7405210091 IJS_Aanpak OVL Fietspad A15/A16
Deze investering betreft het aanbrengen, vervangen en aanpassen van openbare verlichting langs fietspaden rondom Nieuw Reijerwaard en langs de A15/A16. Hiermee dragen we bij aan een duurzaam veilige inrichting van het fietsnetwerk, een betere bereikbaarheid, de sociale veiligheid en de mobiliteitstransitie.

Bestuur en Organisatie

Het programma Bestuur en Organisatie heeft geen nieuwe investeringen.

Bijstellingen

De totale mutatie op de bestaande investeringskredieten ten opzichte van de gewijzigde begroting 2026 bedraagt € 67,1 miljoen. Deze mutatie bestaat uit een bruto-investeringsbedrag van € 64,6 miljoen en een negatieve correctie van de subsidie en bijdragen van € 2,5 miljoen. In onderstaande tabel zijn de bijgestelde bruto-investeringsbedragen per programma gespecificeerd.

(bedragen x € 1 mln.)

Programma	In voor-bereiding	Lopend	Totaal
Waterveiligheid	-3,5	0	-3,5
Voldoende en Schoon Water	-10,4	0	-10,4
Waterketen	0,4	52,3	52,6
Wegen	25,9	0	25,9
Bestuur en Organisatie	0	0	0
Totaal bijstellingen	**12,4**	**52,3**	**64,6**

De investeringen met status in voorbereiding zijn geactualiseerd met de laatst beschikbare ramingen of inschattingen. Voor het vrijmaken van een investeringskrediet is een voorstel benodigd. Bij de behandeling van dit voorstel kan dieper op het project worden ingezoomd. Het voorstel bevat dan een nadere toelichting van de scope en het definitief benodigde investeringskrediet.

Op 1 juli 2025 heeft het college van dijkgraaf en heemraden besloten dat bij het opstellen van de begroting voortaan een indexering van de potentiële en geplande investeringen zal plaatsvinden op basis van de CBS-index (inputprijsindex bouwkosten Grond-, weg- en waterbouw). De indexering voor 2027 bedraagt 1,10% en wordt toegepast op het volledige begrote investeringsbedrag. Niet geïndexeerd worden:

- Investeringen die in voorbereiding zijn en in de 12 maanden voorafgaand aan de begrotingsopstelling al zijn geactualiseerd
- Lopende investeringen.

In de volgende paragrafen wordt een specificatie gepresenteerd van de wijzigingen op de in voorbereiding zijnde investeringen.
De mutaties van de lopende investeringen zijn eerder al voorgelegd via de 1e begrotingswijziging 2026 (Burap) of via losse besluiten van de Verenigde Vergadering.

Waterveiligheid

Bijgestelde investeringen Waterveiligheid

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	M	Laatst vastgestelde bruto investering	In voor-bereiding	Bijgesteld bruto investering
7202100326 WSHD_Preventieve maatregelen graverijschade bevers	NS	0,8	1,2	2,0
7202100327 WSHD_Dijkversterking regionale keringen_2e toetsronde	NS	1,5	0	1,5
7202200018 VP_Dijkversterking 20-3 Geervliet Hekelingen	S	60,5	-5,1	55,4
7202200019 VP_Dijkversterking 20-2 Brielse Maasdijk	S	102,3	0,4	102,7
Totaal		**165,1**	**-3,5**	**161,6**

Alleen bijstellingen van meer dan € 5,0 miljoen worden nader toegelicht.

Toelichting
7202200018 VP_Dijkversterking 20-3 Geervliet Hekelingen
In 2026 is de verkenningsfase van de dijkversterking Geervliet–Hekelingen (gedeelte van normtraject 20-3) afgerond. Op basis van het plan van aanpak dat is opgesteld voor de subsidieverlening voor de planuitwerkingsfase zijn de planning en de raming van deze dijkversterking geactualiseerd. Deze huidige SSK-raming sluit op een lager bedrag dan de eerdere inschatting op basis van kengetallen. Vanwege lange doorlooptijden van diverse procedures is het jaar van realisatie naar achter geschoven. De geactualiseerde raming en planning komen overeen met de programmering van het Hoogwaterbeschermingsprogramma.

Voldoende en Schoon Water

Bijgestelde investeringen Voldoende & Schoon Water

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	M	Laatst vastgestelde bruto investering	In voor-bereiding	Bijgesteld bruto investering
7103100373 WSHD_Aanleg Vismigratieroutes fase 1	S	3,1	0	3,1
7103100374 WSHD_Aanleg vismigratieroutes fase 2	S	5,1	0,1	5,2
7103100380 IJS_Optimalisatie watersysteem Oud en Nieuw Reijerwaard	NS	1,7	0	1,7
7103100390 VP_Renovatie gemaal Weijerse	NS	3,6	4,9	8,5
7103100395 IJS_WGP IJsselmonde noordoost	S	78,0	0,9	78,9
7103100396 GO_Watergebiedsplan Flakkee oosthoek	S	18,3	0,2	18,5
7103100397 HW_Watergebiedsplan Hoeksche Waard zuidwest	S	4,0	0	4,0
7103100399 GO_Watergebiedsplan Flakkee midden	S	30,0	0,3	30,3
7103100400 GO_Watergebiedsplan Goeree oost	S	10,0	0,1	10,1
7103100401 HW_Watergebiedsplan Hoeksche Waard midden	S	30,0	0,3	30,3
7103100402 HW_Watergebiedsplan Hoeksche Waard oost	S	80,0	0,3	80,3
7103100403 RZ_WGP Rozenburg	S	30,0	0,3	30,3
7103100404 VP_WGP Voorne oost	S	30,0	0,3	30,3
7103100405 VP_WGP Voorne west	S	30,0	0,3	30,3
7103100408 GO_Watergebiedsplan Goeree west	S	30,0	-22,8	7,2
7103100409 HW_Watergebiedsplan Hoeksche Waard zuid	S	10,0	0,1	10,1
7103100410 HW_Watergebiedsplan Oudeland en Binnenmaas	S	32,0	0,4	32,4
7103100415 GO_Watergebiedsplan Zuiderdiep	S	30,0	0,3	30,3
7103100416 IJS_WGP IJsselmonde zuidoost	S	80,0	0,9	80,9
7103100417 HW_Watergebiedsplan Heinenoord Puttershoek	S	30,0	0,3	30,3
7103100418 IJS_WGP IJsselmonde west	S	80,0	0,9	80,9
7103100419 GO_Watergebiedsplan Flakkee west	S	30,0	0,3	30,3
7103100420 IJS_WGP IJsselmonde noordwest	S	80,0	0,9	80,9
7103300174 GO_Nieuwbouw gemaal De Eendracht	NS	8,0	0,1	8,1
7103300175 IJS_Vervanging duikers en stuwen Develsluis	NS	0,4	0	0,4
Totaal		**764,0**	**-10,4**	**753,6**

Toelichting
7103100390 VP_Renovatie gemaal Weijerse
Voor de renovatie van gemaal Weijerse is een onderzoek uitgevoerd naar de gebreken en de uit te voeren maatregelen. Uit dit onderzoek bleek dat de benodigde renovatie van het gemaal groter is dan eerder was ingeschat. Ook moet één van de persleidingen worden vervangen. Op basis van de te nemen maatregelen is de raming geactualiseerd en is het benodigde krediet daarop aangepast.
7103100408 GO_Watergebiedsplan Goeree west
De kosten zijn aangepast op basis van de kostenraming die hoort bij het vastgestelde watergebiedsplan 0.2 voor Goeree West.

Waterketen

Bijgestelde investeringen Waterketen

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	M	Laatst vastgestelde bruto investering	In voor-bereiding	Bijgesteld bruto investering
7304100198 VP_ALM ZE_Spijkenisse fase 2	S	10,9	0,1	11,0
7304100199 GO_ALM Goeree-Overflakkee fase 2	S	21,7	0,2	22,0
Totaal		**32,6**	**0,4**	**32,9**

Alleen bijstellingen van meer dan € 5,0 miljoen worden nader toegelicht.

Wegen

Bijgestelde investeringen Wegen

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	M	Laatst vastgestelde bruto investering	In voor-bereiding	Bijgesteld bruto investering
7405120108 WSHD_Duurzaam veilig wegverkeer 2027	NS	3,4	1,2	4,6
7405120111 WSHD_Herplantplicht plantseizoen 2029-2030	NS	0,3	0	0,3
7405120112 WSHD_Duurzaam veilig wegverkeer 2028	NS	3,4	1,2	4,6
7405120113 WSHD_Duurzaam veilig wegverkeer 2029	NS	3,4	1,2	4,6
7405120114 WSHD_Duurzaam veilig wegverkeer 2030	NS	3,4	1,2	4,6
7405130162 WSHD_Herplantplicht plantseizoen 2027-2028	NS	0,3	0	0,3
7405130163 WSHD_Herplantplicht plantseizoen 2028-2029	NS	0,3	0	0,3
7405130164 WSHD_Vervangingsinvestering Wegen 2028	NS	14,3	4,6	18,9
7405130182 WSHD_Vervangingsinvestering Wegen 2027	NS	12,4	6,6	19,0
7405130194 WSHD_Vervangingsinvestering Wegen 2029	NS	14,1	4,8	18,9
7405130206 WSHD_Vervangingsinvestering Wegen 2030	NS	13,6	5,3	18,9
7405130207 WSHD_Herplantplicht plantseizoen 2030-2031	NS	0,3	0	0,3
7405130208 WSHD_Vervangen gladheidsmaterieel 2030	NS	1,0	0	1,0
Totaal		**70,0**	**25,9**	**95,9**

Duurzaam veilig wegverkeer en Vervangingsinvestering Wegen

De investeringskredieten voor wegverhardingen, bermen en duurzaam veilige inrichting zijn geactualiseerd naar het actuele prijspeil. De eerder opgenomen kredieten waren gebaseerd op een verouderd onderhoudsconcept met prijspeil 2021 en slechts beperkt geïndexeerd. In de afgelopen jaren zijn de kosten voor werkzaamheden in de grond-, weg- en waterbouwsector aanzienlijk gestegen, onder meer als gevolg van de geopolitieke ontwikkelingen. Tussen 2021 en 2026 bedraagt de prijsstijging circa 36% (bron: CBS cijfers voor GWW onderhoud en specifiek asfalt).
Om de bestuurlijk vastgestelde beheerdoelstelling van ten minste 90% van het wegennet op kwaliteitsniveau C te kunnen blijven realiseren, zijn de investeringskredieten overeenkomstig deze prijsontwikkeling geïndexeerd. De verhoging van de investeringskredieten is daarmee geen gevolg van een uitbreiding van het areaal, een wijziging van het kwaliteitsniveau of een intensivering van het beleid. Het gaat alleen om een aanpassing aan de gestegen uitvoeringskosten.

Bestuur en Organisatie

Het programma Bestuur en Organisatie heeft geen bijstellingen.

Verloop investeringsuitgaven

Verloop investeringsuitgaven - bestaand

(bedragen x € 1 mln.)

Programma	Bruto 2026	Bruto 2027	Bruto 2028	Bruto 2029	Bruto 2030	Bruto 2031
Waterveiligheid	19,1	6,3	12,1	12,6	36,8	0
Voldoende en Schoon Water	21,5	44,0	37,5	37,6	31,3	0
Waterketen	55,4	119,8	134,9	64,5	64,9	42,3
Wegen	26,1	18,7	22,2	15,7	16,6	0
Bestuur en Organisatie	1,7	1,3	2,7	0,0	0,0	0
Totaal	**123,8**	**190,1**	**209,4**	**130,5**	**149,6**	**42,3**

Bovenstaande grafiek geeft per programma de geplande investeringsuitgaven weer.

Verloop investeringsuitgaven - bijgesteld

(bedragen x € 1 mln.)

Programma	Bruto 2026	Bruto 2027	Bruto 2028	Bruto 2029	Bruto 2030	Bruto 2031
Investeringsuitgaven	**125,3**	**182,8**	**186,0**	**199,1**	**182,7**	**169,0**
Waterveiligheid	19,1	0,8	2,3	3,7	7,4	11,4
Voldoende en Schoon Water	22,8	42,1	20,2	45,0	60,9	51,2
Waterketen	55,4	110,4	132,6	129,1	92,2	84,9
Wegen	26,1	28,1	28,2	21,4	22,2	21,5
Bestuur en Organisatie	2,0	1,3	2,7	0	0	0
Correctie	**0**	**-32,0**	**-11,0**	**0**	**37,3**	**51,0**
Onzekerheid Voldoende en Schoon Water	0	-10,0	-1,0	0	0	0
Onzekerheid Waterketen	0	-22,0	-10,0	0	0	0
Nog te specificeren investeringen	0	0	0	0	37,3	51,0
Totaal investeringsuitgaven na correctie	**125,3**	**150,8**	**175,0**	**199,1**	**220,0**	**220,0**

De weergegeven cijfers in de grafiek zijn exclusief correctiebedragen.

Bovenstaande grafiek geeft per programma de geactualiseerde investeringsuitgaven van de Programmabegroting 2027 en de meerjarenraming 2028-2031 weer.

Naast nieuwe investeringen en bijstellingen van investeringskredieten heeft het aanpassen van de planning impact op het verloop van de verwachte investeringsuitgaven.
Belangrijk te benadrukken is dat het verloop van de investeringsuitgaven dynamisch is en ruimte biedt voor toekomstige ontwikkelingen. Investeringen die nog niet voldoende onderzocht zijn, zijn nog niet opgenomen. Deze zullen worden uitgewerkt en toegevoegd aan de investeringsplanning bij de opstelling van de volgende begrotingen.
Bij de herijking van de investeringsuitgaven wordt rekening gehouden met factoren die de planning beïnvloeden en wordt zo realistisch mogelijk gepland. Mogelijke factoren die de planning beïnvloeden zijn:

- Integraal uitvoeren van projecten.
- Samenwerking met andere partijen (provincie, instellingen, ondernemers etc.).
- Aanbestedingsprocedures.
- Milieueisen en vergunningstrajecten.
- Afhankelijkheid van derden (intern/extern) of andere projecten (zoals subsidietrajecten, onderzoeksuitkomsten etc.).
- Burgerparticipatie.
- Onvoldoende beschikbaarheid van capaciteit (zowel binnen organisatie als bij leverancier/aannemer).

De aanpassingen van de planning op de lopende investeringen en investeringen die eerder dan 2027 zullen starten, worden voorgelegd via de 2e begrotingswijziging 2026.
Onderstaand overzicht bevat de investeringen die in voorbereiding zijn en waarvan de planning is gewijzigd.
Op basis van de ordende criteria uit de Meerjarenstrategie 2025-2050 en meegekregen bestuurlijke uitgangspunten is er een vlakke investeringsprogrammering uitgewerkt. Deze investeringsprogrammering is opgenomen in de Kadernota 2027 en vormde de basis voor het opstellen van de Programmabegroting 2027 en meerjarenbegroting 2028-2031.
De doorvertaling van deze planning in de begroting heeft geleid tot diverse aanpassingen in de planning.

(bedragen in 1 mln.)

Omschrijving	M	Laatst vast-gesteld jaar van aan-vang	Laatst vastgest eld jaar van reali-satie	Jaar van aan-vang	Jaar van reali-satie	Bruto inves-tering	Bijdragen en subsidies	Netto inves-tering
Voldoende en Schoon Water						**812,2**	**0**	**812,2**
7103100373 WSHD_Aanleg Vismigratieroutes fase 1	S	2027	2027	2033	2034	3,1	0	3,1
7103100374 WSHD_Aanleg vismigratieroutes fase 2	S	2027	2032	2038	2038	5,2	0	5,2
7103100380 IJS_Optimalisatie watersysteem Oud en Nieuw Reijerwaard	NS	2027	2028	2043	2044	1,7	0	1,7
7103100390 VP_Renovatie gemaal Weijerse	NS	2027	2030	2029	2031	8,5	0	8,5
7103100395 IJS_WGP IJsselmonde noordoost	S	2027	2030	2029	2032	78,9	0	78,9
7103100396 GO_Watergebiedsplan Flakkee oosthoek	S	2027	2030	2029	2030	18,5	0	18,5
7103100397 HW_Watergebiedsplan Hoeksche Waard zuidwest	S	2027	2030	2028	2030	4,0	0	4,0
7103100398 DO_Watergebiedsplan Dordrecht	S	2027	2031	2033	2035	59,0	0	59,0
7103100399 GO_Watergebiedsplan Flakkee midden	S	2027	2030	2036	2037	30,3	0	30,3
7103100400 GO_Watergebiedsplan Goeree oost	S	2028	2031	2037	2037	10,1	0	10,1
7103100401 HW_Watergebiedsplan Hoeksche Waard midden	S	2029	2032	2039	2040	30,3	0	30,3
7103100402 HW_Watergebiedsplan Hoeksche Waard oost	S	2028	2031	2038	2040	80,3	0	80,3
7103100403 RZ_WGP Rozenburg	S	2029	2032	2041	2042	30,3	0	30,3
7103100404 VP_WGP Voorne oost	S	2027	2030	2040	2040	30,3	0	30,3
7103100405 VP_WGP Voorne west	S	2028	2030	2040	2041	30,3	0	30,3
7103100408 GO_Watergebiedsplan Goeree west	S	2027	2031	2028	2033	7,2	0	7,2
7103100409 HW_Watergebiedsplan Hoeksche Waard zuid	S	2027	2030	2035	2035	10,1	0	10,1
7103100410 HW_Watergebiedsplan Oudeland en Binnenmaas	S	2027	2029	2031	2032	32,4	0	32,4

Omschrijving	M	Laatst vast-gesteld jaar van aan-vang	Laatst vastgesteld jaar van reali-satie	Jaar van aan-vang	Jaar van reali-satie	Bruto inves-tering	Bijdragen en subsidies	Netto inves-tering
7103100415 GO_Watergebiedsplan Zuiderdiep	S	2029	2032	2041	2042	30,3	0	30,3
7103100416 IJS_WGP IJsselmonde zuidoost	S	2029	2032	2039	2040	80,9	0	80,9
7103100417 HW_Watergebiedsplan Heinenoord Puttershoek	S	2029	2032	2040	2041	30,3	0	30,3
7103100418 IJS_WGP IJsselmonde west	S	2029	2032	2037	2039	80,9	0	80,9
7103100419 GO_Watergebiedsplan Flakkee west	S	2028	2031	2034	2035	30,3	0	30,3
7103100420 IJS_WGP IJsselmonde noordwest	S	2028	2031	2038	2039	80,9	0	80,9
7103300174 GO_Nieuwbouw gemaal De Eendracht	NS	2028	2031	2029	2031	8,1	0	8,1
Waterketen						**62,9**	**0**	**62,9**
7304100196 WSHD_Vervangingsinvestering Waterketen 2028	NS	2028	2029	2028	2030	15,0	0	15,0
7304100198 VP_ALM ZE_Spijkenisse fase 2	S	2028	2035	2040	2047	11,0	0	11,0
7304100199 GO_ALM Goeree-Overflakkee fase 2	S	2028	2035	2040	2047	22,0	0	22,0
7304100202 VP_ALM ZE_Heenvliet	S	2028		2034	2039	0	0	0
7304100203 VP_ALM ZE_Hellevoetsluis	S	2028		2034	2039	0	0	0
7304100205 IJS_ALM ZE_Dokhaven	S	2028		2028	2043	0	0	0
7304100206 DO_ALM ZE Dordrecht	S	2031		2031	2034	0	0	0
7304100219 WSHD_Vervangingsinvestering Waterketen 2029	NS	2029	2030	2029	2031	15,0	0	15,0
Waterveiligheid						**169,6**	**-149,5**	**20,1**
7202100326 WSHD_Preventieve maatregelen graverijschade bevers	NS	2027	2029	2027	2031	2,0	0	2,0
7202100327 WSHD_Dijkversterking regionale keringen_2e toetsronde	NS	2027	2029	2028	2029	1,5	0	1,5
7202200017 IJS_Dijkversterking 17-3 Oostmolendijk Ringdijk	S	2029	2031	2035	2039	8,0	-7,2	0,8
7202200018 VP_Dijkversterking 20-3 Geervliet Hekelingen	S	2027	2031	2029	2034	55,4	-49,9	5,5
7202200019 VP_Dijkversterking 20-2 Brielse Maasdijk	S	2030	2033	2033	2037	102,7	-92,4	10,3
Wegen						**1,0**	**0**	**1,0**
7405130208 WSHD_Vervangen gladheidsmaterieel 2030	NS	2030	2030	2030	2031	1,0	0	1,0
Eindtotaal						**1.045,8**	**-149,5**	**896,3**

Financiële consequenties in de meerjarenbegroting

De actualisatie van de investeringen brengt een mutatie in kapitaallasten van de begroting 2027-2031 met zich mee ten opzichte van de gewijzigde begroting 2026. In onderstaande tabel worden deze mutaties per programma weergegeven.

De mutaties in de kapitaallasten hebben verschillende oorzaken, zoals:

- Verandering startjaar afschrijving door temporiseren/versnellen.
- Vervangingsinvesteringen worden niet of later gepland (uitstel van vervanging).
- Nieuwe investeringen.
- Bestaande investeringen, die tijdens onderzoeksfase, voorbereidingsfase of na aanbesteding hoger/lager worden dan begroot.

Door de toenemende investeringsopgaven zullen de kapitaallasten in de toekomst significant blijven toenemen.
De daling van de kapitaallasten in 2029 binnen programma Waterketen is het gevolg van een aanpassing in de planning van project ALM GOS en Slibverwerkingsbedrijf Dordrecht.

Lijst investeringen met status in voorbereiding

Investeringen met status in voorbereiding

(bedragen x € 1 mln.)

Programma	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
Waterveiligheid	171,7	-149,5	22,2
Voldoende en Schoon Water	1.007,9	-0,2	1.007,7
Waterketen	544,9	-1,6	543,4
Wegen	125,5	-3,2	122,4
Bestuur en Organisatie	6,8	0	6,8
Totaal	**1.856,8**	**-154,4**	**1.702,3**

Waterveiligheid

Investeringen met status in voorbereiding

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	M	Jaar van aanvang	Jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7201000004 WSHD_Digital Twin	S	2026	2028	1,2	0	1,2
7202100325 HW_Renovatie betonconstructie duikersluis Lorregat	NS	2028	2029	0,9	0	0,9
7202100326 WSHD_Preventieve maatregelen graverijschade bevers	NS	2027	2031	2,0	0	2,0
7202100327 WSHD_Dijkversterking regionale keringen_2e toetsronde	NS	2028	2029	1,5	0	1,5
7202200017 IJS_Dijkversterking 17-3 Oostmolendijk Ringdijk	S	2035	2039	8,0	-7,2	0,8
7202200018 VP_Dijkversterking 20-3 Geervliet Hekelingen	S	2029	2034	55,4	-49,9	5,5
7202200019 VP_Dijkversterking 20-2 Brielse Maasdijk	S	2033	2037	102,7	-92,4	10,3
Eindtotaal				**171,7**	**-149,5**	**22,2**

Voldoende en Schoon Water

Investeringen met status in voorbereiding

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	M	Jaar van aanvang	Jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7103100373 WSHD_Aanleg Vismigratieroutes fase 1	S	2033	2034	3,1	0	3,1
7103100374 WSHD_Aanleg vismigratieroutes fase 2	S	2038	2038	5,2	0	5,2
7103100379 IJS_Bijdrage natuurvriendelijke oevers Zwijndrecht fase 2	NS	2027	2029	3,7	0	3,7
7103100380 IJS_Optimalisatie watersysteem Oud en Nieuw Reijerwaard	NS	2043	2044	1,7	0	1,7
7103100385 WSHD_Optimalisatie meetnet watersysteem	NS	2026	2029	1,9	0	1,9
7103100390 VP_Renovatie gemaal Weijerse	NS	2029	2031	8,5	0	8,5
7103100395 IJS_WGP IJsselmonde noordoost	S	2029	2032	78,9	0	78,9
7103100396 GO_Watergebiedsplan Flakkee oosthoek	S	2029	2030	18,5	0	18,5
7103100397 HW_Watergebiedsplan Hoeksche Waard zuidwest	S	2028	2030	4,0	0	4,0
7103100398 DO_Watergebiedsplan Dordrecht	S	2033	2035	59,0	0	59,0
7103100399 GO_Watergebiedsplan Flakkee midden	S	2036	2037	30,3	0	30,3
7103100400 GO_Watergebiedsplan Goeree oost	S	2037	2037	10,1	0	10,1
7103100401 HW_Watergebiedsplan Hoeksche Waard midden	S	2039	2040	30,3	0	30,3
7103100402 HW_Watergebiedsplan Hoeksche Waard oost	S	2038	2040	80,3	0	80,3
7103100403 RZ_WGP Rozenburg	S	2041	2042	30,3	0	30,3
7103100404 VP_WGP Voorne oost	S	2040	2040	30,3	0	30,3
7103100405 VP_WGP Voorne west	S	2040	2041	30,3	0	30,3
7103100407 IJS_WGP IJsselmonde Breeman	S	2034	2035	6,8	0	6,8
7103100408 GO_Watergebiedsplan Goeree west	S	2028	2033	7,2	0	7,2
7103100409 HW_Watergebiedsplan Hoeksche Waard zuid	S	2035	2035	10,1	0	10,1
7103100410 HW_Watergebiedsplan Oudeland en Binnenmaas	S	2031	2032	32,4	0	32,4
7103100411 PN_Watergebiedsplan Pernis	S	2032	2034	76,0	0	76,0
7103100412 VP_WGP Putten	S	2026	2028	1,1	0	1,1
7103100415 GO_Watergebiedsplan Zuiderdiep	S	2041	2042	30,3	0	30,3
7103100416 IJS_WGP IJsselmonde zuidoost	S	2039	2040	80,9	0	80,9
7103100417 HW_Watergebiedsplan Heinenoord Puttershoek	S	2040	2041	30,3	0	30,3

Omschrijving	M	Jaar van aanvang	Jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7103100418 IJS_WGP IJsselmonde west	S	2037	2039	80,9	0	80,9
7103100419 GO_Watergebiedsplan Flakkee west	S	2034	2035	30,3	0	30,3
7103100420 IJS_WGP IJsselmonde noordwest	S	2038	2039	80,9	0	80,9
7103100433 GOVP_Aanleg natuurvriendelijke oevers	NS	2028	2030	0	0	0
7103100434 WSHD_SGBP-4_Aanplant NVO en vraatbescherming	S	2028	2030	2,1	0	2,1
7103100435 IJS_Bijdrage Nelson Mandelapark	NS	2026	2027	0,6	0	0,6
7103100437 WSHD_SGBP-4_Vergroten waterdiepte	S	2028	2033	4,6	0	4,6
7103100438 GO_Uitvoeringsmaatregelen Zuiderdiep en Havenkanalen	S	2038	2040	2,0	0	2,0
7103100440 WSHD_SGBP-4_Aanleg robuuste watergangen	S	2028	2033	2,2	0	2,2
7103100441 IJSDO_Aanleg natuurvriendelijke oevers*	NS	2027	2028	0	0	0
7103120023 WSHD_Vervangen duikers 2026	NS	2026	2027	0,6	0	0,6
7103300156 RZ_Renovatie gemaal Rozenburg	NS	2026	2029	2,1	0	2,1
7103300164 WSHD_Vervangen stuwen 2026	NS	2026	2027	1,1	0	1,1
7103300165 IJS_Bijdrage persleiding gemaal Brienenoord	NS	2028	2029	0,2	0	0,2
7103300168 VP_Renovatie gemaal Noordermeer	NS	2026	2030	5,0	0	5,0
7103300172 GO_Renovatie gemaal De Zuidhoek	NS	2026	2028	0,9	-0,2	0,7
7103300173 VP_Vervangen vijzels Voorne Putten	NS	2027	2028	0,8	0	0,8
7103300174 GO_Nieuwbouw gemaal De Eendracht	NS	2029	2031	8,1	0	8,1
7103300175 IJS_Vervanging duikers en stuwen Develsluis	NS	2028	2029	0,4	0	0,4
7103300176 GO_Renovatie gemaal Battenoord	NS	2027	2027	0,5	0	0,5
7103300193 VP_Nieuwbouw gemaal Gorzeman	S	2030	2032	25,0	0	25,0
7103300194 VP_Renovatie Voornse sluis *	NS	2026	2027	2,2	0	2,2
7103300195 WSHD_Noodmiddelen deel 3	NS	2027	2028	1,6	0	1,6
7103300203 WSHD_Noodmiddelen deel 2	NS	2026	2027	1,2	0	1,2
7103300207 VP_Renovatie gemaal Trouw	NS	2028	2030	9,0	0	9,0
7103300209 VP_Optimalisatie inlaatvoorziening Bernisse	S	2030	2032	13,0	0	13,0
7103300210 WSHD_Vervangingsinvestering Watersystemen 2027	NS	2027	2028	4,0	0	4,0
7103300211 WSHD_Vervangingsinvestering Watersystemen 2028	NS	2028	2029	9,0	0	9,0
7103300212 WSHD_Vervangingsinvestering Watersystemen 2031	NS	2031	2032	6,0	0	6,0
7103300213 WSHD_Vervangingsinvestering Watersystemen 2030	NS	2030	2031	6,0	0	6,0

Omschrijving	M	Jaar van aanvang	Jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7103300214 WSHD_Vervangingsinvestering Watersystemen 2029	NS	2029	2030	6,0	0	6,0
Eindtotaal				**1.007,9**	**-0,2**	**1.007,7**

Waterketen

Investeringen met status in voorbereiding

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	M	Jaar van aanvang	Jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7304000055 IJS_Bijdrage renovatie persleiding_rioolgemaal Holwinde	NS	2026	2028	1,5	0	1,5
7304000084 DO_Bijdrage Renovatie rioolgemaal Montessorilaan	NS	2026	2027	1,3	0	1,3
7304000092 IJS_nieuwbouw_buffervoorziening Hoogvliet	NS	2030	2032	3,1	-1,6	1,6
7304100194 IJS_Optimalisatie online meters fase 2 _ RWZI Dokhaven	NS	2028	2030	3,6	0	3,6
7304100196 WSHD_Vervangingsinvestering Waterketen 2028	NS	2028	2030	15,0	0	15,0
7304100198 VP_ALM ZE_Spijkenisse fase 2	S	2040	2047	11,0	0	11,0
7304100199 GO_ALM Goeree-Overflakkee fase 2	S	2040	2047	22,0	0	22,0
7304100202 VP_ALM ZE_Heenvliet	S	2034	2039	0	0	0
7304100203 VP_ALM ZE_Hellevoetsluis	S	2034	2039	0	0	0
7304100205 IJS_ALM ZE_Dokhaven	S	2028	2043	0	0	0
7304100206 DO_ALM ZE Dordrecht	S	2031	2034	0	0	0
7304100211 WSHD_Vervangingsinvestering Waterketen 2026	NS	2026	2028	12,3	0	12,3
7304100212 WSHD_Vervangingsinvestering Waterketen 2027	NS	2027	2029	15,0	0	15,0
7304100219 WSHD_Vervangingsinvestering Waterketen 2029	NS	2029	2031	15,0	0	15,0
7304100236 WSHD_Vervangingsinvestering Waterketen 2030	NS	2030	2031	15,0	0	15,0
7304100250 WSHD_Vervangingsinvestering Waterketen 2031	NS	2031	2032	15,0	0	15,0
7304100251 HW_ALM_ZE Piershil	S	2039	2044	0	0	0
7304100252 HW_ALM_ZE Numansdorp	S	2039	2044	0	0	0
7304100253 RZ_ALM_ ZE Rozenburg	S	2038	2043	0	0	0
7304100254 IJS_ALM_ZE Ridderkerk	S	2038	2043	0	0	0
7304100255 HW_ALM_ZE Strijen	S	2037	2042	0	0	0
7304100256 HW_ALM_ZE Oud-Beijerland	S	2037	2042	0	0	0
7304100257 VP_ALM_ZE Oostvoorne	S	2037	2042	0	0	0
7304100258 IJS_ALM_ZE Zwijndrecht	S	2036	2042	0	0	0
7304100259 IJS_ALM_ZE Barendrecht	S	2036	2041	0	0	0
7304100260 VP_ALM_ZE Hoogvliet	S	2030	2035	0	0	0

Omschrijving	M	Jaar van aanvang	Jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7304210031 IJS_ALM Sluisjesdijk 2.0_Realisatie	S	2026	2032	232,6	0	232,6
7304210049 DO_Slibstrategie_SVB Dordrecht Realisatie	S	2029	2032	165,5	0	165,5
7304210051 WSHD_Slibstrategie_Ombouw sliblijnen RWZI's Oost/West	S	2027	2032	13,5	0	13,5
7304210066 VP_renovatie_Sliblijn Oostvoorne	NS	2028	2030	3,6	0	3,6
Eindtotaal				**544,9**	**-1,6**	**543,4**

Wegen

Investeringen met status in voorbereiding

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	M	Jaar van aanvang	Jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7405120106 WSHD_Duurzaam veilig wegverkeer 2025	NS	Vervallen	Vervallen	0	0	0
7405120107 WSHD_Duurzaam veilig wegverkeer 2026	NS	Vervallen	Vervallen	0	0	0
7405120108 WSHD_Duurzaam veilig wegverkeer 2027	NS	2027	2028	4,6	0	4,6
7405120111 WSHD_Herplantplicht plantseizoen 2029-2030	NS	2029	2030	0,3	0	0,3
7405120112 WSHD_Duurzaam veilig wegverkeer 2028	NS	2028	2029	4,6	0	4,6
7405120113 WSHD_Duurzaam veilig wegverkeer 2029	NS	2029	2030	4,6	0	4,6
7405120114 WSHD_Duurzaam veilig wegverkeer 2030	NS	2030	2031	4,6	0	4,6
7405120115 WSHD_Duurzaam veilig wegverkeer 2031	NS	2031	2032	4,6	0	4,6
7405130162 WSHD_Herplantplicht plantseizoen 2027-2028	NS	2027	2028	0,3	0	0,3
7405130163 WSHD_Herplantplicht plantseizoen 2028-2029	NS	2028	2029	0,3	0	0,3
7405130164 WSHD_Vervangingsinvestering Wegen 2028	NS	2028	2029	18,9	0	18,9
7405130170 IJS_Aanpak IJsselmondse Randweg fase 2	NS	2027	2028	2,0	0	2,0
7405130174 WSHD_Vervangingsinvestering Wegen 2025	NS	Vervallen	Vervallen	0	0	0
7405130182 WSHD_Vervangingsinvestering Wegen 2027	NS	2027	2028	19,0	-1,8	17,2
7405130194 WSHD_Vervangingsinvestering Wegen 2029	NS	2029	2030	18,9	0	18,9
7405130206 WSHD_Vervangingsinvestering Wegen 2030	NS	2030	2031	18,9	0	18,9
7405130207 WSHD_Herplantplicht plantseizoen 2030-2031	NS	2030	2031	0,3	0	0,3
7405130208 WSHD_Vervangen gladheidsmaterieel 2030	NS	2030	2031	1,0	0	1,0
7405130209 WSHD_Herplantplicht plantseizoen 2031-2032	NS	2031	2032	0,3	0	0,3
7405130211 WSHD_Vervangingsinvestering Wegen 2031	NS	2031	2032	18,9	0	18,9
7405210017 GO_Bijdrage N215 Nieuwe-Tonge	NS	2026	2027	0,8	0	0,8
7405210087 IJS_Aanpak Metropolitane fietsr. Dordt - Rdam	NS	2027	2028	2,7	-1,4	1,4
7405210091 IJS_Aanpak OVL Fietspad A15/A16	NS	2028	2028	0,4	0	0,4
Eindtotaal				**125,5**	**-3,2**	**122,4**

Bestuur en Organisatie

Investeringen met status in voorbereiding

(bedragen x € 1 mln.)

Omschrijving	M	Jaar van aanvang	Jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en subsidies	Netto investering
7811500102 WSHD_Vervangen ICT middelen 2027	NS	2027	2027	0,8	0	0,8
7811700026 WSHD_Aanpassingen tbv Wwke	NS	2025	2028	6,0	0	6,0
Eindtotaal				**6,8**	**0**	**6,8**

Commissie Water

Dossiernummer	1983
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	9 november 2026
Agendapunt	5
Titel	Strategische Investeringsagenda 1.0 2027

Bijlagen
VV-voorstel Strategische Investering Agenda 1.0 2027
Strategische Investeringsagenda 1.0 2027 _ tbv VV

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
College Dijkgraaf en Heemraden	13 oktober 2026
Commissie Water	**9 november 2026**
Commissie WWV	10 november 2026
Commissie MBH	11 november 2026
Besluitvormende VV	25 november 2026

Voorgesteld besluit

Onderwerp: Strategische Investeringsagenda 2027 versie 1.0
Babsnummer: 1983

1. Gevraagd besluit

1. In te stemmen met de Strategische Investeringsagenda 2027 versie 1.0

2. Probleemstelling - context

In het RKC-rapport Onderzoek Investeringen, zoals dat op 13 maart 2023 door de Verenigde Vergadering (VV) is vastgesteld, wordt de aanbeveling gedaan om de bestuurlijk focus te leggen op de strategische investeringen. Hieruit is het instrument van de Strategische Investeringsagenda voortgekomen.

Om tot een invulling van deze aanbeveling te komen, is gestart met een taskforce uit de ambtelijke organisatie, aangevuld met een bestuurlijke denktank met leden vanuit de Verenigde Vergadering. De opzet van de Strategische Investeringsagenda is tijdens Informatieve VV op 24 april 2024 gepresenteerd. Op 9 oktober 2024 heeft de VV besloten om gelijktijdig met de begroting 2026 de eerste Strategische Investeringsagenda als separaat document vast te stellen.

Op 14 oktober 2025 heeft de VV de Meerjarenstrategie 2025 – 2050 vastgesteld, waarin criteria zijn opgenomen om de totale opgave waar Waterschap Hollandse Delta voor staat te prioriteren en te programmeren. In de eerste versie van de Strategische Investeringsagenda 1.0 in 2026 was deze programmering nog niet verwerkt.

Op basis van de criteria is er een vlakkere programmering gemaakt die in de Kadernota 2027 is opgenomen en daarin is toegelicht. Deze programmering is de basis geweest voor de Programmabegroting 2027 en Meerjarenraming 2028 – 2031 en daarmee dus ook de Strategische Investeringsagenda 1.0 2027. Hiermee wordt op individueel investeringsniveau inzichtelijk gemaakt welke keuzes zijn gemaakt om tot een vlakkere programmering te komen, zoals die is weergegeven in de Kadernota 2027. In deze nota is alleen de lijst met strategische investeringen opgenomen. In de Strategische Investeringsagenda 1.0 is deze lijst verwerkt tot een prioritering en programmering.

3. Beoogd effect en argumenten

Het doel van de Strategisch Investeringsagenda is inzicht bieden in de belangrijkste investeringen op korte en lange termijn om daarmee de VV in positie te brengen om haar kaderstellende en controlerende rol beter te kunnen invullen. Door de strategische investeringen op te nemen en te clusteren in de Strategische Investeringsagenda kan de bestuurlijke informatie over het beoogd resultaat, de kosten en de risico’s toegesneden worden op de kaderstellende en controlerende rol van de VV.

Jaarlijks wordt de Strategische Investeringsagenda geactualiseerd, op het gebied van planning en kosten. Programmeren en prioriteren van de strategische investeringen gebeurt bij de begroting en wordt ter besluitvorming voorgelegd aan de VV. De Strategische Investeringsagenda is daarmee een dynamisch instrument.

In de voorliggende Strategische Investeringsagenda 1.0 2027 is de prioritering en programmering van de strategische investeringen opgenomen en is daarmee een weergave van de Programmabegroting, Meerjarenraming en Meerjarenstrategie. Deze Strategische Investeringsagenda is tot stand gekomen in samenwerking met de Klankbordgroep met leden uit de VV.

Bij het vaststellen van de Kadernota 2027 (3 juni 2026) zijn alle nieuwe investeringen beoordeeld op basis van een aantal bestuurlijk vastgestelde criteria (VV-besluit 16 april 2025). Hierbij is bepaald welke investeringen als strategisch of niet strategisch worden gezien. Alle nieuwe strategische investeringen zijn voorzien van een bestuurlijke factsheet als bijlage bij de Kadernota. Dit is de zogenaamde Strategische Investeringsagenda 0.1. Gelijktijdig met de BURAP wordt de Voortgangsrapportage Strategische Investeringsagenda opgesteld. Eventuele wijzigingen van de strategische investeringen in tijd en geld worden in de BURAP opgenomen.

In de Strategische Investeringsagenda 1.0 2026 zijn onder meer het doel, de beschrijving van het instrument en het proces van de strategische investeringen en de strategische investeringsagenda beschreven. In de nieuwe Strategische Investeringsagenda 1.0 2027 is in hoofdstuk 2 deze toelichting nog enkel op hoofdlijnen opgenomen om de context en de werking van de Strategische Investeringsagenda te duiden. In hoofdstuk 3 zijn de ontwikkelingen toegelicht tussen de Strategische Investeringsagenda 1.0 2026 en dit moment. In dit hoofdstuk is tevens een doorkijk gegeven naar de toekomstige ontwikkelingen. De programmering van de strategische investeringen is opgenomen in hoofdstuk 4. De effecten van het toepassen van de Meerjarenstrategie op deze investeringen wordt daarin ook toegelicht.

4. Kernboodschap

Het doel van de Strategische Investeringsagenda is de VV in positie te brengen om haar kaderstellende en controlerende rol beter in te vullen. Strategische investeringen kennen een ander informatieniveau om aan deze rol beter invulling te geven. De VV bepaalt bij de Kadernota welke investeringen strategisch en niet strategisch zijn. Daarna volgt parallel aan de begroting de prioritering en programmering van de strategische investeringen die landen in de ‘Strategische Investeringsagenda 1.0’. Deze wordt gelijktijdig met de Programmabegroting opgeleverd.

In de voorliggende versie is de prioritering en programmering van de investeringen conform de Meerjarenstrategie opgenomen.

5. Regelgeving en beleid

Niet van toepassing.

6. Historie – eerdere besluitvorming

In het RKC-rapport Onderzoek Investeringen, zoals dat op 13 maart 2023 door de Verenigde Vergadering is vastgesteld, wordt de aanbeveling gedaan om de focus te leggen op de bestuurlijk

strategische investeringen. De opzet van de Strategische Investeringsagenda is tijdens Informatieve VV op 24 april 2024 gepresenteerd. Op 9 oktober 2024 heeft de VV besloten om gelijktijdig met de begroting 2026 de eerste Strategische Investeringsagenda als separaat document vast te stellen.

Op 3 juni 2026 is gelijktijdig met de Kadernota de lijst met strategische investeringen vastgesteld.

7. Financiën

Er zijn geen financiële consequenties aan het vaststellen van de Strategisch Investeringsagenda. De consequenties van de programmering zijn verwerkt in het P&C-product de Programmabegroting.

Met het instellen van een Strategische Investeringsagenda en een verbeterde wijze van sturing van de strategische investeringen wijzigt de mandatering voor het vrijmaken van de investeringen. Het vrijmaken van het krediet van de strategische investeringen blijft gemandateerd aan de VV, het vrijmaken het krediet van de niet-strategische investeringen wordt gemandateerd aan het college van D&H.

8. Duurzaamheid

Niet van toepassing.

9. Alternatieven

Niet van toepassing.

10. Organisatorische en personele consequenties/ OR

Niet van toepassing

11. Risico- en beheersmaatregelen

Niet van toepassing.

12. Communicatie (in- en extern)

Binnen de organisatie wordt verder gecommuniceerd welke investeringen het label ‘strategisch’ hebben gekregen en wat dit betekent voor deze investeringen.

Over de vernieuwde Strategische Investeringsagenda 1.0 zal externe communicatie plaatsvinden, gelijktijdig met de communicatie over de Programmabegroting.

13. Bekendmaking en vervolgprocedure

Deze Strategische Investeringsagenda wordt nog verder doorontwikkeld. De huidige Klankbordgroep Strategische Investeringsagenda zal blijven adviseren over de verdere doorontwikkeling

14. Bevoegd orgaan

Verenigde Vergadering.

15. Toelichting/ kanttekeningen

De Strategische Investeringsagenda is onlosmakelijk verbonden met de Programmabegroting, de Meerjarenraming 2028-2031 en de Meerjarenstrategie. Op basis van de Programmabegroting besluit de VV over de benodigde financiële middelen voor de investeringen voor het komende jaar (2027) en geeft het voor deze investeringen een doorzicht in tijd en geld voor de komende 5 jaar. Op basis van de Meerjarenstrategie is de Strategische Investeringsagenda de uitwerking van de programmering en prioritering van de vastgestelde strategische investeringen in de tijd, namelijk tot 2050.

De Strategische Investeringsagenda wordt daarom gelijktijdig met de Programmabegroting in VV van november voor besluitvorming aangeboden. Voorstel is om eerst de Programmabegroting vast te stellen en daarna de Strategische Investeringsagenda, omdat deze investeringsagenda volgt uit de Programmabegroting.

Het opstellen en actualiseren van de Strategische Investeringsagenda is een jaarlijks terugkerend proces wat onderdeel is van het P&C proces en wordt daarmee integraal onderdeel van het bestuurlijk proces. Bij de eerste begrotingswijziging in 2027 wordt over de voortgang van alle strategische investeringen gerapporteerd.

16. Bijlagen

1. Strategische Investeringsagenda 2027 versie 1.0

Vergaderdatum: 25 november 2026
Agendapunt:
iBabsnummer: 1983

BESLUIT VERENIGDE VERGADERING

ONDERWERP Strategische Investeringsagenda 1.0 2027

DE VERENIGDE VERGADERING VAN WATERSCHAP HOLLANDSE DELTA,

op voordracht van dijkgraaf en heemraden van waterschap Hollandse Delta van 13-10-2026;

gehoord het advies van de Commissie Waterhuishouding en Waterzuivering (Water) van 9-11-2026, de Commissie Waterkering, (Vaar)Wegen en Vergunningverlening (WWV) van 10-11-2026 en de Commissie Middelen, Bestuurlijke Zaken en Handhaving (MBH) van 11-11-2026;

overwegende dat:
- de Strategisch Investeringsagenda de VV in positie brengt om haar kaderstellende- en controlerende rol beter te kunnen invullen;
- de lijst met strategische investeringen vastgesteld is in de VV van 3 juni 2026;

gelet op:
- artikel 77 Waterschapswet;
- RKC-rapport Onderzoek Investeringen;

BESLUIT:

In te stemmen met de Strategische Investeringsagenda 2027 versie 1.0

Ridderkerk, 25 november 2026

De Verenigde Vergadering voornoemd,
secretaris-directeur, dijkgraaf,

V. Bergsma J.F. Bonjer

waterschap
Hollandse
Delta

waterschap Hollandse Delta

Strategische Investeringsagenda 2027

Versie 1.0: behorende bij begroting 2027

Inhoud

1. Inleiding 3
2. Korte beschrijving Strategische Investeringsagenda 4
2.1 Positionering Strategische Investeringsagenda in de bestuurlijke context 4
2.2 Strategische investeringsagenda i.r.t. P&C momenten 4
2.3 Hoe werkt de Strategische Investeringsagenda? 5
2.4 Wat voor investeringen zijn strategisch? 8
2.5 Wat betekent het label strategisch? 8
3. Ontwikkeling Strategische Investeringsagenda 9
4. Toelichting Strategische Investeringsagenda 1.0 2027 10

1. Inleiding

Op 9 oktober 2024 heeft de Verenigde Vergadering (VV) besloten om gelijktijdig met de begroting 2026 de eerste Strategische Investeringsagenda als separaat document vast te stellen en jaarlijks aan te passen. Dit naar aanleiding van het RKC-rapport Onderzoek Investeringen, dat op 13 maart 2023 door de VV is vastgesteld. Hierin wordt de aanbeveling gedaan om de focus te leggen op de bestuurlijk strategische investeringen.

Op 14 oktober 2025 heeft de VV de Meerjarenstrategie 2025 – 2050 vastgesteld, waarin criteria zijn opgenomen om de totale opgave waar Waterschap Hollandse Delta voor staat te prioriteren en te programmeren. In de versie van de Strategische Investeringsagenda 1.0 2026 was deze programmering nog niet verwerkt. Inmiddels is er op basis van de criteria een vlakke programmering gemaakt die in de Kadernota 2027 is opgenomen en daarin is toegelicht. Deze programmering is de basis geweest voor de Programmabegroting 2027 en Meerjarenraming 2028 – 2032. Bij de Kadernota 2027 zijn ook de nieuwe strategische investeringen gepresenteerd met de Strategische Investeringsagenda 0.1 2027, die in de VV van juni 2026 is vastgesteld.

In deze voorliggende Strategische Investeringsagenda 1.0 2027 is de programmering van de strategische investeringen opgenomen en is daarmee een weergave van de Programmabegroting, Meerjarenraming en Meerjarenstrategie. Deze Strategische Investeringsagenda is tot stand gekomen in samenwerking met de klankbordgroep met leden uit de VV.

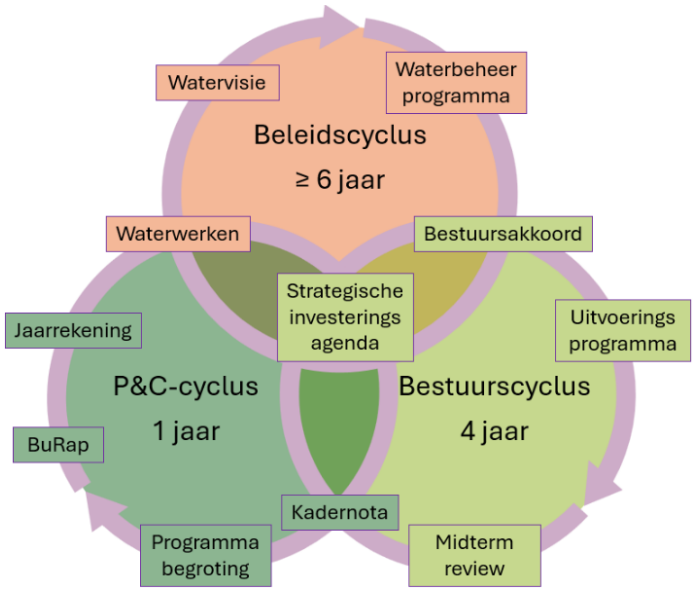
In de Strategische Investeringsagenda 1.0 2026 en de Strategische Investeringsagenda 0.1 2027 zijn onder meer het doel, de beschrijving van het instrument en het proces van de strategische investeringen en de strategische investeringsagenda incl. rollen en verantwoordelijkheden uitgebreid beschreven. In hoofdstuk 2 is deze toelichting enkel nog op hoofdlijnen opgenomen om de context en de werking van de Strategische Investeringsagenda te duiden. In hoofdstuk 3 zijn de ontwikkelingen toegelicht tussen de Strategische Investeringsagenda 1.0 2026 en dit moment. In dat hoofdstuk wordt ook nog een doorkijk gegeven naar de toekomstige ontwikkelingen. De programmering van de strategische investeringen is opgenomen in hoofdstuk 4. De effecten van het toepassen van de Meerjarenstrategie op deze investeringen wordt daarin ook toegelicht.

2. Korte beschrijving Strategische Investeringsagenda

2.1 Positionering Strategische Investeringsagenda in de bestuurlijke context

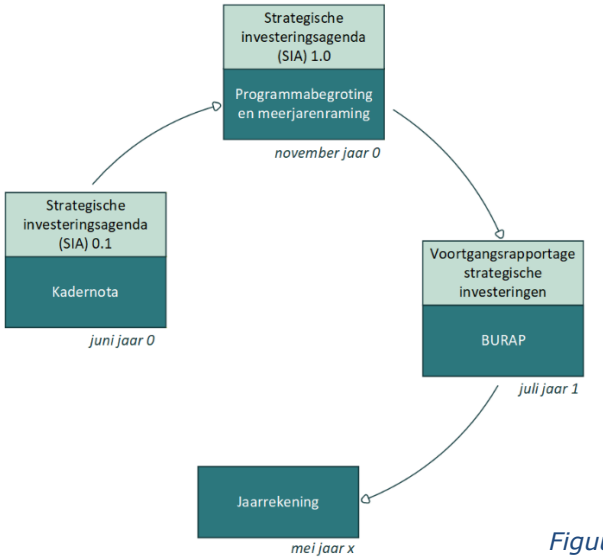
De Strategische Investeringsagenda bevindt zich op het raakpunt van de drie cycli in de bestuurlijke governance. Strategische investeringen worden in de Beleidscyclus ***geboren***, in de Bestuurscyclus worden ze ***geduid***, waarna ze in de P&C cyclus worden ***geladen***. Dat betekent dat de informatie, die voor de VV relevant is om haar kaderstellende en controlerende rol in te kunnen vullen, verschilt van fase tot fase.

In figuur 1 zijn deze drie cycli grafisch weergegeven met de belangrijkste documenten. Daarbij vormt het Bestuursakkoord de belangrijkste verbinding tussen de Beleidscyclus en de Bestuurscyclus. De Kadernota vormt de verbinding tussen de Bestuurscyclus en de P&C-cyclus, terwijl Waterwerken de verbinding vormt tussen de P&C-cyclus en de Beleidscyclus.

Figuur 1: De 3 cycli in de bestuurlijke governance

2.2 Strategische investeringsagenda i.r.t. P&C momenten

De strategische investeringsagenda bestaat uit 3 producten:

1. Strategische Investeringsagenda jaar x versie 0.1;
2. Strategische Investeringsagenda jaar x versie 1.0;
3. Voortgangsrapportage strategische investeringen.

In de **Strategische Investeringsagenda jaar x versie 0.1** wordt de lijst opgenomen met de strategische investeringen en wordt parallel aan de kadernota aan de VV aangeboden. De VV besluit hier welke investeringen strategisch zijn en welke niet. In de **Strategische Investeringsagenda jaar x versie 1.0** is de planning en prioritering van deze strategische investeringen op basis van de begroting, meerjarenraming en Meerjarenstrategie opgenomen en wordt parallel aan de begroting aan de VV aangeboden. De voortgang (doelrealisatie) van de strategische investeringen wordt in de **Voortgangsrapportage strategische investeringen** beschreven. Dit document wordt bij de BURAP aan de VV verstrekt.

Figuur 2: Koppeling van de Strategische Investeringsagenda met de P&C-momenten

2.3 Hoe werkt de Strategische Investeringsagenda?

Het proces van de Strategische Investeringsagenda valt in te delen in een viertal onderdelen:

1. Opvoeren/afvoeren
2. Programmeren
3. Sturen
4. Controleren

1. Opvoeren/afvoeren

Met de Kadernota worden de nieuwe investeringen opgevoerd. Daarbij wordt op basis van de criteria bepaald of een investering strategisch is of niet. De strategische investeringen worden voorzien van een bestuurlijk factsheet die ter kennisname als bijlage bij de Kadernota wordt gevoegd. De lijst met alle strategische investeringen wordt opgenomen in de 'Strategische Investeringsagenda 0.1 – jaar x'. Deze lijst bestaat uit de huidige strategisch investeringen, de nieuwe strategische investeringen en strategische investeringen die in het afgelopen jaar zijn afgerond. Wanneer investeringen zijn afgerond, zal dit bij de desbetreffende investering worden aangegeven. Ook investeringen waarvan besloten is dat deze niet meer het label strategisch hebben, worden met die aanduiding in de lijst opgenomen. De afgeronde investeringen worden vervolgens niet meer opgenomen in de Strategische Investeringsagenda 1.0 – jaar x.

2. Programmeren

In het proces van programmeren en prioriteren voor de begroting en meerjarenraming worden op basis van de score op de bedrijfswaardenmatrix en de Meerjarenstrategie ook de strategische investeringen gepland. De strategische investeringen die op kortere termijn worden uitgevoerd en waarvan de te nemen maatregel al bekend is, kunnen met een grotere zekerheid worden geprogrammeerd dan de investeringen die op een langere termijn gaan spelen. Van de investeringen op langere termijn zijn vaak de exacte te nemen maatregelen nog niet bekend, waarmee ook de benodigde middelen (capaciteit, financiën) en planning nog onzeker zijn. In de 'Strategische Investeringsagenda 1.0 – jaar x' (voorliggend document) wordt de uitkomst van dit proces voor de strategische investeringen gepresenteerd. De Strategische Investeringsagenda wordt jaarlijks geactualiseerd op het gebied van planning en kosten en vastgesteld bij de begrotingsbehandeling.

3. Sturen

Wanneer de strategische investeringen verder worden uitgewerkt worden deze op een aantal momenten ter besluitvorming aan de VV voorgelegd:

- SI-moment 1: Oplossingsrichtingen op hoofdlijnen inclusief afwegingskader
- SI-moment 2: Voorkeursvariant op hoofdlijnen en bijbehorende verder uit te werken oplossingsrichtingen inclusief afwegingskader
- SI-moment 3: Voorstel voorkeursvariant, ofwel de te nemen maatregel
- SI-moment 4: Kredietaanvraag voor de uitvoering van de voorkeursvariant

Bij elk bestuurlijk SI-moment wordt de keuze gemaakt of de investering nog steeds strategisch is of dat met de uitwerking ervan de investering niet meer aan de criteria voldoet om strategisch te zijn. Wanneer er uit een strategische investering verschillende uit te werken voorkeursoplossingsrichtingen volgen, wordt per oplossingsrichting bepaald of deze strategisch is of niet. Deze categorisering wordt in het betreffende SI-moment aan de VV ter besluitvorming voorgelegd. Wanneer in het vervolg de investering niet meer strategisch is, bijvoorbeeld doordat het doel bereikt kan worden door eenvoudige aanpassing van een huidige asset, zal de investering niet meer aan de VV worden voorgelegd.

4. Controleren

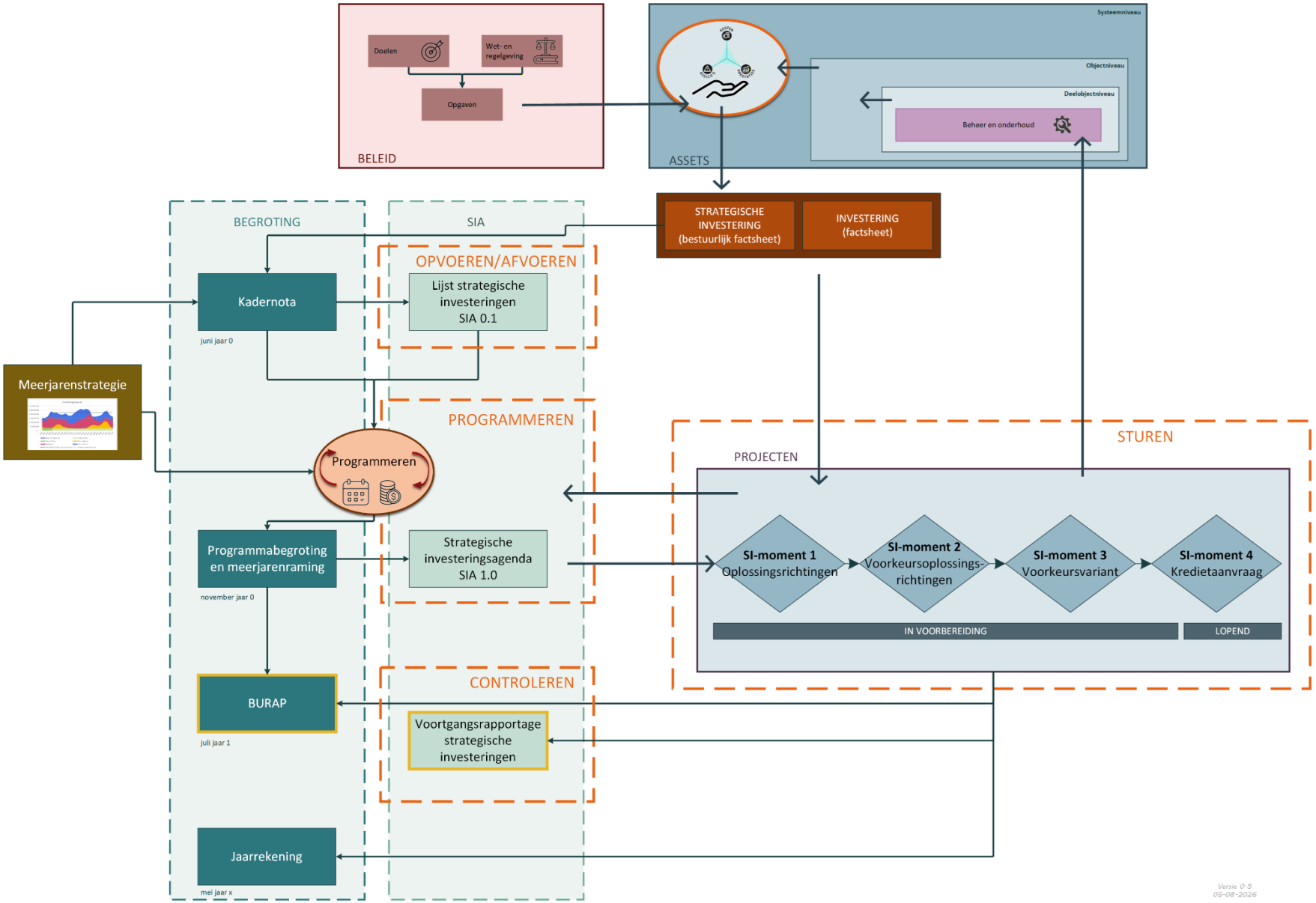
De strategische investeringen worden voorzien van een verbijzonderde informatievoorziening. Bij de 1e begrotingswijziging wordt gelijktijdig een voortgangsrapportage van alle strategische investeringen verstrekt, waarin de stand van zaken wordt vermeld op gebied van de criteria waarop een investering strategisch is geworden en de bijdrage aan de doelrealisatie. Eventuele wijzigingen van strategische investeringen in tijd en/of geld worden opgenomen in de 1e begrotingswijziging.

Sommige strategische investeringen zullen uiteenvallen in meerdere aparte investeringen. In de rapportage wordt op niveau van de hoofdinvestering gerapporteerd en worden de subinvesteringen daarin meegenomen. Ook als alle subinvesteringen van een strategische investering niet meer strategisch zijn, zal er over het totaal van de investering worden gerapporteerd. Dit kan bijvoorbeeld voorkomen bij de watergebiedsplannen. De te nemen maatregelen uit de watergebiedsplannen kunnen niet-strategisch zijn, echter blijft er wel gerapporteerd worden over de voortgang van de uitvoering van het complete watergebiedsplan.

Na het afsluiten van een investering zal deze nog eenmaal worden meegenomen in de voortgangsrapportage. Hierin zal worden aangegeven wat de bijdrage van deze investering is geweest aan de (strategische) doelen.

In figuur 3 is schematisch het proces van de werkwijze Strategische Investeringsagenda vormgegeven.

Figuur 3 Proces van de Strategische Investeringsagenda

2.4 Wat voor investeringen zijn strategisch?

Voor het bepalen of investeringen strategische zijn of niet worden de volgende criteria worden gehanteerd:

- **Doelrealisatie:** de investering draagt bij aan het realiseren van 1 of meerdere strategische doelen;
- **Programmatische schaalgrootte:** het investeringsproject is van groot belang voor het hele programma of overstijgt dat zelfs;
- **Meerjarige ontwikkelingen:** het investeringsproject heeft een doorlooptijd van meerdere jaren, meestal tot in de volgende bestuursperioden;
- **Maatschappelijke impact:** de projectinvestering heeft een grote maatschappelijke impact. Dit kan op meerdere stakeholders betrekking hebben of een grote impact op 1 in het bijzonder;
- **Organisatorische impact:** de organisatorische impact van het project(resultaat) is groot en raakt meerdere afdelingen;
- **Risicoprofiel:** het (bestuurlijk) risicoprofiel is groot. Niet alleen voor de technische aspecten, maar ook naar andere aspecten zoals imago en/of klimaat en het niet halen van de vastgestelde doelstellingen. Hier ligt een relatie met de Bedrijfswaardenmatrix;
- **Bestuurlijke gevoeligheid:** de bestuurlijke gevoeligheid is groot, mede op basis van het maatschappelijke impact en het bestuurlijk risicoprofiel;
- **Financiële impact:** de financiële impact is groot, in samenhang met de schaalgrootte en organisatorische impact.

Een investering hoeft niet aan alle criteria te voldoen om strategisch te kunnen zijn.

Bij elk moment dat een strategische investering bij de VV ter besluitvorming komt, wordt de investering beoordeeld of deze nog het label strategisch houdt of dat op basis van bovengenoemde criteria de (deel)investering niet meer strategisch is. Investeringen die een bijdrage aan derden zijn of investeringen die ten behoeve van vervanging van (delen van) assets zijn, worden in principe als niet-strategisch aangeduid.

2.5 Wat betekent het label strategisch?

Bij strategische investeringen krijgt de VV nadrukkelijk een explicietere rol in het vaststellen van de oplossingsrichtingen en te hanteren kaders voor de variantkeuze van de investering. Wanneer de oplossingsrichtingen blijven leiden tot een strategische investering, wordt ook de voorkeursvariant aan de VV voorgelegd. Voor een strategische investering wordt de kredietaanvraag bij de VV gedaan. Gedurende de looptijd van een strategische investering zal de voortgang op de strategische criteria gerapporteerd worden middels de strategische voortgangsrapportage.

3. Ontwikkeling Strategische Investeringsagenda

Deze Strategische Investeringsagenda is de tweede versie van de agenda. Dit is een actualisatie van de eerste versie die in november 2025 is vastgesteld. Ten opzichte van die eerste versie zijn er verschillende verbeteringen doorgevoerd, maar ook de komende jaren wordt verder gewerkt aan het doorontwikkelen van deze agenda op het inhoudelijke, instrumentale en procesmatige vlak met als doel de VV steeds beter in positie te krijgen. Dit jaar staat in het teken van het leren werken met de Strategische Investeringsagenda. Samen met de door de VV geïnstalleerde klankbordgroep worden de nieuwe processen en producten behorende bij de Strategische Investeringsagenda ontwikkeld, geëvalueerd en waar nodig verbeterd.

Voor de meeste assets zijn de toekomstige investeringen tot 2050 in de Strategische Investeringsagenda opgenomen. Deze investeringen zijn opgenomen in de Kadernota. Echter niet van alle strategische investeringen is nu nog goed in te schatten wat de investeringskosten zijn en wanneer de realisatie start en eindigt. Elk jaar zullen de investeringen concreter worden gemaakt en worden aangepast in de volgende versie van de Strategische Investeringsagenda. Ook zijn er diverse externe ontwikkelingen, bijvoorbeeld vanwege de samenhang met het Hoogwaterbeschermingsprogramma, die effect kunnen hebben op de programmering.

In het afgelopen jaar zijn de volgende ontwikkelingen geweest op het gebied van de Strategische Investeringsagenda:

- Het aanpassen van de naamgeving van de investeringen op basis van een aantal richtlijnen. Daarmee is aan de naam van de investering ook zichtbaar wat met de investering wordt beoogd. Dit is doorgevoerd in de tweede begrotingswijziging van 2025;
- De eerste strategische investeringen zijn met duiding van het betreffende SI-moment vastgesteld door de VV;
- De verwerking van de programmering die volgt uit het toepassen van de Meerjarenstrategie in de prioritering en programmering van de strategische investeringen;
- Het oefenen met de voortgangsrapportage van de strategische investeringen, waarbij is besloten de Voortgangsrapportage alleen bij de 1e begrotingswijziging / BURAP toe te voegen;
- Het verder uitwerken van de methodiek om te bepalen of een investering strategisch of niet strategisch is.

Voor de komende jaren staan de volgende ontwikkelingen nog gepland:

- Het verder integreren van de Strategische Investeringsagenda in de P&C producten;
- Het verder uitwerken/concretiseren van de beoordelingsmethodiek om te bepalen of een investering strategisch of niet-strategisch is;
- Het vaststellen van strategische doelen en het koppelen van investeringen aan deze strategische doelen (vanaf herziening WBP);
- Het verbeteren van meerjarig inzicht strategische investeringen met doorkijk tot 2050 op het vlak van planning en kosten;
- Het doorontwikkelen van assetmanagement: beter vooruitkijken op doelbereik, geld, tijd en risico’s van investeringen;
- Het verbeteren van de bestuurlijke factsheets in relatie tot de Strategische Investeringsagenda;
- Het rapporteren van de voortgang van de investeringen op basis van de projectfasen in aanvulling op de status van een investering.

4. Toelichting Strategische Investeringsagenda 1.0 2027

Ten opzichte van de Strategische Investeringsagenda 2026 versie 1.0 is de toepassing van de Meerjarenstrategie verwerkt in de programmering.
In de Meerjarenstrategie is nog wel een kanttekening opgenomen over de maakbaarheid van deze programmering. De maakbaarheid wordt mede bepaald door de interne capaciteit binnen WSHD en de externe capaciteit bij de ingenieursbureaus en aannemers. Met de huidige interne capaciteit kan een investeringsvolume van ongeveer € 150 miljoen worden voorbereid en uitgevoerd. Dit is mede afhankelijk van waar de projecten zich in de projectfasering bevinden. Om alle doelen voor 2050 te behalen is een gemiddeld investeringsvolume benodigd van circa € 240 miljoen per jaar. Om dit verschil te overbruggen is in de Meerjarenstrategie een aantal realisatiekrachtvergrotende strategieën gedefinieerd. De effectiviteit van deze strategieën moet de komende jaren nog worden onderzocht. Indien blijkt dat deze realisatiekrachtvergrotende strategieën onvoldoende extra omzet generen zal de programmering moeten worden aangepast.

Voor alle strategische investeringen is in onderstaande overzichten per programma de huidige programmering opgenomen. Daarbij is aangegeven wat de status van de investering is en voor welk SI-moment de investering zich bevindt. Tevens is de planning van deze investering aangegeven, met een verdeling tussen ‘in voorbereiding’ en ‘uitvoering’. In het programma Wegen en Bestuur & Organisatie zijn er geen investeringen als strategisch aangemerkt.
De eventuele wijzigingen op de planning die in de tweede begrotingswijziging worden opgenomen zijn niet in onderstaande tabellen verwerkt.

Legenda:

⏻	Nog te starten
✕	Voor ingaan SIA gepasseerd
✓	Besluit genomen
»	Besluit in voorbereiding

Voorbereiding
Uitvoering

Waterveiligheid

Op basis van het toepassen van de Meerjarenstrategie zijn er geen aanpassingen in de programmering waterveiligheid gedaan. De investeringen vallen allemaal in de basisprogrammering die conform planning zijn opgenomen. Deze projecten zijn allemaal onderdeel van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) en zijn ook in de landelijke programmering opgenomen, behalve Digital Twin.

Voor de kortere termijn zijn de wijzigingen doorgevoerd als gevolg van een actualisatie van planning en doorlooptijden. Daarnaast is besloten om het dijkversterkingsproject 17-3 Oostmolendijk - Ringdijk met 3 jaar uit te stellen om een aantal ontwikkelingen af te wachten, zodat deze mogelijk wel past binnen het subsidiekader. Hierover is de VV via een bestuurlijke informatiebrief op de hoogte gebracht. Dit heeft geen gevolgen voor de veiligheid van de inwoners, de waterkering is nog steeds veilig, maar moet voor 2050 versterkt zijn.

								Begroting en meerjarenraming																							
Investering	**Status**	**SI-1**	**SI-2**	**SI-3**	**SI-4**	**Jaar van aanvang**	**Jaar van realisatie**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**2032**	**2033**	**2034**	**2035**	**2036**	**2037**	**2038**	**2039**	**2040**	**2041**	**2042**	**2043**	**2044**	**2045**	**2046**	**2047**	**2048**	**2049**	**2050**
WSHD_Dijkversterking zettingvloeiing V3T	LOPEND	✗	✗	✗	✓	2022	2027																								
WSHD_Digital Twin	LOPEND	✗	✗	✗	✓	2026	2028																								
VP_Dijkversterking 20-3 Geervliet Hekelingen	IN VOORBEREIDING	✗	✗	✓	»	2029	2034																								
VP_Dijkversterking 20-2 Brielse Maasdijk	IN VOORBEREIDING	»				2033	2037																								
IJS_Dijkversterking 17-3 Oostmolendijk Ringdijk	IN VOORBEREIDING	»				2035	2039																								

Op basis van de huidige inzichten moet, na de nu geprogrammeerde dijkversterkingen, in ons gebied nog circa 48 kilometer aan primaire waterkeringen worden versterkt. Omdat dit nog een inschatting is en de programmering in afstemming met het HWBP plaats moet vinden, zijn er voor deze projecten nog geen bestuurlijke factsheets opgesteld en zijn deze daarom nog niet in het overzicht opgenomen.

Voldoende en schoon water

Als gevolg van het toepassen van de Meerjarenstrategie is de uitvoering van een groot deel van de watergebiedsplannen naar achteren geschoven. De programmering van de verkennings- en planvormingsfase van de strategische investeringen voor de periode na 2027 moet nog verder worden uitgewerkt op basis van deze Meerjarenstrategie. Dit betekent dat de wateroverlastopgave (gericht op klimaat 2050) niet voor 2027 (zoals de doelstelling was in het waterbeheerprogramma 2022-2027) is opgelost, maar wordt verschoven naar 2050. Ook de huidige wateroverlastopgave (provinciale normering voor huidig klimaatscenario) is daardoor niet voor 2027 gereed, waarmee nog niet volledig wordt voldaan aan de provinciale normering wateroverlast en uitstel moet worden aangevraagd. Ook zijn de maatregelen voor vismigratie naar achteren geschoven waarmee niet wordt voldaan aan de WSHD doelstelling om de 5 prioritaire vismigratieroutes voor 2027 gerealiseerd te hebben. De realisatie van andere doelstellingen van de watergebiedsplannen, zoals wateraanvoer, waterkwaliteit vertragen hierdoor ook. Deze verschuiving van de watergebiedsplannen betekent ook dat de realisatie van de instandhoudingsopgave mee naar achteren schuift. Echter kan in een aantal gevallen dit leiden tot onwenselijke situatie, waardoor deze opgave apart geprogrammeerd zullen worden, vooruitlopend op de watergebiedsplannen. Dit kan echter betekenen dat de integraliteit van de te nemen maatregelen afneemt en er mogelijk een desinvestering plaatsvindt.

Investering	Status	SI-1	SI-2	SI-3	SI-4	Jaar van aanvang	Jaar van realisatie	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050
WSHD_Aankoop grond tbv Watergebiedsplannen	LOPEND	X	X	X	✓	2024	2030																								
VP_Nieuwbouw werf De Klomp	LOPEND	X	X	X	✓	2026	2027																								
GO_Nieuwbouw werf Oude-Tonge	LOPEND	X	X	X	✓	2026	2027																								
VP_WGP Putten	IN VOORBEREIDING	X	✓	NVT		2026	2028																								
HW_Watergebiedsplan Hoeksche Waard zuidwest	IN VOORBEREIDING	X	✓			2028	2030																								
WSHD_SGBP-4_Aanplant NVO en vraatbescherming	NIEUW	⏻				2028	2030																								
WSHD_SGBP-4_Vergroten waterdiepte	NIEUW	⏻				2028	2033																								
WSHD_SGBP-4_Aanleg robuuste watergangen	NIEUW	⏻				2028	2033																								
GO_Watergebiedsplan Flakkee oosthoek	IN VOORBEREIDING	X	✓			2029	2030																								
IJS_WGP IJsselmonde noordoost	IN VOORBEREIDING	X	✓			2029	2032																								
VP_Nieuwbouw gemaal Gorzeman	NIEUW	X	»			2030	2032																								
VP_Optimalisatie inlaatvoorziening Bernisse	NIEUW	»				2030	2032																								
HW_Watergebiedsplan Oudeland en Binnenmaas	IN VOORBEREIDING	X	✓			2031	2032																								
PN_Watergebiedsplan Pernis	IN VOORBEREIDING	X	✓			2032	2034																								
WSHD_Aanleg Vismigratieroutes fase 1	IN VOORBEREIDING	X	X	»		2033	2034																								
DO_Watergebiedsplan Dordrecht	IN VOORBEREIDING	X	✓			2033	2035																								
IJS_WGP IJsselmonde Breeman	IN VOORBEREIDING	X	✓			2034	2035																								
GO_Watergebiedsplan Flakkee west	IN VOORBEREIDING	X	✓			2034	2035																								
HW_Watergebiedsplan Hoeksche Waard zuid	IN VOORBEREIDING	»				2035	2035																								
GO_Watergebiedsplan Flakkee midden	IN VOORBEREIDING	»				2036	2037																								
GO_Watergebiedsplan Goeree oost	IN VOORBEREIDING	»				2037	2037																								
GO_Watergebiedsplan Goeree west *	IN VOORBEREIDING	X	✓			2037	2038																								
IJS_WGP IJsselmonde west	IN VOORBEREIDING	X	»			2037	2039																								
WSHD_Aanleg vismigratieroutes fase 2	IN VOORBEREIDING	X	X	»		2038	2038																								
IJS_WGP IJsselmonde noordwest	IN VOORBEREIDING	»				2038	2039																								
GO_Uitvoeringsmaatregelen Zuiderdiep en Havenkanalen	NIEUW	⏻				2038	2040																								
HW_Watergebiedsplan Hoeksche Waard oost	IN VOORBEREIDING	»				2038	2040																								
HW_Watergebiedsplan Hoeksche Waard midden	IN VOORBEREIDING	»				2039	2040																								
IJS_WGP IJsselmonde zuidoost	IN VOORBEREIDING	»				2039	2040																								
VP_WGP Voorne oost	IN VOORBEREIDING	»				2040	2040																								
VP_WGP Voorne west	IN VOORBEREIDING	»				2040	2041																								
HW_Watergebiedsplan Heinenoord Puttershoek	IN VOORBEREIDING	»				2040	2041																								
RZ_WGP Rozenburg	IN VOORBEREIDING	»				2041	2042																								
GO_Watergebiedsplan Zuiderdiep	IN VOORBEREIDING	»				2041	2042																								

** Programmering is onjuist verwerkt in de begroting*

De tweede ronde van de watergebiedsplannen start na 2035 en is nog niet in bovenstaande tabel opgenomen. Deze ronde is wel opgenomen in de Meerjarenstrategie, maar van deze investeringen zijn nog geen bestuurlijke factsheets opgesteld, vandaar dat ze niet in het overzicht zijn opgenomen.

Waterketen

Binnen het programma Waterketen wordt de komende jaren ingezet op de uitvoering van ALM GOS, ALM Sluisjesdijk en nieuwbouw Slibgisting Dordrecht. Als gevolg van het toepassen van de Meerjarenstrategie zit er een grote verschuiving in planning op de overige ALM's. Met deze verschuiving wordt er ruimte gecreëerd voor de opgave van het programma Watersystemen. De transitiepaden Waterketen hebben als uitgangspunt dat de drie grootste zuiveringen als eerste worden aangepakt. Dit is in de vlakke programmering na de toepassing van de Meerjarenstrategie niet mogelijk gebleken. Gelet op het grote effect op doelrealisatie wordt aan rwzi Dokhaven en rwzi Dordrecht de hoogste prioriteit gegeven. Rwzi Zwijndrecht schuift hierdoor 6 jaar naar achteren. Dit geldt tevens voor de meeste andere ALM's, tenzij er een hoog risicoprofiel blijkt te ontstaan. Het verschuiven van de programmering heeft als consequentie dat de tussenliggende doelstellingen uit de Richtlijn Stedelijk Afvalwater (RSA) niet worden behaald. Naar verwachting wordt de eindmijlpaal in 2045 nipt behaald.

Begroting en meerjarenraming

Investering	Status	SI-1	SI-2	SI-3	SI-4	Jaar van aanvang	Jaar van realisatie	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050
WSHD_Optimalisatie online meters waterlijn RWZI's	LOPEND	X	X	X	✓	2020	2027																								
WSHD_Vervangen TA Waterketen	LOPEND	X	X	X	✓	2022	2027																								
GOVP_ALM Goeree Overflakkee-Spijkenisse	LOPEND	X	X	X	✓	2025	2028																								
IJS_ALM Sluisjesdijk 2.0	IN VOORBEREIDING	X	X	X	✓	2026	2032																								
WSHD_Slibstrategie_Ombouw sliblijnen RWZI's Oost/West	IN VOORBEREIDING	X	X	X	✓	2027	2032																								
DO_Slibstrategie_SVB Dordrecht	IN VOORBEREIDING	X	X	X	»	2029	2032																								
DO_ALM ZE Dordrecht	IN VOORBEREIDING	X	X	X	»	2031	2034																								
IJS_ALM ZE_Dokhaven	IN VOORBEREIDING	X	X	X	»	2028	2043																								
VP_ALM_ZE Hoogvliet	NIEUW	⏻				2030	2035																								
VP_ALM ZE_Heenvliet	IN VOORBEREIDING	X	X	X	»	2034	2039																								
VP_ALM ZE_Hellevoetsluis	IN VOORBEREIDING	X	X	X	»	2034	2039																								
IJS_ALM_ZE Barendrecht	NIEUW	⏻				2036	2041																								
IJS_ALM_ZE Zwijndrecht	NIEUW	⏻				2036	2042																								
HW_ALM_ZE Strijen	NIEUW	⏻				2037	2042																								
HW_ALM_ZE Oud-Beijerland	NIEUW	⏻				2037	2042																								
VP_ALM_ZE Oostvoorne	NIEUW	⏻				2037	2042																								
RZ_ALM_ZE Rozenburg	NIEUW	⏻				2038	2043																								
IJS_ALM_ZE Ridderkerk	NIEUW	⏻				2038	2043																								
HW_ALM_ZE Piershil	NIEUW	⏻				2039	2044																								
HW_ALM_ZE Numansdorp	NIEUW	⏻				2039	2044																								
VP_ALM ZE_Spijkenisse fase 2	IN VOORBEREIDING	X	X	X	»	2040	2047																								
GO_ALM Goeree-Overflakkee fase 2	IN VOORBEREIDING	X	X	X	»	2040	2047																								

De tweede tranche van de ALM-studies start na 2038 en is nog niet in bovenstaande tabel opgenomen. Deze tranche is wel opgenomen in de Meerjarenstrategie, maar van deze investeringen zijn nog geen bestuurlijke factsheets opgesteld, vandaar dat ze niet in het overzicht zijn opgenomen.

Bijlage 1: Lijst strategische investeringen

peildatum : 1 september 2026

Programmanaam	Projectnaam	Omschrijving	Nieuw of bestaand
Waterveiligheid	WSHD_Digital Twin	Goede en betrouwbare gegevens en informatie over waterkeringen liggen aan de basis van de primaire processen die de waterveiligheid borgen. Door het ontwikkelen van een 'Digital Twin' van de waterkeringen wordt alle kennis van de waterkeringen gebundeld. De Digital Twin is een virtuele ofwel digitale versie van elke beheerobject die toegang geeft tot alle informatie van het object in het Beheerregister. De Digital Twin biedt mogelijkheden om terug te kijken in de tijd en voorspellingen te kunnen maken over hoe het object zal reageren in bijvoorbeeld verschillende klimaatscenario's zoals extreem hoogwater of droogte. WSHD krijgt hierdoor meer inzicht in de gedragingen van de waterkeringen.	BESTAAND
Waterveiligheid	WSHD_DijkversterkingZettingsvloeiing-3T	In de verlengde 3e toetsronde in 2013 bleek ca. 7 km van de primaire waterkering niet te voldoen aan de wettelijke voorschriften behorende bij het faalmechanisme zettingsvloeiing. Dit heeft geleid tot het HWBP-project 16E: 'Zettingsvloeiing V3T'.	BESTAAND
Waterveiligheid	IJS_Dijkversterking 17-3 Oostmolendijk Ringdijk	Normtraject 17-3 (de primaire waterkeringen Oostdijk-Ringdijk-Donkerslootsedijk-Oostmolendijk) ligt aan de noordoostkant van IJsselmonde. In de 1e beoordelingsronde is dit traject afgekeurd (categorie D.). Het traject is daarom opgenomen in het HWBP-programma en zal versterkt moeten gaan worden om te voldoen aan de wettelijke norm in 2050.	BESTAAND
Waterveiligheid	VP Dijkversterking 20-3 Geervliet Hekelingen	Normtraject 20-3 ligt aan de oostkant van Voorne-Putten. Op basis van de studie Veiligheid Nederland in Kaart (VNK2) is het traject aangemerkt als dijktraject met een urgente veiligheidsopgave. Het traject is opgenomen in het HWBP-programma en zal versterkt worden om te voldoen aan de wettelijke norm in 2050.	BESTAAND
Waterveiligheid	VP_Dijkversterking 20-2 Brielse Maasdijk	Normtraject 20-2 ligt aan de noordkant van Voorne-Putten. In de 1e beoordelingsronde is dit traject afgekeurd (categorie C). Het actueel veiligheidsoordeel is bijgesteld naar categorie D. Het traject is opgenomen in het HWBP-programma en zal versterkt worden om te voldoen aan de wettelijke norm in 2050.	BESTAAND

Voldoende en Schoon Water	WSHD Aanleg Vismigratieroutes fase 1	In het vastgestelde vismigratieplan is een vijftal vismigratieroutes benoemd die in 2027 gerealiseerd moeten zijn. Met het vaststellen van het vismigratieplan is ook het bedrag opgenomen dat wordt toegekend voor het realiseren van deze routes. De vismigratieroutes zullen zo veel mogelijk worden uitgevoerd als onderdeel van de watergebiedsplannen.	BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	WSHD Aanleg Vismigratieroutes fase 2	In het vastgestelde vismigratieplan is een tweetal vismigratieroutes benoemd die complex van aard zijn en die na 2027 gerealiseerd moeten worden, waarbij de planstudie al wel voor 2027 gestart moet zijn.	BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	DO_Watergebiedsplan Dordrecht Biesbosch	De watergebiedsplannen hebben als doel om integraal de doelen per gebied realiseren. Bij het opvoeren van de investering per watergebiedsplan is de opgave in het betreffende gebied nog niet bekend. Daarom wordt een standaard investeringsbedrag opgenomen, gebaseerd op de geschatte totale opgave. Deze opgave is op basis van een inschatting op basis van gebiedskennis onderverdeeld in een drietal categorieën (klein, middel, groot) met een bijbehorend investeringsbedrag gebaseerd op de ramingen van de eerste watergebiedsplannen. In de eerste twee fasen van ieder watergebiedsplan wordt het doelgat bepaald voor dat specifieke gebied. Bij het opstellen van een watergebiedsplan wordt echter breder gekeken naar de opgave dan alleen de Kaderrichtlijn Water en de Wateropgave Normering wateroverlast. Mede daarom is met de opgave zoals voor de eerste watergebiedsplannen groter dan voorzien, wat uiteraard ook leidt tot hogere kosten. Nu het inzicht in de opgaven met ieder watergebiedsplan toeneemt en de kostenramingen worden aangescherpt, is de verwachting dat deze trend voor alle watergebiedsplannen geldt.	BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	DO_Watergebiedsplan Dordrecht Centraal		BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	DO-Watergebiedsplan Dordrecht Stad		BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	IJS_WGPIJsselmonde Breeman		BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	IJS_WGP_ Eiland IJsselmonde Noordoost		BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	GO_Watergebiedsplan Flakkee Midden		BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	GO_Watergebiedsplan Flakkee Oosthoek		BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	GO_Watergebiedsplan Flakkee West		BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	GO_Watergebiedsplan Goeree Oost		BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	GO_Watergebiedsplan Goeree West		BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	HW_Watergebiedsplan Heinenoord Puttershoek		BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	HW Watergebiedsplan Hoeksche Waard Zuid-West		BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	HW_Watergebiedsplan Hoeksche Waard Midden		BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	HW_Watergebiedsplan Hoeksche Waard Oost		BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	HW_Watergebiedsplan Hoeksche Waard Zuid		BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	IJS_Watergebiedsplan IJsselmonde Noord West		BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	IJS_Watergebiedsplan IJsselmonde West		BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	IJS_Watergebiedsplan IJsselmonde Zuid Oost		BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	HW_Watergebiedsplan Oudeland & Binnenmaas		BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	PN_Watergebiedsplan Pernis		BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	VP_Watergebiedsplan Putten		BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	RZ_Watergebiedsplan Rozenburg		BESTAAND

Voldoende en Schoon Water	VP_Watergebiedsplan Voorne Oost		BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	VP_Watergebiedsplan Voorne West		BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	VP_Watergebiedsplan Zuiderdiep		BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	WSHD_Aankoop grond tbv Watergebiedsplannen	Krediet voor de aankoop van grond vooruitlopend op de uitvoering van de maatregelen uit de watergebiedsplannen.	BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	GO_Nieuwbouw werf Oude-Tonge	Nieuwbouw van de werf met steunpuntfunctie voor het waterschap op Goeree-Overflakkee. Door het aflopen van het huurcontract van het steunpunt op Stellendam zijn er onvoldoende werkplekken op het eiland Goeree-Overflakkee. Daarnaast is de technische staat van de loodsen op de werf Oude-Tonge slecht door verzakking van de fundering. In het kader van efficiëntie en verbetering van de samenwerking is ervoor gekozen een nieuwe werf met steunpuntfunctie te realiseren.	BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	VP Nieuwbouw werf De Klomp	Nieuwbouw van de werf met steunpuntfunctie voor het waterschap op Voorne-Putten. Als gevolg van diverse veiligheidsrisico's is de oude werf te Vierpolders eind 2021 buiten gebruik gesteld en wordt momenteel gebruik gemaakt van tijdelijke huisvesting. Om de continuïteit van de maatschappelijke taak te waarborgen en een veilige werkomgeving te bieden aan de medewerkers wordt een nieuwe werf met steunpuntfunctie gerealiseerd.	BESTAAND
Voldoende en Schoon Water	WSHD-SGBP-4_Aanplant NVO en vraatbescherming	Vanuit het 4e Stroomgebiedbeheerplan van de KRW, dat in 2026 wordt vastgesteld, zijn vooruitlopend de voornaamste investeringsopgaven toegevoegd. Dit om een zo volledig mogelijk beeld van de totale opgaven voor het watersysteem in beeld te hebben. Het betreft een investering voor de aanplant van NVO's en een investering voor het vergroten van de waterdiepte van hoofdwatergangen	NIEUW
Voldoende en Schoon Water	WSHD-SGBP-4_Vergroten waterdiepte	Vanuit het 4e Stroomgebiedbeheerplan van de KRW, dat in 2026 wordt vastgesteld, zijn vooruitlopend de voornaamste investeringsopgaven toegevoegd. Dit om een zo volledig mogelijk beeld van de totale opgaven voor het watersysteem in beeld te hebben. Het betreft een investering voor de aanplant van NVO's en een investering voor het vergroten van de waterdiepte van hoofdwatergangen	NIEUW
Voldoende en Schoon Water	WSHD-SGBP-4_Aanleg robuuste watergangen	Op basis van een aangenomen motie in de VV van 8 april 2026 is deze investering toegevoegd aan de maatregelenlijst voor het 4e Stroomgebiedbeheerplan van de KRW. Met deze investering kunnen watergangen worden verbreed zodat er onder meer meer ruimte voor begroeiing kan komen zodat de waterkwaliteit kan worden verbeterd.	NIEUW
Voldoende en Schoon Water	VP_Nieuwbouw gemaal Gorzeman	Gemaal Gorzeman is het grootste gemaal binnen het watersysteem en kent een unieke onder water opstelling van 4 pompen aan het einde van het Kanaal door Voorne. In de afgelopen jaren zijn diverse storingen	NIEUW

		aanleiding geweest voor het nemen van maatregelen. Nu het gemaal aan het einde van haar levensduur komt is het noodzakelijk om te vernieuwen. Op basis van een variantenstudie zal de VV een voorkeursscenario kiezen op welke wijze deze vernieuwing vorm krijgt.	
Voldoende en Schoon Water	VP_Optimalisatie inlaatvoorziening Bernisse	In 2024 en 2025 is door de partners van de Bernisse-Commissie onderzoek gedaan naar de robuustheid van het systeem en mogelijke maatregelen. Hieruit bleek het vergroten van de inlaatcapaciteit op de Bernisse de op korte termijn meest haalbare en meest kosteneffectieve maatregel. Dit is noodzakelijk om ook met het veranderend klimaat voldoende water in te kunnen laten in het systeem en daarmee ook te voldoen aan bestuurlijke afspraken met partners. Op basis van een vervolgonderzoek zal een voorkeursvariant uitgewerkt worden ter vaststelling door de VV.	NIEUW
Voldoende en Schoon Water	GO_Uitvoeringsmaatregelen Zuiderdiep en Havenkanalen	In 2026 zal door de VV een besluit worden genomen t.a.v. de waterkwaliteitsdoelstellingen voor het KRW waterlichaam het Zuiderdiep. Op basis van deze doelstellingen zullen uitvoeringsmaatregelen bepaald worden die in de vierde planperiode van de KRW uitgevoerd dienen te worden.	NIEUW
Waterketen	WSHD_Optimalisatie online meters waterlijn RWZI's	Toepassing van online-meters in het zuiveringsproces is onderdeel van het toekomst gereed maken van de rwzi’s. Met deze meetinstrumenten is het mogelijk de bedrijfsvoering van de rwzi’s op afstand te doen.	BESTAAND
Waterketen	WSHD_Vervangen TA Waterketen	Het project heeft als doel het verbeteren van de aansturing door het vernieuwen van de PLC hardware en moderniseren van de software op de rwzi's en rioolgemalen.	BESTAAND
Waterketen	GOVP_ALM Goeree Overflakkee-Spijkenisse realisatie	Op basis van de door de VV vastgestelde ALM-voorkeursvariant is de meerjarenprogrammering voor de zuiveringskringen Goeree-Overflakkee en Spijkenisse opgesteld. Hiermee wordt een duurzame verbetering en levensduurverlenging van de bestaande zuiveringen op Goeree-Overflakkee en Spijkenisse bereikt.	BESTAAND
Waterketen	VP_ALM ZE_Spijkenisse fase 2	In de door de VV vastgestelde ALM-voorkeursvariant voor de zuiveringskring Spijkenisse, zijn maatregelen opgenomen die buiten scope van het nu in uitvoering zijnde investeringsprogramma (fase 1) vallen. Om een duidelijker onderscheid aan te brengen qua scope en fasering zijn betreffende maatregelen als losse en nieuwe investering opgevoerd (fase 2) . Programmering en uitvoering van een opgave met onderhavige omvang is een continu proces en zal de komende jaren dan ook doorlopend geactualiseerd en bijgesteld worden in de planning & control (P&C) -cyclus.	BESTAAND

Waterketen	GO_ALM Goeree-Overflakkee fase 2	In de door de VV vastgestelde ALM-voorkeursvariant voor de zuiveringskring Goeree-Overflakkee, zijn maatregelen opgenomen die buiten scope van het nu in uitvoering zijnde investeringsprogramma (fase 1) vallen. Om een duidelijker onderscheid aan te brengen qua scope en fasering zijn betreffende maatregelen als losse en nieuwe investering opgevoerd (fase 2) . Programmering en uitvoering van een opgave met onderhavige omvang is een continu proces en zal de komende jaren dan ook doorlopend geactualiseerd en bijgesteld worden in de planning & control (P&C) -cyclus.	BESTAAND
Waterketen	VP_ALM ZE_Heenvliet	Op basis van de door de VV vastgestelde ALM-voorkeursvariant wordt de meerjarenprogrammering voor de zuiveringskring Heenvliet opgesteld. Programmering en uitvoering van deze opgave is een continu proces en zal de komende jaren dan ook doorlopend geactualiseerd en bijgesteld worden in de P&C-cyclus.	BESTAAND
Waterketen	VP_ALM ZE_Hellevoetsluis	Op basis van de door de VV vastgestelde ALM-voorkeursvariant wordt de meerjarenprogrammering voor de zuiveringskring Hellevoetsluis opgesteld. Programmering en uitvoering van deze opgave is een continu proces en zal de komende jaren dan ook doorlopend geactualiseerd en bijgesteld worden in de P&C-cyclus.	BESTAAND
Waterketen	IJS_ALM ZE_Dokhaven	Op basis van de door de VV vastgestelde ALM-voorkeursvariant wordt de meerjarenprogrammering voor de zuiveringskring Dokhaven opgesteld. Hiervoor worden verschillende inhoudelijke deelonderzoeken en de plan-MER in Toekomst Waterketen Rotterdam (TWR) verband uitgevoerd. Programmering en uitvoering van deze opgave is een continu proces en zal de komende jaren dan ook doorlopend geactualiseerd en bijgesteld worden in de P&C-cyclus.	BESTAAND
Waterketen	DO_ALM ZE Dordrecht	Op basis van de door de VV vastgestelde ALM-voorkeursvariant wordt de meerjarenprogrammering voor de zuiveringskring Dordrecht opgesteld. Programmering en uitvoering van deze opgave is een continu proces en zal de komende jaren dan ook doorlopend geactualiseerd en bijgesteld worden in de P&C-cyclus.	BESTAAND
Waterketen	IJS_ALM Sluisjesdijk 2.0_Realisatie	Op basis van de bestuurlijk vastgestelde strategie Sluisjesdijk zal Sluisjesdijk worden gerenoveerd in acht verschillende deelprojecten. Hiervan zijn vijf van de deelprojecten in de realisatiefase. Drie van de deelprojecten bevinden zich nog in de ontwerpfase.	BESTAAND

Waterketen	DO_Slibstrategie_SVB Dordrecht Realisatie	Vanuit de bestuurlijk vastgestelde slibstrategie is besloten dat er wordt overgegaan op centrale vergisting en ontwatering op Dordrecht. De gehele slibontwateringslijn op rwzi Dordrecht, inclusief alle bijbehorende voorzieningen, is ook aan het einde technische levensduur. De nieuwe centrale ontwatering en gistingsinstallatie gaan naast het slib van Dordrecht ook het slib van 15 andere rwzi's ontwateren en al dit slib vergisten. Met deze investering kan WSHD invulling geven aan maximale slibreductie, maximale groengasproductie, kostenbesparing en duurzaamheidsdoelstellingen (zoals energie- en CO2-reductie) zoals opgenomen in het Waterbeheerprogramma en Agenda Duurzaam. Ook wordt de beschikbaarheid en betrouwbaarheid van de slibverwerking op rwzi Dordrecht geborgd.	BESTAAND
Waterketen	WSHD_Slibstrategie_Ombouw sliblijnen RWZI's Oost/West	Veel sliblijnen naderen of zijn einde technische levensduur. Vanuit de bestuurlijk vastgestelde slibstrategie is naar voren gekomen dat er wordt overgegaan op centrale ontwatering en vergisting op rwzi Dordrecht. Naast het slib van Dordrecht, zal ook het slib van 15 andere rwzi's (buitengebieden) worden vergist en ontwaterd op rwzi Dordrecht. Om het slib naar Dordrecht te transporteren zijn aanpassingen nodig in de sliblijnen op de 15 rwzi's. Door de toch al autonoom benodigde levensduur investeringen kan synergievoordeel behaald worden.	BESTAAND
Waterketen	VP_ALM_ZE Hoogvliet	Voor deze zuiveringskringen zal een ALM studie worden uitgevoerd om tot een voorkeursvariant te komen die vastgesteld zal worden door de VV. Uit de voorkeursvariant volgt de specifieke renovatie- en investeringsopgave voor de zuiveringskring. Programmering en uitvoering van deze opgave is een continu proces en zal de komende jaren dan ook doorlopend geactualiseerd en bijgesteld worden in de P&C-cyclus.	NIEUW
Waterketen	IJS_ALM_ZE Barendrecht		NIEUW
Waterketen	IJS_ALM_ZE Zwijndrecht		NIEUW
Waterketen	HW_ALM_ZE Strijen		NIEUW
Waterketen	HW_ALM_ZE Oud-Beijerland		NIEUW
Waterketen	VP_ALM_ZE Oostvoorne		NIEUW
Waterketen	RZ_ALM_ ZE Rozenburg		NIEUW
Waterketen	IJS_ALM_ZE Ridderkerk		NIEUW
Waterketen	HW_ALM_ZE Piershil		NIEUW
Waterketen	HW_ALM_ZE Numansdorp		NIEUW